

ΑΠΑΝΤΑ, ΜΑΞΙΜΟΥ τοῦ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ *

8 ^{ος} Τόμος 15 Α.....	1
ΜΙΚΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΑ	1

8^{ος} Τόμος 15 Α

ΜΙΚΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΑ *

ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΤΟΝ ΟΣΙΩΤΑΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ

(≡15A_010⇒) Σκοπόν θέμενος σαυτῶ τήν πανύμνητον πρός τόν Θεόν στείλασθαι φιλίαν, θεοτίμητε Πάτερ, εὐτάκτως πρός αὐτήν διανύεις τόν δρόμον. Λόγω μὲν πρός ἀρετῆς γένεσιν τήν τῶν ὄντων φύσιν περιγράφων⁽¹⁾ νῶ δέ, πρός ἀπλανοῦς ἐνώσεως (γνώσεως) σύστασιν, παντός αἰῶνος καί χρόνου περιορίζων τήν κίνησιν· αἷς θερμότερος ὁ τοῦ Θεοῦ συνεισέρχεται πόθος· τῇ τε ἀπειρία συμπαρεκτείνων σου τοῦ ποθοῦντος τήν κίνησιν· καί τῶ ἀκαταλήπτω τοῦ ποθουμένου, τήν ἔφεσίν σοι ποιῶν ἀκατάληπτον· ἧς τέλος αὐτός ἐστίν ὁ Θεός· πόθου τοῖς ἀξίοις γινόμενος πλήρωσις, ὡς ἀπόλαυσις ἀγαθῶν ἀθυπόστατος· ἧς μόνην τήν πείραν οἶδε κατάληψιν ὁ λόγος, οἷα σαφῶς ὑπέρ νόησιν τυγχάνουσαν, ἔνωσιν, ὡς μηδενί τύπῳ νοερῶ καθοτιοῦν ὑποπιπτούσης. Διά τοῦτο, τοῦ μὲν λόγου σοι γέγονε πρόσωπον⁽²⁾ ὁ βίος· τοῦ δέ βίου φύσις, (=0012=) ὁ λόγος· τόν καινόν ἀληθῶς κατά Χριστόν ὑπογράφοντες ἄνθρωπον· εὐμιμήτως φέροντα τοῦ κτίσαντος Θεοῦ τήν εἰκόνα καί τήν ὁμοίωσιν· ἄστινας ὑποληπτέον νῦν τήν ἀλήθειαν καί τήν ἀγαθότητα· τήν μὲν θεωρίας, τήν δέ, πράξεως τέλος ὑπάρχουσιν· καί τήν μὲν, ψεύδους, τήν δέ, πονηρίας ἀντίπαλον.

(≡15A_012⇒) Ἐντεῦθεν σοι τῇ κατορθώσει τῶν ἀρετῶν, ἡ τῶν θείων συνήφθη δογμάτων κατάληψις· τῶ τε πλήθει τῆς γνώσεως, καί τῇ δυνάμει συνεχομένη τῆς ἀποδείξεως· καθ' ἣν, τό πρός τινων οὐκ ἠκριβωμένως περί

---

* Τό ἔργο τοῦ ἁγίου Μαξίμου χωρίστηκε σέ τόμους καί ἀναγράφονται οἱ σελίδες σύμφωνα μέ τή σειρά "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, γιά νά μπορεῖ εὐκόλα ὁ ἀναγνώστης νά συμβουλευεταί μετάφραση. Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τρεῖς πηγές: **1)** ἀπό τήν ἠλεκτρονική βιβλιοθήκη ἑλληνικῶν κειμένων, Thesaurus Linguae Graecae, TLG (<http://www.tlg.uci.edu>), **2)** κείμενα πού δέν περιλαμβάνονται στό TLG ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 90^{ος} καί 91^{ος} (τά δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), καί **3)** τά σχόλια στά ἔργα τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη ἀπό τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ, τό κείμενο περάστηκε ἀπό σκάνερ, ἀκολούθησε ὀπτική ἀναγνώριση χαρακτήρων καί ἔλεγχος.

Τόμος καί σελίδα γιά τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ ἀναγράφονται μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο: (≡15B_010⇒), δηλαδή ἀκολουθεῖ ἡ δέκατη σελίδα τοῦ 15B τόμου. Ἐπίσης ὑπάρχει καί ἔνδειξη γιά τήν σελίδα τῆς πατρολογίας Migne (=0364=) ὅταν τό κείμενο προέρχεται ἀπό ἐκεῖ.

* Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 91^{ος} (τό δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), σέ ἀντιπαράθεση μέ τό κείμενο τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" τῆς σειρᾶς "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, **τόμος 15 Α.**

θελημάτων προταθέν διαγνούς, καί παρωσάμενος, ταυτόν ἀλλήλοις εἶναι φαμένων θέλημα καί βούλησιν, καί βουλήν, καί προαίρεσιν καί γνώμην· ἔξουσίαν τε καί δόξαν καί φρόνησιν, μόνοις ἀλλήλων, διαφέροντα τοῖς ὀνόμασι· τοῦ τε Θεοῦ καί τῶν ἁγίων ἔν θέλημα γενήσεσθαι· καί διά τοῦτο βεβαιουμένων τόν Χριστόν ἔν θέλημα προαιρετικόν ἔχειν καί διατεινομένων· οὐκ ἠρκέσθης σαυτῶ πρός τήν τοῦ καλῶς κριθέντος βεβαίωσιν, διά τήν σύντροφον πτωχείαν τοῦ πνεύματος· ἀλλά κάμει τόν ιδιωτεῖα συντετραμμένον σύμψηφον λαβεῖν τῶν ἐγνωσμένων σοι καλῶς κατηξίωσας. Ὅπερ ποιήσων ἤκω· κἄν προπετές· τῶ τῆς εὐπειθείας μισθῶ νενικημένος. Ἐκάστου δέ τούτων καθ' εἰρμόν τήν γραφήν ποιήσομαι σύντομον, καί οἶον ὀριστικήν· οὐκ ἐμούς ἐγχαράττων λόγους· πῶς γάρ, ὁ τούτων πενόμενος, ἀλλά τούς περί τούτων ἄλλοις πονηθέντας ἐρανισάμενος· ἵνα γνῶμεν ὡς ἀμφοῖν· διαφέρουσιν ἀλλήτων ταῦτα· λέγω δέ κλήσει καί πράγματι.

ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΘΕΛΗΜΑΤΟΣ, ΗΓΟΥΝ ΘΕΛΗΣΕΩΣ

Θέλημα γάρ εἶναι φυσικόν, ἡγουν θέλησιν, δύναμιν τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρεκτική· καί τῶν οὐσιωδῶς τῇ φύσει προσόντων συνεκτικήν πάντων ιδιωμάτων. Τούτῳ γάρ συνεχομένη φυσικῶς ἡ οὐσία, τοῦ τε εἶναι καί ζῆν καί κινεῖσθαι κατ' αἴσθησίν τε καί νοῦν ὀρέγεται, τῆς οἰκείας ἐφιεμένη φυσικῆς καί (≡15A_014⇒) πλήρους ὀντότητας. Θελητική γάρ ἑαυτῆς, καί τῶν ὅσα σύστασιν αὐτῆς ποιεῖσθαι πέφυκε, καθέστηκεν ἡ φύσις· τῶ τοῦ εἶναι αὐτῆς λόγῳ, καθ' ὃν ἔστι τε καί γέγονεν ὀρεκτικῶς ἐπηρητημένη. (=0013=) Διόπερ ἕτεροι τοῦτο τό φυσικόν ὀριζόμενοι· θέλημά φασι εἶναι, ὄρεξιν λογικήν τε καί ζωτικήν· τήν δέ προαίρεσιν, ὄρεξιν βουλευτικήν τῶν ἐφ' ἡμῖν. Οὐκ ἔστιν οὖν προαίρεσις ἡ θέλησις· εἴπερ ἡ μέν θέλησις ἀπλή τις ὄρεξις ἔστι, λογική τε καί ζωτική· ἡ δέ προαίρεσις, ὄρεξεως καί βουλῆς καί κρίσεως σύνοδος. Ὁρεγόμενοι γάρ πρότερον βουλευόμεθα· καί βουλευσάμενοι, κρίνομεν· καί κρίναντες, προαιρούμεθα τοῦ χείρονος τό δειχθέν ἐκ τῆς κρίσεως κρεῖττον· καί ἡ μέν, μόνον ἡρτῆται τῶν φυσικῶν· ἡ δέ, μόνων τῶν ἐφ' ἡμῖν, καί δι' ἡμῶν γίνεσθαι δυναμένων. Οὐκ ἔστιν οὖν θέλησις ἡ προαίρεσις.

ΠΕΡΙ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

Ἄλλ' οὔτε βούλησις ἔστιν ἡ προαίρεσις. Βούλησις μέν γάρ ἔστιν ὄρεξις φανταστική τῶν ἐφ' ἡμῖν καί οὐκ ἐφ' ἡμῖν· τουτέστι μόνη τῇ διανοίᾳ μορφουμένη. Ἡ δέ ὄρεξις φανταστική, μόνης ἐστί τῆς διανοητικῆς δυνάμεως ἄνευ τοῦ βουλευτικοῦ λόγου τῶν ἐφ' ἡμῖν· ἡ ποιά φυσική θέλησις. Ἡ δέ προαίρεσις, ὄρεξις βουλευτική τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν. Ἦρκει μὲν οὖν καί μόνος ὁ τῆς ὑπογραφῆς λόγος, δείξας τήν τούτων διαφοράν, παῦσαι φιλονεικίας τούς περιττῶς φιλολογοῦντας· καί τοῖς καλῶς ἐγνωσμένοις, οὐκ οἶδ' ὅπως εὐφῆμως εἰπεῖν, σαφῶς ἀντιλέγοντας. Ἐπειδὴ δέ ποθοῦσί πως οἱ φιλοπευστοῦντες διά πλειόνων ἐπιστῆναι τοῖς ζητούμενοις, ἐροῦμεν καί ἄλλως. Φασίν οἱ περί τούτων διειληφότες. Οὐ πᾶσιν οἷς ἀρμόζει τό προαιρεῖσθαι, πάντως ἀρμόζειν καί τό βούλεσθαι. Βούλεσθαι μέν γάρ ὑγιαίνειν καί πλουτεῖν καί (≡15A_016⇒) ἀθανατισθῆναι φαμεν· προαιρεῖσθαι δέ πλουτεῖν καί ὑγιαίνειν καί ἀθανατισθῆναι, οὐ λέγομεν· ἐπειδὴ ἡ μέν βούλησις, καί ἐπὶ τῶν δυνατῶν καί ἐπὶ τῶν ἀδυνατῶν ἐστίν· ἡ δέ προαίρεσις, ἐπὶ μόνων δυνατῶν, καί δι' ἡμῶν γενέσθαι δυναμένων. Καί πάλιν, ἡ μέν βούλησις, τοῦ τέλους ἐστίν· ἡ δέ προαίρεσις, τῶν πρός τό τέλος. Τέλος οὖν εἶναι φασί τό βουλητόν· οἶον, τήν ὑγίειαν· πρός τό τέλος, δέ, τό βουλευτόν· οἶον, τόν τῆς ὑγείας τόπον. Τήν αὐτήν οὖν ἀναλογίαν ἦν ἔχει τό βουλητόν πρός τό βουλευτόν, ἔχειν τήν βούλησίν φασι (=0016=) πρός τήν προαίρεσιν· εἴπερ ταῦτα μόνα προαιρούμεθα, ἅ δι' ἡμῶν οἰόμεθα δύνασθαι γενέσθαι.

Βουλόμεθα δέ καί τά μή δι' ἡμῶν οἶα τε γενέσθαι. Δέδεικται τοίνυν, ὡς οὐδέ βούλησίς ἐστιν ἢ προαίρεσις· δειχθήσεται δέ πάλιν, ὡς οὔτε βούλευσίς ἐστιν ἤγουν βουλή.

ΠΕΡΙ ΒΟΥΛΗΣ ΗΓΟΥΝ ΒΟΥΛΕΥΣΕΩΣ

Τήν βουλήν ἤγουν βούλευσιν εἶναι φασιν ὄρεξιν ζητητικήν περί τι τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν γινομένην. Προαιρετόν δέ, τό ἐκ τῆς βουλῆς κριθέν. Δῆλον οὖν ἐντεῦθεν, ὡς ἡ μέν βούλευσις, ἐπί τοῖς ἔτι ζητουμένοις ἐστίν· ἡ δέ προαίρεσις, ἐπί τοῖς ἤδη προκεκριμένοις. Καί δῆλον, οὐκ ἐκ μόνου τοῦ ὀρισμοῦ, ἀλλά καί τῆς ἐτυμολογίας. Προαιρετόν γάρ ἐστι τό ἕτερον πρό ἑτέρου αἰρετόν. Οὐδεῖς δέ προκρίνει τι, μή βουλεύσάμενος· οὐδέ αἰρεῖται μή κρίνας. Οὐκ ἔστιν οὖν βουλή, τουτέστι βούλευσις, ἢ προαίρεσις.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΑΙΡΕΣΕΩΣ

Προαίρεσιν εἶναι φασιν ὄρεξιν βουλευτικήν τῶν ἐφ' ἡμῖν (≡15A_018⇒) πρακτῶν. Μικτόν γάρ τι, καί πολλοῖς σύγκρατον ἢ προαίρεσις· ἐξ ὀρέξεως καί βουλῆς συγκειμένη καί κρίσεως. Οὐδέτερον γάρ τούτων ὑπάρχει καθ' αὐτό θεωρούμενον ἢ προαίρεσις· οὔτε γάρ μόνον ὄρεξις καθ' αὐτήν, οὔτε βουλή, οὔτε κρίσις· ἀλλά ἐκ τούτων σύγκρατος, καθὼς ὁ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καί σώματος σύνθετος. Ἐπειδή τότε προαίρεσις, καί προαιρετόν γίνεται, τό προκριθέν ἐκ τῆς βουλῆς, περί οὗ ἢ προαίρεσις, ὅταν προσλάβῃ τήν ὄρεξιν. Ἀναγκαίως οὖν ἢ προαίρεσις περί ταῦτά ἐστι μετά τήν κρίσιν, περί ἧ ἢ βουλή πρό τῆς κρίσεως. Ἐκεῖνα γάρ προαιρούμεθα, περί ὧν βουλευόμεθα.

ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΒΟΥΛΕΥΟΜΕΘΑ

Βουλευόμεθα δέ περί τῶν ἐφ' ἡμῖν καί δι' ἡμῶν γίνεσθαι δυναμένων· καί ἄδηλον ἐχόντων τό τέλος. Τό μέν οὖν ἐφ' ἡμῖν εἴρηται, ἐπειδή περί τῶν πρακτῶν μόνον βουλευόμεθα. Ταῦτα γάρ ἐφ' ἡμῖν· οὐ γάρ περί τῆς ἀθυποστάτου σοφίας. Οὔτε γάρ περί Θεοῦ, οὔτε περί τῶν ἐξ ἀνάγκης καί αἰεὶ ὡσαύτως γινομένων· οἷον τῆς κυκλικῆς τῶν χρόνων κινήσεως· οὔτε περί τῶν οὐκ αἰεὶ μέν ὄντων, αἰεὶ δέ ὁμοίως γινομένων, οἷον ἀνατολῆς ἡλίου καί δύσεως· οὔτε περί τῶν φύσει μέν, οὐκ αἰεὶ δέ ὁμοίως γινομένων, (=0017=) ἀλλ' ὡς ἐπί τό πλεῖστον· οἷον, περί τοῦ πολιουῖσθαι τόν ἐξηκοντούτην, ἢ γενειάσκειν τόν εἰκοσαετή· οὔτε περί τῶν φύσει μέν, ἄλλοτε δέ ἄλλως ἀορίστως γινομένων· οἷον περί ὄμβρων καί ἀύχμων καί χαλάζης. Διά ταῦτα μέν τό ἐφ' ἡμῖν, εἴρηται· Τό δέ, Δι' ἡμῶν γίνεσθαι δυναμένων· ἐπειδήπερ οὐ περί πάντων ἀνθρώπων (τῶν ἀνθρωπίνων), οὔτε περί παντός πράγματος βουλευόμεθα· ἀλλ' οὐδέ περί πάντων τῶν ἐφ' ἡμῖν, καί δι' ἡμῶν γινομένων· ἀλλά δεῖ (≡15A_020⇒) προσκεῖσθαι, καί ἄδηλον ἐχόντων τό τέλος. Ἐάν γάρ ἦ φανερόν καί ὁμολογούμενον, οὐκ ἔτι περί αὐτοῦ βουλευόμεθα· κἄν ἐφ' ἡμῖν, καί δι' ἡμῶν γίνηται. Ἐδείχθη δέ, ὡς οὐδέ περί τοῦ τέλους, ἀλλά περί τῶν πρὸς τό τέλος, ἢ βουλή. Βουλευόμεθα γάρ οὐ πλουτήσαι· ἀλλ' ὅπως καί δι' ὧν πλουτήσομεν. Καί συντόμως εἰπεῖν, περί τούτων μόνον βουλευόμεθα, ὧν ἢ πρᾶξις ἐπίσης ἐνδέχεται· ἔστι δέ ἐπίσης ἐνδεχόμενον, ὃ αὐτό τε δυνάμεθα, καί τό ἀντικείμενον αὐτῷ. Εἰ δέ τό ἕτερον μόνον τῶν ἀντικειμένων ἠδυνάμεθα, τοῦτο μέν ἦν ὁμολογούμενον, ὡς ἀναμφίβολον· τό δέ ἀντικείμενον, ἀδύνατον. Οἷον, ἄρτου καί λίθου προκειμένων, οὐδεῖς βουλεύεται ποῖον ποιήσεται βρῶμα· τοῦ μέν ὁμολογούμενου· τοῦ δέ σαφῶς ὄντος ἀδυνάτου. Ταῦτα γοῦν προαιρούμεθα, τά ἐπίσης ἐνδεχόμενα, περί ὧν καί βουλευόμεθα.

ΠΕΡΙ ΓΝΩΜΗΣ

Ἄλλ' οὔτε γνώμη τίς ἐστίν ἢ προαίρεσις, κἄν οἱ πολλοὶ τοῦτο προχειρῶς νομίζωσιν· ἀλλὰ γνώμη· εἶπερ τήν γνώμην εἶναι φασιν ὄρεξιν ἐνδιάθετον τῶν ἐφ' ἡμῖν, ἐξ ἧς ἢ προαίρεσις· ἢ διάθεσιν ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν ὀρεκτικῶς βουλευθεῖσι. Διατεθεῖσα γάρ ἢ ὄρεξις τοῖς κριθεῖσιν ἐκ τῆς βουλῆς, γνώμη γέγονε· μεθ' ἣν, ἢ κυριώτερον εἰπεῖν, ἐξ ἧς ἢ προαίρεσις. Ἐξέως οὖν πρὸς ἐνέργειαν ἐπέχει λόγον, ἢ γνώμη πρὸς τήν προαίρεσιν.

ΠΕΡΙ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

(=15A_022=> Ἄλλ' οὔτε ἐξουσία ἐστίν ἢ προαίρεσις. Ἡ μὲν γάρ προαίρεσις, ὡς πολλάκις ἔφη, ὄρεξις ἐστὶ βουλευτικὴ τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν· ἢ δὲ ἐξουσία, κυριότης ἔννομος τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν· ἢ κυριότης ἀκώλυτος τῆς τῶν ἐφ' ἡμῖν χρήσεως· ἢ ὄρεξις τῶν ἐφ' ἡμῖν ἀδούλωτος. Οὐκ ἔστιν οὖν ταυτόν ἐξουσία καὶ προαίρεσις· εἶπερ κατ' ἐξουσίαν μὲν προαιρούμεθα· οὐκ ἐξουσιάζομεν δὲ κατὰ προαίρεσιν· καὶ ἢ μὲν ἐπιλέγεται μόνον· ἢ δὲ χρᾶται τοῖς ἐφ' ἡμῖν, καὶ τοῖς ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν, ἢ γουν, προαιρέσει καὶ κρίσει καὶ βουλή. Κατ' ἐξουσίαν γάρ βουλευόμεθα, (=0020=) καὶ κρίνομεν, καὶ προαιρούμεθα, καὶ ὀρμῶμεν, καὶ χρώμεθα τοῖς ἐφ' ἡμῖν.

ΠΕΡΙ ΔΟΞΗΣ

Ἄλλ' οὔτε δόξα τίς ἐστίν ἢ προαίρεσις. Ἡ μὲν γάρ δόξα διττή· λογικὴ τε, καὶ ἄλογος· ἢ δὲ προαίρεσις τρεπτή. Τὴν μὲν οὖν ἄλογον δόξαν εἶναι φασιν, ἀπλῆν γνῶσιν καὶ πρόχειρον· ὡς ὅταν τις προφέρῃ δόξαν ἀλλοτρίαν, ἀγνοῶν τὴν αὐτῆς αἰτίαν. Οἷον, ἀθάνατον λέγων τὴν ψυχὴν, καὶ μὴ διδούς ἀποδεικτικὴν αἰτίαν τῆς ἀθανασίας αὐτῆς. Τὴν δὲ λογικὴν δόξαν, γνῶσιν εἶναι λέγουσι, κατὰ ἀποπεράτωσιν τῆς διανοίας συνισταμένην· ὡς ὅταν τις λογισάμενός τι, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ ἐπιστημονικῶς ἀποδίδωσι. Διανοία γάρ ἐστίν, ἢ διήκουσα καὶ διαστηματικῶς ἐνεργοῦσα, ἀπὸ προτάσεως ἀρχομένη μέχρι συμπεράσματος. Οἷον, προτίθεται τις δεῖξαι τὴν ψυχὴν ἀθάνατον, καὶ λέγει· Ἐπειδὴ αὐτοκίνητος ἐστίν ἢ ψυχὴ· τό δὲ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· τό δὲ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἢ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. Ἡ πάλιν· Ἐπειδὴ (=15A_024=> ἀσύνθετός ἐστίν ἢ ψυχὴ· τό δὲ ἀσύνθετον, ἀδιάλυτον· τό δὲ ἀδιάλυτον, ἀθάνατον· ἢ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. Διανοίας γάρ ἴδιον, τό διανύειν τινὰ ὁδὸν ἐπὶ τὴν τοῦ πράγματος γνῶσιν φέρουσαν· ὁδεύει δὲ ἀπὸ τῶν προτάσεων διὰ τῶν συλλογισμῶν ἐπὶ τὰ συμπεράσματα, καὶ ποιεῖ τὴν λογικὴν δόξαν. Καὶ πάλιν, ἢ μὲν δόξα οὐ μόνον τῶν ἐφ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἢ δὲ προαίρεσις, μόνον τῶν ἐφ' ἡμῖν· καὶ δόξαν μὲν ἀληθῆ λέγομεν καὶ ψευδῆ· προαίρεσιν δὲ, οὐ λέγομεν ἀληθῆ καὶ ψευδῆ· ἀλλὰ καλὴν καὶ κακὴν· καὶ ἢ μὲν δόξα, τῶν καθόλου· ἢ δὲ προαίρεσις, τῶν καθέκαστα· περὶ γάρ τῶν πρακτῶν ἢ προαίρεσις· ταῦτα γάρ τὰ καθέκαστα. Διὰ πλειόνων, ὡς οἶμαι, φανερόν γέγονε, μὴ εἶναι δόξαν, τὴν προαίρεσιν. Εἰ γάρ ἢ μὲν δόξα κατ' ἀποπεράτωσιν τῆς διανοίας συνισταμένη, γνῶσις ἐστίν· ἢ δὲ προαίρεσις, ὄρεξις βουλευτικὴ τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν, οὐκ ἔστι τῆ δόξη ταυτόν ἢ προαίρεσις.

ΠΕΡΙ ΦΡΟΝΗΜΑΤΟΣ, ΗΓΟΥΝ ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ

Ἄλλ' οὔτε φρόνημα ἡγουν φρόνησις ἐστὶ ἢ προαίρεσις. Εἶπερ τὴν μὲν φρόνησιν, ὄρεξιν θεωρητικὴν λογικῶν καὶ γνωστικῶν μαθημάτων φασίν· (=0021=) ἢ ἔξιν ἀνοίας τε καὶ ὑπερνοίας ἀντίπαλον· τὴν δὲ προαίρεσιν, ὡς διαφόρως ἀποδέδωκεν ὁ λόγος, ὄρεξιν βουλευτικὴν τῶν ἐφ' ἡμῖν. Γίνεσθαι δὲ τὴν φρόνησιν φασὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον· οἷον, τὴν μὲν πρώτην τοῦ νοῦ κίνησιν, νόησιν

καλοῦσι· τὴν δὲ περί τινος νόησιν, ἔννοϊαν λέγουσι· ἥτις ἐπιμείνασα καὶ τυπώσασα τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ νοούμενον, ἐνθύμησις προσαγορεύεται· ἡ δὲ ἐνθύμησις ἐν ταυτῶ μείνασα, καὶ ἑαυτὴν βασανίσασα, φρόνησις ὀνομάζεται· ἡ δὲ φρόνησις πλατυνθεῖσα, ποιεῖ τὸν διαλογισμὸν· ἐνδιάθετον λόγον (≡15A_026⇒) παρὰ τοῖς ταῦτα δεινοῖς ὀνομαζόμενον· ὃν ὑπογράφοντες φασί, κίνημα τῆς ψυχῆς εἶναι πληρέστατον ἐν τῷ διαλογιστικῷ γινόμενον, ἄνευ τινός ἐκφωνήσεως· ἐξ οὗ τὸν προφορικὸν λόγον φασὶ προῖέναι.

Φρόνημα δὲ πάλιν εἶναι λέγουσι, τὴν ἐκ τῆς φρονήσεως ἐπιγινομένην τῷ φρονητικῷ γνῶσιν τοῦ φρονηθέντος· φρόνησιν γάρ, καὶ φρονητὸν καὶ φρονητικὸν καὶ φρόνημά φασί. Καὶ φρόνησις μὲν ἔστιν, ἡ σχέσις· φρονητὸν δὲ, τὸ φρονούμενον· φρονητικὸν, τὸ φρονοῦν· καὶ φρόνημα, ἡ γενομένη ἐκ τῆς φρονήσεως τῷ φρονητικῷ γνῶσιν τοῦ φρονηθέντος πράγματος. Εἰ τοίνυν τοῦτο μὲν οὕτως· ἡ δὲ προαίρεσις οὐχ οὕτως· ἄρα προαίρεσις οὐκ ἔστι τὸ φρόνημα.

Δέδεικται τοίνυν, ὡς οἶμαι, σαφῶς, οὐκ εἶναι ταυτόν ἀλλήλοις τὰ προταθέντα, κατὰ τοὺς τοῦτο νομίζοντας. Εἰ δὲ φαῖεν ἀλλήλοις πάντως εἶναι ταυτόν, διὰ τὸ πάντων ἐπίσης, ὡς γένος κατηγορεῖσθαι τὴν ὄρεξιν, ἤγουν τὴν ὀρεκτικὴν τῆς φύσεως δύναμιν· εἰπάτωσαν ἀλλήλοις εἶναι ταυτόν καὶ πάντα τὰ εἶδη, τὰ τε χερσαῖα, καὶ πτηνὰ καὶ ἔνυδρα, διὰ τὸ πάντων ἐπίσης ὡς γενικώτερον, κατηγορεῖσθαι γένος τὸ ζῶον, φροῦδος αὐτοῖς ἢ τοῦ παντός γενήσεται διακόσμησις· πραγμάτων οὐκ οὔσα διαφόρων ὑπόστασις, ἀλλὰ μόνον ψιλῶν ὀνομάτων ἔκφανσις.

ΟΤΙ ... ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΕΝ ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ... ΘΕΟΝ

Οὐκοῦν ἡ προαίρεσις προσλαβοῦσα τὴν ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν ὀρμὴν τε καὶ χρῆσιν, πέρας τῆς κατ' ὄρεξιν, ἡμῖν λογικῆς ὑπάρχει (≡15A_028⇒) κινήσεως. Τὸ γάρ φύσει λογικόν, δύναμιν ἔχον φυσικὴν τὸν λογικὴν ὄρεξιν, ἣν καὶ θέλησιν τῆς νοεραῆς καλοῦσι ψυχῆς· ὀρέγεται καὶ λογίζεται· καὶ λογισάμενον βούλεται. Βούλησιν γάρ εἶναι φασί, οὐ τὴν ἀπλῶς φυσικὴν, ἀλλὰ τὴν ποιάν· τουτέστι, τὴν περί τινος θέλησιν· (=0021=) καὶ βουλόμενον ζητεῖ· καὶ ζητοῦν σκέπτεται· καὶ σκεπτόμενον βουλευέται· καὶ βουλευόμενον κρίνει· καὶ κρίνον προαιρεῖται· καὶ προαιρούμενον ὀρμᾶ· καὶ ὀρμῶν, κέχρηται· καὶ χρώμενον παύεται τῆς ὀρεκτικῆς ἐπ' ἐκεῖνο κινήσεως. Οὐδεὶς γάρ κέχρηται, μὴ πρότερον ὀρμήσας· καὶ οὐδεὶς ὀρμᾶ, μὴ προαιρούμενος· καὶ οὐδεὶς προαιρεῖται, μὴ κρίνας· καὶ οὐδεὶς κρίνει, μὴ βουλευσάμενος· καὶ οὐδεὶς βουλευέται, μὴ σκεψάμενος· καὶ οὐδεὶς σκέπτεται, μὴ ζητήσας· καὶ οὐδεὶς ζητεῖ, μὴ βουληθείς· καὶ οὐδεὶς βούλεται, μὴ λογισάμενος· καὶ οὐδεὶς λογίζεται, μὴ ὀρεγόμενος· καὶ οὐδεὶς λογικῶς ὀρέγεται, μὴ ὑπάρχων φύσει λογικός. Λογικόν οὖν φύσει ζῶον ὑπάρχων ὁ ἄνθρωπος, ὀρεκτικός ἔστι, καὶ λογιστικός, καὶ βουλευτικός, καὶ ζητητικός, καὶ σκεπτικός καὶ προαιρετικός, καὶ ὀρμητικός καὶ χρηστικός.

Εἰ δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν καὶ προαιρετικὸν φύσει ζῶον ὁ ἄνθρωπος· ἡ δὲ προαίρεσις τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ δι' ἡμῶν γίνεσθαι δυναμένων, καὶ ἄδηλον ἐχόντων τὸ τέλος ἔστιν· ἐφ' ἡμῖν δὲ, καὶ ὁ τῶν ἀρετῶν λόγος, τῶν κατὰ φύσιν δυνάμεων ὑπάρχων ἐνεργούμενος νόμος· καὶ ὁ κατὰ παράχρησιν τῶν αὐτῶν δυνάμεων τρόπος, τὰ παρὰ φύσιν πάθη παρυφιστῶν· ἄρα πᾶς φύσει προαιρετικός, τῶν ἀντικειμένων ἐπιδικητικός τε καὶ κριτικός. Εἰ δὲ τῶν ἀντικειμένων κριτικός, καὶ προαιρετικός πάντως· εἰ δὲ προαιρετικός, ὡς ὑπ' αὐτῷ κειμένης τῆς ἐπ' ἄμφω κινήσεως, (≡15A_030⇒) οὐκ ἄτρεπτος φύσει καθέστηκεν⁽³⁾. Οὐκοῦν ἐπειδὴ τῶν ἀμφιβόλων ἔστιν, ὡς ἐφ' ἡμῖν, ἢ τε βουλή καὶ ἡ κρίσις καὶ ἡ προαίρεσις, ὅταν οὐκ ἔστι τὰ

ἀμφίβολα, τῆς ἀθύποστατου πᾶσιν ἐμφανοῦς ἀληθείας δειχθείσης, προαίρεσις οὐκ ἔστι διὰ τῶν μέσων καί ἐφ' ἡμῖν ὄντων κινουμένη πραγμάτων· ὅτι μηδέ κρίσις, ἀφορισμόν ποιούμενη τῶν ἀντικειμένων, ὧν τό κρεῖττον ποιούμεθα πρό τοῦ χειρόνος αἰρετόν· εἰ δέ τότε κατά τόν νῦν κρατοῦντα νόμον τῆς φύσεως, προαίρεσις οὐκ ἔστι, πάσης ἀπογενομένης τῶν ὄντων ἀμφιβολίας, ὅρεξις ἐνεργῆς ἔσται μόνη νοερά, τοῖς οὕτω κατά φύσιν ὀρεκτικοῖς· μόνης ἀφράστως ἐπειλημμένη τῆς τοῦ κατά φύσιν ὀρεκτοῦ μυστικῆς ἀπολαύσεως, πρὸς ἣν ἔσχε διὰ τῶν ἀπριθμημένων τήν κίνησιν· ἥς ὁ κόρος ἐστίν, ἡ ἐπ' ἄπειρον ἐπίτασις αὐτῆς τῆς τῶν ἀπολαυόντων ὀρέξεως· ἐκάστου τοσοῦτον ὑπερφυῶς μεθέξοντος, ὅσον ἐπόθησε· καί πρὸς αὐτό τό φύσει ποθούμενον ἄμεσος συνανάκρασις. Εἰ δέ ὅσον τις ἐπόθησε, (=0025=) τοσοῦτον μεθέξει τοῦ ποθουμένου· τῷ μὲν τῆς φύσεως λόγῳ, μία δειχθήσεται πάντων ἡ θέλησις· τῷ δέ τῆς κινήσεως τρόπῳ, διάφορος.

Εἰ δέ τρόπῳ τῷ κατά τήν κίνησιν οὐ μία πάντων ἀνθρώπων ἡ θέλησις· οὐδέποτε μία τοῦ τε Θεοῦ καί τῶν σωζομένων, ὡς τισιν ἔδοξε, κατά πάντα τρόπον γενήσεται θέλησις· κἄν ἔν τῷ θεληθέν ἐστὶ τῷ τε Θεῷ καί τοῖς ἀγίοις, ἡ σωτηρία τῶν σωζομένων· σκοπός ὑπάρχουσα θεῖος, ὡς τέλος πάντων προεπινοηθέν τῶν αἰώνων· περὶ ὃ, τῶν τε σωζομένων πρὸς ἀλλήλους καί Θεοῦ τοῦ σώζοντος, κατά τήν θέλησιν γενήσεται σύμβασις· ὅλου ἐν πᾶσι γενικῶς, καί τό καθ' ἕκαστον ἰδικῶς χωρήσαντος τοῦ Θεοῦ, τοῦ τά πάντα πληροῦντος τῷ μέτρῳ τῆς χάριτος· (≡15A_032=> καί ἐν πᾶσι πληρουμένου, μελῶν δίκην, κατά τήν ἀναλογίαν τῆς ἐν ἐκάστῳ πίστεως αὐτῷ συμφυεῖσιν. Εἰ γάρ τοῦ μὲν Θεοῦ τό θέλημα φύσει σωστικόν, τό δέ τῶν ἀνθρώπων φύσει σωζόμενον ταυτόν οὐκ ἂν εἴη ποτέ τό φύσει σῶζον, καί τό φύσει σωζόμενον· κἄν εἷς ἀμφοτέρων σκοπός, ἡ σωτηρία τῶν ὅλων καθέστηκεν· ὑπό μὲν τοῦ Θεοῦ προβεβλημένη· ὑπό δέ τῶν ἀγίων προηρημένη.

Εἰ δέ ταυτόν ἔσται καί ἐν ἀριθμῷ τό τε θεῖον καί τό ἀνθρώπινον θέλημα, κατά τούς λέγοντας, ἐπειδή θελήματι πάντας ὁ Θεός ὑπέστησε τούς αἰῶνας, ἔσται τῷ αὐτῷ θελήματι δημιουργός καί ὁ τῶν ἀγίων χορός, εἴτε φυσικῶ, εἴτε γνωμικῶ· καί ἀπλῶς, ὧ πεφύκασι πρὸς τό θεῖον ταυτίζεσθαι· ὅπερ ἄτοπον, καί μόνης, ὡς οἶμαι, ῥεμβαζομένης ἔργον διανοίας ἐστίν. Ἐως γάρ ἂν μή πάντες δημιουργοί, ἢ μόνον ἀπόστολοι, ἢ μόνον προφῆται· καί οὗτοι πάλιν, ἢ Πέτρος μόνον, ἢ Μωσῆς μόνον· καί οὐ μία, πολλάί δέ παρά τῷ Θεῷ καί Πατρὶ μοναί τοῖς ἀγίοις εἰσί· τῷ τε κατά φύσιν ἀγαθῷ θελήματι, τό κατά μίμησιν πρὸς αὐτό κινήθέν ἀνθρώπινον, ποιότητι τε φυσικῇ καί ποσότητι εἴη ταυτόν, ὅπερ ἀμήχανον (πῶς γάρ ἂν τῷ φύσει μεθεκτικῶ, τό φύσει μεθεκτόν εἴη ταυτόν;) μίαν γνώμην κατά πάντα τρόπον εἶναι τοῦ τε Θεοῦ καί τοῦ τῶν ἀγίων χοροῦ, ἀδύνατον· κἄν, ὡς εἶπον, ἔν ἐστιν ἀμφοτέροις τό θεληθέν, ἡ σωτηρία τῶν ὅλων· περὶ ἣν τῶν θελημάτων ἡ ἔνωσις. Ἄλλ', ὡς ἔοικεν, ἀγνοοῦτες οἷος αὐτοῖς ἐξ ὧν λέγουσιν ἀτοπίας ἀναφύεται λόγος, ἀσκοπῶς ἐφ' ἃ μή δεῖ φέρεσθαι τήν σφῶν αὐτῶν συγχωροῦσι διάνοιαν. Εἰ γάρ οὐκ ἔστι θέλημα, ὅπως οὖν νοούμενον ἢ λεγόμενον ἄσχετον, καί τό πρὸς τι γένος οὐκ ἔχον κατηγορούμενον· ποιότης ἐστίν, ἀλλ' (≡15A_034=> οὐ τῶν καθ' αὐτά, ὡς ἐν ἑτέρῳ δηλαδή θεωρούμενον. Εἰ δέ τῶν ἐν ἑτέρῳ θεωρουμένων ἐστὶ τό θέλημα, συμβεβηκός πάντως ἐστίν· εἰ δέ συμβεβηκός, ἢ οὐσίας⁽⁴⁾, ἢ ὑποστάσεως ἔσται χαρακτηριστικόν (=0028=) (τούτων γάρ οὐδέν μέσον ἐστὶ καθ' αὐτό θεωρούμενον, ἥτοι μηδετέρων μετέχον, ἢ ἐξ ἀμφοῖν σύνθετον)· καί εἰ μὲν οὐσίας, μίαν τοῦ τε Θεοῦ καί τῶν ἀγίων φύσιν κατηγορήσουσι· πάντων διὰ τοῦ ἐνός θελήματος, τήν εἰς μίαν οὐσίαν παθόντων συναίρεσιν. Τό γάρ γενικῶς τινων ἐπίσης κατηγορούμενον, οὐσίας, ὑφ' ἣν τελοῦσιν, ὑπάρχει δηλωτικόν. Εἰ δέ ὑποστάσεως, μία πάντων ἔσται τοῦ τε Θεοῦ καί τῶν ἀγίων ὑπόστασις, πάντων ἀλλήλοις εἰς ταυτόν συγχωνευθέντων. Τό γάρ ἰδικῶς τι καθ'

ὑπόστασιν ἐμπεφυκός, ἄλλοις ἀπαραλλάκτως ἐνθεωρούμενον, πάντας ἀλλήλοις συγχεῖ· καί τόν ἐκάστου τοῦ, πῶς εἶναι λόγον, ποιεῖ πάντελῶς ἀδιάγνωστον.

ΟΤΙ ΠΕΡ ΕΝ ΘΕΛΗΜΑ ΟΥ ΔΥΝΑΤΟΝ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΕΓΕΣΘΑΙ· ΕΙΤΕ ΦΥΣΙΚΟΝ, ΕΙΤΕ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ...

Οὐκοῦν, εἶπερ ἐν τούτοις αὐτῶν ὁ λόγος ἠσθένησεν· οὐδέ ἐπί τόν Κύριον ἡμῶν καί Θεόν, καί Σωτήρα τῶν ὅλων Χριστόν μεταβαίνων, καί ἐν ὀπωσοῦν λεγόμενον ἐπ' αὐτοῦ θέλημα κατασκευάζων εὐσθενήσοι ποτ' ἄν. Εἰ μὲν γάρ φυσικόν εἵποιεν τοῦ Χριστοῦ τοῦτο τό θέλημα, τήν Μανιχαϊκὴν αὐτόθεν νοσήσαντες δειχθήσονται φαντασίαν, ὡς τήν οὐκ οὔσαν, οὔτε γενησομένην μίαν Χριστοῦ φύσιν, καταλλήλῳ θελήματι δηλουμένην πρεσβεύοντες· τήν τε μανίαν Ἀρείου κατά ταυτόν, καί τήν Ἀπολιναρίου ζηλώσαντες φωραθήσονται συνουσίωσιν· ὡς τοῦ Θεοῦ καί Πατρός, καί τῆς ἀχράντου Μητρός, τόν Χριστόν κατά τήν οὐσίαν ἀλλοτριώσαντες. Τό γάρ φυσικόν θέλημα, φύσιν χαρακτηρίζει· καί οὐδεὶς ἀντερεῖ λόγος. Εἰ δέ φύσιν χαρακτηρίζει, δηλον ὡς φύσιν, οἱ τοῦτο λέγοντες, τόν Χριστόν καταγγέλλουσι. Εἰ δέ (≡15A_036⇒) φύσις ὁ Χριστός, οὔτε Θεός φύσει, οὔτε μὴν ἄνθρωπος φύσει ἐστὶν ἀληθῶς· εἶπερ μὴ φύσει Χριστός ἀληθῶς ὁ Πατήρ, ἢ φύσει Χριστός ἀληθῶς ἡ μήτηρ. Εἰ δέ φύσει Θεός ὁ Χριστός, καθό φύσει Χριστός, πολύθεος ὁ τοῦτο λέγων· ἄλλην Πατρός ὡς Θεοῦ φύσιν, οὐκ ὄντος φύσει Χριστοῦ· καί ἄλλην Χριστοῦ φύσιν, ὡς Θεοῦ πρεσβεύων, ὄντος φύσει Χριστοῦ· καί πέρασ αὐτοῖς τῆς τοιαύτης τερατολογίας, ἢ πρὸς πολυθεΐαν ἔσται κατάκρισις.

Εἰ δέ προαιρετικόν, ὅπερ καλοῦσι γνωμικόν, ἢ κατά φύσιν ἔσται πάντως, τόν τρόπον τῆς τῶν ἐπί Χριστῶ πρακτῶν χρήσεως ἔχον διά πάντων συνεύοντα τῷ λόγῳ τῆς φύσεως· καί οὐκ ἀπαθῆς, ἀλλ' ἐγκρατῆς οὕτω γε παθῶν κατ' αὐτούς ὁ Χριστός ὑπάρχων δειχθήσεται· καί κατά προκοπήν ἀγαθός, ὃ τί ποτε τήν φύσιν ἐστί. Τοιοῦτον γάρ ἢ κατά φύσιν προαίρεσις τῶν ἐπί τῷ αἰρουμένῳ πρακτῶν, τό κρεῖττον ποιουμένη πρό τοῦ χειρόνος αἰρετόν· (=0029=) ἢ παρά φύσιν, καί τόν τρόπον τῆς τῶν ἐπ' αὐτῷ χρήσεως δείξει φθαρτικόν τοῦ λόγου γεγεννημένον τῆς φύσεως· τοιοῦτον γάρ ἢ παρά φύσιν προαίρεσις, τῶν ἐπί τῷ αἰρουμένῳ πρακτῶν, τό χειρόν ποιουμένη πρό τοῦ κρεῖττονος προαιρετόν. Κατορθωθείσης γάρ ἢ παρασφαλείσης τῆς τοῦ αἰρουμένου τῶν ἐπ' αὐτῷ πρακτῶν κατά τήν βούλευσιν κρίσεως, ἥς οἰονεῖ ψῆφος ἐστὶν ἢ προαίρεσις, ἢ ὁ κατά φύσιν αὐτῷ διά τῆς εὐχρηστίας ὑφίσταται λόγος, ἢ ὁ παρά φύσιν διά τῆς ἀχρηστίας παρυφίσταται τρόπος· ὁ μὲν, τῆς κατά φύσιν· ὁ δέ, τῆς παρά φύσιν προαιρέσεως γινόμενος ἄγγελος.

Καί εἰ μὲν κατά φύσιν ἢ τοῦ Χριστοῦ προαίρεσις ἦ, οὐ μόνον ἐπί τοῖς αὐτοῖς πάλιν αὐτούς αἰτιασόμεθα, φύσιν ἄλλην Χριστοῦ θεότητος μέσσην καί κτίσεως τολμηρῶς σχεδιάζοντας· ἀλλά καί (≡15A_038⇒) ληροῦντας γελάσομεν, φύσει τῶν ἀντικειμένων κατά προαίρεσιν ὡς ψιλόν ἄνθρωπον κατά Νεστόριον τόν Χριστόν δεκτικόν ποιουμένους. Εἰ δέ παρά φύσιν, σιωπῶ παρατρέχων τό βλάσφημον, μήπως λαθῶν τοῖς κατ' αὐτῶν ἐλέγχοις τήν γλώτταν χρανθήσομαι. Προαιρετικόν γάρ ἐπί Χριστοῦ θέλημα φάσκοντες, ὑπόστασιν Χριστοῦ πάντως ὑπέδειξαν κατά φύσιν κινεῖσθαι καί παρά φύσιν δυναμένην. Τοιοῦτον γάρ, ὡς ἔφθην εἰπών, ἢ προαίρεσις· εἰ δέ τῆς τοῦ Χριστοῦ χαρακτηριστικόν ἐστὶν ὑποστάσεως, ἀφώρισαν αὐτόν, κατά δὴ τοῦτο τό θέλημα, τοῦ τε Πατρός καί τοῦ Πνεύματος ἑτερόβουλον τε καί ἑτερόγνωνον. Τό γάρ τῷ Υἱῷ, καθ' ὑπόστασιν ἰδικῶς ἐνθεωρούμενον, Πατρί καί Πνεύματι καθ' ὑπόστασιν παντελῶς ἀκοινώνητον. Ὅσοι τοίνυν τῶν ἁγίων Πατέρων⁽⁵⁾ ἐπί τῆς κατά Χριστόν ἀνθρωπότητος προαιρέσεως ἐπεμνήσθησαν, τήν ὀρεκτικὴν τῆς φύσεως δύναμιν οὐσιωδῶς· ταυτόν δέ φάναι, τήν φυσικὴν θέλησιν, ἢ

τήν ἡμῶν αὐτῶν προαίρεσιν τῷ σαρκωθέντι Θεῷ κατ' οἰκείωσεν ἐνυπάρχουσαν, παρεδήλωσαν.

Ὁ δὴ μάλιστα σκοπήσας ὁ σὸς δοῦλος καὶ μαθητής, ἐν τοῖς πρὸς τὸν ἀγιώτατόν μου κύριον καὶ διδάσκαλον περὶ τῶν ἀπόρων τῆς ἀγίας Γραφῆς ἐκτεθεῖσι θαλάσσιον, εἶπον προαίρεσιν· εἰδῶς, ὡς εἶπερ ἡμῖν γέγονεν ἄνθρωπος ὁ ποιητής τῶν ἀνθρώπων, ἡμῖν δηλονότι καὶ τὴν ἀτρεψίαν κατώρθωσε τῆς προαιρέσεως, ὡς ἀτρεψίας δημιουργός· τὰ μὲν τῆς ἡμῶν ἐπιτιμίας δι' αὐτῆς τῆς πείρας, οὐσιωδῶς (=0032=) κατ' ἐξουσίαν πάθη δεχόμενος· τὰ δὲ τῆς ἀτιμίας, κατ' οἰκείωσιν φιλανθρώπως ἀναδεχόμενος· ὧν τὴν μὲν οἰκείωσιν, τῆς προαιρετικῆς ἀπαθείας αἰτίαν τῷ γένει πεποιήται· τὴν δὲ πείραν, τῆς ἐπομένης φυσικῆς ἀφθαρσίας πιστόν ἀρραβῶνα δεδώρηται. Τό γάρ ἀνθρώπινον τοῦ Θεοῦ, κατὰ προαίρεσιν ὡς ἡμεῖς οὐ κεκίνηται, διὰ βουλής πεποιημένον (≡15A_040⇒) καὶ κρίσεως τὴν τῶν ἀντικειμένων διάγνωσιν· ἵνα μὴ φύσει κατὰ προαίρεσιν νομισθεῖη τρεπτόν· ἀλλ' ἅμα τῇ πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον ἐνώσει τό εἶναι λαβόν, ἀδίστακτον, μᾶλλον δὲ στάσιμον τὴν κατ' ὄρεξιν φυσικὴν ἥτοι θέλησιν, κίνησιν ἔσχεν· ἢ κυριώτερον εἰπεῖν, τὴν στάσιν ἀκίνητον ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀκραιφνεστάτην οὐσίωσιν τῷ Θεῷ Λόγῳ παντελῶς θεωθεῖσαν· ἦν φυσικῶς τυπῶν τε καὶ κινῶν⁽⁶⁾, ὡς οἰκείαν, καὶ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς φυσικὴν, ἀφαντασιάστως πεπλήρωκε τό μέγα τῆς ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίας μυστήριον· μηδὲν τοῦ προσλήμματος φυσικόν παντελῶς ἀπομειώσας, πλήν τῆς ἀμαρτίας· ἥς οὐδεὶς οὐδενὶ τῶν ὄντων καθάπαξ ἐνέσπαρται λόγος.

Τῆς οὖν διαφορᾶς τῶν ὀνομάτων φανεραῶς ἡμῖν γεγενημένης, διὰ τῆς εὐκρινῶς ἐκάστῳ προσαρμοσθείσης ὑπογραφῆς, μὴ ταρασσώμεθα τῶν ἐπὶ συγχύσει τῶν νοουμένων πραγμάτων, ἀδιακρίτως τοῖς ὀνόμασι κεχρισμένων ἀκούοντες· εἶπερ ἐν πράγμασιν ἡμῖν, ἀλλ' οὐκ ὀνόμασιν ἢ ἀλήθεια· καὶ νομίσωμεν ταυτὸν εἶναι τό μὴ ταυτὸν· ἀλλ' εὐσεβῶς πιστεύοντες, ὁμολογήσωμεν τὸν Χριστὸν Θεὸν τέλειον ἀληθῶς, καὶ ἄνθρωπον τέλειον ἀληθῶς, τὸν αὐτὸν πράγματι κυρίως κατ' ἀλήθειαν ὄντα, καὶ οὐ μόνη ψιλῆ κλήσει τοῦτο λεγόμενον· καὶ διὰ τοῦτο φύσεις δύο, ὧν αὐτός ἐστιν ὑπόστασις, εἶπερ οὐκ ἄσαρκος, αὐτὸν καταγγείλωμεν· καὶ δύο θελήματα φυσικά, κατὰ τοὺς Πατέρας· εἶπερ οὐκ ἄψυχος καὶ ἄνους, ἔχειν αὐτὸν παρῤῥησιασώμεθα· καὶ μὴ θαρῤῥήσωμεν καινίσαι φωνήν, ἐφ' ἣ καταφυγὴν οὐκ ἔχομεν τὴν πατρικὴν αὐθεντίαν. Ἐν γάρ θέλημα Χριστοῦ φυσικόν, ἢ προαιρετικόν, οὐ μόνον διὰ τὴν δειχθεῖσαν ἀτοπίαν δέος εἰπεῖν τοὺς εὐσεβεῖν ἐσπουδακότας, (=0033=) ἀλλ' ὅτι καὶ μηδεὶς τῶν ἀγίων πώποτε τοῦτο φήσας πέφανται· ἀληθῶς εἰδότες, ὡς ἡ προαίρεσις (≡15A_042⇒) τῶν ἐπ' ἄμφω· τὰ καλὰ τε λέγω καὶ τὰ κακά, κινεῖσθαι δυναμένων ἐστίν· ὅπερ ἐπὶ Χριστοῦ τῆς ὄντως οὐσίας τῶν ἀγαθῶν καὶ πηγῆς, κἄν ἐννοεῖν, μὴ ὅτι γε λέγειν, πάσης ἀσεβείας πληρέστατον. Καὶ περὶ μὲν τούτων ταῦτα.

Περὶ δὲ τῆς ἐν τῷ ἐβδόμῳ κεφαλαίῳ τῶν ἀπόρων τοῦ μεγάλου Γρηγορίου κειμένης μιᾶς ἐνεργείας, σαφῆς ὁ λόγος. Τὴν ἐσόμενην γάρ κατὰ τό μέλλον τῶν ἀγίων ὑπογράφων κατάστασιν, ἔφην μίαν ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀγίων, τὴν πάντων ἐκθεωτικὴν τῶν ἀγίων, τῆς ἐλπιζομένης μακαριότητος· τοῦ μὲν Θεοῦ κατ' οὐσίαν ὑπάρχουσαν, τῶν ἀγίων δὲ κατὰ χάριν γεγενημένης. Μᾶλλον δὲ, μόνον Θεοῦ προσεπήγαγον· ἐπειδὴ μόνης ἀποτελέσμα τῆς θείας ἐνεργείας ἐστίν⁽⁷⁾, ἢ κατὰ χάριν τῶν ἀγίων ἐκθέωσις, ἥς ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν ἐγκατεσπαρμένην τῇ φύσει τὴν δύναμιν. Ὡν δὲ τὴν δύναμιν οὐκ ἔχομεν, τούτων οὐδέ τὴν πρᾶξιν, φυσικῆς δυνάμεως οὔσαν συμπλήρωσιν. Ἐχεται οὖν ἡ μὲν πρᾶξις, δυνάμεως· ἡ δὲ δύναμις, οὐσίας, Ἡ τε γάρ πρᾶξις, ἀπὸ δυνάμεως καὶ ἡ δύναμις, ἀπὸ τῆς οὐσίας καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ. Τρία οὖν ταῦτά ἐστιν, ὡς φασιν, ἀλλήλων ἐχόμενα· δυνάμενον, δύναμις, δυνατόν. Καὶ δυνάμενον μὲν λέγουσι, τὴν οὐσίαν· δύναμιν δὲ, καθ' ἣν ἔχομεν τὴν τοῦ δύνασθαι κίνησιν· καὶ

δυνατόν, τό παρ' ἡμῖν κατά δύναμιν γενέσθαι πεφυκός. Εἰ δέ τό παρ' ἡμῖν γίνεσθαι πεφυκός, κατά δύναμον ἔχομεν φυσικήν. Οὐκ ἔστι δέ τῶν παρ' ἡμῶν κατά δύναμιν γίνεσθαι πεφυκότων ἢ θέωσις, οὐκ οὔσα τῶν ἐφ' ἡμῖν· οὐδεῖς γάρ ἐν τῇ φύσει, τῶν ὑπέρ φύσιν λόγος. Ἔρα τῆς ἡμῶν οὐκ ἔστι δυνάμεως πρᾶξις ἢ θέωσις, ἥς οὐκ ἔχομεν κατά φύσιν τήν δύναμιν· ἀλλά μόνης τῆς θείας δυνάμεως, οὐκ ἔργων ὑπάρχουσα δικαίων τοῖς ἀγίοις ἀντίδοσις⁽⁸⁾. ἀλλά τῆς τοῦ πεποιηκότος ἀφθονίας ἀπόδειξις· τοῦτο θέσει ποιήσαντος τούς ἔραστὰς τῶν καλῶν, ὅπερ αὐτός ὑπάρχων φύσει (≡15A_044⇒) δειχθήσεται, καθ' οὓς αὐτός ἐπίσταται λόγους· ἵνα καί τελείως γνωσθῆ, καί μείνη παντελῶς ἀκατάληπτος. Οὐκ ἀνεῖλον οὖν τήν φυσικήν τῶν τοῦτο πεισομένων ἐνεργείαν, ὧν ἀποτελεῖν πέφυκε πεπαυμένην, καί μόνην ἐμφήνας τῶν ἀγαθῶν τήν ἀπόλαυσιν πάσχουσαν· ἀλλά μόνην ὑπέδειξα (=0036=) θεώσεως ἀπεργαστικήν τήν ὑπερούσιον δύναμιν, κατά χάριν τῶν θεωθέντων γεγεννημένην.

Καί μηδεὶς ὑπονοήσῃ τούτοις μίαν καταγγέλλεσθαι Χριστοῦ τήν ἐνέργειαν. Οὐ γάρ ἄνθρωπον ἀποθεωθέντα τόν Χριστόν καταγγέλλομεν, ἀλλά Θεόν τελείως ἐνανθρωπήσαντα, καί τῆς οἰκείας ἀφράστου θεότητος τήν ἄπειρον, ἀπειράκις ἀπείρως ὑπεράπειρον δι' ἐνεργούσας φύσει σαρκός νοερῶς ἐψυχωμένης ἐμφανῆ ποιησάμενον δύναμιν· ὅλον Θεόν τόν αὐτόν, καί ἄνθρωπον ἀληθῶς· ἄμφω τε φύσει τέλειον τόν αὐτόν καί πληρέστατον· καί πᾶν εἶ τι κατ' ἄμφω πεφυκός ἀνελλιπῶς ἔχοντα πλὴν ἀμαρτίας, ἥς λόγος οὐδεῖς. Ὡν γάρ αὐτός φύσεων ὑπόστασις ἦν, τούτων καί τούς οὐσιώδεις φυσικῶς ἐπεδέχετο λόγους. Εἰ δέ τούς οὐσιώδεις ὧν αὐτός ὑπόστασις ἦν, ἐπεδέχετο λόγους, καί φυσικήν ἔμψυχον σαρκός εἰκότως εἶχεν ἐνέργειαν, ἥς οὐσιώδεις τῇ φύσει κατέσπαρται λόγος. Εἰ δέ φυσικήν ὡς ἄνθρωπος ἐνέργειαν εἶχεν, ἥς ὁ λόγος τῆς φύσεως ὑπῆρχε συστατικός, καί ὡς Θεός δηλονότι φυσικήν εἶχεν ἐνέργειαν, ἥς ὁ λόγος τῆς ὑπερουσίου θεότητος ὑπῆρχεν ἐκφαντικός. Θεός γάρ ὑπάρχων τέλειος, καί ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτός, καθ' ἐκάτερον ὧν ὑπῆρχεν ὑπόστασις, φυσικῶς ἐνήργει μὴ διαιρούμενος. Εἰ δέ καθ' ἐκάτερον ὧν ὑπῆρχεν ὑπόστασις φυσικῶς ἐνήργει μὴ διαιρούμενος, δῆλον ὅτι μετὰ τῶν φύσεων, ὧν ὑπόστασις ἦν, καί τὰς (≡15A_046⇒) οὐσιώδεις αὐτῶν καί συστατικὰς ἐνεργείας εἶχεν, ὧν αὐτός ἔνωσις ἦν· ἑαυτῷ προσφυῶς ἐνεργῶν, καί οἷς ἐνήργει πιστούμενος, τήν τῶν ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καί ἄπερ ὑπῆρχεν, ἀλήθειαν.

Εἷς οὖν ἐκ δύο φύσεων ὁ Χριστός· θεότητός τε καί ἀνθρωπότητος· μονογενῆς Λόγος καί Υἱός καί Κύριος τῆς δόξης· ἐν αἷς γνωρίζεται, καί αἷς ἀληθῶς ὑπάρχων πιστεύεται· δύο τε φυσικὰς καί γενικὰς, καί τῶν ἐξ ὧν ἦν συστατικὰς κινήσεις, ἡγουν ἐνεργείας ἔχων, ὧν ἀποτελέσματα τὰ κατά μέρος ἦν ἐνεργήματα· ἐξ αὐτοῦ τε προβαλλόμενα, καί ὑπ' αὐτοῦ τελειούμενα, χωρίς τομῆς τῶν ἐξ ὧν ὑπῆρχε, καί τῆς οἴασοῦν δίχα συγχύσεως. Οὐ γάρ ὑπομένει τομῆν ἢ σύγχυσιν, ὁ μηδέποτε τροπαῖς ὑποκείμενος, καί πᾶσι τοῖς οὔσι τήν τε τοῦ εἶναι, καί πῶς εἶναι διαμονήν τε καί σύστασιν παρεχόμενος.

(=0037=) Ταῦτα τῆς σῆς χάριν ἐπιτόμως, ἡγιασμένε Πάτερ, εἰρήσθω κελεύσεως· ἵνα ἔχοις εἶπερ τι χρήσιμον φέροιεν, πῶς διακρούσασθαι τήν τῶν φιλοτάλων ἀδολεσχίαν, ἄδειαν λαβοῦσαν τήν τῶν καιρῶν δυσκολίαν. Καί μὴ παρίδης τόν σόν δοῦλον πενόμενον· ἀλλά θείῳ πλούτισον Πνεύματι, τῆς εὐπειθείας ἀντιδούς τὰς εὐσθενεῖς σου δεήσεις· καί παρατιθέμενος Χριστῷ τῷ μεγάλῳ Θεῷ καί ποιητῇ τῶν ὅλων μὴ διαλείποις, τῷ παρά πάσης προσκυνουμένῳ τῆς κτίσεως, σὺν Πατρί καί ἀγίῳ Πνεύματι εἰς τούς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Λόγω μὲν ἡ φύσις περιγράφεται τῶν ὄντων πρὸς ἀρετῆς γένεσιν, κατὰ πρόοδον· ἥτις ἐστὶ παντελής κατ' ἀρετὴν τῆς φύσεως ἄρνησις. Νῶν δὲ περιορίζεται ἡ παντός αἰῶνος καὶ χρόνου κίνησις, πρὸς σύστασιν ἀπλανοῦς ἐνώσεως, κατὰ ἀνάβασιν· ἥτις (≡15A_048⇒) ἐστὶ τῶν ἐν οἷς ἐστὶν ἡ φύσις ὑπέρβασις· λέγω δὲ τόπον καὶ χρόνον, ἐν οἷς τῶν ὄντων ὑπόστασις. Ἡ δὲ πρὸς τὸν ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ δι' οὗ καὶ εἰς ὃν ὡς πέρας τῶν ὄλων, κατὰ χάριν ἀποκατάστασις, κατ' ἀνάληψιν γίνεται· ἥτις ἐστὶ τοῦ μὲν ἀναλαμβανομένου πάθος· ἐνέργεια δὲ τοῦ ἀναλαμβάνοντος.

2. Πρόσωπον, ἥτοι ὑπόστασις· φύσις, ἥτοι οὐσία. Οὐσία γάρ, τό κατ' εἰκόνα, ὁ λόγος· τό καθ' ὁμοίωσιν δέ, ὁ βίος, ὑπόστασις ἐστὶν, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων ἡ ἀρετὴ συμπεπλήρωται. Ὑπόστασιν γάρ σοφίας, τὴν ἀρετὴν· οὐσίαν δὲ φασὶν ἀρετῆς εἶναι τὴν σοφίαν. Διὸ τῆς μὲν σοφίας ἀπλανῆς ἔκφανσις ἐστὶν, ὁ τρόπος τῆς τῶν θεωρητικῶν ἀγωγῆς· τῆς ἀρετῆς δὲ βάσις, ὁ λόγος τῆς τῶν πρακτικῶν θεωρίας καθέστηκεν. Ἀμφοτέρων δὲ χαρακτήρ ἀψευδέστατος, ἡ πρὸς τό κυρίως ὃν ἀκλινῆς ἐνατένησις.

3. Ὅτι οὐκ ἄτρεπτος φύσει ὁ ἄνθρωπος· καὶ πῶς.

4. Ὅτι τό θέλημα, ἢ οὐσίας ἢ ὑποστάσεως ἐστὶ χαρακτηριστικόν· καὶ μέσον τούτων οὐκ ἔστιν, οὔτε κοινόν καὶ σύνθετον ἐξ ἀμφοῖν· οὔτε οὐδετέρου μετέχον.

5. Ὅτι ἡ προαίρεσις ἐπὶ Χριστοῦ, τὴν φυσικὴν σημαίνει θέλησιν· ἥτοι τὴν ὀρεκτικὴν τῆς φύσεως δύναμιν.

6. Βλέπε τό τῆς οἰκονομίας μυστήριον.

(=0040=) 7. Εἰς τό, δι' αὐτοῦ γάρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμέν· ἥτοι περὶ οὐσίας, καὶ δυνάμεως, καὶ ἐνεργείας.

8. Περὶ θεώσεως. Ἀκούσαις δὲ τούτων καὶ σύ, Νεῖλε· καὶ φρονήσαις ἅ φρονοῦσιν οἱ τῆς ἀληθείας διδάσκαλοι.

ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΤΟΝ ΟΣΙΩΤΑΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΛΗΜΑΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ, ΚΕΦΑΛ. Ν'

(≡15A_050⇒) Ὅτι Σευῆρος κακούργως ταυτὸν εἶναι λέγει τῇ φύσει τὴν ὑπόστασιν, ἵνα τὴν σύγχυσιν διὰ τῆς μιᾶς κυρώσει φύσεως, καὶ φύγη τὸν ἔλεγχον, ὑπόστασιν λέγων νενοηκέναι τὴν φύσιν· καὶ πάλιν τὴν διαίρεσιν εἰσηγήσεται, τὴν ἐξ ὑποστάσεως πρεσβεύων ἔνωσιν· καὶ δόξῃ λανθάνειν ἀντὶ φύσεων ἐκδέχασθαι φάσκων τὰς ὑποστάσεις. Καὶ αὐθις τὴν ἀνυπαρξίαν τῶν φύσεων, διὰ τῆς ψιλῆς διαφορᾶς ἐγκαλούμενος, εὖρη καταφυγὴν ἀπολογίας, τὴν ψιλὴν ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφορᾶν. Καὶ ὅτι καθάπερ Νεστορίου ψιλὴν λέγων τὴν ἔνωσιν, πραγματικὴν εἰσηγε διαίρεσιν· οὕτω καὶ Σευῆρος ψιλὴν λέγων φύσεων διαφορᾶν, πραγματικὴν ποιεῖται τὴ σύγχυσιν.

Ἄλλὰ τούτοις Σευῆρος στενοχωρούμενος τοῖς λόγοις καὶ μὴ φέρων τῆς ἀληθείας τὴν βάσανον, πάλιν ἑαυτῷ συνήθως τό ψεῦδος προβάλλεται σύμμαχον· ταυτὸν εἶναι φάσκων ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τῇ φύσει τὴν ὑπόστασιν· καὶ τὴν ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφορᾶν, τῇ πραγματικῇ καὶ κατὰ φύσιν· διὰ τό καὶ φυσικὴν εἶναι πᾶσαν ποιότητα, καὶ πρᾶγμα προσαγορεύεσθαι· ἵνα, εἰ μὲν ἀλούς τοῖς ἐλέγχοις φωραθῇ, σαφῶς διὰ τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως, τὴν τε Μάνεντος φαντασίαν, καὶ τὴν Ἀπολιναρίου σύγχυσιν, (≡15A_052⇒) καὶ τὴν Εὐτυχοῦς μετὰ τὴν ἔνωσιν εἰς μίαν οὐσίαν τῶν ἐνωθέντων πρεσβεύων συναίρεσιν, χαμαιλέοντος δίκην τὰς χροᾶς ὑπαλλάσσοντος, τὴν οἰκείαν μεταβάλοι φωνὴν, φάσκων, ὑπόστασιν νενοηκέναι τὴν φύσιν. Εἰ δὲ πάλιν ἐξ ὑποστάσεων ἤγουν προσώπων λέγων γεγενῆσθαι τὴν ἔνωσιν,

τήν Ἐβιῶνος, Παύλου τε τοῦ Σαμωσατέως καί Νεστορίου διαίρεσιν ἀποδειχθῆ φρονῶν, καί τήν ὡς ἐν προφήτῃ τοῦ Λόγου κατά χάριν ἐνέργειαν θεοπίζων, ἔτοιμον (=0041=) αὐθις σχοίῃ τό ψεῦδος συνήγορον, ἀντί φύσεων εἰρηκέναι τάς ὑποστάσεις ἀποφαινόμενος. Εἰ δέ πάλιν ἐγκληθῆ δικαίως, ἐπί τῇ ψιλῇ διαφορᾷ, τήν τῶν ἐνωθέντων πραγμάτων δογματίζων ἀνυπαρξίαν, εὗροι πρὸς ἀπολογία καταφυγὴν τήν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφορᾷ· ποιότητων λέγων φυσικῶν, ἀλλ' οὐ φύσεων, ἡγουν οὐσιῶν ἐπὶ Χριστοῦ διαφορᾷν μετὰ τήν ἔνωσιν· διὰ τῆς λυούσης τήν σύγχυσιν φωνῆς· τουτέστι, τῆς διαφορᾷς, πλέον ὁ πανοῦργος σοφιστής, διασφίγγων τήν σύγχυσιν· τῶν ἐναντίων κατά τόν νόμον τῆς φύσεως, οὐ λύσιν τά ἐναντία ποιούμενος, ἀλλά σύστασιν, παρά τόν ὅρον καί νόμον τῆς φύσεως· καί τοιοῦτος γενόμενος περί τήν διαφορᾷν εἰς πλάνην τῶν ἀκούοντων, οἷος ὑπάρχων περί τήν ἔνωσιν ἀπεφάνθη Νεστόριος. Ἐκεῖνος τε γάρ κατά μόνην ψιλῆν τήν προσηγορίαν, ὀνομάζων τήν ἔνωσιν, κατ' ἐνέργειαν τήν τῶν πραγμάτων εἰσήγε διαίρεσιν· καί οὗτος ψιλῆν τήν διαφορᾷν πρεσβεύων μετὰ τήν ἔνωσιν, κατά μέν τήν ἐπίνοιαν εἶναι φρονεῖ τῶν διαφερόντων τήν ὑπαρξίν· κατά δέ τήν ἐνέργειαν, τήν αὐτῶν ἐπιδιατίθεται σύγχυσιν. Εἰ γάρ μή ψιλῆν ἐφρόνει Νεστόριος γεγενῆσθαι τήν ἔνωσιν, εἶπεν ἄν τήν ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν φύσεων ἀποτελεσθεῖσαν τοῦ Χριστοῦ μίαν ὑπόστασιν σύνθετον· καί οὗτος, εἰ μή ψιλῆν ἐκήρυττε τήν διαφορᾷν, οὐ παρητεῖτο λέγειν ἐν Χριστῷ μετὰ τήν ἔνωσιν τήν ἄτμητον καί ἀδιαίρετον τῶν διαφερόντων ποιότητα, γινώσκων ὅτι πάση διαφορᾷ, πάντως συνεισάγεται ποσότης· καί πάση ποσότητι, συνέζευκται ὁ δηλωτικός αὐτῆς ἀριθμός. Ἀμήχανον (≡15A_054⇒ γάρ, ἢ διαφορᾷν ποσότητος εἶναι χωρίς, ἢ ποσότητα δίχα τοῦ δηλοῦντος αὐτήν ἀριθμοῦ διαγνωσθῆναι.

Καί ὁ μέν, τήν φύσεων μόνην ἐπὶ Χριστοῦ γινώσκων ποσότητα, τό δέ κατά σύνθεσιν ἐκ τῶν φύσεων τῆς ὑποστάσεως μοναδικόν οὐκ εἰδώς, ἐπικάλυμμα ποιεῖται διαμπάξ (τῆς) τῶν φύσεων διαιρέσεως, τήν ψιλῆν τῆς ἐνώσεως προσηγορίαν· ὁ δέ, τό κατά μόνην τήν φύσιν ἀντί τοῦ καθ' ὑπόστασιν πρεσβεύων μοναδικόν, τό δέ κατά φύσιν ποσόν οὐκ εἰδώς, ἐπικάλυμμα ποιεῖται τῆς τῶν φύσεων συγχύσεως τήν ψιλῆν ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφορᾷν. Καί ὁ μέν, τήν ἐν μόνη ποιότητι γνωμικῇ τῶν φύσεων ἔνωσιν πρεσβεύων, ἀρνεῖται τήν μίαν ὑπόστασιν, ἀληθῆ τῶν πραγμάτων κατ' οὐσίαν γεγενῆσθαι τήν σύνοδον λέγειν οὐκ ἀνεχόμενος. Αὐθεντία γάρ καί ἀξία, καί τοιάδε θέλησις, ὧν ἔφασκε Νεστόριος εἶναι τήν ἔνωσιν, γνώμης ὑπάρχει κινήματα σαφῶς, ἀλλ' οὐ φύσεως. (=0044=) Ὁ δέ, τήν ψιλῆν ἐν μόνη ποιότητι φυσικῇ λέγων διαφορᾷν μετὰ τήν ἔνωσιν, τῶν ἐνωθέντων ποιεῖται προδήλως ἀναίρεσιν, τήν κατ' οὐσίαν αὐτῶν τῶν ἐνωθέντων ἐν ἑτερότητι φυσικῇ διαφορᾷν ἀπαρνούμενος. Καί συντόμως περί τούτων εἰπεῖν· ὁ μέν, τήν τῶν γνωμικῶν ποιότητων ἔνωσιν εἰς τήν τῶν φύσει πραγμάτων ἐφεῦρε διαίρεσιν· ὁ δέ, τούναντίον, τήν τῶν φυσικῶν ποιότητων διαφορᾷν, εἰς τήν τῶν πραγμάτων ἐπενόησε σύγχυσιν. Ὅντως κακή ξυνωρίς ἀνδρῶν παρανόμων, διασπᾶν μαινομένων κακῶς διὰ τῶν ἐναντίων τήν τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἀλήθειαν. Ὁ μέν γάρ, ποιότητων γνωμικῶν εἰσηγούμενος ἔνωσιν τήν τῶν μηδόλως κατ' αὐτόν ἐνωθειῶν φύσεων ποιεῖται διαίρεσιν· ὁ δέ, ποιότητων φυσικῶν λέγων μόνον εἶναι διαφορᾷν μετὰ τήν ἔνωσιν, ὡσαύτως τήν τῶν μηδόλως κατ' αὐτόν ἐνωθειῶν φύσεων εἰσηγεῖται συγκεχυμένην ἀλλοίωσιν· οὐκ εἰδότες ὅ τι καί λέγουσιν. Ἐχρῆν γάρ εἶπερ ἑαυτοῖς στοιχεῖν διεγνώκεισαν, (≡15A_056⇒ τόν μέν Νεστόριον, γνωμικῶν ποιότητων λέγοντα γεγενῆσθαι τήν ἔνωσιν, μή διαιρεῖν τάς φύσεις, ὧν μηδέ τήν ἀρχήν παντελῶς ἐπρέσβευσεν ἔνωσιν· ἀλλά τήν ὧν εἶναι φάσκει τήν ἔνωσιν, γινώσκειν διαφορᾷν μετὰ τήν ἔνωσιν· τόν δέ Σευῆρον, ποιότητων φυσικῶν διαφορᾷν

είσηγούμενον, μετά τήν ἔνωσιν μή συγγεῖν τάς φύσεις, ὧν οὐ συγχωροῦμεν αὐτῶ λέγειν τήν ἔνωσιν, ἕως ἄν αὐτῶν ἀγνοεῖ τήν διαφοράν μετά τήν ἔνωσιν. Τῶν γάρ ἔνωθέντων ἡ διαφορά θεωρεῖται μετά τήν ἔνωσιν, κἄν Νεστόριος μέμνηε· καί τῶν μετά τήν ἔνωσιν διαφερόντων ἡ ἔνωσις, κἄν Σεῦρος παρατάττεται, καί πολλήν ὑπέρ τοῦ ψεύδους ποιεῖται τήν συνηγορίαν.

Εἰ μέν οὖν κατά τόν Νεστόριον, μόνων τῶν γνωμικῶν θελημάτων ἔνωσις γέγονε, τούτων εἰπάτω καί τήν διαφοράν μετά τήν ἔνωσιν, ἀφείς τήν τῶν μηδαμῶς ἔνωθέντων πραγμάτων διαίρεσιν· καί συνήγαγε τῇ τῶν γνωμικῶν θελημάτων διαφορᾷ, καί τήν τῆς γνώμης παραλλαγίην· καθ' ἣν οὐχ ἡ κατά φύσιν διαφορά δείκνυσθαι πέφυκεν, ἀλλ' ἡ καθ' ὑπόστασιν, ποιουμένη τῆς ἀγαθότητος ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν γνωμικῶν θελημάτων, ἄνεσιν καί ἐπίτασιν· καί πεποίηκεν ἀμαρτωλόν, τόν κατά προκοπήν παρ' αὐτοῦ θεοποιούμενον ἄνθρωπον· ὡς μή κατά πάντα τρόπον τε καί λόγον τήν αὐτήν τῶ Θεῶ γνωμικήν ἔχοντα θέλησιν. Ἡ γάρ διαφορά τῶν γνωμικῶν θελημάτων, τήν τῆς γνώμης, ὡς ἔφην, ποιεῖται παραλλαγίην· (=0045=) ἡ δέ τῆς γνώμης παραλλαγίη, τῆς ἀγαθότητος εἰσηγεῖται τήν μείωσιν· ὑφ' ἧς ὁ καθοτιοῦν ἔτι κρατούμενος, τελείως οὐπω κατά τήν γνώμην γέγονεν ἀναμάρτητος.

Οὐκοῦν τό καθ' ὑπόστασιν ἐκ τῆς συνόδου τῶν φύσεων ἐν μή δεχόμενος ὁ Νεστόριος, καί τήν τῶν γνωμικῶν θελημάτων διέλυσε ἔνωσιν, οὐχ εὐρίσκων εἰπεῖν τέ ποτέ ἐστί τό ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν γνωμικῶν θελημάτων ἀποδεικνύμενον ἔν. Οὐ γάρ ἔχει ταυτότητα λέγειν τῆς ἀγαθότητος, τῆς τῶν γνωμικῶν θελημάτων σαφῶς διαφορᾶς μετά τήν ἔνωσιν, τήν κατ' ἐπίτασιν καί (=15A_058=> ἄνεσιν ταύταις ἑτερότητα προφαινούσης. Ὡν γάρ ἡ σύνοδος, τούτων ἀνάγκη πάντως λέγειν καί τήν διαφοράν. Καί μάτην αὐτῶ τῆς ταυτοβουλίας ὁ λόγος ἐπενοήθη, κἄν πρὸς δήλωσιν τῆς τῶν προσώπων διαιρέσεως ἐστίν ἀρμόδιος. Ἡ γάρ ταυτοβουλία, βουλῶν ἐστίν ἔνωσις φυλάττουσα τήν τῶν κατ' αὐτήν ἠνωμένων διαφοράν, εἴπερ ἀσύγχυτος αἷς ἡ τῶν βουλομένων προσώπων συνεπιθεωρεῖται διαίρεσις.

...ΔΥΟ ΘΕΛΗΜΑΤΑ ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΤΟΥΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ, ΟΥ... ΓΝΩΜΑΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ ΚΕΦΑΛ. ΝΑ'

Ἵτι δύο θελήματα λέγοντες οἱ Πατέρες ἐπὶ Χριστοῦ, τοὺς φυσικοὺς νόμους, οὐ τὰς γνώμας ἐσήμαναν.

Ἄλλὰ μηδεὶς εὐθυνέτω τόν λόγον, τήν τῶν γνωστικῶν θελημάτων ἀπαγορεύοντα δυάδα· πάντας εὐρίσκων σχεδόν τοὺς ἐνδόξους διδασκάλους, δύο θελήματα λέγοντας· μηδ' αὖ πάλιν κατά Σεῦρον, πρὸς ἐν θέλημα διὰ τοῦτο τόν εὐσεβῆ μεθορμήσοιτο νοῦν, ἵνα μή κακοῦ κακόν ποιῆται διάδοχον· τῆς διαιρέσεως λέγω τήν σύγχυσιν. Οὐ γάρ εἶπον οἱ θεσπέσιοι Πατέρες ἐπὶ Χριστοῦ ποσότητα γνωμικῶν θελημάτων, ἀλλὰ φυσικῶν· τοὺς οὐσιώδεις τε καί φυσικοὺς τῶν ἔνωθέντων νόμους τε καί λόγους, θελήματα καλῶς προσαγορεύσαντες. Καί γάρ φυσικήν τῆς νοερῶς ἐψυχωμένης σαρκός, ἀλλ' οὐ τήν γνωμικήν τοῦ τινος ἀνθρώπου, τοῦ κινήμασι διανοήσαντες ὄρεξιν, ἔχουσαν τῆς τοῦ ὄντος φυσικήν ἐφέσεως δύναμιν, φυσικῶς κινουμένη τε καί τυπουμένην ὑπὸ τοῦ Λόγου πρὸς τήν τῆς οἰκονομίας ἐκπλήρωσιν, θέλημα σοφῶς προσηγόρευσαν· οὔ χωρὶς εἶναι τήν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀδύνατον. Θέλημα γάρ ἐστὶ φυσικόν, δύναμις τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρεκτική, καί τῶν οὐσιωδῶς τῇ φύσει προσόντων, (=0048=) συνεκτική πάντων ἰδιωμάτων· καθ' ἣν αἰεὶ τῶ φύσει θελητικῶ, τό (=15A_060=> πεφυκέναι θέλειν, ἐμπεφυκεν· οὐ ταυτόν δέ τό πεφυκέναι θέλειν, καί θέλειν· ὡς οὐδέ τό πεφυκέναι

λαλεῖν, καί λαλεῖν. Πέφυκε μὲν γάρ ἀεὶ τό λαλητικόν, λαλεῖ δέ οὐκ ἀεὶ· ἐπειδὴ τό μὲν οὐσίας ἐστὶ λόγῳ φύσεως συνεχόμενον· τό δέ βουλῆς, τῆ τοῦ λαλοῦντος γνώμη τυπούμενον· ὥστε φύσεως μὲν τό ἀεὶ πεφυκέναι λαλεῖν· ὑποστάσεως δέ, τό πῶς λαλεῖν· ὥσπερ καί τό πεφυκέναι θέλειν καί θέλειν. Εἰ δέ τό πεφυκέναι θέλειν, καί θέλειν οὐκ ἔστι ταυτόν (τό μὲν γάρ, ὡς ἔφην, οὐσίας· τό δέ, τῆς τοῦ θέλοντος ὑπάρχει βουλῆς)· εἶχεν ἄρα τό πεφυκέναι θέλειν ὁ σαρκωθεὶς Λόγος ὡς ἄνθρωπος, τῷ αὐτοῦ θεϊκῷ θελήματι κινούμενον τε καί τυπούμενον. Τό γάρ ἐκείνου θέλειν, φησὶν ὁ μέγας Γρηγόριος, οὐδέν ὑπεναντίον Θεῷ, θεωθέν ὄλον. Εἰ δέ τεθέωτο, τῆ τοῦ θεοῦντος δηλονότι συμφυῖα τεθέωτο· τό δέ θεοῦν καί θεούμενον, δύο πάντως· ἀλλ' οὐχ ἓν καί φύσει ταυτόν. Εἶπερ τῶν πρὸς τι, τό τε θεοῦν, καί τό θεούμενον· τά δέ πρὸς τι, πάντως ἀλλήλοις συνεισάγεσθαι πέφυκε, καί θατέρῳ συνεπινοεῖσθαι θάτερον. Οὐκοῦν ὡς φύσει πεφυκῶς, καί τὴν πρὸς τὸν θάνατον συστολήν θέλων ἐπισημαίνεται σαρκικῶς μετὰ τῶν λοιπῶν παθῶν ὡς ἄνθρωπος ὁ Σωτήρ, πάσης καθαρὰν τὴν οἰκονομίαν δεικνύς φαντασίας, καί τὴν φύσιν τῶν κατακριθέντων αὐτῆς διὰ τὴν ἁμαρτίαν παθημάτων, λυτρούμενος. Καί πάλιν τὴν ὁρμὴν ἐπιδείκνυται, σαρκί θανατώσας τὴν θάνατον· ἵνα καί τό φύσει πεφυκῶς (≡15A_062≡) ὡς ἄνθρωπος ἐν ἑαυτῷ δείξει σωζόμενον, καί τὴν ἀπόρρητον καί μεγάλην τοῦ Πατρὸς ὡς Θεὸς παραδείξει βουλήν, σωματικῶς πληρουμένην. Οὐ γάρ ἵνα πάθη, σῶση δέ, προηγουμένως γέγονεν ἄνθρωπος. Διὸ φησι· Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω τοῦτο τό ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλήν μὴ τό ἐμόν, ἀλλὰ τό σόν γενέσθω θέλημα· δεικνύς ἅμα τῆ συστολῆ, τὴν ὁρμὴν τοῦ ἀνθρωπίνου θελήματος, ἐν τῆ συμφυῖα τοῦ θεϊκοῦ, κατὰ τὴν τοῦ φυσικοῦ λόγου πρὸς τὴν τῆς οἰκονομίας τρόπον συμπλοκήν, τυπούμενην τε καί γινομένην· εἶπερ ἢ σάρκωσις, ἐναργής ἐστὶ φύσεως καί οἰκονομίας ἀπόδειξις· τοῦ τε φυσικοῦ λέγω τῶν ἠνωμένων λόγου, καί τοῦ καθ' ὑπόστασιν τῆς ἐνώσεως τρόπου τοῦ μὲν πιστουμένου, τοῦ δέ καινοτομοῦντος τὰς φύσεις, δίχα τροπῆς καί συγχύσεως. Ἄλλ' οὐ τό αὐτό, κατὰ τό αὐτό, καταργηθῆναι τε καί ἐνεργηθῆναι δεόμενος, ὅπερ ἄτοπον· εἶπερ τοῦ Υἱοῦ φύσει θέλημα, τό τοῦ Πατρὸς. Εἶχεν οὖν θέλημα φυσικόν ὡς ἄνθρωπος ὁ Σωτήρ, τῷ αὐτοῦ θεϊκῷ θελήματι τυπούμενον, οὐκ ἐναντιούμενον· οὐδέν γάρ ἠναντίωται παντάπασι Θεῷ φυσικόν, ὁπόταν οὔτε γνωμικόν· ἔνθα καί (=0049=) προσωπική θεωρεῖται διαίρεσις, ἄνπερ ἢ κατὰ φύσιν· ἐπεὶ τὸν ποιητὴν αἰτιατέον τῆς μέμψεως, ἑαυτῷ πεποιηκότα τό φύσει μαχόμενον.

Πῶς δέ γέγονε κατ' ἀλήθειαν ἄνθρωπος σαρκωθεὶς ὁ Λόγος, τοῦ μάλιστα τὴν φύσιν ὡς λογικὴν χαρακτηρίζοντος ἔρημος; Τό γάρ τῆς κατ' ἔφεισιν ὀρεκτικῆς ἐστερημένον κινήσεως, καί πάσης ζωτικῆς δυνάμεως ἀμοιρήσειεν ἄν. Τό δέ ζωτικὴν οὐκ ἔχον ἐκ φύσεως δύναμιν, οὐδέ τὴν οἰانوῦν δηλονότι ψυχὴν, ἥς χωρὶς οὐδέ σὰρξ ὑποσταίη ποτ' ἄν. Οὐκοῦν ψιλῆ μορφώσει (≡15A_064≡) σαρκὸς τὴν οἰκονομίαν ἐφάντασεν· ἀλλ' οὐ φύσει σαρκός, νοερῶς τε καί λογικῶς ἐψυχωμένης καθ' ὑπόστασιν σαρκωθεὶς ὁ Λόγος πεπλήρωκε, θέλημα φυσικόν κατὰ Σευήρον οὐκ ἔχων ὡς ἄνθρωπος· εἰ γάρ φυσικῶ θελήματι κατ' ἀλήθειαν ὡς ἄνθρωπος ἦν ἐλλιπής, τέλειος κατ' ἀλήθειαν οὐ γέγονεν ἄνθρωπος, οὐδ' ὄλως ἄνθρωπος γέγονεν. Τίς γάρ ἀτελοῦς φύσεως ὑπαρξίς, ἥς οὐδέ λόγος ἐστί;

Σκοπὸς οὖν Σευήρω, καί τοῖς ἀμφ' αὐτόν, διὰ τινος πάντως ἐλλείψεως φυσικῆς, τὴν προσληφθεῖσαν καθ' ἔνωσιν ἄρρητον ἐξώσασθαι φύσιν· τῆς τε Μάνεντος φαντασίας, καί τῆς Ἀπολιναρίου συγχύσεως, καί τῆς Εὐτυχοῦς συνουσιώσεως ἐπικυρώσαι τό μῦθος. Μέμνημαι γάρ κατὰ τὴν Κρητῶν νῆσον διάγων, τινῶν ψευδειςκόπων πρὸς ἐμέ διενεχθέντων τῆς Σευήρου μερίδος· ἀκούσας, ὡς διὰ τοῦτο δύο κατὰ τὸν Λέοντος τόμον ἐνεργείας οὐχ ὁμολογοῦμεν ἐπὶ Χριστοῦ, διὰ τὰ

ἐπόμενα ταύταις θελήματα, οἷς ἐξ ἀνάγκης προσώπων συνεισάγεται δυάς· ἀλλ' οὐδέ μίαν πάλιν, ἀπλῆν θεωρεῖσθαι μὴ δυναμένην· ἔν δέ θέλημα, καὶ πᾶσαν θείαν τε καὶ ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν ἐξ ἑνός καὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένου, (=0052=) κατὰ Σευῆρον προῖέναι φαμέν. Πρὸς οὓς ἄν τις σχετλιαστικῶς ἐκεῖνο τῆς προφητείας ἐποίσει τό μέρος· Ὡ, ὦ, φεύγετε ἀπό Βορῥᾶ· εἰς Σιών ἀνασώζεσθε, οἱ κατοικοῦντες θυγατέρα Βαβυλῶνος. Βορῥᾶς γάρ ὡς ἀληθῶς Σευήρου διάνοια, τόπος γενομένη ζοφερός, καὶ τῆς τοῦ θείου φωτός ἐστερημένη διατριβῆς· θυγάτηρ δέ Βαβυλῶνος, ἢ κακῶς ἐκ τῆς προσγενομένης αὐτῷ χειρίστης ἕξεως γεννηθεῖσα συγκεχυμένη τῶν ψευδῶν διδασκαλία δογμάτων, ἦν κατοικοῦσι οἱ τό φῶς (≡15A_066⇒ ἀπεστραμμένοι τῆς γνώσεως, καὶ πρὸς τὴν Σιών, λέγω τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνασωθῆναι δι' ἐπιστροφῆς οὐκ ἐθέλοντες. Ὁμοῦ γάρ τῆς τε θεολογίας καὶ τῆς οἰκονομίας, ὁ Σευήρου βασανιζόμενος καταγωνίζεται λόγος. Εἰ γάρ κατ' αὐτόν, ταῖς ἐνεργείαις ἔπεσθαι τὰ θελήματα πέφυκε τοῖς δέ θελήμασιν εἰσάγεσθαι πρόσωπα, καθάπερ αἰτίοις αἰτιατά· ἵνα μὴ λέγω τίς ἢ ἀπόδειξις· καὶ παντὶ προσώπῳ δηλονότι, κατ' αὐτόν, θέλημα· καὶ τούτῳ πάντως ἐνέργεια συνεισαχθήσεται πρόσφορος. Ὁ γάρ τόν πρὸς τι, λόγος, ἄλυτον ἔχων τὴν σχέσιν, ἴσην ποιεῖται τὴν τῶν σχετῶν ἀκολούθως ἀντιστροφὴν.

Οὐκοῦν ἐπειδὴ πολύσημόν ἐστι τό ἀπλῶς λεγόμενον, εἰ μὲν φυσικά τὰ κατὰ ἀντιστροφὴν συνεισαγόμενα τοῖς προσώποις εἶεν θελήματα, ἢ μακαρία Μονάς, κατὰ Σευῆρον, καὶ φύσεων ἔσται Τριάς. Εἰ δέ γνωμικά, στασιάσει πάντως πρὸς ἑαυτὴν μὴ συμβαίνουσα τοῖς θελήμασιν, ὡς προσώπων Τριάς· ἢ πάντως, εἴπερ ἔν θέλημα τῆς ὑπερουσίου Τριάδος ἐστί, μονοπρόσωπος ἔσται Θεότης τριώνυμος.

Καὶ πάλιν, εἰ τῇ ἐνεργείᾳ πάντως κατὰ τὴν Σευήρου πρότασιν ἔπεται θέλημα· τούτῳ δέ συνεισάγεται πρόσωπον, ἐξ ἀνάγκης ἀναιρεθεῖσθαι τῇ ἐνεργείᾳ, καὶ τό ἐπόμενον αὐτῇ συνανήρηται θέλημα, καὶ τό τούτῳ συνεισαγόμενον πρόσωπον. Εἰ δέ τῇ μὲν ἐνεργείᾳ, τό θέλημα· τῷ δέ θελήματι, συναίρειται τό πρόσωπον, ἀνυπόστατος ἔσται κατὰ Σευῆρον ὁ Χριστός· τῇ ἐνεργείᾳ, διὰ τό συναιρούμενον αὐτῇ θέλημα τοῦ συνεισαγομένου τῷ θελήματι προσώπου συναναιρεθέντος.

Καὶ πάλιν, εἰ ταῖς ἐνεργείαις κατ' αὐτόν ἔπεται πάντως θελήματα, τοῖς δέ θελήμασι συνεισάγεται πρόσωπα· ἐξ ἑνός δέ καὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου (=0053=) σεσαρκωμένου προῖέναι φησὶ πᾶσαν (≡15A_068⇒ θείαν καὶ ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν· καὶ πᾶν θέλημα κατ' αὐτόν (δηλονότι θεῖόν τε καὶ ἀνθρώπινον), ὡς ταῖς ἐνεργείαις ἐπόμενον μετὰ τῶν ἰσαρίθμως συνεισαγομένων αὐτοῖς προσώπων, ἐξ ἑνός καὶ τοῦ αὐτοῦ Λόγου σεσαρκωμένου πάντως συμπροαχθήσεται· καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ λόγος.

Ἔσται τοιγαροῦν τῇ μὲν ἀναιρέσει τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ὁ Χριστός κατὰ Σευῆρον, ἀνούσιος· τῇ δέ παραγραφῇ τῆς μιᾶς, πάλιν ἄβουλος καὶ ἀνυπόστατος· καὶ τῇ πάσῃ προαγωγῇ θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, πολύβουλος τε καὶ πολυπρόσωπος· ἢ τό γε κυριώτερον εἰπεῖν, ἀπειρόβουλος τε καὶ ἀπειροπρόσωπος. Ὁ γάρ πᾶσαν φήσας ἐνέργειαν, ποσότητος πεποίηκε δήλωσιν ἀναρίθμητον.

Οὐκοῦν κατὰ μὲν τὴν ἀντιστροφὴν τῆς Σευήρου προτάσεως, ὁ τῆς θεολογίας αὐτῷ διαπέπτωκε λόγος, Ἀρειανὴν πολυθεΐαν, καὶ Σαβελλιανὴν ἀθεΐαν, καὶ μαχομένην ἑλληνικῶς ἑαυτῇ φύσιν θεότητος εἰσηγουμένῳ· κατὰ δέ τὴν πρότασιν, σαφῶς ὁ τῆς οἰκονομίας αὐτῷ νενόθευται λόγος, τόν ἕνα Χριστόν ἀνούσιον, ἄβουλον, ἀνυπόστατον· καὶ πάλιν τόν αὐτόν ἀπειρόβουλον τε πρεσβεύοντι καὶ ἀπειροπρόσωπον· οὗ τί δυσσεβέστερον;

Ὅρατε ποῦ φέρων ὁ Σευήρου κανὼν ἀπάγει τοὺς πειθομένους; Τοιοῦτος γάρ ἅπας καθέστηκε λόγος, τὴν ἀήττητον βᾶσιν οὐκ ἔχων ἀλήθειαν. Ἐν δέ Χριστοῦ θέλημα λέγων, ὦ βέλτιστε, πῶς καὶ ποῖον τοῦτο φῆς; Εἰ μὲν ὡς Χριστοῦ φυσικόν,

Πατρός φύσει καί Μητρός αὐτόν ἡλλοτρίωσας, οὐδετέρω κατ' οὐσίαν ἐνούμενον. Οὐδέτερον γάρ αὐτοῖν φύσει Χριστός· καί πῶς ἐκφύζη τοῦτο λέγων, τῆς πολυθείας τόν κίνδυνον; Εἰ δέ γνωμικόν, μόνης ἔσται τῆς αὐτοῦ χαρακτηριστικόν ὑποστάσεως. Προσώπου γάρ ἀφοριστικόν ὑπάρχει τό γνωμικόν· καί δειχθήσεται (≡15A_070≡> σαφῶς ἑτερόβουλος Πατρί τε καί Πνεύματι κατά σέ, καί μαχόμενος. Εἰ δέ τῆς αὐτοῦ μόνης θεότητος, ἐμπαθῆς ἔσται θεότης, παρά φύσιν βρώσεως καί πόσεως ἀφιεμένη. Εἰ δέ τῆς αὐτοῦ μόνης ἀνθρωπότητος, οὐκ ἔσται φύσει δραστήριον. Πῶς γάρ, εἴπερ ἀνθρώπινον; Καί τερατώδης δειχθήσεται σαφῶς ἡ τῶν θαυμάτων ἐπίδειξις.

Εἰ δέ ἀμφοτέρων φύσει κοινόν, πῶς ἔσται θέλημα (=0056=) κοινόν, ὧν ἡ φύσις διάφορος; Εἰ δέ ὡς ὄλου σύνθετος, πρὸς τῷ καινῷ μύθῳ καί πλάσματι. Τίς γάρ θελήματος σύνθεσις; πάλιν αὐτόν τοῦ Πατρός ἡλλοτρίωσας, συνθέτῳ θελήματι μόνην χαρακτηρίσας ὑπόστασιν σύνθετον. Οὕτω μὲν οὖν πᾶσαν φυτεῖαν ἐκριζοῖ προσελθὼν ὁ λόγος, ἦν ὁ Πατήρ οὐκ ἐφύτευεν· ἐπεὶ μὴ πέφυκε τό ξένον περιποιεῖσθαι γεώργιον.

Ἄλλ', ὡς ἔοικε, τό φυσικόν θέλημα τῆς κατά Χριστόν ἀνθρωπότητος Σευῆρος ἀνεῖλεν, οὐκ εἰδὼς ὅτι κυριώτερον τε καί πρῶτον ἰδίωμα πάσης μάλιστα φύσεως λογικῆς, ἢ κατ' ἔφεσιν αὐτῆς καθέστηκε κίνησις· ἦν οἱ Πατέρες σκοπήσαντες, φυσικῶν, ἀλλ' οὐ γνωμικῶν ἐπὶ Χριστοῦ θελημάτων διαφορὰν λαμπρῶς ὠμολόγησαν. Οὐ γάρ ἂν ἔλεγόν ποτε γνωμικῶν ἐπὶ Χριστοῦ θελημάτων διαφορὰν, ἵνα μὴ δίγνωμον καί δίβουλον, καί οἶον εἰπεῖν μαχόμενον ἑαυτῷ τῇ στάσει τῶν λογισμῶν· καί διὰ τοῦτο διπρόσωπον αὐτόν κηρύττωσιν· οἷ γε κατά μόνην ταύτην γινώσκοντες τὴν τῶν γνωμικῶν θελημάτων διαφορὰν ἐν τῷ βίῳ γεγενῆσθαι· τὴν τε τῆς ἀμαρτίας εἴσοδον, καί τὴν πρὸς τόν Θεόν ἡμετέραν διάστασιν. Ἐν οὐδενί γάρ ἄλλῳ καθέστηκε τό κακόν, εἰ μὴ μόνον ἐν τῇ πρὸς τό θεῖον θέλημα διαφορᾷ τοῦ κατά (≡15A_072≡> γνώμην ἡμετέρου θελήματος· ἦτινι πάντως ἀντικειμένη συνεισάγεται ποσότης, καί ὁ ταύτης δηλωτικός ἀριθμός, δεικνύς ἡμῶν τὴν πρὸς τόν Θεόν τοῦ γνωμικοῦ θελήματος ἀντιπάθειαν.

Εἷς οὖν Νεστορίῳ τε τῶν Σευῆρῳ περὶ τοῦ δυσσεβεῖν ὑπάρχει σκοπός, κᾶν ὁ τρόπος διάφορος. Ὁ μὲν γάρ διὰ τὴν σύγχυσιν, φεύγων τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν, τὴν οὐσιώδη διαφορὰν προσωπικὴν ποιεῖται διαίρεσιν· ὁ δέ διὰ τὴν διαίρεσιν τὴν οὐσιώδη μὴ λέγων διαφορὰν, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν φυσικὴν ἐργάζεται σύγχυσιν· δέον μῆτε σύγχυσιν ἐπὶ Χριστοῦ, μῆτε διαίρεσιν· ἀλλ' ἔνωσιν τῶν κατ' οὐσίαν διαφερόντων, καί διαφορὰν τῶν καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένων ὁμολογεῖν, ἵνα καί τῶν οὐσιῶν ὁ λόγος, καί τῆς ἐνώσεως ὁ τρόπος, εὐσεβῶς καταγγέλληται· ὧν ἄμφω διαρῥαγέντες· ὁ μὲν, τὴν τῶν γνωμικῶν μόνον ποιότητων ἔνωσιν· ὁ δέ, τὴν τῶν φυσικῶν μόνον μετὰ τὴν ἔνωσιν ἐπικυρώσας διαφορὰν, ἄμφω τῆς τῶν πραγμάτων ἀληθείας ἀπέπεσον· ὁ μὲν, διαίρεσιν· ὁ δέ, σύγχυσιν τοῦ μυστηρίου τολμηρῶς κατακρίναντες.

ΠΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΤΟΝ ΟΣΙΩΤΑΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΕΡΩΤΗΣΑΝΤΑ ΔΙ' ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΟΝ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

(≡15A_074≡> Νοῦν μὲν τόν οἰκεῖον ἐφέσει θεία πτερώσας, (=0057=) καί τόν λόγον διάρως σπουδῆ ὕλης καί τῶν περὶ ταύτην, θεοτίμητε Πάτερ, ἀκόρεστον ἔχεις τῶν ἱερογράφων Λογίων τὴν ἔντευξιν , καί τῆς περὶ αὐτὰ φροντίδος δι' ἐμμελοῦς προσοχῆς, εἰ καί τις ἄλλος τὴν ἀκάματον δύναμιν. Οὐ γάρ οἶδε κόρον τό ὑπὲρ αἴσθησιν· οὔτε μὴν τὴν οἰανοῦν περιστολήν, τό ὑπὲρ ἔννοιαν. Τό μὲν γάρ, ῥοῆς ἀπάσης καί ἀπορῥοῆς κατά φύσιν ὑπερανέστηκε· τό δέ παντός εἶδους ὑπερανέχει καί σχήματος· τοῦ τε κρυφίου τὴν ἔκφανσιν, ὡς θέμις , ἐκεῖνο ποιεῖται· καί τοῦ ἀορίστου

τήν ἐνδεχομένην τοῦτο παρέχει κατάληψιν· καί ὄση πρὸς ἀρπαγὴν διανοίας αὐτάρκης, καί Πνεύματος ἁγίου περιδραξιν. Ἐως γάρ τούτου, καί διὰ τοῦτο καθέστηκεν, ἢ φιλάνθρωπος τοῦ ὑπὲρ ἀνθρώπου δι' ἐκφάνσεως συγκατάβασις· χάριτι θεουργούσα τούς γνώμη συναναβαίνοντας· καί τῇ κενώσει τοῦ Λόγου τό κατ' αὐτό πλήρωμα δεχομένους, ἐν τῷ ἀπαρτισμῷ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας· καθ' ἣν πρὸς ἐντέλειαν φρονήσεως καί ἀνδρείας αὐτός ἀναχθεῖς, τό τε φαινόμενον σωφρόνως πιέζεις, καί τό κρυπτόμενον, δικαίως πιαίνεις· ἴν' ἐκείνῳ μὲν τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ παραδείξις, πᾶσαν ὀλικῶς ἀμαρτίαν ἐξαφανίζουσιν· ἐν τούτῳ δέ τὴν ζωὴν ἐπιδείξις, ἀρετὴν πᾶσαν ὑπερκοσμίως προβαλλομένην· (≡15A_076⇒) ἐξ ὧν πρᾶξιν ἱεράν κατορθώσας καί θεωρίαν, τέλος ἱερόν ἐκομίσω τὴν σωτηρίαν· ἣν ὥστε μεταδοῦναι καί ἄλλοις, καί ταύτην γνωρίσαι, τό θεομίμητον, εἴλου πρὸς ἐμέ τόν ἀνάξιον, ταπεινόν τε καί ἀγνώτην ὑπάρχοντα, τιμίαις προσχρήσασθαι συλλαβαῖς· καί πρῶτα μὲν, σοφίσαι λόγῳ καί συνετίσαι· πρὸς δέ καί ἀγιάσαι διὰ τῆς ἐνούσης σοι χάριτος, πᾶσι πανταχοῦ διαδιδομένης· ἀπερίγραφον γάρ, ὡς αἰτίαν τόν ἀναίτιον ἔχουσα Λόγον.

Εἶτα καί πρὸς ἐπιστήμην ἱκανῶς ἀγαγεῖν τοῦ καινοῦ μυστηρίου τῆς κατ' ἄνθρωπον θεοπλαστίας τοῦ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου καί τελείως ἐνανθρωπήσαντος· τῷ δι' ἐρωτήσεως ἐθέλειν, οὐ τό ἡγούμενον μαθεῖν· ἐν περιλήψει γάρ τῶν καλῶν ὑπάρχεις ἀπάντων· ἀλλ' εἰς μύησιν προβιβᾶσαι τελεωτέραν, τό οὐπω δεδεγμένον τὴν ἥττονα. Καί σοῦ τόν εὐσεβῆ τρόπον ἀποθαυμάσας, τόν λόγον προῖσχομαι κατὰ δύναμιν· φάσκων, ὡς οὐκ ἄλλο τι κατὰ (=0060=) φύσιν ὑπάρχει τό κατὰ τόν Σωτῆρα ἀνθρώπινον, καί ἄλλο τό καθ' ἡμᾶς· ἀλλά ταυτόν τῇ οὐσίᾳ καί ἀπαράλλακτον, εἶπερ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐλήφθη, κατὰ τὴν ἐκ τῶν παρθενικῶν τῆς πανάγνου καί Θεομήτορος ἀχράντων αἱμάτων ἄρρητον πρόσληψιν· οἷς δίκην σπορᾶς ἐνωθεῖς ὁ Λόγος, γέγονε σάρξ, μὴ ἐκστάς τοῦ εἶναι κατ' οὐσίαν Θεός· καί τέλειος καθ' ἡμᾶς ἐχρημάτισεν ἄνθρωπος, πλήν μόνης τῆς ἀμαρτίας· δι' ἣν ἡμεῖς μὲν πολλάκις στασιάζομεν, καί ἀντιπαλαίομεν τῷ Θεῷ κατὰ τὴν θέλησιν, ὡς ἐφ' ἑκατέρα τὴν ταύτης κεκτημένοι ῥοπήν· αὐτός δέ πάσης κατὰ φύσιν ἐλεύθερος ὢν ἀμαρτίας, ὡς ἄνθρωπος οὐ ψιλός, ἀλλ' ἐνανθρωπήσας Θεός, οὐδέν ἐναντίον εἶχεν· ἀλλ' ἄχραντον, καί πάντη κυρίως ἀμόλυντον τὴν ἡμετέραν φύσιν διέσωζε· καθό καί ἔλεγε· Νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου ἔρχεται καί ἐν ἐμοὶ εὐρίσκειν οὐδέν· τῶν οἷς ἡμεῖς δηλαδή τὴν φύσιν παραχαράττοντες, τὴν ἐναντίωσιν τοῦ θελήματος ἐπιδείκνυμεν· δι' ἣν τῷ καθ' (≡15A_078⇒) ἡμᾶς ἀνυπότακτος λέγεται καί Χριστός, ἕως ἂν ταύτης καί ἡμᾶς ἀπολύσει τῇ δυνάμει τῆς ἐνανθρωπήσεως· ἣς ἐπικυρῶν τὴν ἀλήθειαν, πάντα γέγονε δι' ἡμᾶς, καί δέδρακεν ἐκουσίως ὑπὲρ ἡμῶν, μήτε τὴν ἡμετέραν οὐσίαν, μήτε τι τῶν αὐτῆς ἀδιαβλήτων καί φυσικῶν τό παράπαν ψευδάμενος· εἰ καί ταύτην μετ' ἐκείνων ἀπάντων ἐθέωσε, πυρακτωθέντος δίκην σιδήρου, πᾶσαν θεουργόν ἀποφήνας, ὡς διόλου κατ' ἄκρον αὐτῇ περιχωρήσας διὰ τὴν ἔνωσιν· καί ἔν μετ' αὐτῆς ἀσυγχύτως καί τὴν αὐτὴν καί μίαν ὑπόστασιν γεγονώς.

Ἦθεν τό κατ' αὐτόν ἀνθρώπινον, οὐ διὰ τόν λόγον τῆς φύσεως, ἀλλά διὰ τόν καινοπρεπῆ τῆς γενέσεως τρόπον, πρὸς τό ἡμέτερον παραλλάττει· ταυτόν μὲν ὑπάρχον κατὰ τὴν οὐσίαν· οὐ ταυτόν δέ κατὰ τὴν ἀσπορίαν ἐπεὶ μὴ ψιλὴ, ἀλλ' αὐτοῦ κατ' ἀλήθειαν τοῦ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος ἦν. Ὡσπερ οὖν καί τό θέλειν αὐτοῦ κυρίως μὲν ὄν φυσικόν καθ' ἡμᾶς, τυπούμενον δέ θεϊκῶς ὑπὲρ ἡμᾶς. Δῆλον γάρ ὡς ἀσπορία καί σπορά, φύσιν οὐ τέμνει· περὶ δέ τὴν αὐτὴν τέμνεται φύσιν, ὥσπερ οὖν καί ἀγεννησία καί γέννησις.

Ἐπεὶ τυχόν εἰ διαφορὰν πρὸς τὴν ἡμετέραν φύσιν ὡς ἄνθρωπος εἶχεν ὁ Λόγος διὰ τὴν ἀπορίαν· ἔξει γε πάντως, καί πρὸς τὴν τοῦ Πατρὸς οὐσίαν, διὰ τὴν

γέννησιν. Οὐ γάρ ταυτόν ἀγεννησία καὶ γέννησις. Ἐξομεν δέ καὶ ἡμεῖς πρὸς τε τὸν παλαιὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν, δίχα σποραῖς γενομένου· (=0061=) ὁ μὲν γάρ, πλάσμα τοῦ πλάσαντος· ἡ δέ, τμήμα τοῦ πλάσματος. Ἀλλά μὴν ταυτόν ὁ Υἱὸς τῷ Πατρὶ διὰ τὴν θεότητα· Θεὸς γάρ καὶ ὁμοούσιος· ὡσπερ οὖν καὶ ἡμεῖς, πρὸς τε τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν, καὶ αὐτὸν τὸν δι' ἡμᾶς σαρκωθέντα Θεόν, συγγενεῖς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ὁμοούσιοι. Ὡς γάρ οὐκ οὐσία Θεοῦ τὸ ἀγέννητον καὶ γεννητὸν (τίς γάρ ὁ λέγων), οὕτως οὐδέ σπορά καὶ ἀσπορία φύσις καθοτιοῦν ἀνθρωπότητος.

(=15A_080=> Οὐδεμίαν οὖν ὁ μέγας θεολόγος Γρηγόριος ἔμφασιν παρέχει, τοῦ ἄλλο εἶναι κατὰ τὴν φύσιν τὸ κατὰ τὸν Σωτῆρα ἀνθρώπινον, καὶ ἄλλο τὸ καθ' ἡμᾶς, εἰ καὶ τισιν ἐνομίσθη, τῷ φάσκεν αὐτόν, "Εἴπαμεν ἄν ὡς παρά τοῦ ἀνθρώπου τυποῦσθαι τὸν λόγον· οὐ τοῦ κατὰ τὸν Σωτῆρα νοουμένου· τὸ γάρ ἐκείνου θέλειν, οὐδὲν ὑπεναντίον Θεῷ θεωθέν ὄλον· ἀλλὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς· ὡς τοῦ ἀνθρωπίνου θελήματος, οὐ πάντως ἐπομένου τῷ θείῳ, ἀλλ' ἀντιπίπτοντος ὡς τὰ πολλά καὶ ἀντιπαλαίοντος». Αὐτοῦ γάρ ἐστιν κυρίως καὶ λέγεται, οὐχ ὡς ἐτέρας ἢ ἐξ ἐτέρας ὄν πάρεξ τῆς ἡμετέρας οὐσίας καὶ φύσεως· ἀλλ' ὡς δι' ἐκείνον καὶ ἐν ἐκείνῳ, κατὰ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν ὑπόστασιν γεγονός· καὶ οὐ καθ' ἑαυτοῦ χωρίς, ἢ δι' ἑαυτοῦ πραχθέν, ὡσπερ ἡμεῖς. Ὅθεν καὶ σποράν οὐκείαν καινοτομοῦντα τὸν ἐπεισαχθέντα τῆς γεννήσεως τρόπον αὐτόν ἔσχε τὸν Λόγον, ἅμα τῷ εἶναι φυσικῶς, καὶ τὸ ὑποστῆναι θεϊκῶς ἐν αὐτῷ κληρωσάμενον· ἵνα καὶ τὸ ἡμέτερον κυρωθῇ· καὶ τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς πιστευθῇ. Δεῖ γάρ ἐν πᾶσιν καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος καὶ τελείως δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου, καὶ τὴν προσληφθεῖσαν φύσιν μετὰ τῶν αὐτῆς φυσικῶν συντηρεῖν· ὧν ἄνευ τὸ παράπαν οὔτε φύσις ἐστίν, ἀλλὰ φαντασία μόνη διάκενος, καὶ τὴν ἔνωσιν διαφυλάττειν· τὴν μὲν, ἐν ἐτερότητι φυσικῆ σωζομένην· τὴν δέ πάλιν, ἐν ὑποστατικῇ γνωριζομένην ταυτότητι· καὶ οὕτω τε σοφῶς ἅμα καὶ εὐσεβῶς, ὅλο διόλου τὸν τῆς οἰκονομίας λόγον, ἄφυρτον ὁμοῦ καὶ ἀδιαίρετον ἀποφαίνειν.

Ὅν αὐτὸς ὀρθοδόξως κηρύττων, ἔξεις ἀνακηρύττοντα κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ τῶν οἰκείων δωρούμενον ὡσπερ δι' ἐλπίδος ἐνταῦθα, οὕτω διὰ πείρας ἐκεῖ τὴν ἀπόλαυσιν· ἧς κάμει μετασχεῖν ἰκέτευσον, Πάτερ ἡγιασμένε, διὰ τῆς σῆς μεσιτείας προσάγων αὐτῷ τῷ καλοῦντι καὶ σώζοντι· καὶ μισθὸν τῆς εἰς (=15A_082=> ἀλλήλους τῶν ὁμογενῶν συμπαθείας, τῷ σύν αὐτῷ καὶ παρ' αὐτῷ δοξασθῆναι χαριζομένῳ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σύν τῷ παναγίῳ Πατρὶ, καὶ τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΛΕΓΟΝΤΑΣ, ΟΤΙ ΜΙΑΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΡΗ ΛΕΓΕΙΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ ...

Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι μίαν Χριστοῦ χρῆ λέγειν ἐνέργειαν κατ' ἐπικράτειαν· διὰ τὸ ὡς δραστικωτέραν τὴν θείαν αὐτοῦ, κατεπικρατεῖν τῆς ἀνθρωπίνης οὕτω χρῆ ἀπολογεῖσθαι.

Πρῶτον μὲν δύο ἐνεργείας καὶ ὑμεῖς ὁμολογεῖτε· μίαν ἐπικρατοῦσαν· τὴν θείαν φημί· καὶ μίαν κρατουμένην· τὴν ἀνθρωπίνην δηλονότι· ὅπερ ἐστὶ τῶν Πρὸς τι. Τὰ δέ Πρὸς τι, πάντως συνεισάγουσιν ἑαυτοῖς καὶ τὰ ἀντιδιαιρούμενα.

Ἐπειτα δέ, ὅτι εἰ κατ' ἐπικράτειαν λέγετε τὴν ἐνέργειαν, ὡς τῆς ἀνθρωπίνης διὰ τὸ ἐπικρατηθῆναι ἀναιρουμένης, μείωσιν αὐταῖς εἰσάγετε. Τὸ γάρ ἐπικρατοῦν, πάντως καὶ αὐτὸ τῶν πασχόντων ἐστὶ· καὶ αὐτὸ γάρ κρατεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπικρατουμένου. Εἰ γάρ καὶ ἔλασσον, ὅμως δέ κρατεῖται πάντως· ὡσπερ χρυσός ἐπικρατῶν μὲν τοῦ καταμιγνυμένου αὐτῷ ἀργυρίου, φέρε εἰπεῖν, ἢ χαλκοῦ·

κρατούμενος δέ και αυτός, ει και ήττον, δήλον δέ ότι κατά την ποσότητα την προσμιγεΐσαν.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΛΕΓΟΝΤΑΣ, ΟΤΙ ΩΣΠΕΡ ΟΡΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΟΥΝΤΟΣ ΜΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ, ΟΥΤΩΣ ...

Πρός τούς λέγοντας, ότι "Ωσπερ όργάνου και του κινούντος μία ενέργεια, ούτως και θεότητος και ανθρωπότητος μία ενέργεια.

Εί μέν φυσικόν τό όργανόν φατε, σύγχρονος έσται καθ' ύμας (=15A_084=> ό Λόγος τη σαρκί, ή ή σάρξ τῷ Λόγω συναΐδιος· πᾶν γάρ κεχημένον φυσικῶ όργάνω, σύγχρονον τουτο έχει· ώσπερ τό σῶμα, ή ψυχή· και ώρα ήμας και κτίσμα την θείαν φύσιν λέγειν, ή τό σῶμα άκτιστον. Εί δέ τεχνικόν τό όργανον λέγετε, άψυχον τουτο εισάγετε, και ιδία διεστηκόσ και μεμερισμένον· και ούκ άεί κινούμενον, άλλ' ότε τῷ έργαζομένω δόξει τουτο μετά χειρας λαβεΐν και έργάζεσθαι· και λοιπόν ή Νεστορίου του παράφρονος σύμφρονες δειχθήσεσθε, διαιρούντος και διιστώντος τά εις μίαν υπόστασιν και έν πρόσωπον συνελθούσας Χριστου του Θεου δύο φύσεις· ή 'Απολιναρίου του άσεβοϋς φοιτηταί, τό άψυχον και άνουν τό σῶμα του Χριστου λέγοντος.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΛΕΓΟΝΤΑΣ, ΜΙΑΝ ΣΥΝΘΕΤΟΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ

Πρός τούς λέγοντας, μίαν σύνθετον του Χριστου ενέργειαν.

'Η σύνθετος ενέργεια, πάντως συνθέτου φύσεώς έστι. Πᾶσα δέ σύνθετος φύσις, όμόχρονον και άκούσιον έχει την γένεσιν· κτιστή γάρ ύπάρχει, και τόπω και κόσμω ιδίω περιγραφομένη· και άτόμων (=0065=) πολλών έστι περιληπτική. 'Ωρα οϋν ύμας μίαν Χριστου σύνθετον λέγοντας ενέργειαν, και σύνθετον Χριστου φύσιν λέγειν, ής και έστιν άφοριστική, σύγχρονα τό μέρη έχουσαν· και τούτων την σύνοδον άκούσιον και ήναγκασμένην· κτιστήν τε και κόσμω ιδίω και τόπω περιγεγραμμένην· λοιπόν δέ και πλήθος Χριστών καθ' ών αύτη κατηγορείται.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ «ΠΑΤΕΡ, ΕΙ ΔΥΝΑΤΟΝ, ΠΑΡΕΛΘΕΤΩ ΑΠ' ΕΜΟΥ ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ

Περί του «Πάτερ, ει δυνατόν, παρελθέτω άπ' έμου τό ποτήριον».

Εί τό, Πάτερ, ει δυνατόν, παρελθέτω άπ' έμου τό ποτήριον, (=15A_086=> συστολής έμφασιν έχον, άπό του ανθρώπου λαμβάνεις, "ου του κατά τον Σωτήρα νοουμένου (τό γάρ εκείνου θέλεις, ούδέν ύπεναντίον Θεῶ, θεωθέν όλον), άλλά του καθ' ήμας, ως του ανθρωπικού θελήματος ου πάντως έπομένου τῷ Θεῶ, άλλ' αντιπίπτοντος ως τά πολλά και αντιπαλαΐοντος" ή φησιν ό θεϊος Γρηγόριος· τό έξής της εύχης, ήγουν τό, Ούχ ό έγώ θέλω, άλλά τό σόν ισχυέτω θέλημα, τί σοι δοκεΐ; συστολής ύπάρχειν, ή άνδρείας; συννεύσεως άκρας, ή διαστάσεως; 'Αλλ' ότι μέν ούκ αντιπτώσεως, οϋτε δειλίας, συμφυΐας δέ μάλλον έντελοϋς και συννεύσεως, ούδεΐς άντερεΐ τών νοϋν έχόντων.

Και ει συμφυΐας έντελοϋς και συννεύσεως, έκ τίνος ταύτης προσδέχη; του καθ' ήμας, ή του κατά τον Σωτήρα νοουμένου ανθρώπου; άλλ' ει μέν έκ του καθ' ήμας, ήμάρτηται περι αύτου διαγορεύων ό του διδασκάλου λόγος· " 'Ως του ανθρωπικού θελήματος ου πάντως έπομένου τῷ θείω θελήματι, άλλ' αντιπίπτοντος ως τά πολλά και αντιπαλαΐοντος». Εί γάρ έπεται, ούκ αντιπίπτει· και ει αντιπίπτει, ούχ έπεται. Θατέρω γάρ θάτερον ως αντικείμενον (=0068=) αναιρείται και

υπεξίσταται. Εἰ δέ μή τοῦ καθ' ἡμᾶς, ἀλλά τοῦ κατά τόν Σωτήρα νοουμένου ἀνθρώπου λαμβάνης τό, Οὐχ ὃ ἐγώ θέλω, ἀλλά τό σόν ἰσχυέτω θέλημα, τήν ἄκραν τοῦ ἀνθρωπικοῦ πρός τό θεῖον αὐτοῦ θέλημα καί πατρικόν ὡμολογήσας σύννευσιν· καί δύο τοῦ διπλοῦ τήν φύσιν· τάς τε θελήσεις καί ἐνεργείας κατά φύσιν οὔσας, παρέστησας· ἐν οὐδετέρᾳ τήν οἰανοῦν ἐναντίωσιν ἔχοντος· εἰ καί τήν φυσικήν ἐν πᾶσι διαφοράν τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς τε, καί ἄπερ ἦν ὁ αὐτός κατά φύσιν.

Εἰ δέ τούτοις ἐξαιρεγόμενος τοῖς λογισμοῖς, ἐπί τό λέγειν (≡15A_088⇒ προάγη, μήτε τοῦ καθ' ἡμᾶς, μήτε τοῦ κατά τόν Σωτήρα νοουμένου ἀνθρώπου τυγχάνειν τό, Οὐχ ὃ ἐγώ θέλω, ἀλλ' ἀρνητικῶς, ἐπί τῆς τοῦ Μονογενοῦς ἀνάρχου θεότητος φέρεσθαι· τοῦ, τί θέλειν αὐτόν ἰδίως παρά τόν Πατέρα διείργον· οὐκοῦν καί τό θεληθέν, ὅπερ ἐστίν ἡ τοῦ ποτηρίου παραίτησις, ἐπ' αὐτῆς ἀνάγκη φέρεις τῆς ἀνάρχου θεότητος. Εἰ γάρ καί τοῦ τί θέλειν ἰδίως ἀναίρεσιν φῆς ἔχειν τήν ἄρνησιν, ἀλλ' οὐ τοῦ θεληθέντος ἀποσκευήν· οὐ γάρ ἐπ' ἀμφοῖν τίθεσθαι τήν ἄρνησιν δυνατόν· καί τοῦ τι θέλειν ἰδίως τόν Μονογενῆ παρά τόν Πατέρα, καί τοῦ θεληθέντος. Ἐπεὶ πάντως ἡ τοῦ κοινοῦ Πατρός καί Υἱοῦ θέλησις θελήματος, ἀναίρεσις ἔσται τοῦ θεληθέντος Θεῶ, ἡγουν τῆς ἡμῶν σωτηρίας. Τοῦτο γάρ αὐτῶ φύσει καθέστηκε θελητόν. Εἰ δέ μή δυνατόν ἐπ' ἀμφοῖν τιθέναι τήν ἄρνησιν, δῆλον ὡς εἰ ταύτην ἐπί τοῦ τι θέλειν ἰδίως ἄγεις, ἵνα τήν τοῦ κοινοῦ θέσιν ποιήσης θελήματος, οὐκ ἀναιρήσης τό θεληθέν, ἡγουν τήν τοῦ ποτηρίου παραίτησιν· ἀλλά κατά τῆς κοινῆς ἐποιήσεις καί ἀνάρχου θεότητος, ἐφ' ἧς ἀρνητικῶς καί τό θέλειν ἀνήγαγες. Εἰ δέ τοῦτο κἄν ἐννοεῖν ἀπευκτόν, ἄρα γε σαφῶς ἐνταῦθα ἡ ἄρνησις, ἡγουν τό, Οὐχ ὃ ἐγώ θέλω, πάντη τήν ἐναντίωσιν ἀποσκευαζομένη, τήν τοῦ ἀνθρωπικοῦ τοῦ Σωτήρος πρός τό θεῖον αὐτοῦ θέλημα καί πατρικόν συμφυῖαν παρίστησιν· ὡς ὄλην ὄλου τήν φύσιν οὐσιωθέντος τοῦ Λόγου, καί ὄλην τῆ οὐσιώσει θεώσαντος. Ὅθεν ὡς δι' ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς γεγονῶς, ἔλεγεν ἀνθρωποπρεπῶς πρός τόν Θεόν καί Πατέρα· Μή τό ἐμόν, ἀλλά τό σόν ἰσχυάτω θέλημα· ἄτε θέλησιν καί ὡς ἄνθρωπος ἔχων αὐτός ὁ φύσει Θεός, τήν τοῦ πατρικοῦ θελήματος πλήρωσιν. Διό κατ' ἄμφω τάς ἐξ ὧν, καί ἐν αἷς, καί ὧν ὑπόστασις ἦν, φύσει θελητικός (≡15A_090⇒ καί ἐνεργητικός τῆς ἡμῶν ὑπάρχων ἐγνωρίζετο σωτηρίας· τό μὲν, ὡς ταύτην συνευδοκῶν Πατρί καί Πνεύματι· τό δέ, ὡς Πατρί διά ταύτην ὑπήκοος γενόμενος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ· καί τό μέγα τῆς εἰς ἡμᾶς οἰκονομίας, διά σαρκός αὐτουργήσας μυστηρίου.

ΣΧΟΛΙΟΝ

Ὅτι οἱ λέγοντες τό, Οὐχ ὃ ἐγώ θέλω, (=0069=) ἀρνητικῶς ἐπί τῆς τοῦ Μονογενοῦς ἀνάρχου θεότητος φέρεσθαι· σημαῖνον, ὡς αὐτοί φασι, τό, μή τι θέλειν αὐτόν ἴδιον παρά τόν Πατέρα, ἀνάγκην ἔχουσι, καί τό θεληθέν, ὅπερ ἐστίν ἡ τοῦ ποτηρίου παραίτησις, ἐπ' αὐτῆς ἀνάγειν τῆς ἀνάρχου θεότητος· καί ὅτι ἐπειδή μή δυνατόν ἐπ' ἀμφοῖν τίθεσθαι τήν ἄρνησιν, καί τοῦ τί θέλειν ἰδίως τόν Μονογενῆ παρά τόν Πατέρα, καί τοῦ θεληθέντος, πάντως ἐπί τοῦ τι θέλειν ἰδίως μόνον ταύτην ἀνάγωσιν, οὐκ ἐπί τοῦ θεληθέντος, ὅπερ ἐστίν ἡ τοῦ ποτηρίου παραίτησις, ἡγουν ἡ σωτηρία ἡμῶν· οὗ τί γένοιτο παραλογώτερον; Συμβαίνει γάρ ἐθέλειν παρελθεῖν τόν Θεόν, ὃ φύσει αὐτῶ καθέστηκε θελητόν. Ἐπεὶ οὗ ἔστι τό, Οὐχ ὃ ἐγώ θέλω, τούτου πάντως καί τό. Παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ ποτήριον.

ΤΟΜΟΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΑΛΕΙΣ ΕΝ ΚΥΠΡΩ ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟΝ

(≡15A_092⇒ Οὐ μᾶλλον σου τῆς πολλῆς εὐλαβείας κατεπλάγην τό κόσμιον ἢ τοῦ μεγίστου ζήλου τό ἀνδρικόν ἀπεθαύμασα, πανάγιε Θεοῦ θεράπον, καί τῶν αὐτοῦ

πάνσοφε μύστα καί μυσταγωγέ μυστηρίων. Τῇ γάρ ἐξ ἀμφοῖν ἱερᾶ συμπλοκῆ, τὴν ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς ἐκτίσω τελείωσιν· κατ' ἐκείνην μὲν, ὅλος ἐν ὄλω διόλου γενόμενος τῷ Θεῷ, διὰ τῆς τῶν αὐτοῦ θείων ἐντολῶν ἐκπληρώσεως, ὅλος εἶναι λογίζη δι' ἄκραν πτωχείας ὑπερβολὴν ἐν τοῖς κατ' ἐμέ προσύλω ψυχῆς διαθέσει, τῷ ἰχώρι τῶν ἀκαθάρτων ἰλυσπόμενοι παθῶν· ὁμοῦ τε τό ἀσφαλές ἐντεῦθεν ἑαυτῷ κατὰ λόγον περιποιούμενος· οὐδὲν γάρ αὐθαιρέτου πτωχείας εἰς πῆξιν τῶν καλῶν καί συντήρησιν, ἰσχυρότερον· θεμέλιος γάρ τῶν ἐν ψυχῇ θείων οἰκοδομημάτων καθέστηκεν ἀρραγής, καί τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, οἷς τό καλόν διεσποῦδασται, σωτηρίας γενόμενος πρόξενος· τῷ ἄγειν ἐξ ὑποδείξεως ἐνεργοῦς μᾶλλον, ἢ διδακτικῆς προσφωνήσεως, εἰς μέγεθος ἀρετῆς δι' ὑφέσεως ὑψηλῆς, τούς πρὸς σέ τόν τε νοῦν ὁμοίως καί τόν βίον σοφῶς ἀπευθύνοντας. Κατὰ τοῦτον δέ, φημί, τόν ζῆλον, ὄλην ἔχων τὴν ζέσιν τοῦ Πνεύματος, καί τό πῦρ ἐν τῇ γῆ τῆς καρδίας κτησάμενος, ὃ ἦλθεν ἐν αὐτῇ βαλεῖν, ὃ πᾶσαν ἡμῶν ἐκδαπανῶν μοχθηράν ἔξιν καί κίνησιν, φιλάγαθος φύσει καί φιλόανθρωπος Λόγος, φλογίζεις μὲν τούς ἐξ ἀπάτης τε καί ἀνοίας ὑλομανοῦντάς τε καί ὑθλομανοῦντας, (≡15A_094⇒) ἔν τε πράξεσι φαύλαις καί κιβδηλοῖς λόγοις, τούτων ἀπελέγχων (=0072=) τό σαθρόν τε καί εἰκαῖον, τῇ προβολῇ τῆς ἀσβέστως ἐν σοί καιομένης κατὰ θείαν γνῶσιν καί ἀρετὴν μακαρίας λαμπάδος· θερμαίνεις δέ, τούς τῇ πῆξει λίαν κατεψηγημένους, ταύτης δὴ τῆς κρημώδους καί ἀφεγγοῦς προβολῆς, ταῖς ἀκτινοφανέσι τῶν θείων λόγων ἀυγαῖς· τό τε νύχος πάμπαν ἐλαύνων καί διαλύων, καί τὴν ἄκραν συστολὴν πρὸς ἄκραν ἀνδρείαν μετάγων καί δύναμιν· φωτίζεις δέ πάλιν ἀπό ὀρέων αἰωνίων· τῶν αὐτῶν φημί, καί πᾶσαν πασῶν αἰσθήσεων ὑπερβεβηκότων γνῶσιν καί δύναμιν, πατρικῶν λόγων τε καί δογμάτων, τούς ἐφιεμένους φωτός· καί τῇ κατὰ τὴν σοφίαν γεύσει, τοῦτο σαφῶς ἐκεῖνο δι' ἐλπίδος εἰκονισθέντας ἤδη καλῶς, ὅπερ αὐτό φύσει καθέστηκε τό ποθούμενον· πρὸς τὴν διὰ πείρας ἄγων αὐτοῦς, καί προσάγων εὐσεβῶς ὀλικὴν μεταποίησιν. Οὐδὲν γάρ οὕτω τῆς κατὰ σέ θείας ἱερωσύνης εἰκονίζει τό ἔργον, ὡς ὁ κατὰ Θεόν εὐλαβεῖα σύγκρατος καί ἀνένδοτος ζῆλος, καί ὁ τούτου συνεκτικός ἄμα καί ἐξαπτικός ἐν ἡμῖν ἔμφυτος λόγος, ἐκεῖνο δρᾶν παρασκευάζων, καί σοφῶς οἰακίζων, ἅπερ ὁ φύσει καί πρῶτος διακελεύεται, πρὸς τὴν ἡμῶν ἄνοδον εἰς αὐτόν, καί τελείαν δι' ἔργων ὀσίων καί δογμάτων ἀγαθῶν ἀποκατάστασιν· ἀποφυγὴν δέ καί ἀποστροφήν, τῶν ταύτης ἡμᾶς ποιοῦντων διαμαρτεῖν τῆς ἱερᾶς ἀναβάσεως.

Καί τί γε ἄλλο διαλύει ταύτην σφοδρῶς, καί οἷον ἀποτειχίζει· φημί δέ τὴν πρὸς τόν Λόγον πορείαν, πλήν τῆς αὐτοῦ φοβερᾶς προδοσίας τῶν νῦν ἐπιφυνέντων τοῖς τὴν βασιλικὴν ὁδὸν τῶν θείων καί πατρικῶν δογμάτων ὀδεύουσι· καί μηδεμίαν τῶν παρ' ἑκατέρωθεν δυστυχῶς φερομένων ἐν βαράθροις συγχύσεως καί φάραγξι διαιρέσεως παρεκτροπὴν (=0073=) γινωσκόντων; ἢ γινῶναι καθοτιοῦν βουλομένων, χάριτι τοῦ σοφῶς ὀδηγοῦντός τε καί χειραγωγοῦντος παναγίου Πνεύματος, εἰς τὴν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον τελείαν ἐπίγνωσίν τε καί μύησιν αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος τῶν ὄλων Χριστοῦ, τούς κατ' εὐχὰς δι' εἰλικρινοῦς (≡15A_096⇒) καί ὀρθοδόξου πίστεως ἐπειγομένους. Πρόδοσις γάρ ἐστὶ, ἢ τῆς εὐσεβοῦς αὐτοῦ τε καί περὶ αὐτοῦ δόξης παραλλαγῆ, τῇ προσλήψει τῆς τῶν ἑτεροδόξων ὀμολογίας καί διδαχῆς ἀπεμπολοῦσα αὐτόν, εἰς ἀναίρεσιν τῆς ἐξ ἡμῶν παναγίας αὐτοῦ σαρκός· μᾶλλον δέ τῆς ὄλης οἰκονομίας ἀνατροπὴν· καί προδοσία τῆς ἐν πρώτοις, ὅτε σαρκί μεθ' ἡμῶν ὑπῆρχεν ὁ Λόγος, γεγεννημένης, βαρυτέρα τοσοῦτον, ὅσω τελειωτέρα τοῖς πᾶσιν ἢ τε τῆς θεότητος αὐτοῦ γνῶσις, καί τῆς κατ' αὐτόν ἀνθρωπότητος ἢ ἀλήθειας προδήλως γεγένηται· τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης διαλαβοῦσα τῇ μεγαλοφωνίᾳ τῶν αὐτῆν κηρυττόντων ἀγίων Πατέρων. Πᾶσι γάρ πανταχοῦ βεβαίως ὀμολογουμένου, καί ὀρθοδόξως πιστευομένου, κατὰ τὴν αὐτῶν, φημί δὴ τῶν θεοκρίτων ὑφήγησιν

διδασκάλων, ὡς ὁ εἷς τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, ὁ μονογενῆς Υἱός, τέλειος κατὰ φύσιν ὑπάρχων Θεός, τέλειος κατὰ θέλησιν ἄνθρωπος γέγονε, σάρκα τὴν ἡμῶν ὁμοούσιον ἐκ τῆς ἁγίας Θεομήτορος Ἀειπαρθένου κατ' ἀλήθειαν προσλαβών, λογικῶς τε καὶ νοερῶς ἐψυχωμένην, καὶ καθ' ὑπόστασιν ἑαυτῷ κυρίως ἀδιασπᾶστος ἐνώσας, εἷς τε μετ' αὐτῆς ὑπάρχει καθὰ καὶ πρότερον· πλὴν οὐκ ἀσύνθετος τὴν ὑπόστασιν· εἰ καὶ τὴν φύσιν ἀπλοῦς· ἅτε διαμείνας Θεός καὶ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος· καὶ αὐθις διπλοῦς ὡς γενόμενος σὰρξ· ἵνα τῷ μὲν διττῷ τῆς φύσεως, συγγενῆς ἢ κατ' οὐσίαν τοῖς ἄκροις, καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα φυσικὴν τῶν οἰκείων μερῶν σῶζῃ διαφορὰν· τῷ δὲ μοναδικῷ τοῦ προσώπου, τὴν ἐν τοῖς μέρεσι τελείαν ἔχων ταυτότητα, καὶ τὴν πρὸς τὰ ἄκρα προσωπικὴν, ὡς εἷς καὶ μόνος, κέκτηται διαφορὰν· καὶ τῷ ἀνελλιπεῖ τῆς πρὸς αὐτὰ (φημί δὲ τὰ ἄκρα) φυσικῆς καὶ οὐσιώδους ἀπαραλλαξίας, τέλειος ἢ τὰ ἑκάτερα· Θεός ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός· ἀτελῆ τοῦτον εἰσάγουσι, καὶ τῶν κατὰ φύσιν παθόντα τὴν ἔκπτωσιν, οἱ τὴν τῶν προσόντων αὐτῷ φυσικῶς ἀπομείωσιν ἀσεβῶς δογματίζοντες. Εἰ γὰρ ἑκατέρας φύσεως ἀνελλιπῶς οὐ φυλάττει τὴν ιδιότητα, χωρὶς μόνῃς ἁμαρτίας, (≡15A_098⇒ κατὰ τοὺς θείους Πατέρας, τῶν ἐξ ὧν καὶ ἐν αἷς κυρίως ἐστὶν ὁ σαρκωθεὶς Λόγος καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἔλλιπής ὑπάρχει Θεός· εἴπερ ὅλως ἄνθρωπος μείωσιν τῶν φυσικῶν κεκτημένος.

Οὐ χρὴ τοιγαροῦν προφάσει δῆθεν ἐνώσεως μηδενὶ λυμαινομένης, ἀλλὰ μόνον εἰς ἓν καθ' ὑπόστασιν συνδεούσης τὰ πράγματα, τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν παραφθεῖρῃν, τῇ ἀναιρέσει τοῦ τε φυσικοῦ θελήματος (=0076=) καὶ τῆς οὐσιώδους ἐνεργείας. Εἴτε γὰρ ὡς ἐκ μερῶν ὅλον τι, τὰ τε οὐσιώδη δύο θελήματα καὶ τὰς ἰσαριθμούς φυσικὰς ἐνεργείας κατὰ σύνθεσιν εἰς ἓν θελημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐκτίξομεν τυχόν καὶ χωνεύσομεν, μυθικόν τό τοιοῦτον, καὶ τῆς πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ἡμᾶς ξένον τε πάντη καὶ ἀλλότριον δειχθήσεται κοινωνίας· ὡς οὐ σύνθετον ἐκείνου κατὰ φύσιν ἔχοντος θελημα, ἢ ἐνέργειαν· οὐδέ πάλιν ἡμῶν. Οὐδεμίαν γὰρ τῶν ἐν ὑποκειμένῳ σύνθεσις· ὅτι μηδὲ καθ' ἑαυτὰ τό παράπαν ὑπαρξίς θεωρεῖται, καὶ τῆς ὑποκειμένης οὐσίας ἐκτός. Πρὸς γὰρ τῷ ἄχαρι καὶ λίαν κατάπτυστον, ἄνω τε καὶ κάτω διὰ τὴν φυσικὴν πρὸς ἄμφω συγγένειαν κατὰ διαστολήν ἐξ ἡμισείας μερίζεσθαί τε καὶ τέμνεσθαι, προσομολογούντων· καὶ ταῦτα τὴν καθ' ὑπόστασιν ἀδιάσπαστον ἔνωσιν. Εἴτε πάλιν τῆς θείας τοῦ σαρκωθέντος Λόγου φύσεως ἀλώβητον, τό τε φυσικόν θελημα, καὶ τὴν οὐσιωδῶς προσοῦσαν ἐνέργειαν συντηρήσομεν, τῆς δὲ κατ' αὐτόν ἀνθρωπίνης οὐσίας ἀνέλωμεν ταῦτα καὶ ἀποσκευάσομεν· καὶ οὕτως τὴν ὑπερφυᾶ παραβλάπτομεν ἔνωσιν, οὐκ ἔχουσαν ὅ τι καὶ δῆσει πρὸς μίαν ὑπόστασιν, τῆς λογικῶς τε καὶ νοερῶς ἐψυχωμένης σαρκός, ἡγουν τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας καὶ φύσεως, ἐν τῷ Λόγῳ τό παράπαν οὐκ οὔσης τελείως καὶ σωζομένης. Ποῦ γὰρ καὶ ποία φύσις, τῶν κατὰ φύσιν παθοῦσα τῆ ἔκπτωσιν;

Εἰ οὖν τούτων, ἢ τίνος τούτων ἔλλιπής ἦν κατὰ σάρκα τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων ὁ Κύριος, οὐδέ σὰρξ ὅλως ὑπῆρχε καὶ ἄνθρωπος· ἢ γὰρ δεῖξωσιν οἱ ταῦτα λέγοντες, ἄνθρωπον ὄντα κατὰ (≡15A_100⇒ φύσιν τούτων ἐκτός, ἢ ὅλως ἄνθρωπον· ἢ, εἴπερ οὐδαμῶς τό παράπαν ἐστὶ, δῆλον ὡς οὐκ ἄνθρωπος, τούτων ἢ τίνος αὐτῶν κατὰ φύσιν ἐστερημένος, σαρκωθεὶς ὁ Λόγος γεγένηται. Πῶς γὰρ καὶ τίνι λόγῳ, μηδεμίαν ἔλλειψιν τῶν τοιούτων ἐχούσης τῆς φύσεως; ἀλλ' ἕτερόν τι ξένον παντάπασι τῆς ἡμετέρας οὐσίας ὑπάρχει καὶ ἄγνωστον· καὶ, ἢ ἀπ' ἀρχῆς συνουσιωμένον αὐτῷ, καὶ ἄνωθεν κατελθόντι συγκατελθόν αὐτῷ, ἐκεῖνο σαφῶς ὅπερ λέγεται γεγονέναι· καὶ τί λοιπόν πρὸς ἡμᾶς ἢ κατάβασις, οὐδαμῶς συνελθόντας διὰ τῆς οὐκ ἐξ ἡμῶν προσληφθείσης, καὶ καθ' ὑπόστασιν ἐνωθείσης ἁγίας σαρκός; ἢ φαντασία τό πᾶν, καὶ σχῆμα μόνον φαινακίζον τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' οὐκ οὐσία σαρκός,

ὡς οὐκ ἀπαρχή τοῦ ἡμετέρου γένους, τό φύραμα κατά χάριν ἐνίζουσα, καί τῶν διαιρετικῶν ἀπολύουσα πάντων, ὧν ἡ τοῦ παλαιοῦ παράβασις Ἀδάμ αἰτία γεγένηται· δι' ἣν καί ὁ θάνατος κατεκρίθη τῆς φύσεως. Τί τοιγαροῦν βασκαίνουσιν ἡμῖν τῆς τελείας σωτηρίας καί ὁμολογίας; Τί τούς ἀφύκτους δῆθεν καθ' ἡμῶν διατείνουσι συλλογισμούς, καί ταῖς μέν ἐνεργείαις ἔπεσθαί φασι τά θελήματα, καί τούτοις συνέπεσθαι πάλιν τήν ἐναντίωσιν, ἐξ ἧς καί τούς τάναντία θέλοντας ἐπεισάγουσιν;

(=0077=) Ἵνα δέ τάς συστάσεις εὐθύνειν παρῶ· πόθεν, καί πῶς τά τοιαῦτα σοφίζονται; Πυθέσθαι μόνον ἤθελον καί μαθεῖν, ὡς ἄρα δρᾶσαντες αὐτοί τά τοιαῦτα, καί τήν καινήν ἔκθεσιν ἐνεργήσαντες, ἀθελήτως τοῦτο πεποίηκαν, καί τίς ὁ βίαν ἐπενεγκῶν; Εἶτα μετά τήν πρᾶξιν, οὐκ ὄν πρότερον παντελῶς, ὕστερον τοῦ γενομένου τό θέλημα προσεκτήσαντο, πόθεν, κακ' τίνος ἔλθον; Καί τίς ὁ τοῦ πραχθέντος ἔχειν τό θέλημα βιασάμενος, ἵνα καί παρά θέλησιν πραχθῆ, καί παρά βούλησιν στερχθῆ τό πραττόμενον; Πῶς δέ πάλιν, εἰ μήτε φυσικῶς ὡς ἄνθρωπος ἤθελε, καί ἐνήργει τά κατά φύσιν, αὐτός ὁ σαρκωθεῖς Λόγος, ἐκουσίως τήν τε πεῖναν καί δίψαν, τόν τε πόνον, καί κόπον, καί ὕπνον, καί τά λοιπά πάντα (≡15A_102≡) προσίετο θέλων; Οὐ γάρ Λόγος μόνον ταῦτα κατά φύσιν ἤθελεν ἢ ἐνήργει, τήν φύσιν ἔχων μετά Πατρός καί Πνεύματος ὑπερούσιόν τε καί υπεράπειρον· εἰ καί πάλιν ἡ "ἐξουσιαστικῶς ὡς Θεός, ἐδίδου τῇ φύσει καιρόν, ὅταν ἐβούλετο, τά ἑαυτῆς ἐνεργῆσαι". καθάπερ φησὶν ὁ θεῖος τῆς Νυσσαέων καθηγητής καί μέγας Γρηγόριος. Εἰ γάρ ὡς μόνον Θεός ταῦτα, καί οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ αὐτός ἤθελεν, ἢ σῶμα φύσει τό θεῖον, ἢ τήν οὐσίαν τραπεῖς, σάρξ κατ' ἔκπτωσιν τῆς οἰκείας θεότητος γέγονεν· ἢ πάντως λογικῶς ἢ κατ' αὐτήν διόλου καί ἄλογος· ἢ εἴπερ ἐψύχωτο λογικῶς ἢ κατ' αὐτόν οὐκ ἐψύχωτο σάρξ· ἀλλ' ἄψυχος ἦν κατ' αὐτήν διόλου καί ἄλογος· ἢ εἴπερ ἐψύχωτο λογικῶς, καί θέλημα ἐκέκτητο τό φυσικόν. Πᾶν γάρ φύσει λογικόν, καί φύσει θελητικόν πάντως ἐστί. Καί εἰ θέλημα φυσικόν εἶχεν ὡς ἄνθρωπος, ἐκεῖνα πάντως ἤθελε κατ' οὐσίαν, ἄπερ αὐτός ὡς Θεός τῇ φύσει πρὸς σύστασιν δημιουργήσας ἐνέθετο φυσικῶς. Οὐ γάρ ἦλθε παραχαράξαι τήν φύσιν, ἦν αὐτός ὡς Θεός καί Λόγος πεποίηκεν· ἀλλ' ἦλθε διόλου θεῶσαι τήν φύσιν, ἦν αὐτός ἑαυτῶ θέλων, εὐδοκίᾳ Πατρός καί συνεργείᾳ Πνεύματος, κατά τήν αὐτήν καί μίαν ὑπόστασιν ἦνωσε, μετά πάντων τῶν προσόντων αὐτῇ φυσικῶς, καί δίχα τῆς ἁμαρτίας.

Οὐκοῦν ὡς φύσει Θεός ἤθελε τά κατά φύσιν θεῖα καί Πατρικά. Συνθελητής γάρ ὑπῆρχε τοῦ ἰδίου (=0080=) Γεννήτορος· καί ὡς ἄνθρωπος φύσει πάλιν ὁ αὐτός, ἤθελε τά κατά φύσιν ἀνθρώπινα· πάσης καθαρᾶν φυλάττων φαντασίας τήν οἰκονομίαν, μηδαμῶς ἀντιπίπτοντα τῷ θελήματι τοῦ Πατρός. Οὐδέν γάρ τῶν φυσικῶν, ὡσπερ οὐδ' αὐτή καθάπαξ ἡ φύσις, τῷ αἰτίῳ ποτ' ἂν ἀντιπίπτει τῆς φύσεως· ἀλλ' οὐδέ γνώμη καί ὅσα γνώμης ἐστίν, ὀπηνίκα μέντοι τῷ λόγῳ συννεύει τῆς φύσεως. Καί γάρ εἰ τυχόν φαίη τις, ὡς ἀντιπίπτει Θεῷ τι τῶν κατά φύσιν, αὐτοῦ μᾶλλον ἢ τῆς φύσεως ὑπάρχει τό ἔγκλημα· πόλεμον φυσικῶς ἐνθεμένου (≡15A_104≡) τοῖς οὐσι, πρὸς τήν κατ' αὐτοῦ καί ἀλλήλων στάσιν καί μάχην.

Ὅτι γάρ οὐδέν ἀντίκειται Θεῷ φυσικόν, δῆλον ἐκ τοῦ ταῦτα κατά γέννησιν ὑπ' αὐτοῦ δημιουργηθῆναι, καί μηδεμίαν ὑπέρ τῆς οὐσιώδους ἐν ἡμῖν τούτων συστάσεως αἰτίασιν ἔχειν· πᾶν μέν οὖν τούναντίον, διά τήν τούτων παρεκτροπήν τάς ἐγκλήσεις σαφῶς ὑπομένειν. Κατά ταύτην μέν γάρ, πάσης τε γνωμικῶς κακίας γινόμεθα κατά τόν ἀρχαίκακον ὄφιν· κατ' ἐκείνην δέ, πλάσμα Θεοῦ καί τίμιον κτίσμα κατά φύσιν ὑπάρχομεν. Διά τοι τοῦτο κατά τούς θεῖους Πατέρας, οὔτε θελημάτων φυσικῶν, οὔτε μὴν ἐνεργειῶν, ὡσπερ οὐδ' αὐτῶν φύσεων μείωσιν

ἐργαζόμεθα τό παράπαν, ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένου· τέλειον τόν αὐτόν κατά πάντα Θεόν ὁμοῦ καί ἄνθρωπον ὀρθοδόξως πιστεύοντες, ἐκ τοῦ τελείως τά τε θεῖα καί ἀνθρωπικά, καί ἔχειν φυσικῶς, καί θέλειν καί ἐνεργεῖν· καί θεῖαν ὁμοῦ καί ἀνθρωπίνην ἔχειν κυρίως οὐσίαν καί θέλησιν καί ἐνέργειαν· ἵνα μή τῇ περί ἐκάτερον τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων ἐλλείψει, τήν ἐκατέρας τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς ὑπάρχει φύσεων, μείωσιν, μᾶλλον δέ τελείαν ὑπαρξίαν, παρά τό εἶκος δογματίσωμεν.

Ἵτι γάρ θέλημα κατά φύσιν εἶχεν ἀνθρώπινον, ὡσπεροῦν καί κατ' οὐσίαν θεῖον, αὐτός ἐπιδείκνυται προδήλως ὁ Λόγος, διά τῆς ἀνθρωποπρεποῦς ὑπ' αὐτοῦ δι' ἡμᾶς γενομένης οικονομικῆς τοῦ θανάτου παραιτήσεως, καθ' ἣν ἔλεγε· Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τό ποτήριον· ἵνα δείξῃ τῆς οἰκείας σαρκός τήν ἀσθένειαν· καί ὡς οὐ φαντασία σάρξ ἐγνωρίζετο τοῖς ὀρώσι, τήν αἴσθησιν παρακλέπτων· ἀλλ' ἀληθεία κυρίως ἀνθρώπος ἦν, τῆς φυσικῆς τοῦτο μαρτυρούσης θελήσεως, ἥς ἡ κατά οἰκονομίαν ὑπῆρχε παραίτησις.

Ἵτι δέ πάλιν διόλου τεθέωτο, πρὸς αὐτό τό θεῖον θέλημα συννεύων, ἐξ αὐτοῦ καί κατ' αὐτό κινούμενον αἰεὶ καί τυπούμενον, δηλὸν ἐκ τοῦ μόνην τήν τοῦ Πατρικοῦ θελήματος ἐπίκρισιν τελείως ποιήσασθαι, καθ' ἣν ὡς ἀνθρώπος ἔφασκε· Μὴ τό (≡15A_106⇒ ἐμόν, ἀλλά τό σόν γινέσθω θέλημα· τύπον ἡμῖν ἑαυτόν καί παράδειγμα κὰν τούτῳ διδούς, πρὸς ἀθέτησιν τοῦ ἡμετέρου θελήματος, διά τήν τοῦ θείου τελείαν ἐκπλήρωσιν, εἰ καί θάνατον ἐπηρητημένον διά τοῦτο κατίδοιμεν. Εἰ γάρ μή ὡς ἀνθρώπος φύσει γενόμενος, (=0081=) καί φυσικόν ἦγουν ἀνθρώπινον θέλημα κεκτημένος, τοῦτό τε κατ' οἰκονομίαν ὑποκλίνων, καί πρὸς ἔνωσιν τοῦ πατρικοῦ συνελάντων θελήματος, ἔλεγεν αὐτῷ τῷ Πατρί· Μὴ τό ἐμόν θέλημα γινέσθω, ἀλλά τό σόν· δηλὸν ὡς φύσει Θεός τοῦτο ἔλεγε· κὰκ τούτου λοιπόν ἑαυτόν ἐδείκνυ, μή τό αὐτό καί ἴσον θέλημα τῷ Πατρί κεκτημένον, ἀλλ' ἕτερον καί κατά φύσιν διάφορον· ὃ καί ὑποτάσσει, ἥτις γενέσθαι μόνον τό πατρικόν. Καί εἰ ἄλλο παρά τό τοῦ Πατρός φυσικόν ἐκέκτητο θέλημα, δηλὸν ὡς καί τήν οὐσίαν εἶχε παρηλλαγμένην. "Μιᾶς γάρ οὐσίας, ἔν δὴ καί τό θέλημα», κατά τόν σοφώτατον Κύριλλον. Διαφόρου δέ τοῦ φυσικοῦ θελήματος ὄντος, διάφορος πάντῃ τε καί πάντως ἡ φύσις.

Δυοῖν οὖν θάτερον· ἥ γάρ ὡς ἀνθρώπος εἶχε θέλημα φυσικόν, καί δι' ἡμᾶς οἰκονομικῶς παρητεῖτο θέλων τόν θάνατον· καί πάλιν ὄρμα κατ' αὐτοῦ διά τῆς πρὸς τό πατρικόν θέλημα τελείας συννεύσεως· ἥ μή ἔχων ὡς ἀνθρώπος θέλημα φυσικόν, ὡς Θεός φύσει τά τοῦ σώματος εἰς ἰδίαν οὐσίαν ἔπασχε πάθη, συστελλομένην φυσικῶς τόν θάνατον, καί ἄλλο κατ' οὐσίαν πρὸς τόν Πατέρα θέλημα φυσικόν κεκτημένην· ὃ καί μή γενέσθαι δι' εὐχῆς ἐζήτει καί παρεκάλει. Καί τίς Θεός θάνατον κατά φύσιν σαρκός δεδιώς, καί διά τοῦτο παρελθεῖν τό ποτήριον ἐξαιτούμενος, καί ἄλλο παρά τό πατρικόν θέλημα φυσικόν κεκτημένος;

Ταύτην οὖν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἀποσκευαζόμενοι τήν ἀτοπίαν, τήν εὐσεβῆ τῶν Πατέρων ὁμολογίαν κατέχωμεν· καί ὅταν λέγει "Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω τό ποτήριον τοῦτο", (≡15A_108⇒ καθὼς φησιν ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῷ περί Σαρκώσεως αὐτοῦ καί Τριάδος λόγῳ· πλὴν μή τό ἐμόν θέλημα γινέσθω, ἀλλά τό σόν· τό μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δέ σάρξ ἀσθενής· νοοῦμεν ὡς δύο θελήματα ἐνταῦθα δείκνυσι· τό μὲν ἀνθρώπινον· ὅπερ ἐστὶ τῆς σαρκός· τό δέ θεϊκόν. Τό γάρ ἀνθρώπινον διά τήν ἀσθένειαν τῆς σαρκός παραιτεῖται τό πάθος· τό δέ θεϊκόν αὐτοῦ πρόθυμον. Ταύτη καί ὁ μέγας θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ περί Υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ σαφῶς ἐκδιδάσκει, λέγων· "Τό γάρ ἐκείνου θέλειν, οὐδέν ὑπεναντίον, θεωθέν ὄλον». Ὡστε θέλειν εἶχεν ἀνθρώπινον, κατά τόν θεῖον τοῦτον διδάσκαλον· οὐ μὴν Θεῷ καθοτιοῦν ὑπεναντίον· ὅτι μή γνωμικόν τοῦτο καθάπαξ, ἀλλά φυσικόν κυρίως

ἐτύγχανεν, ὑπό τῆς αὐτοῦ καθ' οὐσίαν θεότητος τυπούμενον αἰεὶ καὶ κινούμενον πρὸς τὴν τῆς οἰκονομίας ἐκπλήρωσιν· καὶ ὅλον δι' ὅλου τῇ πρὸς τὸ πατρικόν συννεύσει τε καὶ συμφυΐα τεθεωμένον, καὶ θεῖον τῇ ἐνώσει κυρίως, ἀλλ' οὐ τῇ φύσει, καὶ γενόμενον ἀληθῶς καὶ λεγόμενον· μηδαμῶς τῷ θεωθῆναι, τοῦ κατὰ φύσιν ἐκστᾶν.

Τῷ γοῦν θεωθέν ὅλον εἰπεῖν, τὴν τοῦ κατ' αὐτόν ἀνθρωπίνου θελήματος πρὸς τὸ θεῖον αὐτοῦ καὶ (=0084=) πατρικόν ἔνωσιν ὁ διδάσκαλος παραστήσας, πᾶσαν ἐναντίωσιν, καὶ τούς τάναντία θέλοντας ἐκ τοῦ κατὰ Χριστόν μυστηρίου τελείως ἀπήλασε· τῷ δέ φάσκειν, "Τὸ γὰρ ἐκείνου θέλειν», τὴν τε τοῦ κατ' αὐτόν ἀνθρωπίνου θελήματος ἔμφυτον κίνησιν, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον αὐτοῦ καὶ πατρικόν οὐσιώδη καὶ φυσικὴν διαφορὰν ἐπιδεικνύμενος, τὴν σύγχυσιν μετὰ τῆς φαντασίας ὀλικῶς ἀπεσκεύασε. Ταύτην γὰρ καὶ τὴν ὁμοτίμον αὐτῇ ἐπ' ἀσεβεία διαίρεσιν πολεμούσας εἰδότες τὸν τῆς οἰκονομίας λόγον, ὃ τε θεῖος οὗτος Πατήρ, καὶ οἱ κατ' αὐτόν ἅγιοι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι, μεγαλοφώνως τὴν τε διαφορὰν καὶ τὴν ἔνωσιν καθ' ἑκατέρας αὐτῆς ἐδογματίσαν· τὴν μὲν, ἐν τῷ φυσικῷ λόγῳ πραγματικῶς καὶ τελείως συντηρουμένην, τὴν δέ πάλιν, ἐν τῷ οἰκονομικῷ τρόπῳ (≡15A_110=> παγίως καὶ ὑποστατικῶς σωζομένην, εἰς πίστῳσιν τῶν ἐν τῷ ἐνὶ καὶ μόνῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ καθ' ἔνωσιν τὴν ἀδιάσπαστον οὐσιωδῶς ὄντων πραγμάτων καὶ πάντων τῶν προσόντων αὐτοῖς φυσικῶν. Πάντες γὰρ ὡσπερ ἄλλην καὶ ἄλλην, θεῖαν φημί καὶ ἀνθρωπίνην, καὶ διπλὴν φύσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνός ἐδογματίσαν· οὕτως διαπρυσίως τοῦς πᾶσιν ἐκήρυξαν καὶ ἄλλο καὶ ἄλλο θέλημα, θεῖον φημί καὶ ἀνθρώπινον, καὶ δύο θελήματα· καὶ ἄλλην καὶ ἄλλην ἐνέργειαν, θεῖαν τε καὶ ἀνθρωπίνην· καὶ διπλὴν αὐθις ἐνέργειαν, τουτέστι δύο. Οὕτω γὰρ καὶ τῶν οὐσιῶν τὴν ἐν ἀριθμῷ σημασίαν προδήλως ἐξεφώνησαν. Φαίνεται γὰρ ὁ αὐτός ὡς ἄνθρωπος, καὶ τὸ κατὰ φύσιν ὑπάρχων Θεός, θέλων οἰκονομικῶς παρελθεῖν τὸ ποτήριον· καὶ μέχρι τούτου τυπῶν τὸ ἡμέτερον, ὡς Κύριλλος ἡμᾶς ὁ σοφός ἐξεπαίδευσεν· ἵνα τῆς ἡμῶν φύσεως πᾶσαν θανάτου συστολὴν ἀπελάσῃ, καὶ πρὸς ὁρμὴν ἀνδρικῶς τὴν κατ' αὐτοῦ φημί τοῦ θανάτου, στομῶσῃ τε καὶ διεγείρῃ. Φαίνεται δέ πάλιν ὡς Θεός, καίπερ ἄνθρωπος ὢν κατ' οὐσίαν, θέλων τὴν οἰκονομίαν πατρικῶς ἐκπληρῶσαι, καὶ τὴν πάντων ἡμῶν σωτηρίαν ἐργάσασθαι· δείκνυται δέ καὶ ὡς ἄνθρωπος, φύσει τυγχάνων Θεός, ἀνθρωπίνως ἐνεργῶν, καὶ τὴν πείραν τῶν παθημάτων δι' ἡμᾶς ἐκουσίως δεχόμενος· δείκνυται δέ πάλιν ὡς Θεός, καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἄνθρωπος ὢν, θεϊκῶς ἐνεργῶν, καὶ τὰς θεοσημείας φυσικῶς προβαλλόμενος· ἐξ ὧν ὅτι καὶ Θεός ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ἦν ὁ αὐτός ἐγνωρίζετο, ταῖς ἐξ ὧν καὶ ἐν αἷς ὑπῆρχεν οὐσίαις ἰσάριθμα τὰ θελήματα, καὶ τὰς ἐνεργείας φυσικῶς κεκτημένος, εἰς βεβαίωσιν τῆς τῶν ἅπερ κυρίως ἦν τελείας ὑπάρξεως.

Εἰ δέ τις πρὸς τὴν τούτων ἀθέτησιν ἀντιφατικῶς, τὴν τε τοῦ θεοφάντορος Διονυσίου θεανδρικήν ἐνέργειαν, καὶ τὴν τοῦ σοφωτάτου Κυρίλλου συγγενῆ καὶ δι' ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένην εἰς μέσον τῷ λόγῳ προῖσχεται, γινωσκέτω μηδεμίαν ἐντεῦθεν ἐρανισόμενος ἑαυτῷ κατὰ τῆς εὐσεβοῦς ὁμολογίας ἰσχύν. Ἡ μὲν γὰρ (≡15A_112=> θεανδρική προσφόρῳ φωνῇ πρὸς τοῦ διδασκάλου φρασθεῖσα, διπλὴν τοῦ διπλοῦ τὴν φύσιν ἐνέργειαν (=0085=) περιφραστικῶς δηλονότι σημαίνει. Θεῖαν γὰρ καὶ ἀνδρικήν, ἡγουν ἀνθρωπίνην, διὰ τῆς κατὰ τὴν ἐκφορὰν συναφείας προδήλως ἐκήρυξεν· ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς· ὅθεν οὐδέ δι' ἀριθμοῦ ταύτην ὠνόμασεν, εἰ καὶ μοναδικῶς τὴν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ἔνωσιν ἐπισημαίνων, ταύτην ἐδίδαξεν· ἦτις οὐ λυμαίνεται τῇ φυσικῇ τούτων διαφορᾷ· καθάπερ οὐδ' αὐτῇ τῇ τῶν οὐσιῶν, ἢ τούτων ἀδιάσπαστος ἔνωσις· ἐπειδὴ κατὰ τοὺς λέγοντας, εἰ μίαν εἶχεν ἐνέργειαν, καὶ ταύτην θεανδρικήν· εἰ μὲν φυσικὴν μίαν ὁ σαρκωθεὶς Λόγος ἐκέκτητο ταύτην,

πρός δύο ή μία κατά φύσιν ενέργεια, πῶς μερισθήσεται; καί ποιῶ λόγῳ τάς διαφορούς οὐσίας ή μία κατά τό αὐτό συστήσει καί ἀφορίσει ἐνέργεια; πρὸς τε τὰ ὁμογενῆ τήν κατ' οὐσίαν ἀπαραλλαξίαν ἔχειν ἑκατέραν ποιούσα, καί πρὸς τὰ ἕτερογενῆ πάλιν τήν κατ' οὐσίαν διαφοράν. Καί παρῶ λέγειν, ὡς τῆς πρὸς τόν Πατέρα καί ἡμᾶς φυσικῆς συγγενείας ἐκπέπτωκεν, ὡς μήτε παντελῶς ἐκείνου, μήτε ἡμῶν θεανδρική τήν ἔμφυτον καί οὐσιώδη κεκτημένων ἐνέργειαν. Εἰ δέ γε πάλιν ὑποστατικήν, πρὸς τῆ καινῆ δόξῃ· τίς γάρ ὁ λέγων ὑποστατικήν ὑπάρχειν ἐνέργειαν. Καί οὕτως ἀλλότριον τοῦ Πατρὸς κατ' ἐνέργειαν αὐτόν ὁ τοιοῦτος ἀποφαίνει λόγος, εἴπερ ὑποστατικήν, καί οὐ φυσικήν ἔχει παρά τόν Πατέρα ἐνέργειαν. Τοῖς γάρ ὑποστατικοῖς ἰδιώμασι, τήν πρὸς αὐτό κέκτηται διαφοράν προδήλως ὁ Λόγος.

Καί ή "συγγενῆς δέ καί δι' ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένη μία" πάλιν "ἐνέργεια», κατά τόν ἀοίδιμον Κύριλλον, οὐκ ἐπ' ἀναιρέσει τῆς τῶν κατά φύσιν ἐνεργειῶν οὐσιώδους διαφορᾶς· τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς ὑπάρχει ὁ εἷς καί μόνος Χριστός ὁ Θεός· ἀλλ' ἐπί συστάσει τῆς ἄκρας τούτων ἐνώσεως εἴρηται τῷ διδασκάλῳ. Καί ἔοικέ πως δι' ἄλλων φωνῶν, τόν θεοφάντορα Διονύσιον ἐκμιμεῖσθαι. Ἵνα γάρ δόξῃ μή γυμνόν ὄντα τοῦτον Θεόν, μήτε ψιλόν αὐθις ἄνθρωπον· μήτε ἰδίᾳ Θεόν ἀσωμάτως ἐνεργοῦντα, μήτε ἰδίᾳ ἄνθρωπον (≡15A_114⇒ τὰ κατά γνώμην πράττοντα· ἀλλά Θεόν σεσαρκωμένον καί τελείως δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα, θεϊκῶς ἅμα καί ἀνθρωπικῶς τόν αὐτόν ἐνεργοῦντα, ἔφυσεν, ὡς οὐ λόγῳ μόνον, καί τοῖς θεοπρεπέσιν ἐπιτάγμασιν, ἐνεργός εὐρίσκεται ὁ Σωτήρ ἐν τῷ τούς νεκρούς διανιστᾶν καί θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καί πᾶσαν μαλακίαν· ἀλλά συνεργάτιν ὥσπερ τινά πρὸς τοῦτο δὴ μάλιστα τήν ἀγίαν αὐτοῦ παραλαμβάνειν ἠπείγετο σάρκα· τοῦτο ποιῶν μὲν ὡς Θεός τῷ παντουρῷ αὐτοῦ προστάγματι· ζωοποιῶν δέ αὐ πάλιν καί τῆ ἀφή τῆς ἠνωμένης αὐτῷ καθ' ὑπόστασιν ἀγίας σαρκός, ἵνα δείξῃ καί ταύτην ζωοποιεῖν δυναμένην διὰ τῆς οὐσιώδους αὐτοῦ ἐνεργείας, ἧς ἐστι κυρίως ή ἀφή, ή φωνή, καί ὅσα τοιαῦτα. Εἶτα, ὡς ἔδειξε τάς φυσικὰς ἐνεργείας αὐτοῦ, τοῦ ἐξ ἀμφοῖν συγκειμένου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, σωζομένης τελείως· τήν τῆς θεότητος αὐτοῦ, διὰ τοῦ παντουργοῦ (=0088=) προστάγματος, τήν δέ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, διὰ τῆς ἀφῆς· παρέστησε ταύτας ἠνωμένας διόλου τῆ πρὸς ἀλλήλας συμφυῖα καί περιχωρήσει· ὡς μίαν διὰ τήν ἔνωσιν αὐτοῦ τε τοῦ Λόγου καί παναγίας αὐτοῦ σαρκός δείκνυσθαι τήν ἐνέργειαν· οὐ φυσικήν, οὐχ ὑποστατικήν· οὐ γάρ τι τοιοῦτον εἴρηκεν ὁ διδάσκαλος· ἀλλά συγγενῆ τοῖς μέρεσι· δι' ὧν, ὡς εἴρηται, κατά τε πρόσταγμα παντουργόν, κατά τε ἀφήν χειρός ἐπεδείκνυτο.

Δέδεικται τοίνυν τῆς ἱερᾶς τοῦ σοφοῦ διδασκαλίας, ὡς καί τήν διαφοράν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν, ὥσπερ οὖν καὐτῶν τῶν φύσεων ὧν καί εἰσί, διαγορεύει φυλαττομένην καί μετά τήν ἔνωσιν· καὐτήν τήν ἔνωσιν αὐθις ὀρίζεται· τήν μὲν, ἐν τῷ λέγειν, πρόσταγμα παντουργόν καί ἀφήν· τήν δέ, τῷ λέγειν, μίαν τε καί συγγενῆ· δι' ὧν πᾶσαν συναίρεσιν τε καί διαίρεσιν τοῦ κατά Χριστόν μυστηρίου μεγαλοφυῶς ἀποπέμπεται· οἱ δέ μή οὕτω λαμβάνοντες, ἀλλ' ὡς μίαν Λόγου τε καί σαρκός τήν συγγενῆ νοοῦντες ἐνέργειαν, τήν Εὐτυχοῦς καί Ἀπολιναρίου συνουσίωσιν δογματίζουσι. Δεῖ τοιγαροῦν ἐν πᾶσι καί τόν λόγον ἀλώβητον (≡15A_116⇒ διασώζειν, καί τόν τῆς οἰκονομίας τρόπον διατηρεῖν ἀπαραφθαρτον· ἵνα μηδεμίαν ή πονηρά ζυνωρίς, ή διαίρεσις, φημί, καί ή σύγχυσις, κατά τῆς ἀληθείας σχοίη παρείδουσιν.

Κατά ταύτην οὖν, καί τὰ ἄλλας, εἴπερ εὐρεθεῖεν, μοναδικὰς τῶν ἀγίων Πατέρων φωνάς, τήν εὐσεβῆ διάνοιαν ἐκκληπτέον· καί μηδαμῶς εἰς ἀντίφασιν ταύτας, πρὸς τάς τῶν ἀγίων δυϊκὰς ἐκδεξώμεθα· γινώσκοντες, ὡς καί αὐταί πρὸς τήν διαφοράν κατά τῆς συγχύσεως ἰσχυραί κάκεῖναι πρὸς τήν ἔνωσιν κατά δαιρέσεως

ἀσφαλεῖς· ἀλλ' ἄμφω, καί ταύτας κάκεινας, ψυχῇ τε καί στόματι περιχαρῶς ἀσπασώμεθα, καί ὀρθοδόξως ὁμολογήσωμεν· καί διά τῶν κατά προφοράν δοκούντων πως ἐναντίων φωνῶν, τούς κατά διάνοιαν ἐναντίους ἐπίσης ἑαυτοῖς καί ἀλλήλοις, καί τῇ ἀληθείᾳ, σοφῶς τροπώσωμεθα· καί τῆς ἡμετέρας αὐλῆς, ἡγουν τῆς καθολικῆς τοῦ Θεοῦ καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἀνδρικῶς ἐξελάσωμεν· καί μηθ' ὄλως τήν οἴανου ἄροδον κατά τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τοῖς ληστρικῶς ὄρια πατρικά μηχανωμένοις μεταίρειν, παράσχωμεν, τῷ διαρρίπτειν τι τῶν εὐσεβῶν ὄπλων τε καί δογμάτων, δι' ὧν γίνεσθαι πέφυκεν ἡ ἐκείνων καταστροφή καί ἀναίρεσις.

Πλήν κάκεῖνο γινώσκειν χρεῶν, ὡς ἐπί τε φύσεων καί φυσικῶν ἐνεργειῶν, καί μοναδικᾶς πρὸς ταῖς δυϊκάς φωναῖς τῶν ἁγίων Πατέρων εὐρίσκομεν· ὡς, "τὴν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην», καί, "τὴν θεανδρικήν ἐνέργειαν», καί τὴν "συγγενῆ καί δι' ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένην»· ἐπί δέ φυσικῶν θελημάτων, οὐδεμίαν μοναδικήν, ὡς ἐμέ γινώσκειν, τό παράπαν ἐκφώνησιν εὐρεῖν δυνατόν, (=0089=) ἀλλά τὰς ἐν ἀντωνυμίαις καί ἀριθμῶ δυϊκάς σημασίας. Πῶς οὖν καί τίνι λόγῳ, κἄν προσεξετάσαι δεχώμεθα παντελῶς, ἐν ἧ δύο θελήματα χρή λέγειν ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τῆς τῶν Πατέρων νομοθεσίας καί διδασκαλίας δύο (≡15A_118⇒ φυσικά θελήματα παρακελυομένης ὁμολογεῖν ἐπ' αὐτοῦ καί πρεσβεύειν, καθά καί φύσεις αὐτάς, καί τὰς τούτων φυσικὰς ἐνεργείας, μέχρι τοῦ γινώσκειν τὴν διαφοράν;

Τούτων μοι παρεκβατικῶς νῦν λελεγμένων πρὸς τὴν σὴν θεοτίμητον ἀγιστείαν, παρακαλῶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ μὴ προσηκόντως ῥηθεῖσιν, ἢ μὴ νοηθεῖσι καλῶς, συγγνώμην ὁμοῦ καί διόρθωσίν μοι χαρίσασθαι, φιλαγάθῳ πατρικῆς εὐσπλαχνίας στοργῇ καί μιμήσει· καί Χριστῷ τῷ Θεῷ με παραθέσθαι, τῷ σύν Πατρὶ καί Πνεύματι ἁγίῳ δοξαζομένῳ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Ἄτοπον, φησί, τό ἐν θέλημα μερίζεσθαι (τοῦτο γάρ ἀναγκάζει ἡ φυσικὴ συγγένεια) καί τό μὲν ἡμισυ τῇ μιᾷ, τό δέ λοιπόν τῇ λοιπῇ φύσει δίδοσθαι· καί οὕτως ἀλλοτριοῦν τόν Χριστόν τοῦ Θεοῦ καί ἡμῶν, ὡς οὐκ ἐχόντων σύνθετον θέλημα.

2. Ὅτι τὴν διαφοράν, καί τὴν ἔνωσιν οἱ Πατέρες κατά τῆς συγχύσεως, καί τῆς ὁμοτίμου αὐτῇ διαιρέσεως ἔδογματίσαν.

3. Ὁ Νεῖλος. Ἔστιν ὑποστατικὴ, ἀλλ' ἐφ' ἡμῶν ἡ παράλογος, δι' ἣν ἄνθρωπος ὁ Θεός, ἴν' ἐπανασώσῃ τόν ἄνθρωπον· ἀπαλλάξας ταύτης, ὅσοι φόβῳ θανάτου διά παντός τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας· ἡγουν ὅσοι φοβούμενοι τὴν ὀδύνην, τὴν ἡδονὴν περιεποιοῦντο, τὴν μητέρα τῆς ὀδύνης· τὴν τῆς φθορᾶς ἀρχηγόν· τὴν τοῦ θανάτου προαγωγόν καί προμνήστριαν.

ΙΣΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΝΙΚΑΝΔΡΟΝ

ΙΣΟΝ Ἐπιστολῆς γενομένης πρὸς τόν ἀγιώτατον ἐπίσκοπον κύριον Νικάνδρον, παρά τοῦ ἐν ἁγίοις Μαξίμου, περί τῶν δύο ἐν Χριστῷ ἐνεργειῶν.

(≡15A_120⇒ Αὐτός, θεοτίμητε καί παμμακάριε Πάτερ, φερωνύμως ἔχων μετὰ τῆς ἀνδρείας, τὴν κατά πάντων ἀφανῶς, ἢ φανερώς τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ καθολικὴν καί ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν πολεμούντων ἐχθρῶν ἱερωτάτην νίκην· καί τόν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀειθαλῆ τοῖς χαρίσμασι, καί ταῖς ἐνεργείαις τοῦ Πνεύματος ἀμαράντινον στέφανον, ἤδη κατ' ἐλπίδας λαβὼν παρ' αὐτοῦ, καί ὡς ἐν χερσὶ κτησάμενος τοῦ κατά φύσιν ἐφετοῦ, διά τῆς πρὸς αὐτό τελείας συννεύσεως τὴν

μακαρίαν ἀπόλαυσιν· κὰκ τούτου σαφῶς, εἰ καί τις (=0092=) ἄλλος, αὐτοῦ τοῦ Κυρίου κατατρυφῶν, πῶς ποτε, καί τίνι τρόπῳ ταύτην προσάπτειν, κἄν λόγῳ ψιλῶ, μή τί γε διά τιμίων σου καί μακαρίων προσάγειν καταδέχη γραμμάτων τῷ ἄδρανεῖ καί δειλῶ, καί μηδόλως εἰς παράταξιν Θεοῦ, καί τόν αὐτοῦ καί ὑπέρ αὐτοῦ, ἅγιον πόλεμον, τάς τοῦ νοῦ πρακτικὰς δυνάμεις, ἢ τούς κατά ψυχὴν ὡσεὶ τινὰς δακτύλους χειρῶν, λογισμούς, μέχρι καί νῦν δεδιδαγμένῳ κινεῖν, καί ταύτη τροποῦσθαι γενναίως τούς κατέναντι Κυρίου παντοκράτορος ῥήμασί τε καί δόγμασιν ἐπαιρομένους· καί τῆς ἀγαθῆς γῆς ἐξελαύνειν, ἥτις ἐστίν αὐτός ὁ Κύριος ἡμῶν καί Θεός, καί ἡ ταυτόν ὀρθόδοξος πίστις· ἡ ὄντως (=15A_122=> παγία τῶν εὐσεβῶν δογμάτων ἔδρα καί σύστασις· καί τῶν ἀρετῶν ἢ ἀένναος καρπογονία καί φύσις. Ἄλλὰ τοῦτο χριστομιμήτως πεποιήκας· ἵνα τὴν τούτου προδήλως εἰς ἐμέ, τόν γνωμικῶς αὐτοῦ διεστηκότα, καί τὴν μακράν ἀπ' αὐτοῦ τῆς κακίας ὡσπερ τινὰ χώραν ἔξιν, ἐμπροθέτως οἰκοῦντα, καί τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας καθάπερ χοίρους δι' ἐνεργείας ἐκτρέφοντα, φιλάγαθον ἐπιδειξάμενος κένωσιν, καί τῶν ἐνόντων σοι θείων κατορθωμάτων τῷ μεγέθει τῆς συγκαταβάσεως ὑποδείξας τὴν δύναμιν, εἰς ἔφεισιν ταύτης ἐγείρης, καί πρὸς ἱερόν τινα καί μακάριον ζῆλον, ἀτρέπτως στομῶσης, τῆς πάμπολύ με παρά πάντας βαρούσης νωθείας τε καί ἀμελείας τόν φόρτον εἰς δύναμιν ἀπορρίψάμενον· καί σε τῆς περὶ ἐμέ τόν πτωχόν σοφῆς οἰκονομίας καί προμηθείας χάριν ἀποθαυμάσας, μακάριε, τὴν ἐν πλείοσιν ἔτεσι καί ἀρεταῖς θειοτέραις διατήρησιν, σοῦ τοῦ καλοῦ καί ἀγαθοῦ ποιμένος τε καί πατρός, μετὰ δακρύων, καίτοι λίαν ὑπάρχων ἀμαρτωλός, χαρισθῆναι μοι καί πᾶσιν ἐντενῶς καθικέτευσα τόν Κύριον ἡμῶν καί Θεόν· ἵνα ἔχοντές σε μάλιστα νῦν, ὃ τε τῆς φύσει καί ὄντως ἀληθείας τὴν πρόρρησιν, ἢ κατὰ τὴν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων ἀλήθεια σαφῶς ἐπιστώσατο· καί θλίψις, οἷα καθάπαξ οὐ γέγονεν ἀπό καταβολῆς κόσμου, οὐδ' οὐ μὴ γένηται, πάντας πανταχῆ διά τὰς ἀμαρτίας κατέλαβε· τῇ τε πανσθενεῖ βακτηρίᾳ τῶν θεοπειθῶν προσευχῶν δυναμοῦντά τε καί ῥωννύοντα, καί τῇ πανιέρῳ σύριγγι τῆς θεοσόφου διδασκαλίας ὀδηγοῦντα καλῶς καί φωτίζοντα, καί εἰς τόπον χλόης τῆς ἀειζώου τῶν ἀρετῶν ἕξεως κατασκηνοῦντα διά τῆς πράξεως· καί ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως τῆς ἀειβλύστου τῶν ἱερῶν ἐν τοῖς δόγμασι χορηγίας ναμάτων ἐκτρέφοντα διά τῆς γνώσεως· καί εἰς τόπον ὄχυρόν καί μάνδραν ὑψηλὴν τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καί τόν ταύτην δι' αἵματος οἰκείου καί ζωοποιοῦ κατὰ θέλησιν ἀρμολογούμενον Κύριον (=15A_124=> ἀσφαλῶς διασώζοντα, τῆς τῶν ἐναντίων ἐλευθερωθῶμεν καταδρομῆς· οἱ προσφόρου καιροῦ τῆς τοῦ παντός δραξάμενοι ταραχῆς καί συγχύσεως, τό μέγα τῆς τῶν ἀπάντων σωστικῆς οἰκονομίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καί ἀπόρρητον, ὡς πάντας αἰῶνας καί χρόνους, καί τούς ἐν αἰῶσι καί χρόνῳ φυσικῶς περιγράφον, (=0093=) συγγεῖν μηχανῶνται μυστήριον· οἷα τῆς ἐξ ἡμῶν νοερῶς τε καί λογικῶς ἐψυχωμένης, ὑπ' αὐτοῦ κατ' εὐδοκίαν Πατρός καί συνέργειαν ἁγίου Πνεύματος προσληφθείσης, καί αὐτῶ κατὰ μίαν καί τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν ἐνωθείσης ἁγίας σαρκός, οὐκ ἐχούσης μετὰ τὴν ἔνωσιν τὰ προσόντα κατὰ φύσιν αὐτῇ, δίχα μόνης τῆς ἀμαρτίας· ὅτι μηδέ τῆς φύσεως ἦν· μᾶλλον δέ, αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου, καί δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος, τὰ τὴν ἡμετέραν φύσιν οὐσιωδῶς χαρακτηρίζοντα καθ' ἡμᾶς τελείως οὐ σώζοντα· ἀλλ' ἢ ταῦτα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θείαν μετασκευάσαντος φύσιν· καί ταύτη, τό ἔλλιπές τῆς οἰκειᾶς θεότητος δείξαντος, δεομένης παρενθήκης τινός πρὸς τὴν κατ' οὐσίαν ἐντέλειαν· ἢ πάμπαν εἰς ἀνυπαρξίαν μεταχωρῆσαι ποιήσαντος, ὡς οὐ λίαν καλά, καί τῆς αὐτοῦ δημιουργίας τό ἔργον ἐξαφανίσαντος τῷ μὴ κατὰ λόγον τινα καί σοφίαν αὐτὰ ποιῆσαι, καί ἐνῶσαι πρὸς ἑαυτόν καθ' ὑπόστασιν· ἐπεὶ πῶς, τό λόγῳ καί σοφίᾳ γινόμενον, ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ καί τῇ σοφίᾳ καθ' ἔνωσιν ἀδιασπάστως οὐ σώζεται; ἢ πῶς σωζόμενον

καί μετά τήν ἔνωσιν, οὐχ ὁμολογεῖται; καί δι' ἦντινα αἰτίαν, ἵνα διά τῆς ὁμολογίας ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος ὁ φύσει Θεός πιστευθῆ κατ' ἀλήθειαν; Ἦ τυχόν οὐδέ τήν ἀρχήν αὐτά τά φύσει προσόντα τῆ φύσει προσλαβών μετά τῆς φύσεως; Ἀλλά ἄψυχόν τινα καί ἄλογον, καί οὐδαμῶς ἐξ ἡμῶν, ἢ ἡμῖν ὑπάρχουσιν ὁμοούσιον σάρκα λαβών, ἢ οὐδέ λαβών, ἀλλ' ἄνωθεν καί ἀπ' ἀρχῆς συνουσιωμένην αὐτῷ κατενέγκας, ἦνωσεν ἑαυτῷ· καί τήν δ' ἡμᾶς καί πρὸς ἡμᾶς οἰκονομίαν ἐφάντασεν, ἀνθρωπίνω σχήματι προσπελάσας ἡμῖν, ἀλλ' οὐκ ἀνθρωπίνη φύσει προσομιλήσας, ἵνα τό γένος ἅπαν τοῦ παλαιοῦ παραπτώματος ἀνασώσῃται, καί τοῦ δι' αὐτό κατακρίματος ἐλευθερώσῃ.

(=15A_126=> Ταῦτα γάρ, καί τούτων πλείω δοξάζουσιν, ὅσοι μή παντελείως ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ τά φυσικά, καί δίχα τῆς ἁμαρτίας, ὡσπερ καί τὰς φύσεις αὐτάς σώζεσθαι (=0096=) κατὰ τοὺς ἀγίους Πατέρας ὀρθοδόξως ὁμολογοῦσι· καί μετά τήν ἔνωσιν. Οὐδέ γάρ τήν θείαν φύσιν καί ἄκτιστον ἀνύπαρκτόν τε καί ἀθέλητον ἢ ἀνενέργητον καθορώμεν· οὔτε μὴν τήν κτιστήν καθ' ἡμᾶς καί ἀνθρωπίνην οὐσίαν ἀνύπαρκτόν τε καί ἀθέλητον ἢ ἀνενέργητον ἐπιγινώσκουμεν. Καί εἰ μηδεμίαν τούτων ἔρημον ἐπιστάμεθα φυσικῆς ὑπάρξεως, θελήσεως τε καί ἐνεργείας, ἐκ τούτων, δέ θείας φύσεως καί ἀνθρωπίνης φύσεως λέγω, καί ἐν ταύταις, καί τούτων ὑπόστασις ἐστὶ κατ' ἀλήθειαν ὁ εἷς καί μόνος Χριστός καί Υἱός, πῶς, εἴπερ φύσει κυρίως Θεός, καί φύσει κυρίως ἄνθρωπος ὁ αὐτός, οὐχὶ καί θεῖον θέλημα καί ἐνέργειαν φύσει κυρίως, καί ἀνθρώπινον θέλημα, καί ἐνέργειαν φύσει κυρίως εἶχε, μηδετέρου τούτων κατὰ φύσιν ὧν ἐλλιπής, δι' ὧν ἐπαληθεύων τοῖς πράγμασι τά ὀνόματα, καί τούτοις αὐθις ἐπικυρῶν τά πράγματα, προδήλως ὁ αὐτός ἐγνωρίζετο, τά τε θεῖα καί ἀνθρώπινα φυσικῶς ἔχων καί θέλων καί ἐνεργῶν, κὰκ τούτου τά ἐξ ὧν, καί ἐν οἷς, καί ἄπερ ὑπῆρχε, πιστευόμενος; Ἐπεὶ, τοῦ φυσικοῦ θελήματος καί τῆς οὐσιώδους ἐνεργείας ἀναιρουμένων, τῆς τε θείας καί ἀνθρωπίνης οὐσίας, τοῦ ἐκ τούτων καί ταύτας ὄντος καί σώζοντος κατὰ μίαν ὑπόστασιν, πῶς Θεός ἢ ἄνθρωπος ἔσται; καί πῶς τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο κατ' οὐσίαν ὑπάρχων δειχθήσεται, μὴ σώζων ἑκατέρας φύσεως ἀνελλιπῶς τήν ιδιότητα, πάσης ἁμαρτίας χωρίς; Τό γάρ τῶν κατὰ φύσιν ἐκστᾶν, κἄν τῆς ἔξω τῆς οὐσίας γεγένηται, μηδεμίαν ὑπαρξιν ἔχον· ὅτι μηδέ κίνησιν φυσικήν. "Τό γάρ μηδεμίαν κίνησιν ἔχον», ἢ φησιν ὁ θεοφάντωρ καί μέγας ἅγιος Διονύσιος, "οὔτε ἔστιν, οὔτε τί ἐστίν· οὔτε ἔστι τις αὐτοῦ παντελῶς θέσις». Διά τοι τοῦτο τὰς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ φύσεις ὁμολογοῦντας ἡμᾶς, τήν θείαν φημί καί τήν καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνην, (=15A_128=> πρὸς βεβαίαν τῆς τε τούτων ὑπάρξεως πίστωσιν, καί τῆς ἡμῶν περὶ αὐτῶν ὁμολογίας ἀλήθειαν, καί τὰ φυσικά τούτων ἰσαριθμῶς δεῖ πάντως πρεσβεύειν θελήματα, καί τὰς οὐσιώδεις τοσαύτας ἐνεργείας ὁμολογεῖν· καί μηδέν αὐτῶν προφάσει δῆθεν τῆς καθ' ὑπόστασιν θείας ἐνώσεως ἀπομειοῦν ἢ ἐξαρνεῖσθαι τό σύνολον· γινώσκοντας, ὡς ἢ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις οὐδέν παραβλάπτει τῶν φυσικῶν, καθάπερ οὐδέ τὰς φύσεις αὐτάς· εἰ καί ταύτας εἰς ἓν ἄγει δι' ἑαυτῆς κατὰ τήν μίαν ὑπόστασιν· τοῦ δύο, τῷ φυσικῷ λόγῳ ὑπάρχειν οὐδαμῶς ἐξιστώσα· ὡσπερ οὖν καὐτά δή λέγω τά φυσικά ἰδιώματα, τῆ πρὸς ἄλληλα συμφυῖα διόλου πάλιν ἐνίζουσα, καί μηδέτερον τοῦ ἐτέρου χωρίς, ἢ τῆς θατέρου πρὸς θάτερον κοινωνίας ἐκτός, κατὰ τόν τῶν Ῥωμαίων πάπαν ἀοίδιμον Λέοντα θεωρεῖσθαι καθοτιοῦν συγχωροῦσα, τήν τούτων οὐσιώδη καί φυσικήν οὐκ ἀμαυροῖ παντελῶς, ἀλλά τελείως φυλάττει διαφοράν· (=0097=) τῷ γάρ φυλάττειν φυλάττεται, καί τῷ συντηρεῖν συντηρεῖται. Μέχρι γάρ τότε σαφῶς ἔνωσις πραγμάτων ἐστίν, ἕως ἄν ἢ τούτων σώζηται φυσική διαφορά· ἐπεὶ ταύτης παυσάμενης, παύεται πάντως κἀκεῖνη, τῆ συγχύσει τελείως ἀφανισθεῖσα.

Ταύτης τοιγαροῦν, λέγω δέ τῆς ένώσεως, οὐ λυμαινομένης τοῖς πράγμασιν, οὐδέ τῆ τούτων διαφορᾶ, ἀλλά μόνον τῆ κλήσει προσφυῶς ένοποιοῦσης τά κατ' αὐτήν, εἰσί πάντοτε καί πάντως ἀμειώτως έν αὐτῇ καί τελείως σωζόμενα, τά κατά φύσιν διάφορα, τήν οἴαντοῦν παρατροπήν οὐ παθόντα καί σύγχυσιν· οὐκ έν οὐσίαις αὐταῖς, οὐ θελήμασιν, οὐκ ένεργείαις, οὐκ ἄλλω τινί φυσικῶ. Πῶς οὖν ἐπικάλυμμα τῆς ἰδίας, οὐκ οἶδ' ὅπως εὐφήμως εἰπεῖν, καλοφροσύνης, ταύτην τινές προφασίζονται· καί τόν σαρκωθέντα Λόγον ἀθέλητον φύσει, καί ἀνενέργητον τῶ καθ' ἡμᾶς, ἤγουν τῶ ἀνθρωπίνω, φασί· ἄτε κυρίως ἀψύχου καί ἀλόγου τῆς ἐξ ἡμῶν προσληφθείσης οὐσίας έν αὐτῶ τυχερανοῦσης. Τό γάρ ἀνενέργητον, ἀκίνητόν τε καί ἄψυχον προδήλως ἐστί· καί τό μηδεμίαν λογικήν θέλησιν ἔχον, ἄλογον σαφῶς καί ἀνόητον. Καί (≡15A_130⇒ εἰ τούτων χωρίς κατά φύσιν ὑπῆρχεν ὁ σαρκωθείς Λόγος τό καθ' ἡμᾶς, πῶς ὅτι καί ἄνθρωπος γέγονε πιστευθήσεται; πῶς δέ μᾶλλον οὐχί τραπεῖς τήν θεῖαν φύσιν, καί σαρκός πάθεσιν ἀκουσίως ὑποπεσῶν δειχθήσεται κατ' αὐτήν; Τῆ γάρ τῶν φυσικῶν ἀναιρέσει, τήν τῶν τοιούτων καταδρομήν, Ἄρειός τε καί Ἀπολινάριος κατ' αὐτοῦ πεποιήκασιν. Ὁ μέν γάρ, ἄψυχον, ὁ δέ ἄλογον, ὅπερ ἀνενέργητόν ἐστί καί ἀθέλητον, αὐτόν δογματίσαντες, κτίσμα τοῦτον καί ποίημα καθ' ἑαυτόν ἐβλασφήμησαν. Ἐκάτερος γάρ παθητόν φύσει θεότητος, ἀλλ' οὐ φύσει σαρκός εἶπον τόν Μονογενῆ· κἄν Ἀπολινάριος ἔτι κατ' ἀσέβειαν δαψιλευόμενος, καί τελείαν τήν εἰς σάρκα μεταβολήν κατ' ἔκπτωσιν καί τροπήν τῆς αὐτοῦ θεότητος ἀπεφήνατο.

Χρή τοιγαροῦν εὐσεβοῦντας ἡμᾶς, τήν τοιαύτην ὁμολογίαν διώσασθαι, καί τήν τῶν ἀγίων Πατέρων κρατύνειν διδασκαλίαν· καί δύο φυσικά θελήματα (=0100=) κατ' αὐτούς, καί οὐσιώδεις ένεργείας, ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ενός ὁμολογεῖν. Εἰ γάρ έν ἐπ' αὐτοῦ θέλημα καί μίαν ένέργειαν εἶποιμεν, ἢ τοῦτον οὐκ ὄντα φύσει καί ἄνθρωπον, ἀλλά μόνον Θεόν· ἢ φύσει μόνον ἄνθρωπον, καί οὐ Θεόν· ἢ οὔτε ἄνθρωπον οὔτε Θεόν σαφῶς δογματίσομεν. Οἶον, εἰ μέν φυσικόν τό θέλημα τυχόν εἶποιμεν, ἢ θεῖον πάντως, ἢ ἀνθρώπινον τοῦτό ἐστί· καί εἰ θεῖον, τά θεῖα κατ' αὐτό θελήσει φυσικῶς ὁ Λόγος· Θεόν φύσει μόνον καί συνθελητήν τῶ ἰδίω γεννήτορι δεικνύς ἑαυτόν, καί οὐκ ἄνθρωπον· οὐ γάρ πέφυκε διά τοῦ φύσει θείου, τό ἀνθρώπινον φύσει χαρακτηρίζεσθαι· ὡσπερ οὐδέ διά τοῦ κατ' οὐσίαν ἀνθρωπίνου, τό κατ' οὐσίαν θεῖον γνωρίζεσθαι. Τοῦτο δε, καί εἰ ἀνθρώπινον φῶμεν τό θέλημα φύσει, κατά τό ἀκόλουθον συναχθήσεται. Εἰ δέ ὑποστατικόν, τῆς αὐτοῦ μόνης ὑποστάσεως ἔσται χαρακτηριστικόν· καί οὔποτ' ἄν κατ' αὐτό κοινωνήσῃ Πατρί καί ἡμῖν· τῶν γάρ ἄκρων ὑποστάσει διαστέλλεται καί χωρίζεται. Τά αὐτά δέ πάλιν καί περί ένεργειῶν ἔστιν εἰπεῖν.

(≡15A_132⇒ Ἄλλ' οὐ διά τοῦτο, μή γένοιτο, τὰς τῶν θεοφόρων Πατέρων περί αὐτῶν, φημί τῶν ένεργειῶν, μοναδικᾶς ἐξαρνούμεθα, τήν τε τοῦ λεχθέντος θεοφάντορος ἀγίου Διονυσίου "Θεανδρικήν ένέργειαν», καί τήν Κυρίλλου τοῦ σοφοῦ "μίαν τε καί συγγενῆ δι' ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένην ένέργειαν». Αὗται μέν γάρ διά τήν ἔνωσιν, καί τήν πρός ἀλλήλας διόλου τῶν φυσικῶν ένεργειῶν συμφύϊαν, εὐσεβῶς αὐτοῖς ἐκηρύχθησαν· ὡσπερ καί αἱ δυϊκαί, διά τήν οὐσιώδη καί φυσικήν τούτων διαφοράν. Ἡ γάρ Θεανδρική τῆς θεῖας ὁμοῦ καί ἀνδρικής ένεργείας ὑπάρχει περίληψις. Κατάλληλον γάρ ὁ διδάσκαλος ἐπινοήσας φωνήν, ἐκατέραν, ὡς ἔφην, τῆ προφορᾶ συλλαμβάνουσαν, καί ταύτην μοναδικῶς ἐκφωνήσας, τήν διπλήν, τοῦ διπλοῦ τήν φύσιν, ένέργειαν περιφραστικῶς παρεδήλωσεν. Ἐπειδή γάρ πρότερον ἔφησεν, "Οὐ κατά Θεόν τά θεῖα δράσας, ὅτι μή γυμνός ὑπῆρχε Θεός· ἀλλά δράσας μέν φύσει τά θεῖα· Θεός γάρ ἦν κατά φύσιν· διά σαρκός δέ, τῆς αὐτῶ καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένης· οὐ τά ἀνθρώπινα κατά ἄνθρωπον, ὅτι μή ἄνθρωπος ὑπῆρχε ψιλός· ἀλλά

δράσας μὲν φυσικῶς τὰ ἀνθρώπινα· φύσει γάρ ἄνθρωπος ἦν· κατ' ἐξουσίαν δὲ θεϊκὴν», ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη τινὶ καὶ βία καθ' ἡμᾶς φυσικῆ πρὸς τὸ πράττειν ἀγόμενος, συνέπλεξε τὴν τε θεϊαν ἅμα καὶ ἀνδρικήν τοῦ αὐτοῦ κατὰ φύσιν ἐνέργειαν· ὡς μηδετέραν τῆς ἐτέρας οὐσαν χωρὶς, ἀλλ' ἐν ἀλλήλαις τε καὶ δι' ἀλλήλων συμφυῶς γνωριζόμενας, διὰ τὴν ἄλυτον ἔνωσιν· καὶ μοναδικῆ φωνῆ συλλαβῶν ἄμφω, περιφραστικῶς ἀνεκέρυξεν. Ἵνα τῷ μὲν δρᾶσαι τὰ τε θεῖα καὶ ἀνθρώπινα εἰπεῖν· εἰ καὶ μὴ κατὰ Θεόν, μήτε μὴν κατὰ ἄνθρωπον· ὅτι μὴ γυμνός, ὡς ἔφην, Θεός, μήτε ψιλός ἄνθρωπος ἦν· ὅμως δὲ κατ' ἀλήθειαν δρᾶσαι, τὴν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν οὐσιώδη (=0101=) πιστώσεται διαφορὰν· τῷ δὲ συλλαβεῖν ταύτας, καὶ τῆ προσφόρῳ φωνῆ συνοπτικῶς ἐξεῖπειν διὰ τῆς θεανδρικής ἐνεργείας, τὴν τούτων ἀδιάσπαστον ἔνωσιν ἐκδιδάξῃ.

Καὶ ἡ Κυρίλλου δὲ τοῦ σοφοῦ «μία τε καὶ συγγενῆς δι' ἀμφοῖν (≡15A_134≡) ἐπιδεδειγμένη ἐνέργεια», τῆς τοῦ μεγάλου τούτου Πατρὸς μεγίστης ἔχεται διανοίας. Τὴν γάρ τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν συμφυῶν καὶ ἔνωσιν δι' αὐτῆς ἐκπαιδεύει. Θέλων γάρ δεῖξαι καὶ ὁ πανεύφημος οὗτος ἀνὴρ, ὡς ἢ τε σὰρξ Θεός, καὶ ἡ κατ' αὐτὴν οὐσιώδης ἐνέργεια, θεῖα τῆ πρὸς τῆ φύσει Θεόν Λόγον ἐνώσει γεγένηται, καὶ τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐνήργει, μὴ ἐκστᾶσα τούτου, οὐτὲρ ἦν κατὰ φύσιν· ὡς περ οὖν καὶ αὐτός ὁ Λόγος τῆ ταύτης προσλήψει δι' ἡμᾶς ἐκουσίως γέγονεν ἄνθρωπος, τὰ κατὰ ἄνθρωπον ἐνεργῶν· καίπερ ὑπάρχων φύσει Θεός, διαγορεύει τοῦτον, μὴ παντουργῶν προστάγματι μόνον ἰᾶσθαι καὶ ζωοποιεῖν, ὡς μὴ Θεόν ὄντα γυμνόν· ἀλλὰ συνεργάτιν ὡς περ τινά, πρὸς τοῦτο δὴ μάλιστα, τὴν ἀγίαν αὐτοῦ σάρκα λαμβάνειν ἐπέιγεσθαι· καὶ ζωοποιεῖν καὶ θεραπεύειν δι' αὐτῆς καὶ τῆς κατ' αὐτὴν ἀφῆς καὶ φωνῆς· ἵνα ταύτην δεικνύη ζωοποιεῖν δυναμένην, διὰ τὸ πρὸς αὐτὴν ἐν τῆ ἐνώσει γενέσθαι· καὶ αὐτοῦ τοῦ φύσει ζωογονοῦντος τὰ σύμπαντα, καὶ οὐχ ἕτερον σάρκα κυρίως ὑπάρχειν. Διὸ καὶ μίαν αὐτοῦ καὶ αὐτῆς, φημί τῆς ἀγίας σαρκὸς καὶ συγγενῆ δι' ἀμφοῖν ἐπιδεικνύει ἐνέργειαν· μίαν μὲν, τῆ ἐνώσει· συγγενῆ δὲ πάλιν, τοῖς μέρεσιν· ὡς τὴν αὐτὴν οὐσαν, ἐν τε παντουργῶν προστάγματι, καὶ ἀφῆ τῆς ἀγίας σαρκὸς· δι' ἀμφοῖν γάρ, ὡς Θεός, ὁ Λόγος, ταύτην σαφῶς ἐπεδείκνυτο· δεικνύς τῷ καὶ δι' αὐτῆς ζωοποιεῖν, ὡς καὶ αὐτὴ γέγονεν δι' ὄλου ζωοποιός· καθάπερ καὶ πῦρ διὰ σιδήρου καῖον, ἐνώσει τῆ πρὸς αὐτόν καυστικόν ἀποφαίνει τὸν σίδηρον· ὡς εἶναι λοιπόν διὰ τοῦτο μὴ τοῦ πυρός κατὰ φύσιν μόνον τὴν καῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ σιδήρου διὰ τὴν ἔνωσιν· καὶ τὴν ἐν τοῖς θαύμασι θεϊαν τοῦ Λόγου πάλιν ἐνέργειαν, μὴ τοῦ αὐτοῦ μόνον διὰ τὴν φύσιν ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγίας σαρκὸς, διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν· συνεργάτιν γάρ ἑαυτοῦ ταύτην ἐν τοῖς θείοις παρελάμβανεν, (≡15A_136≡) ἢ φησιν ὁ διδάσκαλος, ὡς περ καὶ ψυχὴ τὸ ἴδιον σῶμα, πρὸς τὴν τῶν οἰκείων ἔργων ἐκπλήρωσιν. Αὕτη γοῦν ἡ μία καὶ συγγενῆς δι' ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένη ἐνέργεια, τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργειῶν δηλοῦσα τὴν ἔνωσιν· τὸ ἑτερογενές τούτων καὶ δυϊκόν, καθάπερ καὶ (=0104=) ἡ θεανδρική ἐνέργεια, δι' ἑαυτῆς κυρίως σημαίνει τῷ πρὸς ἄμφω τὰ μέρη, τῶν ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς ὁ εἷς καὶ μόνος ἐγνωρίζετο σεσαρκωμένος Λόγος, ἀναφέρεσθαι· καὶ ἀμφοτέρων ὑπάρχειν, ὡς δι' ἀμφοῖν, τοῦ τε παντουργοῦ προστάγματος, καὶ τῆς ἀφῆς τῆς ἀγίας σαρκὸς ἐπιδεδειγμένη.

Οὐ δεῖ δὲ τῷ συγγενεῖ ξενίζεσθαι παντελῶς· ἐπὶ τε γάρ ὁμοουσίῳ καὶ ἑτερουσίῳ λέλεκται τοῖς ἀγίοις Πατράσι τὸ συγγενές· καὶ μάρτυς ὁ Θεολόγος καὶ μέγας Γρηγόριος, περὶ ψυχῆς λέγων οὕτως ἐν τῷ εἰς Καισάριον τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν Ἐπιταφίῳ λόγῳ, Μικρόν δε ὕστερον καὶ τὸ συγγενές σαρκίον ἀπολαβοῦσα, ᾧ τὰ ἐκεῖθεν συνεφιλοσόφησεν. Ἐνταῦθα διὰ τὴν ἔνωσιν, ἀλλ' οὐ τὴν φύσιν συγγενῆ τῆ ψυχῆ τὴν σάρκα κέκληκεν ὁ διδάσκαλος. Καὶ πάλιν, Ἐν τῷ Εἰς τὰ φῶτα, περὶ τοῦ

μονογενοῦς Υἱοῦ διδάσκων, φησί· Καί ὁ ὑπό τοῦ συγγενοῦς μαρτυρούμενος Πνεύματος. Νῦν τό συγγενές διά τήν φύσιν, ἀλλ' οὐ τήν ἔνωσιν εἴρηκεν. Αὐτός δέ Κύριλλος ὁ σοφός κάπῃ τῇ οὐσίᾳ καί ὑποστάσει διηρημένων τό συγγενές ἀπαρατηρήτως λαμβάνει· καί τάδε λέγει τόν εὐαγγελιστήν Ἰωάννην ὑπομνηματίζων, περί τῆς κατά τό θεῖον βάπτισμα θεραπείας, "Συγγενῶς πως ἐχούσης πρός ἄμφω τῶν δεδηλωμένων. Πνεύματι μὲν γάρ ἀγιάζει τοῦ ἀνθρώπου τό πνεῦμα· ὕδατι δέ αὖ, τό σῶμα», Τίς δέ, καί ποία συγγένεια Πνεύματος ἀγίου καί ὕδατος κατά τε οὐσίαν ἢ ὑπόστασιν, πρός τό ἡμέτερον πνεῦμα καί σῶμα; εἰ καί τά μάλιστα κατά χάριν ἡμῖν καί τοῖς ἐξ ὧν συγκείμεθα μέρεσιν αὕτη προσγίνεται, διά τήν ἱεράν ἀναγέννησιν.

(=15A_138=> Ἄλλά καὐτός αὐθις ὁ μοναδικός ἀριθμός, ὡς πᾶσιν εὐδῆλον, καθ' ἕκαστον τῶν ἐν πτώσει γενῶν ἐν τε ὁμοουσίοις καί ἑτερουσίοις⁽¹⁾ πρός τῶν ἀγίων παραλαμβάνεται, τό καθ' ἔνωσιν, ἢ δηλονότι σκοπούντων, ὡς τό, «Εἷς ἐξ ἀμφοῖν, καί δι' ἑνός ἀμφοτέρα», Καί τό, «Μία ὑπόστασις καί μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη». Καί τό, «Εἰ γάρ καί τό συναμφοτέρον ἐν, ἀλλ' οὐ τῇ φύσει, τῇ δέ συνόδῳ». Καί πάλιν ἐπὶ τῶν ὁμοουσίων, ὡς τό, " Καί ἦν, καί ἦν, ἀλλ' ἐν ἦν. Φῶς καί φῶς, καί φῶς, ἀλλ' ἐν φῶς. Καί τό " Εἷς Θεός, καί μία φύσις ἡ ἀνωτάτη», φησὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Οὐ δεῖ τοιγαροῦν τὰς μοναδικὰς τῶν ἀγίων φωνῶν ἢ συγγενεῖς διά τήν ἔνωσιν εἰρημένας, ἐπ' ἀνατροπῇ τῶν δυϊκῶν ἢ ἑτερογενῶν λελεγμένων αὐτοῖς, διά τήν διαφορὰν ἐκδέχεσθαι παντελῶς· ἢ πάλιν (=0105=) κατ' ἐκείνων ταύτας. Ὁ γάρ οὕτως ἐκλαμβάνων, καί μὴ ἀμφοτέρας ἐπίσης ἀσπαζόμενος, καί προσηκόντως, τὰς μὲν, τῇ ἐνώσει, τὰς δέ, τῇ φυσικῇ διαφορᾷ προσαρμολῶν· ἢ διαιρέσει πάντως, ἢ συγχύσει κατά τό εἶκος περιπίπτει· μᾶλλον δέ φάναι κυρίως, ἑαυτὸν περιβάλλει, καί τῆς τῶν ἀγίων Πατέρων διωθεῖται κοινωνίας ἀληθοῦς καί ὁμολογίας. Εἰ γάρ καί πρός τόν Λόγον ἐν ἡ σὰρξ καθ' ὑπόστασιν γέγονε, καί τῇ ἐνώσει τήν ἐνέργειαν αὐτοῦ κατεπλούτησεν· ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦ κτίστην κατ' οὐσίαν ὑπάρχειν διέπεσεν, οὔτε τῶν φυσικῶν καί ἀδιαβλήτων παθῶν τήν οἰανοῦν πέπονθεν ἐκδρομήν. Καί εἰ τοῦτο κυρίως ἐστίν, ὥσπερ οὖν καί ἐστι, διάφορον τήν τε φύσιν αὐτήν, καί τήν φυσικὴν πρός τόν Λόγον ἐκέκτητο προδήλως ἐνέργειαν. Ἦν αὐτός ἔχων ὁ σαρκωθείς Λόγος ὡς ἄνθρωπος· αὐτοῦ γάρ ἦν κατά φύσιν. Αἵματος γάρ καί σαρκός παραπλησίως ἡμῖν κεκοινωνήκε, δύο φυσικὰς εἶχεν ὁ αὐτός ἐνεργείας ὥσπερ οὖν καί φύσεις· τήν θεῖαν καί Πατρικὴν, καί τήν καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνην· δι' ὧν ὅτι Θεός ἦν ὁ αὐτός καί ἄνθρωπος ἐπιστεύετο. Ἦν γάρ εἶχε τὰς φυσικὰς ἐνεργείας, τούτων (=15A_140=> δηλαδή καί τὰς φύσεις. Ὡς γάρ Θεός, διά τε φωνῆς καί ἀφῆς τῆς ἀγίας σαρκός, ἰώμενός τε καί ζωοποιῶν ἐδείκνυτο κατά φύσιν· οὕτω πάλιν καί ἄνθρωπος ὧν ὁ αὐτός οὐσιωδῶς ἐγνωρίζετο, διά τῆς αὐτῆς ἀφῆς καί χειρός, λεντίῳ διαζωννύμενος, καί νίπτων τούς πόδας τῶν μαθητῶν· καί κλῶν τούς ἄρτους, καί τούτοις διαδιδούς· καί τό ψωμίον εἰς τό τρυβλίον ἐμβάπτων· καί πάλιν διά τῆς φωνῆς τήν προσοῦσαν λύπην καταμηνύων, Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου. Καί, Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται. Καί, Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ. Καί ὅσα τοιαῦτα, μηδαμῶς τό φύσει πεφυκός ἐκατέρας φύσεως, τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνέστηκεν, ἀθετῶν· ἀλλὰ φυσικαῖς ἐνεργείαις τὰς φύσεις πιστούμενος.

Ἴνα δέ καί διά Κυρίλλου τοῦ σοφοῦ δειχθῇ, ὡς οὐ φύσει μίαν, ὥσπερ οὐδέ φύσιν, ἡ σὰρξ εἶχε πρός τόν Λόγον ἐνέργειαν, εἰ καί συγγενῆς γέγονεν πρός αὐτόν, τῷ θεωθῆναι διά τήν ἔνωσιν, ἀκούσωμεν τί διεξείσι, τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἐρμηνεύων, ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῆς ἐξομολογήσεως. "Διά τοῦτο φησὶν ἐνεργεῖν ἐν Πνεύματι Θεοῦ. Καί γάρ τοι κατά τό ἀληθές, οὐ σαρκός ἐνέργεια φυσικὴ καί

άνθρωπότητος δύναμις, παραλύει τόν Σατανᾶν, καί καταισχύνει τόν Βεελζεβούλ· ἐπεὶ διδασκέτω σέ τις παρελθών, εἰ βούλεται, τί τό κωλύον τοῖς ἐθέλουσι προκεῖσθαι τήν ἐξουσίαν τήν κατά πνευμάτων ἀκαθάρτων. Ἴδού, εἰ τοῦτο ἐνεργεῖ σαρκός φύσει· πάντες γάρ ἐσμέν ἐν σαρκί, καί εἷς πάντων ὁ τῆς ἀνθρωπότητος λόγος· ἀλλ' οὔτε σαρκός ἔργον ἰδικῶς, (=0108=) οὔτε μέν ἀνθρωπότητος, τό κατισχύσαι πνευμάτων, ἐπεὶ μή πάντες ἰσχύουσιν· ἐνεργείας δέ μᾶλλον ὁρᾶται τό κατόρθωμα διά τοῦ Πνεύματος». Οὐκοῦν ἀληθές εἶρηκεν ὁ Πατήρ, καθό νοεῖται σὰρξ καί ἄνθρωπος, ὅτι Πνεύματος ἔργον ἦν, καί (≡15A_142⇒) οὐχί τῆς σαρκός, ἤγουν ἀνθρωπότητος, ἢ κατά δαιμόνων ἰσχύς. Ἄγιον μέν γάρ ὁμολογουμένως ἐστί τό σῶμα τοῦ Κυρίου, καί πᾶσαν ἔχον κατά πάσης νόσου τήν δύναμιν· ἀλλ' ἦν τε, καί ἐστίν ἅγιον, οὐκ ἐπέπερ ἀπλῶς νοεῖται σὰρξ, ἐν μόνοις οὔσα τοῖς ἰδίους λόγοις, ἀλλ' ἦ ἐστί ναός τοῦ κατοικοῦντος ἐν αὐτῇ Θεοῦ Λόγου, ἀγιάζοντος τήν ἰδίαν σάρκα διά τοῦ ἰδίου Πνεύματος.

Ἵσπερ, ἦ φησιν ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ, κατά τό ἀληθές, οὐ σαρκός ἐνέργεια φυσική, καί ἀνθρωπότητος δύναμις παραλύει τόν Σατανᾶν· οὐδέ τοῦτο ἐνεργεῖ σαρκός ἢ φύσις· ἐπεὶ καί πάντες ἄνθρωποι ἐν σαρκί ὄντες, καί εἷς κατά τόν τῆς ἀνθρωπότητος λόγον, ἐλόμενοι ἄν ἐνεργεῖν, καί τήν κατά πνευμάτων εἶχον ἰσχύν. Ταῦτα γοῦν διδάξας σαφῶς παρέστηκε, καί τῶν ἰδίων ἐρμηνευτῆς γέγονε λόγων, ὡς τῷ ἐνοικεῖν, ὅπερ ἐστίν ἠνῶσθαι καθ' ὑπόστασιν μίαν, ἀλλ' οὐ τῷ σὰρξ, ὑπάρχειν, ἐν μόνοις οὔσα τοῖς ἰδίους λόγοις, ἀγία ἐστί καί ζωοποιός, κατά πάσης νόσου τήν δύναμιν ἔχουσα. Φυλάξωμεν τοιγαροῦν καί ἡμεῖς κατά τήν τῶν ἁγίων ὑφήγησιν, τόν τε τῆς διαφορᾶς λόγον ἀλώβητον, τάς φύσεις αὐτάς, καί τά προσόντα κατ' οὐσίαν αὐταῖς διασώζοντα καί μετά τήν ἔνωσιν· καί τόν τῆς οἰκονομίας τρόπον παντελῶς ἀδιάσπαστον, τήν ἄκραν τῶν ἠνωμένων συμφυῖαν ἐνοειδῶς συντηροῦντα· καί τήν πᾶσαν ἡμῶν ἐξελάσωμεν διαίρεσιν τε καί σύγχυσιν.

Εἰ δέ μή οὕτως τάς μοναδικῶς εἰρημένας τοῖς ἁγίοις φωνάς, τήν τε Θεανδρικήν καί τήν Μίαν τε καί συγγενῆ, κατά τόν τῆς ἐνώσεως λόγον εὐσεβῶς ἐκδεξόμεθα καί νοήσωμεν, ἀλλ' ἦ ταύτην ὡς φυσικήν, ἢ πάλιν ὑποστατικήν ὑπολάβωμεν, φύσιν μίαν ἐξ ἀνάγκης τόν Χριστόν δογματίσωμεν· μηδετέρας τῶν ἐξ ὧν συνέστηκε τό παράπαν μετέχουσαν, ὅτι μηδεμία κατά φύσιν ὑπάρχει Χριστός. Φύσις γάρ πρὸς φύσιν οὐκ ἄν κοινωνήσῃ κατά φύσιν ποτ' ἄν· ἀλλ' ἀμέτοχος, πάντη κατ' οὐσίαν πρὸς πᾶσάν ἐστί διάφορος· τοῦτο μέν ἡμῖν συναχθήσεται, φυσικήν τήν ἐνέργειαν (≡15A_144⇒) λέγουσι· εἰ δέ πάλιν ὑποστατικήν, ἀλλοτριώσωμεν αὐτόν τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Πνεύματος κατά τήν ἐνέργειαν. Οὐδενί γάρ χαρακτηριστικῶ (=0109=) τῆς ἰδίας ὑποστάσεως· κοινωνήσοι ποτ' ἄν Πατρί καί Πνεύματι ὁ Υἱός.

Μηδαμῶς τοιγαροῦν βουληθῶμεν φυσικήν ἢ ὑποστατικήν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου, καί τελείως ἐνανθρωπήσαντος ὁμολογεῖν τήν ἐνέργειαν. Οὐδεὶς γάρ τῶν ἀπὸ τῆς θείας αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς καταβάσεως μέχρι νῦν ἁγίων Πατέρων, φυσικήν ἢ ὑποστατικήν ὁμολογεῖν ἐνέργειαν ἐπ' αὐτοῦ παραδέδωκεν· ἀλλ' οὐδέ μίαν ῥητῶς, ὡς ἐμέ γινώσκειν, ἢ μόνον Κύριλλος ὁ θεσπέσιος· ἦν ὡσπερ ὀλοψύχως δεχόμεθα, καίπερ αὐτοῦ μόνου τυγχάνουσαν, τῆς ἐνώσεως χάριν· πῶς οὐχί καί τάς τῶν ὄλων σχεδόν ἁγίων Πατέρων, καὶ αὐτοῦ δέ πάλιν δέχεσθαι περιχαρῶς προσήκει δυϊκὰς φωνάς, τῆς φυσικῆς ἕνεκεν διαφορᾶς· ἵνα μή τῆς περὶ τήν μίαν καί μόνον αὐτοῦ λέξιν προσκλήσει καί παραδοχῇ, τούτου τε καί ἄλλων ἁγίων τήν ἐκβολήν καί τήν ἀκυρωσίαν τῶν λόγων ποιήσωμεν· ὡς μή ἄλλου τινός αὐτῶν, ἢ μόνου Κυρίλλου τήν εὐσεβῆ τοῦ κηρύγματος πιστευθέντος ἀκρίβειαν· καί ταύτην οὐκ ἐν τοῖς ἄλλοις λόγοις αὐτοῦ, τοῖς τήν διαφορὰν δηλοῦσιν, ἀλλ' ἢ μόνον ἐν τῇ μίᾳ καί συγγενεῖ ἐνεργείᾳ.

Ἄλλως τε, πῶς μίαν ἀπλῶς ἐπί Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τινές φασι τὴν ἐνέργειαν; Ἄνάγκη γάρ ἢ τῶν αὐτοῦ ταύτην ὑπάρχειν μερῶν, ἢ αὐτοῦ πάντως ὡς ὅλου. Ἄλλ' εἰ μὲν τῶν μερῶν, μερισθήσεται πρὸς ἄμφω δηλαδὴ τεμνομένη· τοῦτο δὲ πάσχουσα, λυθήσεται πάντως, καὶ συνδιαλύσει τὰ κατ' αὐτὴν ἠνωμένα. Εἰ δὲ τοῦ ὅλου, τῶν ἐναντίων ἔσται δεκτικὴ, θνητὴ καὶ ἀθάνατος οὕσα, κτιστὴ καὶ ἄκτιστος, περιγραφτὴ καὶ ἀπερίγραφος. Καὶ εἰ τοῦτο, καθ' ἕξιν καὶ στέρησιν οὕσαν καὶ μὴ οὕσαν τὴν οἰκείαν ὁ Χριστὸς εἶχεν ἐνέργειαν· δι' ἣν, ὡς κατ' αὐτὴν προσφυῶς ἐνεργῶν, τῶν ἐναντίων κατὰ τὸ αὐτὸ δεκτικός· ἀλλ' οὐ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο· οὐ τί δυσσεβέστερον;

(≡15A_146⇒) Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περί θελήματος ἔστιν εἰπεῖν. Πῶς δὲ ἄρα συνεργάτιν τὴν οἰκείαν ὁ Λόγος παρελάμβανε σάρκα, κατὰ Κύριλλον τὸν σοφόν, οὐκ ἔχουσαν τὴν κατὰ φύσιν ἐνέργειαν; Τὸ γὰρ μὴ ἔχον ἐνέργειαν μήτε κίνησιν φυσικὴν, νεκρὸν πάντως καὶ ἄψυχον· καὶ τίνι λόγῳ προσίετο τὸ νεκρὸν εἰς συνέργειαν; Τὸ γὰρ ἀνενέργητον, τῇ παντελεῖ ἀκινήσιᾳ καταργεῖ. Πῶς δὲ ταύτην ἐδείκνυε ζωοποιεῖν δυναμένην, ὡς αὐτὸς πάλιν Κύριλλος ἐξεπαίδευσε, διὰ τῶν κατὰ φύσιν αὐτῆς κινήματων· οἷον τῆς ἀφῆς, τῆς φωνῆς, τοῦ περιπάτου, τούτων οὐκ ὄντων αὐτῆς, ἢ ἐν αὐτῇ κατ' οὐσίαν. Εἰ γὰρ αὐτῆς κατ' οὐσίαν, φυσικὴν πάντως ἢ σὰρξ εἶχεν ἐνέργειαν· ἐνεργείας γὰρ αὐτῆς οὐσιώδους ἐστίν, ἢ τε κινήσεις τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, καὶ ἢ κατὰ τὴν προφορὰν φωνῆ. (=0112=) Εἰ δὲ οὐκ αὐτῆς κατὰ φύσιν ταῦτα, ζωοποιεῖν δυναμένην ταύτην ὁ Σωτὴρ οὐκ ἀπέδειξε.

Ταῦτα μικρὰ ἐκ πολλῶν, ὑμᾶς τε καὶ τῶν καθ' ὑμᾶς θεοσόφων ἁγίων παιδευθεῖς διδαγμάτων, δι τὴν ἱερωτάτην ὑμῶν κέλευσιν, ἐθάρῃσα διὰ τοῦδε τοῦ μετρίου γράμματος χαράξαι, καὶ τῶν ὑπὲρ δύναμιν κατατολμῆσαι, μικρὸς ὢν καὶ εὐτελής· καὶ μήτε νοῦν εὐστοχον εἰς ἐπιβολήν, μήτε λόγον εὐεικτον εἰς σαφήνειαν, μήτε ἦθος εὐκοσμον εἰς τὴν τῶν κρειττόνων ἐξάνεσιν ἔχων· ἀλλὰ μᾶλλον χάριτι, διὰ τῆς μεσιτείας ὑμῶν σκεπαζόμενος ὑπὸ τοῦ παναγάθου Θεοῦ, καὶ καλύπτοντος τὰ πλήθη τῶν ἐμῶν ἀμαρτημάτων. Δυσωπῶ δὲ μετὰ δακρῶν, τοῖς τιμοῖσι ὑμῶν ὡς παρῶν προκαλινδούμενος ἵχνεσιν, ἐπειδὴ ὑμᾶς κατέστησε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπισκόπους ψυχῶν καὶ σωτῆρας μὴ κατοκνήσαι ἐν οἷς οὐκ ἠκριβωμένως γέγραφα, φιλάγαθον ποιήσασθαι τὴν διόρθωσιν· ἴν' ἐκ τούτου μεσίτας Θεοῦ μᾶλλον, ἢ μιμητὰς ἑαυτοῦ ἀναδείξῃται· τὸν ἐπὶ πάντα αὐτοῦ φωτισμόν, καὶ τὸ ἔλεος· οὐ μόνον ἕξει λαχόντες, ἀλλὰ καὶ ἀξία παρέχοντες· ὧ καὶ παραθέσθαι τὴν ἐμὴν τοῦ πένητος καὶ φτωχοῦ ἀσθένειαν καθικετεύω, πρὸς τὸ σκεπασθῆναι τῆς τὸ πᾶν νεμομένης διὰ τὰς ἐμὰς ἀμαρτίας, ὄρατῆς τε καὶ ἀοράτου, φλογός· καὶ εἰς τὴν δρόσον (≡15A_148⇒) τῆς τε παναγίας αὐτοῦ καὶ ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ τῆς ἱεῶς ἀρετῆς διὰ παντός ἐπαναπαύεσθαι καὶ φρουρεῖσθαι. Ἀμήν

ΣΧΟΛΙΟΝ

1. Ἴδε σοι τὸ ἄπορον λέλυται. Προελθὼν δὲ Θεός μετὰ τῆς προσλήψεως, ἔν καὶ ἔν ἐκ δύο τῶν ἐναντίων, εἰπὼν ὁ μέγας, διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν· ἀλλ' οὐ φύσιν τὸ ἔν ἐξεδέξατο.

ΤΟΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΣΙΚΕΛΩΝ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΝ ΝΗΣΟΝ ΠΑΡΟΙΚΟΥΣΙΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΑΣΙΝ ...

Τοῖς κατὰ τὴνδε τὴν Σικελῶν φιλόχριστον νῆσον παροικοῦσιν ἁγίοις Πατράσιν, ἡγουμένοις τε καὶ μονάζουσι, καὶ ὀρθοδόξοις λαοῖς, Μάξιμος ταπεινός καὶ ἀμαρτωλός, ἀνάξιος δοῦλος.

(=15A_150=> Ειρήνη πολλή τοῖς ἀγαπῶσι τόν νόμον σου, (=0113=) καί οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον, πρὸς τόν Θεόν ἔφησεν ὁ Θεοπάτωρ Δαβίδ· γνωρίζων ἐντεῦθεν ἅπασι, καί διαγορεύω τοῖς σωτηρίας ἐφιεμένοις, ἵνα τῇ τοῦ ἐσχάτου φύσει προσανέχοντες ὀρεκτοῦ θειοτάτη κατ' ἄκρον ἀγάπη, ταύτη περιχαρῶς τό τῆς εἰρήνης καλόν πρὸς ἑαυτούς τε καί πάντας, εἰ δυνατόν, ἀλύτως μεταδιώκοιεν· ἅπαν ἐξ ἀπάντων ἀφαιρούμενοι σκάνδαλον, διά τῆς εὐσεβοῦς εἰς ἀλλήλους καί ἄκρας ὁμοφροσύνης. Οὐ δὴ χάριν, κάμοι τῷ ἡμετέρῳ διεσπουδάσθη δούλω, γραφῇ καταθέσθαι προθύμως, ὅπερ φθάσας γλώττη συνεστησάμην, πρὸς τήν τῶν ἀγιωτάτων ὑμῶν ἀσφάλειάν τε καί πληροφορίαν, πᾶσαν ἐξ ἐτέρων γεγεννημένην ὑμῖν περί τῆς ἡμῶν ταπεινώσεως ὑποψίαν, διά τῆς ἀπολογίας ἀποσκευασάμενος· "Οὐδέ γάρ ἀνέχομαι, καθά φησιν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, πλήττεσθαί τινας ἐν ἐμοί τῶν πάντα τηρούντων ἐπιμελῶς τά ἡμέτερα, εὖ τε καί ὡς ἐτέρως ἔχοντα· καλόν γάρ μήτε ἀμαρτάνοντα, μήτε ὑπονοούμενον, ἕως ἄν οἶόν τε ἦ, καί ὁ λόγος αἰρή, τιθέναι πρόσκομμα τοῖς πολλοῖς ἢ σκάνδαλον· εἴπερ καί τοῖς ἕνα τῶν μικρῶν σκανδαλίσασι, ἴσμεν ὅπως ἀπαραίτητος καί βαρυτάτη παρά τοῦ ἀψευδοῦς ἢ τιμωρία».

(=15A_152=> Γνωρίζω τοίνυν τοῖς ἀγιωτάτοις ὑμῖν, ὡς οὐδαμῶς μοι πεφρόνηται πώποτε, κατὰ τήν τῶν ἐπηρεαζόντων εἰσήγησιν ἢ τῶν ἀντιρρόπων καί ἐναντίων δογμάτων ὑπόληψις. Οὐδέ γάρ μίαν ἐν ταύτῳ καί δύο, τουτέστι τρεῖς, κατ' αὐτούς, θελήσεις καί ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ διωμολογησάμην, ἢ συνεγραψάμην τό σύνολον. Θατέρῳ γάρ θάτερον ἀνατρέπεται, πῆξιν οὐδεμίαν (=0116=) ἔχον τήν λογισμῶν φυσικῶν· πρὸς τό καί ἀμάρτυρον εἶναι δόγμα τοῖς ἀληθείας, ἤγουν τοῖς ἀγίοις Πατράσιν. Εἰ γάρ μία, πῶς καί δύο· εἰ δέ δύο, πῶς καί μία; καί τίνοι κατ' αὐτήν ὁμοεργῆς, εἴτουν ὁμοούσιος, ὁ σαρκωθεῖς καθέστηκε Λόγος;

Εἰ μὲν γάρ τῷ Πατρί φήσειαν, διπλῆν ἐντεῦθεν εἰσάγουσι τήν θείαν ἐνέργειαν· εἴπερ μή ἐπ' ἀναιρέσει τῶν δύο τοῦ αὐτοῦ κατὰ φύσιν ἐνεργειῶν, τῆς θείας λέγω καί τῆς ἀνθρωπίνης, διωμολογοῦσι τήν πλαττομένην αὐτοῖς τρίτην ἐνέργειαν. Εἰ γάρ μή ἐπ' ἀναιρέσει, δηλον ὡς δύο τοῦ αὐτοῦ τὰς θεϊκὰς ἐνεργείας πρεσβεύουσι· φυσικὴν καί ὑποστατικὴν. Εἰ δέ δύο, διαφόρους πάντως· κἀντεῦθεν πολύθεον τήν οἰκείαν ὑπόληψιν, ὡς ἐν ἐτερότητι καί οὐ ταυτότητι φυσικῇ γνωριζομένης αὐτοῖς, τῆς ἐν Πατρί καί Υἱῷ θεϊκῆς ἐνεργείας. Καί οὐ πολύθεον μόνον τήν δόξαν· ἀλλ' ἢ καί ἄθεον· ὡς οὐδεμίαν θεϊκὴν ἐνέργειαν ἔχειν κατασκευάζοντες τήν Υἱόν, ἃ τε δὴ φύσιν καί ὑπόστασιν ἀλλήλοις συμφύροντες, μετὰ τῶν ἑκατέρας ἰδιωμάτων· καί ταυτόν σὺν Σαβελλίῳ γνωρίζοντες, ὡς καθ' ἑκατέραν τῷ Πατρί κοινωνοῦντα, φύσιν τε λέγω καί ὑπόστασιν, τόν Υἱόν ὑπογράφοντες, ὅπερ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐστὶν ἀλλότριον· ἵνα μή λέγω, ὅτι καί φύσει παθητόν τόν Πατέρα καί σεσαρκωμένον, εἴτουν ἐνανθρωπήσαντα, τῇ πρὸς τόν Υἱόν ὁμοεργία, τῶν τε θαυμάτων ὁμοίως καί παθημάτων. Εἴ γε μή ἄλλο τι παρά τὰ θαύματα καί τὰ πάθη φασὶν ἐνεργεῖν τόν Υἱόν, κατὰ τήν, ὡς εἴρηται, πλαττομένην αὐτοῖς τρίτην (=15A_154=> ἐνέργειαν· ἢ καί κοινωνεῖν, πρὸς τῇ κατὰ φύσιν θεία, τῷ Πατρί τόν μονογενῆ Λόγον ὑπαγορεύουσιν.

Εἰ δέ τούτοις στενοχωρούμενοι, μή τῷ ἀνάρχῳ μὲν Πατρί· τῇ δέ ἀχράντῳ μητρί κοινωνεῖν κατὰ ταύτην ὀρίζονται τόν Υἱόν τήν τρίτην ἐνέργειαν, δύο κἀνταῦθα παρέχουσιν αὐτῷ κτιστάς, ἤγουν ἀνθρωπικὰς ἐνεργείας· φυσικὴν αὐθις καί ὑποστατικὴν· ἀλλοτριούντες αὐτόν δηλαδὴ, καθ' ἑκατέραν τοῦ Θεοῦ καί Πατρός· καί τῇ Ἀρείου συνεκφερόμενοι διατομῇ, κατὰ τήν ἐν ἀμφοτέραις ἐνεργείαις τοῦ Μονογενοῦς πρὸς τόν Πατέρα τελείαν κατ' αὐτούς ἀποξένωσιν. Ὅπου γε καί ἡμᾶς

θαυματουργούς, (=0117=) ἄλλ' οὐχί μόνον φύσει παθητούς ἀποφαίνουσιν· εἴ γε τῆ τρίτῃ κατ' αὐτούς, ἢ ὡς ἐκείνοις φίλον καλεῖν, τῆ τοῦ ὄλου, τουτέστιν, τῆ τῆς ὑποστάσεως ἐνεργεία, τό συγγενές πρὸς ἡμᾶς ἀποσώζειν φασί τόν Χριστόν· καθ' ἣν ἐκουσίως, οὐ τήν πείραν μόνον προσιέμενον τῶν παθημάτων, ἀλλά καί τήν δύναμιν τῶν θαυμάτων ἐπιδεικνύμενον, τοῦτον εἰκότως ἐπιγινώσκουσιν, ὅπερ ἀδύνατον. Οὐ γάρ οἶόν τε τήν αὐτήν καί μίαν ἐνέργειαν, ἢ θέλησιν, ἢ φύσιν τό σύνολον, θεῖαν ἐν ταύτῳ καί ἀνθρωπίνην ὑπάρχειν· ἢ ἄκτιστον, καί κτιστόν· ἢ ἄναρχον καί ἡργμένην· ἢ σύνθετον, καί ἀσύνθετον· ἵνα τῆ αὐτῇ καί μιᾷ πρὸς ἑκάτερον, τόν τε Πατέρα φημί καί τήν Μητέρα, τό συγγενές ἀποσώζη φύσει καί ἀπαράλλακτον ὁ Υἱός· ἢ τὰ ἑκάτερα δρᾷ κατὰ τήν αὐτήν, τὰ τε θεῖα λέγω φύσει καί τὰ ἀνθρώπινα. Τοῦτο γάρ οὐδ' ἂν οἱ τοὺς τραγελάφους πλάττοντες ἐννοήσαιεν.

Εἰ δέ ἀδύνατον, τήν αὐτήν καί ἐνέργειαν, ἢ θέλησιν, ἢ φύσιν, θεῖαν ἐν ταύτῳ φύσει τυγχάνειν καί ἀνθρωπίνην· ἢ κατὰ τήν αὐτήν καί μίαν ἑκάτεροις, Πατρί φημι καί Μητρί κοινωνεῖν, ἢ ἑκάτερα δρᾷν, τὰ τε θεῖα καί τὰ ἀνθρώπινα τόν Υἱόν· προσφυῶς δέ μᾶλλον, ὡς εἴρηται· τῆ μὲν θεῖα, τὰ θεῖα, τῆ δέ κατ' αὐτόν ἀνθρωπίνῃ, τὰ ἀνθρώπινα· μετὰ μέντοι τῆς θατέρου κοινωνίας καί συμφυΐας, ἀλλ' οὐ διηρημένως· ἄρα καί ἀνώνυμος ὡς ἀνύπαρκτος, ἢ τρίτῃ κατ' ἐκείνους ἐνέργεια, μηδενί κυρουμένη λόγῳ τε θεῖω, καί Πατρὶ παντελῶς.

(=15A_156=> Καί τί τῷ ὄλω παρέχομεν, φασίν, εἰ μὴ τήν μίαν ὡς ἐνί τῷ ὄλω διὰ τήν ἔνωσην διδοῦμεν ἐνέργειαν; ἀλλ' ἠγγόησαν, ὅ τι καί λέγουσιν, οἱ ταῦτα προφέροντες. Οἰόμενοι γάρ ἄλλο τι τό ὄλον εἶναι παρά τὰ αὐτοῦ οἰκεῖα μέρη, ἐξ ὧν καί ἐν οἷς συνέστηκεν, ἰσχυρίζονται πως ὀφείλειν, οὐκ ἐξ ἀποδείξεως, ἀλλ' ἀποφάνσεως, καί ἄλλο τι παρά τό κατὰ φύσιν τοῖς μέρεσιν ἐνυπάρχον, τῷ ὄλω προσάπτειν ὡς ὄλω· φημί δὲ, τήν μίαν ἐνέργειαν· Δείξουσιν οὖν πρότερον, ἑκατέραν παρά τήν τῶν οἰκείων μερῶν ὑπαρξιν ἔχειν τό ὄλον· καί εἶθ' οὕτως αὐτῷ καί ἑτέραν, ὡς ὄλω, παρά τὰς ἐνυπαρχούσας τοῖς μέρεσιν οὐσιώδεις ἐνεργείας, προσνέμωσιν αὐτῆς ἐνέργειαν. Εἰ δέ μὴ ἑτέραν κατὰ φύσιν ὑπαρξιν, οὐδ' ἑτέραν δηλονότι κατὰ φύσιν ἐνέργειαν τῷ ὄλω παρά τὰς τῶν μερῶν ἀποδώσωσιν. Ἐκάτερα γάρ κατὰ φύσιν ὧν ὁ Χριστός· Θεός γάρ φύσει καί ἀνθρωπος ὁ αὐτός· τὰ ἑκατέρας ἴδια φύσεως κατὰ φύσιν ἔχει· τήν τε θεῖαν φημί θέλησιν καί ἐνέργειαν, καί τήν ἀνθρωπίνην θέλησιν καί ἐνέργειαν· ἀλλ' οὐχί μίαν μόνην, ἐπ' ἀναιρέσει τῶν δύο κατὰ φύσιν ἐνεργειῶν· ἢ ἄλλην πρὸς ταῖς δυσὶ κατὰ φύσιν· τουτέστι, τρεῖς ἐνεργείας τε καί θελήσεις.

Ἐκατέραν τοίνυν, ὡσπερ οὐσίαν, οὕτω καί ἑκατέραν οὐσιώδη θέλησιν καί ἐνέργειαν, τῷ αὐτῷ (=0120=) καί μόνῳ Χριστῷ κατὰ φύσιν προσνέμομεν. Εἰ γάρ καί τήν διαφοράν τοῦ αὐτοῦ μερῶν θεωροῦντες, τῆ θεότητι τοῦ αὐτοῦ τὰ θεῖα, καί τῆ κατ' αὐτόν ἀνθρωπότητα τὰ ἀνθρώπινα προσφόρως παρέχομεν· ἔμπαλιν δέ διὰ τήν ἔνωσην, τὰ ἑκατέρας ἴδια φύσεως κατὰ ἀντίδοσιν τῆ ἑτέρα προσάπτομεν· ἐξ οὗ καί Θεόν παθητόν κατὰ τῆς ἀμαρτίας φαμέν καί σάρκα· «προσειλημμένην καί γενομένην ὅπερ τό χρίσαν· καί θαρῶν λέγειν, ὁμόθεον», κατὰ τόν θεολόγον Γρηγόριον· «οὔτε κατὰ Θεόν τὰ θεῖα δρᾶσαντα»· διὰ σαρκός γάρ, νοερῶς ἐψυχωμένης, καί ἐνωθείσης αὐτῷ καθ' ὑπόστασιν· ἀλλ' οὐ (=15A_158=> γυμνῆ θεότητι, καθὼς τό πρότερον· «οὔτε τὰ ἀνθρώπινα κατὰ ἀνθρωπον»· κατ' ἐξουσίαν ἀπειροδύναμον, ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη ὑπεύθυνον. Οὐ γάρ ἔκτισις ἦν, ὡς ἐφ' ἡμῖν, ἀλλά κένωσις ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τό πάθος. Ὅμως δ' οὖν ὡς ὄλω τῷ αὐτῷ καί ἐνί καί μόνῳ Χριστῷ κατὰ φύσιν, ὅλα παρέχομεν τὰ τῶν, ἐξ ὧν ἐστι φύσεων, μόνῃς δίχα τῆς ἀμαρτίας· διό καί παθητόν καί ἀπαθῆ τόν αὐτόν· ἄκτιστον καί κτιστόν· περιγραπτόν καί ἀπερίγραπτον· ἐπίγειον καί οὐράνιον· ὀρώμενον καί νοούμενον· χωρητόν καί ἀχώρητον κατὰ τήν φύσιν, ὁμολογοῦμεν. Εἰ δέ τούτοις

αὐθις περιγραφόμενοι τό ἀποτέλεσμα τῶν δύο τοῦ αὐτοῦ κατά φύσιν ἐνεργειῶν, τουτέστι τήν εἰς ἄλλους, (ἀνθρώπους) τῷ Σωτῆρι Θεῷ γιγνομένην θεοσημείαν· οἷον, τήν ἀνάστασιν, ἢ τήν ἀνάληψιν, ἢ τήν κάθαρσιν, ἢ τι τῶν τοιούτων τερατουργημάτων, ἐνέργειαν μίαν καί τήν αὐτήν ὑπάρχειν φασίν, οὐδ' οὕτως εὐάφορμος ἐκείνοις ὁ λόγος. Οὐδέ γάρ μίαν ἴσμεν, ἀλλά καί πολλάς καί ἀπείρους τὰς τοῦ Σωτῆρος θεοσημείας, περί ὧν φησιν ὁ θεολογικώτατος Ἰωάννης, Ἐάν γράφηται καθ' ἓν, οὐδ' αὐτόν οἶμαι χωρῆσαι τά γραφόμενα βιβλία τόν τῆδε κόσμον.

Ἔπειτα καί τοῖς ἐκτός γινομένοις, οὔτε ἐπ' ἄλλου μὲν τινος τῶν ὄντων, μή τί γε δεῖ λέγειν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὑπέρ πάντα τά ὄντα Θεοῦ λόγου δι' ἡμᾶς σαρκωθέντος, τήν οὐσιώδη παντελῶς ἐπιγινώσκομεν ὑπαρξίν· ἀλλ' οἷς αὐτός ἐν αὐτῷ χαρακτηρίζεται φυσικοῖς ιδιώμασι· ταυτόν δέ φάναι θελήσει φυσικαῖς καί ἐνεργείαις· ἢ οὕτω δ' ἄν, καί τόν τέκτονα ζῶον ξυουργόν, ἀλλ' οὐ λογικόν, οὐδέ θνητόν· ὀρίσονται ἄν, τήν τούτου φύσιν ἐκ τοῦ θώκου τυχόν, ἢ τοῦ σκίμποδος, ἀλλ' οὐ τῶν οὐσιωδῶς (=0121=) συνιστώντων αὐτήν ιδιωμάτων γνωρίζοντες· ὅπερ κἄν ἐννοεῖν, ἀμαθές. Ὅθεν φύσει Θεόν καί ἄνθρωπον τόν αὐτόν κυρίως, οὐχ ἐτέρωθεν ὄντα διαγινώσκομεν, ἢ ἐκ τῶν θεϊκῶς ἅμα καί ἀνθρωπικῶς χαρακτηριζόντων αὐτόν, ἐμφύτων ιδιωμάτων· τῆς τε θείας, ὡς (≡15A_160⇒) ἔφην, θελήσεως καί ἐνεργείας, καί τῆς ἀνθρωπικῆς τοῦ αὐτοῦ θελήσεως καί ἐνεργείας· αἷς, καί δι' ὧν, ὃ ἦν καί γέγονεν ἐπισφραγίζει· θαυματουργῶν μὲν ὑπέρ ἡμᾶς ὡς Θεός ἐκουσίως· πάσχων δέ δι' ἡμᾶς ὁ αὐτός ἐκουσίως ὡς ἄνθρωπος· ὡς οὐκ ἄλλο τι παρά τῶν ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καί ἄπερ ἐστί γνωριζόμενος, οἷόν τι νόθον καί μεταίχιμον, ἤγουν τρίτον ἀποτέλεσμα, κατά τήν τῶν ἡμιόνων παράδειξιν· ὡς ἡ τῶν κενολόγων αἰρετικῶν μυθοπλαστία τερατολογεῖ, τοῦ εὐσεβοῦς ἀποσφαλεῖσα τῶν ἀγίων Πατέρων κηρύγματος ἀλλ' αὐτά κατ' ἀλήθειαν κυρίως ὧν, τά ἐξ ὧν, καί ἐν οἷς κατ' ἀλήθειαν κυρίως ἐστίν. Ἐκ θεότητος γάρ καί ἀνθρωπότητος, καί ἐν θεότητι καί ἀνθρωπότητι κατά φύσιν ὑπάρχων· Θεός φύσει καί ἄνθρωπος ἐστίν ὁ Χριστός· καί ἄλλο τό παράπαν οὐδέν.

Καί πῶς, φασί, Κύριλλος ὁ σοφός μέσην τινά τάξιν τῶν ἐπί Χριστοῦ φωνῶν διαγορεύει φρονεῖν, οὕτωςί πρὸς Ἀκάκιον γράφων· "Αἱ μὲν γάρ εἰσι τῶν φωνῶν ὅτι μάλιστα θεοπρεπεῖς· αἱ δέ, οὕτω πάλιν ἀνθρωποπρεπεῖς· αἱ δέ μέσην τινά τάξιν ἔχουσι. Καί τί τοῦτο συμβαλεῖται ποτ' ἄν ἐκείνοις πρὸς τήν οἰκείαν ὑπόληψιν;" Οὐ γάρ ἐκ μεταβολῆς, ἢ ἀποβολῆς τῶν ἄκρων, θεότητός φημι τοῦ Χριστοῦ καί ἀνθρωπότητος· ἢ θείας τοῦ αὐτοῦ καί ἀνθρωπίνης θελήσεως καί ἐνεργείας, ἕτερόν τι μέσον, ἤγουν μεταίχιμον ἀποτέλεσμα, μηδετέρα φύσει τῶν ἐξ ὧν ἐστί κοινωνοῦν· ἢ πάλιν, ἐνεργείαν τινά σύνθετον ὄντα κατ' αὐτούς, ἢ ἔχοντα παραδίδωσιν ἐν τούτοις ἡμῖν ὁ διδάσκαλος, ἀλλ' ὅτι ταῦτα μὲν κυρίως ἐστί, τά ἐξ ὧν ἐστίν· οὐ διηρημένως δέ ταῦτα κατονομάζεται· ὁμοῦ δέ, καί ἐν ταυτῷ τούτων ἐκάτερον, ὡς εἰς ὧν καί μόνος ὁ Χριστός.

Καί μαρτυρεῖ περὶ τούτων αὐτός ὑπαραπολογούμενος τῶν Ἀνατολικῶν ἐπισκόπων, καί γράφων πρὸς Ἀκάκιον οὕτως, "Οἱ δέ γε κατά τήν Ἀντιόχειαν ἀδελφοί, μερίζουσι μὲν κατ' οὐδένα (≡15A_162⇒) τρόπον τά ἠνωμένα· διαιρεῖσθαι δέ μόναι διατείνονται τὰς ἐπὶ τοῦ Κυρίου φωνάς· πρέπειν τε τὰς μὲν τῇ θεότητι αὐτοῦ, τὰς δέ τῇ αὐτοῦ πάλιν ἀνθρωπότητι. Θεός γάρ ἐστίν ὁ αὐτός καί ἄνθρωπος· εἶναι δέ φασι καί ἐτέρας κοινοποιηθείσας τρόπον τινά, καί οἷον ἐπ' ἄμφω βλεπούσας· θεότητα καί ἀνθρωπότητα λέγω· οἷον τί φημι, αἱ μὲν γάρ εἰσι τῶν φωνῶν ὅτι μάλιστα θεοπρεπεῖς, αἱ δέ οὕτω πάλιν ἀνθρωποπρεπεῖς· αἱ δέ μέσην τινά τάξιν ἔχουσι, ἐμφανίζουσαι τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ Θεόν ὄντα καί ἄνθρωπον ὁμοῦ τε καί ἐν ταύτῳ». δέδειχε τοιγαροῦν ἡμῖν ὁ διδάσκαλος, μέσην τάξιν εἶναι φωνῶν, οὐχ ἕτερόν

τι τόν Χριστόν εἶναι, σημαίνουσῶν, παρά τὰ ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καί ἄπερ ἐστίν, ὡς τινες ὑπειλήφασιν· ἀλλά τόν Θεόν ὁμοῦ καί ἄνθρωπον (=0124=) τόν αὐτόν κατά φύσιν ὑπάρχειν.

Καί παρακομίζει πρὸς ἀπόδειξιν τούτων τὰς θεοπνεύστους Γραφὰς οὕτωςι φάσκων. " Ὅταν μὲν τῷ Φιλίππῳ λέγῃ, Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμί, καί οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρί, καί ὁ Πατήρ ἐν ἐμοί ἐστίν; ὁ ἔωρακώς ἐμέ, ἔωρακε καί τόν Πατέρα· καί, Ἐγώ, καί ὁ Πατήρ ἐν ἐσμέν, θεωπρεπεστάτην εἶναι διαβεβαιούμεθα τήν φωνήν. Ὅτε δέ τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἐπιπλήττει δῆμοις, ἐκεῖνο λέγων, Εἰ τέκνα ἦτε τοῦ Ἀβραάμ, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ἐποιεῖτε ἄν· νῦν δέ ζητεῖτε με ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὅς τήν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα· τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν· ἄνθρωποπρεπῶς εἰρῆσθαι τὰ τοιαῦτα φάμεν. Πλήν τοῦ ἑνός Υἱοῦ τὰς θεοπρεπεῖς, καί μέντοι τὰς ἀνθρωπίνας. Μέσας δέ εἶναι φωνάς ἐκείνας διαβεβαιούμεθα, οἷον, ὅταν ὁ μακάριος γράφη Παῦλος, Ἰησοῦς Χριστός χθές καί σήμερον ὁ αὐτός, καί εἰς τούς αἰῶνας. Καί πάλιν· Εἰς Θεός ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καί ἡμεῖς ἐξ αὐτοῦ· καί εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καί ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. Καί πάλιν· (≡15A_164≡) Ὡν οἱ πατέρες, καί ἐξ ὧν ὁ Χριστός, τό κατά σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ πάντων Θεός, εὐλογητός εἰς τούς αἰῶνας, ἀμήν. Ἴδου γάρ, ἰδού Χριστόν Ἰησοῦν ὁ ὀνομάσας, χθές καί σήμερον τόν αὐτόν εἶναι φησι, καί εἰς τούς αἰῶνας· καί δι' αὐτοῦ γενέσθαι τὰ πάντα· καί τόν κατά σάρκα ἐξ Ἰουδαίων, ἐπὶ πάντας ὀνομάζει Θεόν· καί μὴν εὐλογητόν εἰς τούς αἰῶνας, ἀμήν. Μή τοίνυν διέληξ ἐν τούτοις τὰς ἐπὶ τοῦ Κυρίου φωνάς. Ἐχουσι γάρ ἐν ταυτῷ τό θεοπρεπές καί ἀνθρώπινον· ἐφάρμοσον δέ μᾶλλον αὐτάς ὡς ἐνί τῷ Υἱῷ, τουτέστι, Θεῷ Λόγῳ σεσαρκωμένῳ». Τούτοις δὴ τοῖς λόγοις τοῦ Πνεύματος καί αὐτάς ἡμῖν ἀποδέδειχεν ὁ Διδάσκαλος τὰς μέσας φωνάς, μηδέν καθοτιοῦν ἕτερον ἐπὶ Χριστοῦ σημαίνουσας, ἢ τό θεοπρεπές ἐν ταυτῷ, καί τό ἀνθρώπινον· ὅθεν αὐτῷ ταύτας καί ἐφαρμόζειν ἀδιαιρέτως παρακελεύεται δεῖν, ὡς Θεῷ τῷ αὐτῷ, καί ἀνθρώπῳ φύσει τυγχάνοντι· καί ἄλλο τό παράπαν, ὡς ἔφην, οὐδέν.

Καί μὴν ἐπὶ Χριστοῦ, φασί, μίαν καὶ τὴν ἐνέργειαν. Οὕτω γάρ τόν ἅγιον εὐαγγελιστήν Ἰωάννην ἐρμηνεύων διέξεισι, " Καί γοῦν, ὅτε τοῦ Ἀρχισυναγώγου τό κόριον διανίστη, λέγων· Ἡ παῖς, ἐγείρου· ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καθὼς γέγραπται· ζωοποιῶν μὲν ὡς θεός, τῷ πανουργῷ προστάγματι· ζωοποιῶν δ' αὖ πάλιν, καί διὰ τῆς ἀφῆς τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκός· μίαν τε καί συγγενῆ δι' ἀμφοῖν ἐπιδεικνύς τῆ ἐνέργειαν». Ἀλλά τοῦτο δὴ καί λίαν ἀπερικάλυπτον ἔχει τοῦ διδασκάλου τήν ἔννοιαν· ὅτι μὴ ἐκατέρων τῶν ἐξ ὧν ὁ εἰς καί ὁ μόνος ὑπάρχει Χριστός οὐσιῶν μίαν ὀρίζεται τήν ἐνέργειαν, ὡς ἄν τινες ὑποτοπήσοιεν· εἴπερ πρὸς Ἑρμείαν αὐτός ἀποφαίνεται, λέγων· "Ἐνεργῆσαι γάρ ὁμοίως (=0125=) τὰ τήν αὐτὴν λαχόντα φύσιν· οἷς δέ ὁ τοῦ πῶς εἶναι λόγος ἐξηλλαγμένος, τούτοις ἄν εἴη καί ὁ τῆς ἐφ' ἅπασιν ἐνεργείας (≡15A_166≡) λόγος οὐχ ὁ αὐτός. Τὰ γάρ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας ὄντα, καί τῆς αὐτῆς οὐσίας ὠμολόγηται». Δυοῖν οὖν ἀνάγκη θάτερον, ἢ πρὸς ἑαυτόν εἰσάγειν ἀπομαχόμενον τόν διδασκαλον, ἢ τήν αὐτὴν ἀποδιδόντα φύσιν, ὡς περ οὖν καί ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ τήν αὐτήν· ἀλλ' οὐκ ἐξηλλαγμένας ὑπαγορεύειν τὰς φύσεις, εἰς ταυτόν ἀλλήλαις ἰούσας τῷ ἀπαραλλάκτῳ τῆς ἐνεργείας. "Τὰ γάρ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας ὄντα, καί τῆς αὐτῆς οὐσίας ὠμολόγηται», φησίν. Εἰ δέ ἐκάτερον ἀπρεπές, τό τε πρὸς ἑαυτόν ἀσυμβάτως ἔχειν, καί τό μὴ παρηλλαγμένας ἐπὶ Χριστοῦ πρεσβεύειν τὰς ἐξ ὧν ἐστὶ φύσεις, δῆλον ὡς οὐ μίαν ἐκατέρων τῶν οὐσιῶν, ἡγουν τοῦ ἐξ αὐτῶν συγκειμένου Χριστοῦ, παραδίδωσι τήν ἐνέργειαν· διὰ τοῦ φάναι, "Μίαν τε καί συγγενῆ δι' ἀμφοῖν ἐπιδεικνύς τήν ἐνέργειαν»· ἀλλά Θεόν ὄντα φύσει, καί σαρκωθέντα παρίστησι τόν ὑπερούσιον

Λόγον, τήν ζωοποιόν αὐτοῦ φύσει καί θείαν ἐνέργειαν, ἀσωμάτως τε προάγειν καί διά σώματος. Συγγενή γάρ εἰπών, οὐδέν ἕτερον, ἢ τήν αὐτήν δι' ἄμφοιν, προστάγματός τε παντουργοῦ καί ἀφῆς τῆς ἀγίας αὐτοῦ σαρκός, ἐκφαινομένην τοῖς θαύμασι ζωοποιόν ἐνέργειαν ἐπεσήμανε· ὡσπερ καί τό πῦρ αὐλως τε καῖον καί δι' ὕλης, τήν αὐτήν ἐκατέρως καυστικήν ἐπιδείκνυται δύναμιν. Οὐκοῦν, οὐκ ἐπ' ἀναιρέσει τῆς τοῦ Σωτῆρος ἀνθρωπικῆς ἐνεργείας, ταῦτα φησὶν ὁ διδάσκαλος· σαρκός γάρ ἀφήν εἰρηκώς, τήν ἀνθρωπίνην ἐκδήλως ἐσήμανεν· εἴπερ ἡ ἀπτική, τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας σαφῆς ἐστίν ἀπόδειξις· ἀλλ' οὔτε πρός ταῖς κατά φύσιν δυσίνας ἐτέραν παρ' αὐτοῦ παραδέδωκεν· ἀλλά τήν ζωοποιόν φύσει, καθά λέλεκται, δι' ἄμφοιν· προστάγματός τε καί ἀφῆς ἐνέργειαν, ἐξ ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου προερχομένην δεδήλωκεν.

Εἰ δέ τούτοις περισχεθέντες τοῖς τῶν Πατέρων εὐσεβέσι κηρύγμασι, τήν πρός Ἀχίλλιον Ἡρακλειανοῦ παρακομίζουσιν (≡15A_168⇒) ἐπιστολήν, καθ' ἣν ὑποβάλλουσι καί μίαν πρός τοῖς δυσίνας φύσιν ἐπί Χριστοῦ λέγειν, ὡς ὄλου, καί κίνησιν, αὐτοῖ ταύτην ἐρμηνευέτωσαν. Ἔχει γάρ ὧδε τό γράμμα· " Μία μὲν ἢ καθ' αὐτήν ὄλη τοῦ Κυρίου φύσις τε καί κίνησις· δύο δέ αἰ κατά ἀναφοράν. Μίαν μὲν ἢ τῶν μερῶν κίνησις τε καί φύσις κατ' οἰκείωσιν· δύο δέ , αἰ καθ' αὐτάς. Κίνησιν δέ ὅταν φῶ· Ἐνέργειαν καί πάθος βούλομαι δηλοῦσθαι». Χρή τοιγαροῦν τούς ταῦτα τῶν οἰκείων δογμάτων προσβαλλομένους ὀχύρωσιν, διασαφηνίσαι τῷ λόγῳ, τίς, καί πῶς λεγομένη, καί τίνι τῶν ἐγκρίτων μεμαρτυρημένη Πατέρων, ὡς ἡ ὄλου τοῦ κυρίου μία τε φύσις καί κίνησις· καί τίνες αἰ δύο κατά ἀναφοράν. Τίς δέ καί ἡ τῶν μερῶν μία κατ' οἰκείωσιν φύσις ὁμοίως καί κίνησις· καί τίνες αἰ δύο καθ' αὐτάς· ἤγουν αἰ τρεῖς αὐταὶ συζυγίαι τῶν τε φύσεων τοῦ αὐτοῦ καί κινήσεων. Καί τίς τήν αὐτήν καί μίαν κίνησιν ἐκάτερον δηλοῦν (=0128=) παραδέδωκεν· ἐνέργειάν τε φημί καί πάθος· καί πῶς, εἴπερ ἄμφω κατ' αὐτούς, οὐ κατά πᾶσαν αὐτοῦ διεσχοίνισται κίνησιν τοῦ Πατρός ὁ Υἱός, ὡς φύσει παθητός κατά πᾶσαν· εἴπερ οὐχ ἐκάτερον ἐνέργειαν ὁμοῦ καί πάθος ἢ τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος καθ' οἶον δήποτε τρόπον ἐπισημαίνεται κίνησις. Ἀπαθές γάρ φύσει τό Θεῖον, καί ἄσχετον, καί ἀπλοῦν· μᾶλλον δέ πάσης ὑπερηπλωμένον ἀπλότητος. Πῶς δέ πάλιν οὐχί ταῖς τῶν τριῶν συζυγίαις κινήσεων, ἐνεργείας τε καί πάθη δυοκαίδεκα παρεισάγουσιν, εἴπερ ἡ κίνησις ἄμφω δηλοῖ κατ' αὐτούς· καί τίς τῶν ἀγίων κατ' ἀναφοράν ἢ κατ' οἰκείωσιν τάς ἐπί Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ διεπρέσβευσε φύσεις;

Ταῦτα δειζάτωσαν πρότερον ἐκ Πατρικῆς ἐπικρίσεως, καί εἴθ' οὕτως αὐτοῖς ἡ τῶν οἰκείων ἐντεῦθεν κυρωθήσεται δογμάτων ὑπόληψις. Εἰ δέ ἀδυνάτως ἔχοιεν, τούτων λοιπόν ἀφέμενοι, μόνοις σύν ἡμῖν τοῖς ἀσεβῶς κεκριμένοις στοιχεῖτωσαν, ἔκ τε τῶν θεοφόρων τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, καί τῶν ἀγίων οἰκουμενικῶν πέντε συνόδων· Θεόν φύσει κατά πάντα τέλειον, (≡15A_170⇒) καί ἄνθρωπον φύσει κατά πάντα τέλειον, πλὴν μόνης ἀμαρτίας, τόν αὐτόν καί ἕνα καί μόνον Κύριον καί Θεόν Ἰησοῦν Χριστόν ὁμολογοῦντες· καί μή τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἐπ' ἄμφοιν κατά πάντα φύσει τελείου, τήν θείαν ἢ τήν ἀνθρωπίνην τοῦ αὐτοῦ συνανέλωσι θέλησιν τε καί ἐνέργειαν γινώσκοντες, ὡς οὔτε ὁ ἦν ἀνάρχος καί ἀναιτίως, οὔτε ὁ γέγονεν ὕστερον δι' αἰτίαν· ἤγουν τήν ἡμῶν σωτηρίαν, ἐμείωσεν ἢ ἠλλοίωσεν, ἢ ἐξηφάνισε κατά τι γοῦν ὄλως ὁ ὑπερούσιος Λόγος· ὀλικῶς δέ μᾶλλον καί τελείως, δίχα μόνης τῆς ἀμαρτίας, ἐν ἑαυτῷ τε καί δι' ἑαυτοῦ, κατά πάντα τε καί ἐν πᾶσιν ἐφύλαξεν, αὐτά τε κυρίως, ὡς ἔφην, καθ' ὑπαρξιν, ὡν φυσικήν· ὅθεν καί θελητικόν φύσει, καί ἐνεργητικός ὁ αὐτός καί μόνος καί εἷς Κύριος ἡμῶν καί Θεός, καθ' ἐκατέραν αὐτοῦ φύσιν, ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνέστηκε, τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἐστίν. Εἴπερ Θεός κατά φύσιν ἐξουσιαστικός ὑπάρχων, καί τῆς τῶν ἀπάντων ἐξουσίας

δημιουργός, οὐκ ἄνους γέγονεν ἄνθρωπος, ἢ ζωῆς ἄμοιρος τῆς καθ' ἡμᾶς φυσικῆς, καί παρ' αὐτοῦ τό εἶναι κατά δημιουργίαν λαχόντων· ἀλλά νοερός, ἦτοι θελητικός φύσει καί ἐνεργητικός κατ' ἀλήθειαν ἐξημέτισεν ἄνθρωπος, αὐτός ὁ φύσει καί μόνος Θεός· ὄλον με προσλαβών μετὰ τῶν ἐμῶν, ἴν' ὄλω μοι τήν σωτηρίαν χαρίσῃται· ὄλον λύσας τό κατάκριμα τῆς ἁμαρτίας ἐπειδή ἢ τό ἀπρόσληπτον, ἀθεράπευτον· ὃ δέ ἦνωται τῷ (=0129=) Θεῷ, τοῦτο καί σώζεται, καθά φησιν ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος.

Ἄλλ' ἐπειδή τούτοις δὴ τοις τῶν ἁγίων Πατέρων εὐσεβέσι διδάγμασι, τήν τῶν ἑτεροζυγούντων ἀποσκευαζόμενοι παράλογον ἔνστασιν, ἐτέρωθεν ἡμῖν ἐπιφύονται· τήν τῶν ἡμετέρων εἰς ἡμετέραν καταδρομήν· μᾶλλον δέ, τήν τῶν ἀκεραιότερων συναρπαγὴν, ποιούμενοι γραμμάτων προσαγωγὴν, ἤγουν τῆς πρὸς Μαρίνον, ὡς φασί, γεγонуῖας ἡμῖν τόν πρεσβύτερον· καί τῆς πρὸς τόν Πύρρον ἐπιστολῆς, ἀναγκαῖον καί περί τούτων βραχεά εἰπεῖν· (≡15A_172⇒ τήν ἡμετέραν ἐν πᾶσι πληροφοροῦντες ἀγιοσύνην, ὡς πρὸς Μαρίνον μὲν τόν πρεσβύτερον διαφόρως, περί διαφορῶν ἐπεστάλκαμεν γραφικῶν κεφαλαίων· οὐ μὴν γέ τοι καθ' οἷον δήποτε τρόπον, ἢ λέλεκται (ἡμῖν) περί τῶν ἀντιρρόπων οὕτως, καί ἐναντίων δογμάτων· τῆς τε μιᾶς λέγω καί τῶν δύο, τουτέστι, τῶν πλαττομένων αὐτοῖς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός Χριστοῦ τριῶν ἐνεργειῶν ἢ θελήσεων· ὡς ταύτας ἐπ' αὐτοῦ συνιστώντων ἡμῶν, ἐκείνοις ἐφάμιλλον, ἢ πρὸς ἕτερόν τινα παντελῶς. "Εἰ γάρ ἄ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν συνιστάνω», φησί τό σκεῦος τῆς ἐκλογῆς. Ὅθεν καί οὕτως προφερομένην, ἦτοι πλαττομένην, ὡς ἐξ ἡμῶν δῆθεν πρὸς Μαρίνον ἐπιστολήν, ἀλλοτρίαν οὖσαν πάντη καί οὐχ ἡμετέραν, ἡμεῖς τε αὐτοῖ διαρρίπτομεν, καί πάντας ὁμοίως ἡμῖν διαρρίπτειν παρακαλοῦμεν, τοὺς εὐσεβῶς ὁμολογοῦντας τόν Κύριον· ἵνα πᾶσαν τοῖς ἐναντίοις διατειχίσωμεν ἀφορμὴν, προφάσεις προφασίζόμενοις ἐν ἁμαρτίαις, καί τῆς οἰκείας ἀντιλογίας συγκάλυμμα, τήν καθ' ἡμῶν ποιούμενοις συκοφαντίαν· οἱ ἐπειδή τῷ οἰκείῳ μὴ συνίστανται λόγῳ, τῆ τοῦ ἀληθοῦς προσβολῆς φθειρομένῳ, τῷ τοῦ ἡμετέρου δῆθεν γράμματος προσωπεῖῳ, τήν κατά τῶν ἀφελεστέρων ἑαυτοῖς ἀπεργάζονται δολίαν παρεΐδυσιν· ἦν οὐκ ἂν πάθοιεν λοιπόν, ἢ δράσοιεν, οἱ τοῦ ψεύδους τό ἀληθές, τήν καθ' ἡμᾶς περί τούτων ἀπολογία προκρίνοντες.

Πρὸς δέ τόν Πύρρον πάλιν, γεγραφότα πρότερον ἡμῖν τόμον πολύστιχον, καί ἄγαν ἡμᾶς, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἐν τούτῳ τιμήσαντα· κατ' ἐξέτασιν δέ, καί οὐκ ἀπόφασιν, ἐν αὐτῷ δὴ τῷ τόμῳ τόν περί μιᾶς καί δύο τοῦ αὐτοῦ ποιησάμενον λόγον ἐνεργειῶν· (=0132=) καί τήν ἡμετέραν οἷον ἐπιζητοῦντα, καί προσκαλούμενον περί ἑκατέρου λόγου κρίσιν τε καί ὑπόληψιν, εἰκότως καί ἡμεῖς αὐτόν ἐν προοιμίῳ, τοῦ πρὸς αὐτόν ἡμετέρου γράμματος, ἀντετιμήσαμεν, (≡15A_174⇒ ἀποστολικὴν ἐκπληροῦντες παραίνεσιν. Τῆ τιμῇ γάρ ἀλλήλους προηγούμενοί φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος· ὅπου γε καί τοὺς ἑτέρως ἔχοντας, ἢ ἐπιστέλλοντας πρὸς ἡμᾶς ἀγαπᾶν τε καί εὐλογεῖν ὁ θεῖος παρακελεύεται λόγος. Καί ἅμα σπουδῆ μοι καθειστική, μὴ ἐκτραχύνειν· ὁμαλίζειν δέ μᾶλλον τόν ἄνδρα, τοῖς εἰς αὐτόν ἐγκωμίοις, πρὸς συγκατάθεσιν ἵεναι τῶν εὐσεβῶς μοι δεδογματισμένων, κατά τήν τῶν ἁγίων Πατέρων διδασκαλίαν· ὅθεν καί οὕτω νενοηκέναι κατά τήν γεγонуῖαν αὐτῷ παρ' ἐμοῦ συγγραφὴν, τὰ ὑπ' ἐκείνου μοι γραφέντα διωμολόγουν· παρορμῶν αὐτόν οἷον, ὡς ἔφην, καί προσκαλούμενος, εἰς τήν τοῦ εὐσεβοῦς ἐπίνευσιν λόγου, σωτηρίαν αὐτῷ μεγίστην προξενοῦντος, εἶγε τοῦτο σέρξας σὺν ἡμῖν ὠμολόγησεν (ὠμολογήσειεν), ὡς γεγράφαμεν· τουτέστι δύο τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ κατά φύσιν ἐνεργείας, ὡς περ οὖν καί φύσεις ἠνωμένας ἀσυγχύτως καί ἀδιαιρέτως, θείαν καί ἀνθρωπίνην· ἄκτιστον καί κτιστήν· ἀλλ' οὐ μίαν καί τήν αὐτὴν ὄπωσοῦν

λεγομένην. Οὐ γάρ Πατρικός, αίρετικός δέ μάλλον ὁ περί μιᾶς καί τῆς αὐτῆς ἐνεργείας ἢ θελήσεως ἢ φύσεως λόγος, ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός Κυρίου ἡμῶν καί Θεοῦ.

Τῆς μὲν οὖν πρὸς αὐτόν ἐκεῖνον, ἤγουν τόν Πύρρον, ἡμετέρας εὐφημίας τοιοῦτος ὁ τρόπος κατέστηκε, τῆς ἀντιρρόπου δόξης αὐτόν ἡρέμα διίσταν ἔπειγόμενος, καί πρὸς τόν ὀρθόν ἐπαναβιβάζειν λόγον τῆς πίστεως. Εἰ δέ τις τοῦ καθ' ἡμᾶς, διαμαρτάνων σκοποῦ, πρὸς τήν εὐφημίαν ἔτι δυσφορεῖ, τήν τῆς ἡμετέρας οἰκονομίας ἐν τούτῳ δὴ μάλιστα λόγον οὐκ ἀποδεχόμενος, παρείσθω δὴ τούτῳ, καί διαρρίπτέσθω κατὰ τό δοκοῦν ἢ εὐφημία, μηδέ ἡμῖν λοιπόν ἐπέραστος οὔσα, προσάντης δέ μάλλον μετὰ τήν τελείαν τάνδρος ἐκτροπήν· κυρούσθω δέ σὺν ἡμῖν τῶν πρὸς αὐτόν ὀρθοδόξως δογματισθέντων ἢ δύναμις.

Ἔχετε, Πατέρες ἅγιοι, τῆς πληροφορίας διὰ τῆς ἡμετέρας ἀπολογίας τόν λόγον· ἀλλ' ἀνδρίζεσθε, καί κραταιοῦσθε πνεύματι, μή παρακλινόμενοι δεξιά ἢ ἀριστερά, πρὸς τῶν ἐναντίων ἀνδρῶν καί δογμάτων· ἀλλ' ὁδῶ βασιλικῆ στήριζόμενοί τε καί ποδηγούμενοι (≡15A_176≡) παρ' αὐτοῦ τοῦ εἰπόντος, Ἐγὼ εἰμί ἢ ὁδός, καί ἡ ζωὴ, καί ἀλήθεια, σύμψυχοι, τό αὐτό φρονοῦντες, καί ὁ Θεός τῆς εἰρήνης ἔσται μετὰ πάντων ὑμῶν, εὐσεβῶς ἀεὶ κηρυττόμενος, καί ὁσίως παρ' ὑμῶν λατρευόμενος· καί πέρας τῆς ἐνταῦθα μακαρίας πολιτείας τε καί ὁμολογίας, ἑαυτόν ἐκεῖσε μακαριωτέραν παρεχόμενος ὑμῖν κληροδοσίαν τε καί ἀνάπαυσιν· μεθ' οὗ τῷ Πατρί σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, τιμὴ, κράτος, προσκύνησις, νῦν καί ἀεὶ, καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ἸΣΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΜΑΡΙΝΟΝ ΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

(=0193=) Ἰσον ἐπιστολῆς πρὸς τόν κύριον Μαρίνον τόν πρεσβύτερον τῆς Κύπρου.

(≡15A_178≡) Νόμῳ θείῳ κατὰ Θεόν εὐθυνόμενος, θεοτίμητε πάτερ, νόμον ὑπερεῖδες ἀνθρώπινον, κενώσῃ τό μέτριον ὑπεράρας, καί πτωχεῖα τό ἐντελές μεγαλύνας τῆς ἐμῆς περὶ τε τό νοεῖν καί λέγειν ἀπειρίας, ἢ προπετείας, εἰπεῖν οἰκειότερον· οὐ γάρ αἰσχύνομαι τά ἐμά καί τῆς ἐμῆς ἀσθενείας, πάθη δεόντως ἐξαγορεύειν, καί τόσῳ προθυμία μάλλον ἀποκαλύπτειν, ἢ ὅσον φιλανθρωπία ἐπικαλύπτειν ἐσπούδασας. Τίς γάρ ποτ' ἂν ἀλόγου λόγον οὕτω προσήκατο, καί φρενίτιδος νοῦν διανοίας ἐδέξατο, μή τί γε παντελῶς εἰπεῖν, ἀπεσέμνυνεν ὡς σύ τό ἐμόν, θεοτίμητε πάτερ, οὐχ ὅσον μόνον δι' ἀγάπην παραδραμῶν τό ἀπαίδευτον, κατ' ἄκρον ἐτίμησας· ὃ δὴ μέγιστον τῷ ἀκόσμῳ πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλά καί ὅσον διὰ χάριν ἐπιβαλὼν τό αἰδέσιμον, ᾧ τήν οἰκειάν παγκαλῶς εἴωθας ὠραΐζειν διάνοιαν, ὑπερβολῆ κατεφαίδρυνας· ἐξ ὧν ὃ τε λόγος καί τρόπος συνίσταται τῆς ἀληθοῦς εὐγενείας, ἢ Θεοῦ συγγενείας, εἰπεῖν ἀληθέστερον ἢ καί οἰκειότερον· οὐ μάλλον μετεωρίζειν εἰδώς· οὐ γάρ πέφυκεν ἢ μετριάζειν ποιῶν· καί γάρ εἴωθέ πως ἀμεταβόλως ἐδράζειν πρὸς ὑφesiν, τῇ ὑπερβολῇ τῶν οὐ προσόντων πλεῖον ἀποκαλύπτων τήν ἔνδειαν, καί γνωρίζων τήν γύμνωσιν· καί τῇ παραδείξει τῶν ὑπέρ ἀξίαν, αὐστηρότεραν (≡15A_180≡) ἐνείεις τῶν κατ' ἀξίαν τήν αἴσθησιν, ἠνίκα τοῦ τῆς ψυχῆς βάθους κατακρατήσας, τό μέγεθος τοῦ ἀπεμφαίνοντος ἰδεῖν, ἀπαρακαλύπτως ποιήσειεν· ὃ δὴ μάλιστα πεπονθώς, τῇ τῶν ὑμετέρων εὐχῶν διατρανώσει, θείων ἠψάμην θεσμῶν, οὓς λόγος οἰκονομίας τῆς ὑπέρ ἔννοιαν εἶδε προνοητικῶς συντηρεῖν καί προβάλλεσθαι τοῖς κατ' ἐμέ χειραγωγίας προσδοκόμενοις καί χρήζουσι.

Καί μετά βραχέα. Ἀμέλει τοι γοῦν τῶν τοῦ νῦν ἀγιοτάτου, Πάπα συνοδικῶν, ἐν τοσοῦτοις, ὅσοις (=0136=) γεγράφατε, κεφαλαίοις, οἱ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ἐπελάβοντο· δυσί δέ μόνοις, ὧν, τό μὲν ὑπάρχει περί θεολογίας, ὅτι τε φησὶν εἶπεν, " Ἐκπορεύσθαι κάκ τοῦ Υἱοῦ τό Πνεῦμα τό ἅγιον»· τό δέ ἄλλο, περί τῆς θείας σαρκώσεως· ὅτιπερ γέγραφε· "Δίχα τόν Κύριον εἶναι τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας ὡς ἄνθρωπον». Καί τό μὲν πρῶτος, συμφώνους παρήγαγον χρήσεις τῶν Ῥωμαίων Πατέρων· ἔτι γε μήν καί Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς πονηθείσης αὐτῷ εἰς τόν εὐαγγελιστήν ἅγιον Ἰωάννην ἱεραῶν πραγματείας· ἐξ ὧν, οὐκ αἰτίαν τόν Υἱόν ποιῶντας τοῦ Πνεύματος, σφᾶς αὐτούς ἀπέδειξαν· μίαν γάρ ἴσασιν Υἱοῦ καί Πνεύματος τόν Πατέρα αἰτίαν· τοῦ μὲν κατά τήν γέννησιν· τοῦ δέ, κατά τήν ἐκπόρευσιν· ἀλλ' ἵνα τό δι' αὐτοῦ προιέναι δηλώσωσι· καί ταύτη τό συναφές τῆς οὐσίας καί ἀπαράλλακτον παραστήσωσι.

Τῷ δέ δευτέρῳ, μηδεμιᾶς χρήσουσι τό παράπαν ἀπολογίας. Ποία γάρ ἐν τούτῳ ἀμφισβήτησις· εἰ καί τοῖς προφασιζόμενοις νομίζεται διά τό δύστροπον. Ὅμως δ' οὖν ἐξεδυσώπησαν, εἰπόντες «Μήτε τήν κατά νοῦν ἔχειν ἀμαρτίαν, καθ' ἣν πρωτοπαθήσας φαίνεται πως ὁ Ἀδάμ, μήτε τήν ἐξ αὐτῆς προϊούσαν διά σώματος πρᾶξιν τοῦ κακοῦ καί ἐνέργειαν».

Οὗτοι μὲν οὖν ταῦτα, περί ὧν οὐκ εὐλόγως ἀνεκλήθησαν· ἐκεῖνοι δέ περί ὧν καί μάλα δικαίως, οὐδεμίαν μέχρι καί νῦν πεποίηται τήν ἀπολογίαν, ὅτι μηδέ τήν παρεισαχθέντων τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκβολήν. Μεθερμηνεύειν δέ τά οἰκεῖα, τοῦ τάς ὑποκλοπᾶς (≡15A_182⇒) χάριν διαφυγεῖν τῶν ὑποπιπτόντων κατά τήν ὑμετέραν κέλευσιν, παρεκάλεσα τούς Ῥωμαίους· πλήν ἔθους κεκρακηκότος οὕτω ποιεῖν καί στέλλειν, οὐκ οἶδα τυχόν εἰ πιστεῖεν. Ἄλλως τε καί τό μή οὕτως δύνασθαι διακριβοῦν ἐν ἄλλῃ λέξει σέ καί φωνῇ τόν ἑαυτῶν νοῦν ὡσπερ ἐν τῇ ἰδίᾳ καί θρεψαμένη, καθάπερ οὖν καί ἡμεῖς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς τόν ἡμέτερον. Γενήσεται δέ πάντως αὐτοῖς, πείρα τήν ἐπήρειαν μαθοῦσι, καί ἡ περί τούτου φροντίς.

Τῷ δέ περί οὐσίας καί φύσεως, ὑποστάσεώς τε δὴ καί προσώπου, καί τῶν καθεξῆς κεφαλαίων, ἐνέτυχον σχέδει Θεοδώρου τοῦ τῆς Φαράν· καί ὡς ἐν εἰσαγωγῆς τρόπῳ τυχόν οὐκ ἀσυντελοῦσιν· ἐν δέ τῷ περί προσώπου καί τῆς ὑποστάσεως λόγῳ, οὐ τοῖς περί τούτων κανόσι μᾶλλον, ἢ ἑαυτῷ φαίνεται στοιχήσας πως, ὑποστατικὴν λέγοντι τήν ἐνέργειαν· ὃν καί τῆς οἰκείας δόξης καθηγητήν καί συνήγορον, οἱ τῆς ἐναντίας προβάλλονται· τήν πᾶσαν ἐξ αὐτοῦ καί τῶν αὐτοῦ ῥημάτων σχεδόν τυπώσαντες τε καί ὑπαγορεύσαντες Ἐκθεσιν. Καί γάρ κατά ταῦτα λόγον συνεσκίασέ πως καί ἡμαύρωσε, τῷ προσώπῳ δεδωκώς ὡς προσώπῳ τήν χαρακτηρίζουσαν τήν φύσιν ἐνέργειαν· οὐχί τόν πῶς καί ὅποιον τῆς (=0137=) κατ' αὐτήν ἐκβάσεως τρόπον· καθ' ἣν ἡ διαφορότης τῶν τε πραττόντων καί τῶν πραττομένων γνωρίζεται, κατά φύσιν, ἢ παρά φύσιν ἐχόντων. Ὡς γάρ τι ὧν προηγουμένως, ἀλλ' οὐχ ὡς τις ἕκαστος ἡμῶν ἐνεργεῖ· τουτέστιν, ὡς ἄνθρωπος· ὡς δέ τις, οἷον Παῦλος ἢ Πέτρος, τόν τῆς ἐνεργείας σχηματίζει τρόπον, ἐνδόσει τυχόν ἢ ἐπιδόσει, οὕτως ἢ ἐκείνως ὑπ' αὐτοῦ κατά γνώμην τυπούμενος. Ὅθεν ἐν μὲν τῷ τρόπῳ τό παρηλλαγμένον τῶν προσώπων κατά τήν πρᾶξιν γνωρίζεται· ἐν δέ τῷ λόγῳ, τό τῆς φυσικῆς ἀπαράλλακτον ἐνεργείας. Οὐ γάρ ὁ μὲν μᾶλλον, ὁ δέ ἥττον ἐστὶν ἐνεργῆς ἢ λογικός· ἀλλ' ἐπίσης ἅπαντες τόν τε λόγον ἔχομεν καί τήν τούτου κατά φύσιν ἐνέργειαν. (≡15A_184⇒) Μᾶλλον δέ καί ἥττον· καί οὕτως ἢ ἐκείνως δίκαιος ἢ ἄδικος, τῷ τόν μὲν τοῖς κατά φύσιν ἔψεσθαι πλέον· τόν δέ τούτων ἀφέψεσθαι. Τηρητέον δέ δι' ἀκριβείας τούς περί τι παρεγκληθέντας. Ἐπειδή βιάζονται πως καί ἔλκουσι τούς τε τῶν πραγμάτων ὄρους, καί τούς κανόνας πρὸς τό

δοκοῦν, ὡσπερ ἐξ ἐπιτάγματος μεταφέροντες, ἵνα τὰ οἰκεῖα δῆθεν ἐκ παρατροπῆς ὑποστήσωσι.

Τὰς σταλείσας τετράδας, καίτοι μή κατά σχολήν μετιών, λέγω δὴ τὰς περὶ ψυχῆς καὶ τῶν λοιπῶν κεφαλαίων, τό δοκοῦν περὶ αὐτῶν γνωρίζω. Τό γάρ τάχος τοῦ ἐξορμῶντος, οὐ συνεχῶρει ταύτας διελθεῖν· ὅτι καὶ μετὰ πλείους ἡμέρας τοῦ καταλαβεῖν ἐν τῷ Βυζακίῳ, πρὸς τὴν ἐμὴν γέγονεν οὐδενίαν ἐν Καρθαγένῃ. Λοιπὸν δέ καὶ εἰργομένῳ μοι κακῆς τῆς προσοῦσης μοι τῶν ὀμμάτων ὡς εἰπεῖν ἀδρανεῖας· ἐπεὶ καὶ τὴν περὶ τούτων κέλευσιν ὑμῶν, ὡς τάχος ἠβουλόμην πληρῶσαι, πέπομφα. Ἡ κριθεῖσα τῆς μεταγραφῆς χάριν τοῦ τείχους οἰκονομία, τοῖς ἀγιωτάτοις ὑμῖν, τοῦ τὴν ἐρμηνείαν ἔχοντος τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, κάμοι τῷ ἡμετέρῳ λίαν πέφανται προσηνῆς, ὡς μή καταδρομῆς αἰτία γένηται κατὰ τοῦ ἐκθεμένου, τοῖς πάντα κατὰ τό δοκοῦν μεταλλεύειν οὐ καλῶς πειρωμένοις.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΝ ΡΩΜΗ ΓΡΑΦΕΙΣΗΣ

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς ἐν Ῥώμῃ γραφείσης.

(=15A_186=> Ταῦτα γάρ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, καὶ οἱ τόν Κύριον εἰλικρινῶς καὶ ὀρθοδόξως πανταχοῦ γῆς ὁμολογοῦντες, ὡσπερ εἰς ἥλιον φωτός ἀϊδίου εἰς τὴν Ῥωμαίων ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν καὶ τὴν αὐτῆς ὁμολογίαν καὶ πίστιν, ἰθυτενῶς ἀποβλέπουσιν, ἐξ αὐτῆς τὴν ἀπαστράπτουσαν αἴγλην προσδεχόμενοι, τῶν πατρικῶν καὶ ἀγίων δογμάτων, καθὼς αἱ θεόληπτοι καὶ θεσπέσιοι εἰλικρινῶς καὶ πανευσεβῶς ἐξέθεντο ἅγιοι ἔξ σύνοδοι, ἐκφαντερικώτατα φάσκοντες τό σύμβολον τῆς πίστεως. Ἀπαρχῆς γάρ τῆς πρὸς ἡμᾶς καταβάσεως τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ (=0140=) Λόγου, μόνην κρηπίδα καὶ θεμέλιον αἱ πᾶσαι πανταχοῦ τῶν Χριστιανῶν Ἐκκλησίαι, τὴν αὐτόθι μεγίστην ἐκτήσαντό τε καὶ ἔχουσιν· ὡς οὐδαμῶς μὲν κατισχυομένην κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ Σωτῆρος ἐπαγγελίαν, ὑπὸ ἄδου πυλῶν· ἀλλ' ἔχουσαν τὰς κλεῖς τῆς εἰς αὐτόν ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ὁμολογίας· καὶ τοῖς εὐσεβῶς προσερχομένοις ἀνοίγουσαν τὴν ὄντως φύσει καὶ μόνην εὐσέβειαν· ἀποκλείουσαν δέ καὶ ἐμφράττουσαν πᾶν αἰρετικόν στόμα, λαλοῦν ἀδικίαν εἰς τό ὕψος. Καὶ γάρ ἄπερ αὐτός ὁ τῶν ὄλων δημιουργός καὶ Δεσπότης Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, οἱ τε τούτου μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι, καὶ οἱ καθεξῆς ἅγιοι Πατέρες τε καὶ διδάσκαλοι καὶ μάρτυρες, ἱερουργηθέντες οἰκείοις ἔργοις τε καὶ λόγοις, ἀγῶσί τε καὶ ἰδρῶσι, καὶ πόνοις καὶ αἵμασι, καὶ τελευταῖον ἐξαισίοις θανάτοις διὰ τὴν ἡμῶν τῶν εἰς αὐτόν πιστευόντων καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν ἐθεμελίωσαν καὶ ὠκοδόμησαν, διὰ δύο ῥημάτων ἀπονητί καὶ δίχα θανάτου (καμάτου), ὡ τῆς τοῦ Θεοῦ μακροθυμίας καὶ ἀνοχῆς! καταλῦσαι σπουδάζουσι, καὶ ἀκυρῶσαι τό μέγα καὶ ἀάμφωτον καὶ πανύμνητον τῆς Χριστιανῶν ὀρθοδόξου θρησκείας μυστήριον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΦΥΣΕΩΝ

Περὶ τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων.

(=15A_188=> α'. Ὁ Ἄρειος τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογεῖ· ἀλλὰ τὴν Μονάδα ἀρνεῖται· καὶ οὐ λέγει ὁμοούσιον τὴν ἁγίαν Τριάδα. Ὁ δὲ Σαβέλλιος, τὴν Μονάδα ὁμολογεῖ· ἀλλὰ τὴν Τριάδα ἀρνεῖται· τόν γάρ αὐτόν λέγει Πατέρα καὶ Υἱόν καὶ ἅγιον Πνεῦμα· ἡ δὲ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν Μονάδα ὁμολογεῖ, καὶ τὴν Τριάδα κηρύττει. Ὁ Μακεδόνιος ὁμοῖα τῷ Ἀρείῳ πρεσβεύει· τό γάρ ἅγιον Πνεῦμα, κτίσμα ὑποτίθησιν· ἡ δὲ Ἐκκλησία, ὁμοούσιον τῷ Πατρί καὶ τῷ Υἱῷ τό Πνεῦμα τό ἅγιον ἀνακηρύττει, καὶ Θεόν πῶς διαβεβαιοῖ. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος,

Νεστόριος τήν φυσικήν διαφοράν λέγει· ἀλλά τήν ἔνωσιν οὐχ ὁμολογεῖ, οὐ γάρ λέγει ταύτην καθ' ὑπόστασιν γεγονέναι. Ὁ δέ Εὐτυχής, τήν μέν ἔνωσιν ὁμολογεῖ· τήν δέ καθ' οὐσίαν διαφοράν ἀρνεῖται, καί σύγχυσιν τῶν φύσεων εἰσάγει. Ἡ δέ Ἐκκλησία, καί τήν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν διά τό ἀδιαίρετον, καί τήν καθ' οὐσίαν διαφοράν διά τό ἀσύγχυτον πρεσβεύει.

β'. Πῶς ἡ ἄκρα ἔνωσις καί ταυτότητα ἔχει, καί ἑτερότητα; Ἡ ταυτότητα οὐσιῶν καί ἑτερότητα προσώπων, καί τό ἔμπαλιν. Οἷον ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος, ταυτότης μέν ἐστίν οὐσίας· ἑτερότης δέ προσώπων· μίαν γάρ οὐσίαν ὁμολογοῦμεν· τρεῖς δέ ὑποστάσεις. Ἐπί δέ τοῦ ἀνθρώπου, ταυτότης μέν ἐστίν προσώπου· ἑτερότης δέ οὐσιῶν· ἑνός γάρ ὄντος ἀνθρώπου, ἄλλης οὐσίας ἐστίν ἡ ψυχή, καί ἄλλης ἡ σὰρξ. Ὁμοίως δέ καί ἐπί τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· ταυτότης μέν ἐστίν προσώπου· ἑτερότης δέ, οὐσιῶν· ἑνός γάρ ὄντος προσώπου, ἤτοι ὑποστάσεως, ἑτέρας (=0148=) οὐσίας ἐστίν ἡ (≡15A_190⇒) θεότης, καί ἑτέρας ἡ ἀνθρωπότης. Ὡσπερ γάρ ἀδύνατον τῆς ἁγίας Τριάδος ὁμολογεῖν μέν τήν ἔνωσιν, μή ἐκφωνεῖν δέ τήν διαφοράν· οὕτως ἀνάγκη πᾶσα ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, καί τήν ἔνωσιν καί τήν διαφοράν κηρύττειν.

γ'. Ὡσπερ γάρ οὐ διά τῶν αὐτῶν σημαίνεται λέξεων, ἤ τε διαφορά καί ἡ ἔνωσις ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος· ἀλλά διά τοῦ μέν λέγειν τρεῖς ὑποστάσεις, ἡ διαφορά· διά τοῦ ὁμολογεῖν δε μίαν οὐσίαν, ἡ ἔνωσις ὁμολογεῖται· οὕτω καί ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος· διά μέν τοῦ γνωρίζειν τὰς δύο φύσεις, ἡ διαφορά· διά δέ τοῦ κηρύττειν μίαν ὑπόστασιν σύνθετον, ἡ ἔνωσις ὁμολογεῖται.

δ'. Ὡσπερ γάρ Ἄρειον ἀναθεματίζομεν, οὐχ ὡς κηρύττοντα ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος τήν καθ' ὑπόστασιν διαφοράν· ἀλλ' ὡς μή λέγοντα τήν φυσικήν ἔνωσιν· οὕτω καί Νεστόριον ἀναθεματίζομεν, οὐχ ὡς γνωρίζοντα τήν φυσικήν διαφοράν ἐπί τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ὡς μή λέγοντα τήν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν.

ε'. Ὡσπερ Σαβέλλιον ἀναθεματίζομεν, οὐχ ὡς κηρύττοντα ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος τήν φυσικήν ἔνωσιν· ἀλλ' ὡς μή λέγοντα τήν καθ' ὑπόστασιν διαφοράν· οὕτως Εὐτυχέα ἀναθεματίζομεν, οὐχ ὡς μή λέγοντα τήν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν ἐπί τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ὡς μή γνωρίζοντα τήν φυσικήν διαφοράν;

στ'. Τήν καθ' ὑπόστασιν διαφοράν ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος, καί τήν φυσικήν διαφοράν ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, οὐκ ἐν αἰσθήσει χρή λέγειν, ἀλλά νοῆσαι τοῖς τῆς διανοίας ὄμμασιν. Καί πῶς, ἐπί μέν τῆς ἁγίας Τριάδος ἐκφωνεῖτε τὰς τρεῖς ὑποστάσεις διά τήν καθ' ὑπόστασιν διαφοράν· ἐπί δέ τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, οὐκ ἐκφωνεῖτε δύο φύσεις ἐν μιᾷ ὑποστάσει, διά τήν φυσικήν διαφοράν;

ζ'. Ὡσπερ γιά τό ὁμοούσιον τῆς ἁγίας Τριάδος, μίαν οὐσίαν· (≡15A_192⇒) καί διά τό ἑτεροῦπόστατον τρεῖς ὑποστάσεις λέγεις· οὕτω διά τό ἑτερούσιον τοῦ Λόγου καί τῆς σαρκός, δύο οὐσίας· καί διά τό μή ἰδιοῦπόστατον, μίαν ὑπόστασιν λέγε.

η'. Ὡσπερ ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος τήν μίαν οὐσίαν, οὐκ ἐπί συγχύσει τῶν τριῶν ὑποστάσεων λέγομεν· οὔτε τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ἐπί ἀναιρέσει τῆς μιᾶς οὐσίας· οὕτως ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, (=0149=) τήν μίαν ὑπόστασιν, οὐκ ἐπί συγχύσει τήν δύο φύσεων αὐτοῦ λέγομεν· οὔτε τὰς δύο φύσεις, ἐπί διαιρέσει τῆς μιᾶς ὑποστάσεως.

θ'. Ὁ μή λέγων ἐπί Χριστοῦ διά τήν τῶν φύσεων διαφοράν, τήν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν, Νεστοριανός ἐστίν· καί ὁ μή λέγων ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἔνώσει τήν φυσικήν διαφοράν, Εὐτυχιανιστής ἐστίν· ὁ δέ καί τήν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν, καί τήν φυσικήν διαφοράν κηρύττων ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, τήν βασιλικήν καί ἀμώμητον πίστιν κρατεῖ.

ί'. Ὁ τοίνυν λέγων καί διαφοράν καί ἔνωσιν ἐπί τοῦ Χριστοῦ, οὔτε τήν διαφοράν ἀναιρεῖ, οὔτε τήν ἔνωσιν συγχέει. Καί γάρ ὁ θεῖος Κύριλλος ἀναθεματίζει

τούς διά τήν διαφοράν ἀναιροῦντας τήν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν· καί ἡ οἰκουμενική σύνοδος ἀναθεματίζει τούς διά τήν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ἀναιροῦντας τήν φυσικήν διαφοράν ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἀγίας Τριάδος.

ΟΡΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

Ὅροι διάφοροι.

(=15A_194⇒ Οὐσία καί φύσις, ταυτόν· ἄμφω γάρ κοινόν καί καθόλου, ὡς κατά πολλῶν καί διαφερόντων τῶ ἀριθμῶ κατηγορούμενα, καί μήποτε καθοτιοῦν ἐνί προσώπῳ περιοριζόμενα.

Ἐνυπόστατόν ἐστι, τό κατά τήν οὐσίαν κοινόν, ἡγουν τό εἶδος, τό ἐν τοῖς ὑπ' αὐτό ἀτόμοις πραγματικῶς ὑφιστάμενον, καί οὐκ ἐπινοία ψιλή θεωρούμενον.

Ἄλλως, ἡ πάλιν ἐνυπόστατόν ἐστι, τό ἄλλῳ διαφόρῳ κατά τήν οὐσίαν εἰς ἑνός σύστασιν προσώπου καί μιᾶς γένεσιν ὑποστάσεως, συγκείμενόν τε καί συνυφιστάμενον, καί οὐδαμῶς καθ' αὐτό γνωριζόμενον.

Ὅμοουσίον ἐστι τό τῆς αὐτῆς οὐσίας ἄλλῳ τυγχάνον, διάφορον δέ πρός τό αὐτό κατά τήν ὑπόστασιν ὄν· ὡς ἐπί τε ἀνθρώπου καί τῶν ἄλλων ἔχει εἰδῶν. Εἴ τι οὖν ἄλλῳ ταυτόν ὑπάρχει κατά τήν οὐσίαν, οὐ ταυτόν ὑπάρχει τῶ αὐτῶ καί κατά τήν ὑπόστασιν· καί εἴ τι ἐν καί ἠνωμένον τῶ αὐτῶ τυγχάνει κατά τήν οὐσίαν, οὐχ ἔν οὔτε ἠνωμένον τῶ αὐτῶ τυγχάνει καί κατά τήν ὑπόστασιν· καί εἴ τι διαφοράν ἔχει πρός ἄλλο κατά τήν ὑπόστασιν, τοῦτο ἕνωσιν ἔχει πρός τό αὐτό κατά τήν οὐσίαν.

Οὐσιώδης οὖν ἕνωσις ἐστίν, ἡ τὰς διαφόρους κατ' ἀριθμόν καί πολλάς ὑποστάσεις εἰς μίαν καί τήν αὐτήν οὐσίαν συνάγουσα. Οὐσιώδης καί διαφορά τυγχάνει, λόγος καθ' ὄν ἡ οὐσία, ἡγουν φύσις, ἀμειώτος τε καί ἄτρεπτος, ἄφурτος ὁμοῦ καί ἀσύγχυτος διαμένει, καί τήν πρός ἄλλο κατ' εἶδος ἕτερον εἰς μίαν ὑπόστασιν (=15A_196⇒ ποιουμένη σύνοδον, οὐδ' ὄλως τῆς κατά φύσιν ἰδίας ἐξίσταται φύσεως.

(=0152=) Ὑπόστασις καί πρόσωπον, ταυτόν· ἄμφω γάρ μερικόν τε καί ἴδιον, ὡς ἐφ' ἑαυτῶν τήν περιγραφὴν, ἀλλ' οὐκ ἐν πλείοσι τήν κατηγορίαν φυσικῶς κεκτημένα.

Ἐνούσιον ἐστι τό μή μόνον ἐνθεωρούμενον ἔχον ἐφ' ἑαυτοῦ τό τῶν ἰδιωμάτων ἄθροισμα, καθ' ὃ ἄλλο ἀπ' ἄλλου γνωρίζεται, ἀλλά καί τό κοινόν τῆς οὐσίας πραγματικῶς κεκτημένον.

Ὅμοῦπόστατόν ἐστι, τό εἰς μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν ἄλλῳ συντεθειμένον· διάφορον δέ πρός τό αὐτό κατ' οὐσίαν τυγχάνον· ὡς ἐπί τε ψυχῆς καί σώματος ἔχει, καί τῶν ἄλλων ὅσα φύσεως ἑτερότητι διαφέροντα, καθ' ὑπόστασιν ἠνωται. Εἴ τι οὖν ἄλλῳ καθ' ἕνωσιν συντεθέν, ταυτόν ὑπάρχει κατά τήν ὑπόστασιν, τουτέστιν, ὑπόστασις μετ' αὐτοῦ γέγονε μία, ἕτερον τῶ αὐτῶ κατά τήν οὐσίαν ἐστί. Καί εἴ τι ἐν καί ἠνωμένον ἄλλῳ τυγχάνει κατά τήν ὑπόστασιν, τοῦτο οὐχ ἔν οὔτε ὁμογενές ἐστι τῶ αὐτῶ καί κατά τήν οὐσίαν. Καί εἴ τι συντεθειμένον ἄλλῳ διαφοράν ἔχει κατά τήν οὐσίαν, τοῦτο ἕνωσιν ἔχει πρός τό αὐτό κατά τήν ὑπόστασιν.

Ὑποστατική οὖν ἕνωσις ἐστίν, ἡ τὰς διαφόρους οὐσίας ἡγουν φύσεις εἰς ἕν πρόσωπον, καί μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν συνάγουσά τε καί συνδέουσα. Ὑποστατική δέ διαφορά, τυγχάνει λόγος, καθ' ὄν ἡ κατά τό ἄθροισμα τῶν ἐνθεωρουμένων ἰδιωμάτων τῶ κοινῶ τῆς οὐσίας ἑτερότης, τέμνουσα κατ' ἀριθμόν ἄλλον ἀπ' ἄλλου, τήν τῶν ἀτόμων ποιεῖται πληθύν.

Σχετική ἕνωσις ἐστίν, ἡ τὰς διαφόρους γνώμας εἰς ἕν συνάγουσα θέλημα. Σχετική δέ διαφορά ἐστίν ἡ τό ἐν θέλημα γνώμης ἑτερότητι διατέμνουσα κίνησις.

Σχετική ἔνωσις ἐστὶ, φιλική συνδιάθεσις, ἢ θελημάτων ὁμονοητική σύμπνοια καὶ ἐπίνευσις. Σχετική διαφορά ἐστὶ, γνώμης (≡15A_198⇒ ἑτερότης, ἢ θελημάτων ἀνομοιότης, ἢ διαίρεσις διαθέσεως.

Συγχυτική ἔνωσις ἐστὶν, ἢ ἐξ ὑποστάσεων εἰς ὅλου τινός κατὰ σύνοδον γινομένη σύνθεσις, ἢ τις τήν τῶν μερῶν ἑαυτῆς μετὰ τήν ἔνωσιν ἐν εἶδει καὶ σχήματι, σωζομένην οὐκ ἔχει τὸ σύνολον ὑπαρξίν· ἀλλ' ἠφανισμένην ὁμοῦ καὶ πεφυρμένην καὶ ἄγνωστον, καὶ τῶν κατ' αὐτήν συνδεδραμηκότων οὐδεμίαν οὐδαμῶς κέκτηται διαφορὰν, τήν οὐσιώδη τούτων ἰδιότητα διασημαίνουσαν.

Διαίρεσις ἐστὶ, τομὴ διαμπάξ ἀνά μέρος τιθεῖσά τε καὶ χωρίζουσα καὶ καθ' ἑαυτήν θεωρεῖσθαι παρασκευάζουσα, κατὰ τε οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν, τήν ἐκάστου πράγματος ὑπαρξίν.

Ἐποστάσεως ἴδιόν ἐστὶ, τὸ καθ' ἑαυτήν ὁρᾶσθαι, καὶ τῶν ὁμοειδῶν κατ' ἀριθμὸν διαστελλεσθαι. Ἐνυποστάτου ἴδιόν ἐστὶ, ἢ τὸ μετ' ἄλλου διαφόρου κατὰ (=0153=) τήν οὐσίαν ἐν ὑποστάσει γνωρίζεσθαι καθ' ἔνωσιν ἄλυτον· ἢ τὸ ἐν ἀτόμοις φυσικῶς τυγχάνειν καθ' ὑπαρξίν.

Οὐσίας ἴδιον, τὸ ἐν πᾶσι καὶ πάντων φυσικῶς κατηγορεῖσθαι τε καὶ προφαίνεσθαι. Ἐνουσίου ἴδιον, τὸ πραγματικῶς ὑφίστασθαι, καὶ φέρειν ἀπάντων ἐφ' ἑαυτοῦ τῶν προσωπικῶν ἰδιωμάτων τοὺς ἀληθεῖς χαρακτήρας.

Δύναμις ἐστὶν, ἔνυλος ἐνέργεια· ἐνέργεια, ἄυλος δύναμις. Ἡ πάλιν, ἐνέργειά ἐστὶ δυνάμεως φυσικῆς ἀποτέλεσμα.

Θέλημα φυσικόν ἐστὶν, οὐσιώδης τῶν κατὰ φύσιν συστατικῶν ἔφεσις. Θέλημα γνωμικόν ἐστὶν, ἢ ἐφ' ἐκάτερα τοῦ λογισμοῦ αὐθαίρετος ὁρμὴ τε καὶ κίνησις.

Διαφορά ἐστὶ λόγος, καθ' ὃν ἢ πρὸς ἄλληλα τῶν σημαινομένων ἑτερότης σῶζεσθαι πέφυκε, καὶ τοῦ πῶς εἶναι δηλωτικός.

Ταυτότης ἐστὶν ἀπαραλλαξία, καθ' ἣν ὁ τοῦ σημαινομένου λόγος τὸ πάντη κέκτηται μοναδικόν, μηδενὶ τρόπῳ διαφορᾶς γνωριζόμενον.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ΚΑΙ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΣ, ... ΕΚΘΕΣΙΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ... ΣΕΡΓΙΟΥ ...

Πνευματικός τόμος καὶ δογματικός, ἀποδεικνύς τήν κατὰ καινοτομίαν γεγонуῖαν ἐπέισακτον ἔκθεσιν Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως, ἐξ ὑποστολῆς Σεργίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως προέδρου, ἀπάδουσα μὲν τῶν ἱερῶν Λογίων τε καὶ Πατέρων· συνάδουσα δέ τοῖς ἀνιέροις αἰρετικοῖς τοῖς τήν τε σύγχυσιν ἄμα, καὶ τήν διαίρεσιν τερατολογουῖσιν ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστόν τόν Θεόν ἡμῶν μυστηρίου. Γραφεῖσα ἀπό Ῥώμης πρὸς Στέφανον τόν ἀγιώτατον ἐπίσκοπον Δώρων, τελουῖντα ὑπὸ τόν ἄγιον καὶ ἀποστολικόν θρόνον τῆς ἀγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλεως.

(≡15A_200⇒ Νυκτί μὲν τόν παρόντα βίον, μύλωνι δέ τήν τούτου κίνησιν, καὶ κλίνη τήν ἀνάπαυσιν ἀπεικάσας ὁ Κύριος, τῶν ἐν ἐκατέρωθεν ὄντων (μύλωνι τε λέγω καὶ κλίνη) τόν μὲν αἴρεσθαι, τόν δέ ἀφίεσθαι διωρίσατο. Καὶ αἴροντα (αἴρεσθαι) μὲν τυχόν, τόν ἐκείνης μὲν διὰ θεωρίας, ταύτης δέ διὰ πράξεως ἀπολυθέντα· καὶ μήτε περιγραφῆ διαστημάτων, ἐν οἷς ὁρᾶται τῶν ὀρωμένων ἢ κινήσις, μήτε θρύψει παθῶν, ἐν οἷς ἢ ἀνάπαυσις, ἐναπομείναντα κατὰ διάθεσιν· ἀφίεσθαι δέ, τόν τούτοις αὐθαίρετως ἐνισχημένον, διὰ τὸ τῆς ψυχῆς φιλήδονόν τε καὶ φιλομετέωρον. Τί δέ κρατεῖσθαι με τόν ἡμέτερον δοῦλον πείρα πρότερον, καθάπερ ἀκοῆ τήμερον μεμεθηκότες, θεολαμπεῖς καὶ πανάριστοι, πῶς ἂν οἷς (≡15A_202⇒ γεγράφατε συμπαθῶς εἴλεσθέ γε πρὸς ὕφεσιν οὕτως ἀχθῆναι τοῦ

πτωχοῦ τε καί πένητος, οἱ τοσοῦτον ἀπό γῆς ἀρθέντες κατά θεοῦ χάριν, καί ὑψωθέντες, ὥστε τόν βίον τῷ λόγῳ, καί τόν νοῦν τῷ Κυρίῳ τῶν τῆδε, καί ὑπέρ τῶν τῆδε διαῖραι· τῷ ἀρχετύπῳ τήν εἰκόνα προσοικειούμενοί τε καί ἐνίζοντες· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀληθέστερον, ἔνδειξιν ἐθέλοντες ὕψους ποιεῖσθαι τήν αὐθαίρετον ὕφειν τῆς ὑπερτάτης ὑμῶν καλλονῆς, ὡς ἄν τῷ περιόντι καί ἡμᾶς ἀγάγοιτε πρὸς τό μέτρον τοῦ Θεοῦ Λόγου, κενώσει τῇ πρὸς ἡμᾶς τό τῆς οἰκειᾶς δόξης ἀπεριγράφως ὕψος ἐπιδεικνύντος· ἐφ' ᾧ τε μεταπλάσαι τοσοῦτον ἡμᾶς ἐπιποθέστερον, ὅσῳπερ ἄν σαρκί δι' ἡμᾶς αὐτός ἑαυτόν ἐπλαστούργησε πρὸς τό ταπεινότερον· φύσει γενόμενος ἄνθρωπος δίχα τροπῆς καί συγχύσεως, ὁ διαφερόντως φιλόανθρωπος· ἐλλείψας οὐδέν εἰς πρόσληψιν τῶν ἡμετέρω, ἵνα μή καί ἑαυτῷ τήν χάριν, καί ἡμῖν ἐλλείψῃ τήν σωτηρίαν, οὐχ ὄλην τῇ φύσει διδούς, ὡς μή ὄλην τήν φύσιν λαβών· ἀλλά κατ' ἐκεῖνο μειώσας ἐκείνην, καθ' ὅπερ ἄν οὐ προσεῖληφε ταύτην. "Τό γάρ ἀπρόσληπτον, ἀθεράπευτον», φησὶν ὁ ἱεγας Γρηγόριος.

Πῶς γάρ ὁ ὑπερούσιος δι' ἡμᾶς σαρκωθείς Θεός Λόγος ἐκ Πνεύματος ἀγίου καί Μαρίας τῆς Ἀειπαρθένου καί Θεομήτορος προσλήψει σαρκός ψυχὴν ἐχούσης τήν νοεράν τε καί λογικὴν, νέος τε χρηματίσας φύσει καί γενόμενος ἄνθρωπος, καινουργήσῃ τόν πάλαι, μή δι' ὄλου καί ὄλον λαβών, μόνης δίχα τῆς ἀμαρτίας, ἐξ ἧς ἢ παλαιώσις· καί δι' ἣν ὁ θάνατος κατεκρίθη τῆς φύσεως, τροφήν ἔχων τοσοῦτον ἡμᾶς, ὡς ἐκείνης γεγεύμεθα, τοῦ ξύλου πικρῶς ἐμφορηθέντες τῆς παραβάσεως. Πῶς δέ κενωθείς ὁ αὐτός ἀναστήσῃ τόν πεπτωκότα, μή δι' ὄλου καί ὄλον ἐξ αὐτῆς ἄκρας συλλήψεως ἐνώσας ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν, δίχα (≡15A_204⇒ μόνου τοῦ ὀλισθήματος, ἐξ οὗ τό σύντριμμα, (=0157=) καί δι' ὃ τό ἐπιτίμιον; Ταύτη τοι ψυχὴν νοεράν καί λογικὴν μετὰ τοῦ συμφυοῦς αὐτῇ σώματος, τουτέστι τέλειον ἄνθρωπον παντός μώμου χωρὶς προσλαβών, καί ἐνώσας ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν, αὐτός ὁ ὑπέρ φύσιν Θεός, καί τήν αὐτῆς φυσικὴν λαβών, εἶχε πάντως αὐτεξούσιον θέλησιν. Εἰ παραβάντες τήν ἐντολήν δίχα θελήσεως, ἀλλ' οὐ θελήσεως δίχα, παρέβημεν, ἐδεόμεθα τῆς κατ' αὐτὴν ἰατρείας· τῇ προσλήψῃ τοῦ ὁμοίου τό ὁμοιον, αὐτοῦ δὴ τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ θεραπεύοντος· αὐτὴν δ' ἄν καί τήν ταύτης προσλαβών λογικὴν τε καί ζωτικὴν εἶχεν ἐνέργειαν· ἢ τήν ἀμαρτίαν, ὡς εἶθε μή ποτ' ἄν, λογισάμενοί τε καί ἐνεργήσαντες, ἐχρήζομεν τῆς κατ' αὐτὴν σωτηρίας, τῇ προσλήψῃ μολυσμοῦ παντός ταύτην ἀποκαθαίροντος, καί ὄλην τῇ σαρκώσει θεουργοῦντος τήν ἡμετέραν φύσιν.

Εἰ γάρ οὐσιωδῶς ταῦτα ἔχουσιν ταύτην ἐδημιούργησε Θεός ὧν ὁ Λόγος, τήν τε θέλησιν φημι καί τήν ἐνέργειαν, καί τήν μὲν αὐτεξούσιον, τήν δέ ἐνεργοῦσαν παρέστηκε, δῆλον ὡς οὕτω τήν φύσιν λαβών ἦνωσεν ἑαυτῷ τό καθ' ὑπόστασιν, ὡς ἀπαρχῆς ταύτην ἐδημιούργησε, τουτέστι θελητικὴν φύσει καί ἐνεργητικὴν· ἵνα μή τήν φύσιν μόνον παθοῦσαν, ἀλλ' οὐ καί τὰς αὐτῆς ἐμφύτους δυνάμεις προσεῖληφεν, οὐδ' ἄν τήν φύσιν προσεῖληφεν, ἀλλὰ τήν οἰκονομίαν ἐφάντασεν. Ἀδύνατον γάρ τήν ἡμετέραν, ἢ τῶν ὄντων ἐτέρων εἶναι ποτ' ἄν ἢ ὀνομάζεσθαι φύσιν, τῶν αὐτῆς ἐμφύτων δίχα δυνάμεων, αἷς οὐσιωδῶς πᾶς χαρακτηρίζεσθαι πέφυκεν. Ὅθεν οὐκ ἀνεθέλητος ἢ ἡμετέρα φύσις ἐπεὶ μηδέ ἀνθρώπου. Οὔτε μὴν ἀνεργητος, ἐπεὶ μηδέ ἄψυχος. Εἰ δέ ἀνεθέλητος ἦν καί ἀνεργητος, τό καθ' ἡμᾶς, ὡς τισι τῶν πάλαι καί νῦν ἔδοξεν αἰρετικῶν, οὐδέ καθ' ἡμᾶς ὄλως γέγονεν ὁ ὑπέρ ἡμᾶς, μή πιστούμενος τό ἡμέτερον τοῖς ἡμετέροις, καί οἷς αὐτός (≡15A_206⇒ ἀρχῆθεν δημιουργήσας ἐχαρακτήρισεν φυσικῶς, αὐτεξούσιον καί ἐνεργόν ποιήσας κατὰ φύσιν, τόν ἄνθρωπον. Καίτοι τούτων ἐκατέρων ἀναντιρρήτως προσεληφέναι πιστοῦται τήν δύναμιν, οἷς ἄνθρωπον δι' ἡμᾶς εἰσάγει τόν ὑπερούσιον Λόγον θέλοντά τε καί ἐνεργοῦντα τῶν ἀγίων Εὐαγγελίων ἢ σύνταξις, πῆ μὲν βοῶσα· Καί περὶ τετάρτην

φυλακὴν τῆς νυκτός ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς· πῆ δέ· Καὶ ἀναστάς ἐκεῖθεν εἰς τὰ ὄρια Τύρου καὶ Σιδῶνος, καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν, οὐδένα ἤθελε γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν· καὶ πάλιν· Ἐκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνῶ· καί· Τῆ ἑπαύριον ἤθελεν ἐλθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν· Περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, οὐ γὰρ ἤθελε ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι· καί· Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι τό πάσχα φαγεῖν; (=0160=) καί· Ἔδωκαν αὐτῷ ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον, καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησε πιεῖν. Ταῦτα γάρ, φημί δὴ τό ἠθελε παρελθεῖν αὐτούς, καί, ἠθελε ἐξελθεῖν, καὶ οὐκ ἠθελε περιπατεῖν, καί θέλειν φαγεῖν τό Πάσχα, καὶ μὴ θέλειν τό ὄξος πιεῖν, τὴν καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνην αὐτοῦ πιστοῦται θέλησιν καὶ ἐνέργειαν. Οἶον τό μὲν θέλειν καὶ οὐ θέλειν παρελθεῖν, ἢ φαγεῖν, ἢ βαδίζειν, ἢ πιεῖν, προδήλως ἐστὶ θέλησις, δι' ἧς φύσει θελητικός ὢν ἐγνωρίζετο. Τῷ δέ γεύσασθαι καὶ φαγεῖν, καὶ ἐξελθεῖν, καὶ μεταβατικῶς πορεύεσθαι καὶ βαδίζειν, δηλαδὴ τὴν ἐνέργειαν ἐνεργητικὸς ὑπάρχων ἐδείκνυτο, καθ' ὃ φύσει δι' ἡμᾶς ὕστερον γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐ καθ' ὅπερ ὑπῆρχεν ἀνάρχως δι' ἑαυτόν φύσει Θεός. Ἐπεὶ μηδέ πέφυκεν, ἢ Θεός ἦν καὶ Θεοῦ κατὰ φύσιν Υἱός ὁ Λόγος, σωματικῶς ἐθέλειν τι καὶ ἐσθίειν, ἢ μεταβατικαῖς κινήσεσι τοπικῶς περιστέλλεσθαι, πανταχοῦ καὶ ὑπὲρ τό πᾶν ἀπειράκις ἀπείρως ὑπάρχων· οὕτω δι' ἂν καὶ τὴν θείαν αὐτόν καὶ πατρικὴν ὑπερουσίως (≡15A_208⇒) ἔχοντα θέλησιν καὶ ἐνέργειαν παριστώσα (ἢ Γραφή) διδάσκει σαφῶς· Ὡσπερ ὁ Πατήρ ἐγείρει τούς νεκρούς, καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ Υἱός οὐς θέλει ζωοποιεῖ. Κάνταῦθα τοίνυν, τό μὲν τούς νεκρούς ἐθέλειν ζωοποιεῖν, τὴν τοῦ αὐτοῦ θεϊκὴν μαρτύρεται θέλησιν· αὐτό δέ τό ζωοποιεῖν, τὴν παντουργὸν αὐτοῦ κυρίως ἐνέργειαν. Καὶ ἀπλῶς, εἴ τιπερ ἄλλο τοιοῦτο, τῆς ἐξηρημένης τῶν ὄντων ἐξήρηται φύσεως, εἰς τὴν ταύτης, ὡς οἶόν τε, δήλωσιν.

Ἄλλὰ τούτοις μὲν αὐτός, ἑαυτόν διὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν κατ' ἄμφω τὰς αὐτοῦ φύσεις, ἐξ ὧν καὶ ἐν αἷς συνέστηκε, θελητικὸν ὑπάρχοντα φύσει καὶ ἐνεργητικὸν παρίστησι τῆς ἡμῶν σωτηρίας ὁ Λόγος· οἱ δέ μετ' ἐκείνους ἐκείνων διάδοχοι, καὶ τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ Λόγου θεοφανείας ἐκφάντορες, θεόκριτοι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Πατέρες, ἑκατέραν ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ, τὴν τε θείαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν κηρύττοντες, τάδε μεγαλοφώνως φασίν. Ὁ μὲν γάρ τῆς ἀθανασίας ἐπώνυμος, ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως καὶ Τριάδος λόγῳ· "Καὶ ὅταν λέγη, Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τό ποτήριον τοῦτο, πλὴν μὴ τό ἐμόν, ἀλλὰ τό σόν γενέσθω θέλημα· καὶ πάλιν· Τό μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἢ δέ σὰρξ ἀσθενής, δύο θελήματα ἐνταῦθα δείκνυσι· τό μὲν ἀνθρώπινον, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκός, παραιτεῖται τό πάθος, τό δέ θεϊκὸν αὐτοῦ πρόθυμον». Γρηγόριος δέ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἐν τῷ περὶ (=0161=) Υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ· "Ἐβδομον λεγέσθω, τό καταβεβηκέναι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τόν Υἱόν, οὐχ ἵνα ποιῆ τό θέλημα τό ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντος. Εἰ μὲν οὖν μὴ περὶ τοῦ κατεληλυθότος ταῦτα ἐλέγετο, εἴποιμεν ἂν ὡς περὶ τοῦ ἀνθρώπου τυποῦσθαι τόν λόγον, οὐ τοῦ κατὰ τόν Σωτῆρα νοουμένου. Τό γάρ ἐκείνου θέλημα, οὐδέ ὑπεναντίον Θεῷ θεωθέν ὄλον, ἀλλὰ τοῦ (≡15A_210⇒) καθ' ἡμᾶς· ὡς τοῦ ἀνθρώπινου θελήματος, οὐ πάντως ἐπομένου τῷ θείῳ, ἀλλ' ἀντιπίπτοντος ὡς τά πολλά καὶ ἀντιπαλαίοντος».

Ὁ δέ τούτου ὁμώνυμος τῆς Νυσσαέων γενόμενος καθηγητής, μᾶλλον δέ τῆς οἰκουμένης Διδάσκαλος, ἐν τῷ εἰς τό Πάσχα λόγῳ· "Προσέρχεται ὁ λεπρός διεβρῦντος ἤδη καὶ ἠχρειωμένος τῷ σώματι. Πῶς γίνεται ἐπὶ τούτῳ παρά τοῦ Κυρίου ἡ ἴασις; Ἡ ψυχὴ θέλει, τό σῶμα ἄπτεται, δι' ἀμφοτέρων φεύγει τό πάθος. Ἀπῆλθε

γάρ, φησίν, ἀπ' αὐτοῦ παραχρήμα ἡ λέπρα». Καί αὖθις ὁ αὐτός ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ· "Πάλιν τοὺς ἐν πολλοῖς χιλιάσι κατὰ τὴν ἔρημον αὐτῷ προσεδρεύοντας, ἀπολυσαί μὲν νήσταις οὐ θέλει· ταῖς χερσὶ δὲ διακλᾷ τούσας ἄρτους. Ὅρας πῶς δι' ἀμφοτέρων συμπαραμοαρτοῦσα ἡ θεότης δημοσιεύεται, τῷ τε ἐνεργοῦντι σώματι, καί τῃ ὁρμῇ τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ γινομένου θελήματος;" Ἐν δὲ τοῖς κατ' Εὐνομίου τοῦ δυσσεβοῦς πονηθεῖσι δευτέρου λόγου· "Πῶς ὁ Κύριος τὸν κόσμον ἑαυτῷ καταλλάσσει, ἐπεμέριζε ψυχῇ τε καὶ σώματι τὴν παρ' αὐτοῦ γενομένην τοῖς ἀνθρώποις εὐεργεσίαν, θέλων μὲν διὰ τῆς ψυχῆς, ἀπτόμενος δὲ διὰ τοῦ σώματος;" Καί αὖθις ὁ αὐτός ἐν τοῖς κατὰ Ἀπολιναρίου φησίν· " Ἐπειδὴ τοίνυν ἄλλο τὸ ἀνθρώπινον θέλημα, καὶ τὸ θεῖον ἄλλο, φθέγγεται μὲν ὡς ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τὸ τῇ ἀσθενείᾳ τῆς φύσεως πρόσφορον, ὃ τὰ ἡμέτερα πάθη οἰκειωσάμενος· ἐπάγει δὲ τὴν δευτέραν φωνήν, τὸ ὑψηλὸν τε καὶ θεοπρεπὲς βούλημα κυρωθῆναι παρὰ τὸ ἀνθρώπινον ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας θέλων. Ὁ γάρ εἰπὼν· μὴ τὸ ἐμόν, τὸ ἀνθρώπινον τῷ λόγῳ ἐσήμανε· προσθεὶς δέ, Τὸ σόν, ἔδειξε τὸ συναφές τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Πατέρα Θεότητος, ἧς οὐδεμία θελήματός ἐστι διαφορὰ, διὰ τὴν κοινωνίαν τῆς φύσεως».

Ὁ δὲ τὸν τῆς βασιλίδος καταφαιδρύνας θρόνον Ἰωάννης ὁ θεῖος, ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ λόγῳ, Πρὸς τοὺς ἀπολειφθέντας τῆς συνάξεως, καὶ τὸ ὁμοούσιον εἶναι τὸν Υἱὸν τῷ Πατρί (=0164=) ἀπόδειξις, (=15A_212=> οὗ ἀρχή, Πάλιν Ἱπποδρομῖαι, καὶ πάλιν ὁ σύλλογος ἡμῖν ἐλάττων γέγονεν· " Ὅρας πῶς καὶ τὴν προτέραν αὐτοῦ ἡλικίαν προανεφώνησεν; ἐρώτησον τοίνυν τὸ αἰρετικόν, Θεὸς δειλιᾷ καὶ ἀναδύεται; καὶ ὀκνεῖ καὶ λυπεῖται; κἄν εἴπῃ, ὅτι Ναί, ἀπόστηθι λοιπόν, καὶ στῆσον αὐτόν κάτω μετὰ τοῦ διαβόλου, μᾶλλον δὲ κάκεινου κατωτέρω, οὐδέ γάρ ἐκεῖνος τολμήσει τοῦτο εἰπεῖν. Ἐάν δὲ εἴπῃ, ὅτι Οὐδέν τούτων ἄξιον Θεοῦ· εἰπέ, ὅτι Οὐκοῦν οὐδέ εὐχεται Θεός. Χωρὶς γάρ τούτων, καὶ ἕτερον ἄτοπὸν ἐστ' ἂν τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα ἦ. Οὔτε γάρ ἀγωνιᾷ μόνον ἐμφαίνει τὰ ῥήματα, ἀλλὰ δύο θελήματα, ἐν μὲν Υἱοῦ, ἐν δὲ Πατρός, ἐναντία ἀλλήλοις. Τὸ γάρ εἰπεῖν· Οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ, τοῦτο ἐμφαίνοντός ἐστι. Τοῦτο δὲ οὐδέ ἐκεῖνοί ποτε συνεχώρησαν· ἀλλ' ἡμῶν αἰεὶ λεγόντων τὸ, Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἐσμέν, ἐπὶ τῆς δυνάμεως, ἐκεῖνοι ἐπὶ τῆς θελήσεως εἰρησθαι τοῦτό φασι, λέγοντες, Πατρός καὶ Υἱοῦ μίαν εἶναι βούλησιν. Εἰ τοίνυν Πατρός καὶ Υἱοῦ μία βούλησις ἐστι, πῶς φησιν ἐνταῦθα· Πλήν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ; Ἄν μὲν γάρ ἐπὶ τῆς θεότητος τὸ εἰρημένον ἦ τοῦτο, ἐναντιολογία τις γίνεται, καὶ πολλὰ ἄτοπα ἐκ τούτου τίκτεται. Ἄν δὲ ἐπὶ τῆς σαρκός, ἔχει λόγον τὰ εἰρημένα, καὶ οὐδέν γένοιτ' ἂν ἔγκλημα. Οὐ γάρ τὸ μὴ θέλειν ἀποθανεῖν τὴν σάρκα, κατάγνωσις. Φύσεως γάρ ἐστι τοῦτο. Αὐτός γάρ τὰ τῆς φύσεως ἅπαντα χωρὶς ἀμαρτίας ἐπιδείκνυται, καὶ μετὰ πολλῶν τῆς περιουσίας, ὥστε τὰ τῶν αἰρετικῶν ἐμφράζει στόματα. Ὅταν οὖν λέγῃ, Εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, καὶ, Οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ ὡς σύ, οὐδέν ἕτερον δείκνυσιν, ἀλλ' ἢ ὅτι σάρκα ἀληθῶς περιβέβληται φοβουμένην θάνατον. Τὸ γάρ φοβεῖσθαι θάνατον, καὶ ἀναδύεσθαι καὶ ἀγωνιᾷν, ἐκείνης ἐστί. Νῦν μὲν οὖν αὐτὴν ἐρήμην ἀφήσῃ, καὶ γυμνήν (=15A_214=> τῆς οἰκείας ἐνεργείας, ἵνα αὐτῆς δείξας τὴν ἀσθένειαν, πιστώσῃται αὐτῆς καὶ τὴν φύσιν· νῦν δὲ αὐτὴν ἀποκρύπτει, ἵνα μάθῃς ὅτι οὐ ψιλὸς ἄνθρωπος ἦν. Ὡσπερ γάρ εἰ διὰ παντός τὰ ἀνθρώπινα ἐδείκνυτο, τοῦτο ἂν ἐνομίσθη· οὕτως εἰ διὰ παντός τὰ τῆς Θεότητος ἐπετέλει, ἠπιστήθη ἂν ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος. Διὰ τοῦτο καὶ ποικίλλει, καὶ ἀναμίγνυσι καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ πράγματα, ἵνα μήτε τῇ Παύλου Σαμωσατέως, μήτε τῇ Μαρκίωνος καὶ Μανιχαίου νόσω καὶ μανίᾳ παράσχη πρόφασιν. Διὰ τοῦτο καὶ προλέγει τὸ ἐσόμενον ὡς Θεός, καὶ ἀναδύεται πάλιν ὡς ἄνθρωπος».

Τί δέ καί ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων καθηγητής Κύριλλος ἐν τῷ εἰκοστῷ τετάρτῳ τοῦ Θησαυροῦ κεφαλαίῳ παιδεύει, σαφῶς ἐπακούσωμεν· " Ὅταν οὖν φαίνεται δειλιῶν τό θάνατον, καί λέγων· Εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τό ποτήριον τοῦτο, ἐννοεῖ πάλιν ὅτι δειλιῶσα τόν θάνατον ἢ σάρξ, ἐδιδάσκετο φορουμένη ὑπό τοῦ Θεοῦ Λόγου μηκέτι τοῦτο πάσχειν· (=0165=) ἔλεγε γάρ πρὸς τόν Πατέρα· Οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. Οὐκ ἐφοβεῖτο μέν γάρ καθό Λόγος ἐστί καί Θεός τόν θάνατον αὐτός, ἀλλ' εἰς τέλος διεξάγειν οἰκονομίαν ἠπειγέτο. Τοῦτο γάρ ἐστί τό θέλημα τοῦ Πατρός. Ἐχει δέ καί τό μή θέλειν ἀποθανεῖν, διά τό παραιτεῖσθαι τήν σάρκα τό θάνατον φυσικῶς». Οὗτος δέ τόν μέγαν εὐαγγελιστήν Ἰωάννην ὑπομνηματίζων φησίν, " Ὁ αὐτός τόν ἐπί τούτῳ λόγον ἀποιήσατο ὁ Χριστός, διδάσκων, ὅτι τό ὑπέρ πάντων τεθνήσκειν θελητόν μέν ἔχει, διά τό βεβουλησθαι τήν θείαν φύσιν· ἀνεθέλητον δέ, διά τά ἐπί τῷ σταυρῷ πάθει. Καί τό ὅσον ἦκεν εἰς τήν σάρκα παραιτουμένην τό θάνατον, τά τοιαῦτά φησιν».

Ὁ δέ Γαβαλῶν ἐπισκοπήσας Σευεριανός ὁ θεσπέσιος, εἰς τό, Πάτερ, παρελθέτω τό ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· καί εἰς τό, Πάτερ, σῶσόν με ἀπό τῆς ὥρας ταύτης. "Προλαβὼν ὁ Κύριος (≡15A_216⇒) ἐμφράττει τῶν αἰρετικῶν τά στόματα, ἵνα δείξῃ ὅτι τό πολυπαθές τοῦτο ἐνεδύσατο σῶμα, τό ἀγωνιῶν τό θάνατον· τό τρέμον τοῦ θανάτου τήν βίαν· τό λυπούμενον καί ταραττόμενον πρὸς τό τοῦ βίου τέλος. Λέγει· Νῦν ἡ ψυχῇ μου τετάρακται. Περίλυπός ἐστί ἡ ψυχῇ μου ἕως θανάτου· οὐχ ἡ θεότης μου· ἀπαθές γάρ τό Θεῖον καί ἀτάρακτον καί ἀδειλίαν. Τό γάρ πνεῦμα, φησίν ὁ Κύριος, πρόθυμον· ἡ δέ σάρξ ἀσθενής. Ὡστε δύο θελήματα ἐμφαίνει· τό μέν, θεῖον· τό δέ, ἀνθρώπινον».

Ἄλλ' οἶμαι ἱκανῶς δεδειχθαι τοῖς θεοφόροις τόν περί τε δυάδος θελημάτων τοῦ αὐτοῦ λόγον, καί ἄλλου καί ἄλλου, καί θείου καί ἀνθρώπινου θελήματος, καί τοῦ θελητόν εἶναι καί ἀνεθέλητον τῷ Σωτῆρι τόν θάνατον· τό μέν, διά τό ὅπερ ἦν ἀπ' ἀρχῆς· τό δέ, διά τό ὅπερ ὕστερον γέγονε· Ἀρκτέον δῆτα καί τοῦ περί διαφορᾶς ἐνεργειῶν, καί δυάδος λόγου, κατά τάξιν ἡμῖν ταῖς τῶν θεηγόρων, καί τοῦτο ἐπισφραγίζουσι μαρτυρίαις Πατέρων. Αὐτίκα γοῦν ὁ μέγας ὁμολογητής καί διδάσκαλος Ἀμβρόσιος, ὁ Μεδιολάνων ἀρχιεπίσκοπος, ἐν τῷ πρὸς Γρατιανόν δευτέρῳ λόγῳ, τάδε διέξεισιν· " Ἴσος οὖν ἐν τῇ μορφῇ, ἐλάττων δέ ὁ αὐτός ἐν τῇ προσλήψει τῆς σαρκός, καί τῷ τοῦ ἀνθρώπου πάθει. Ποίῳ γάρ τρόπῳ δύναται ἡ αὐτή ἐλάττων εἶναι καί ἴση φύσις; πῶς δέ εἰ ἐλάττων ἐστίν, ἡ αὐτή ὁμοίως ποιεῖ ἄπερ ὁ Πατήρ ποιεῖ; Ποίῳ γάρ τρόπῳ ἡ αὐτή ἐνέργεια ἐκ διαφοροῦ ἐστίν οὐσίας; (=0168=) μή γάρ οὕτω δύναται ἡ ἐλάττων, ὥσπερ ἡ μείζων ἐνεργεῖν; ἢ δύναται μία ἐνέργεια εἶναι, ὅπου διάφορός ἐστίν οὐσία;"

Καί μὴν ὁ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ἱεράρχης Κύριλλος ὁ ἀοίδιμος, ἐν τῷ εἰς τό εὐαγγελικόν ῥητόν λόγῳ ἔνθα ὁ Κύριος τό ὕδωρ οἶνον ἐποίησεν, οὗ ἡ ἀρχή· "Θαῦμα καί τοῦτο θαῦμα ἐγενήθη. Ἐθαυματούργησεν· ἔδειξεν τήν διπλῆν ἐνέργειαν, πάσχων (≡15A_218⇒) μέν ὡς ἄνθρωπος, ἐνεργῶν δέ ὡς Θεός ὁ αὐτός· οὐ γάρ ἄλλος καί ἄλλος, εἰ καί ἄλλως καί ἄλλως».

Οὕτω δέ καί ὁ τῆς μεγάλης Ῥωμαίων ἔξαρχος Ἐκκλησίας Λέων ὁ παναλικῆς καί πανίερος, ἐν τῷ πρὸς τόν ἐν ἀγίοις Φλαβιανόν κατά Νεστορίου καί Εὐτυχοῦς τῶν δυσωνύμων δογματικῷ τόμῳ· " Ἐνεργεῖ γάρ ἐν ἑκατέρῃ μορφῇ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχκε· τοῦ μέν Λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστί τοῦ Λόγου· τοῦ δέ σώματος ἐκτελοῦντος ἄπερ ἐστί τοῦ σώματος· καί τό μέν αὐτῶν, διαλάμπει τοῖς θαύμασι· τό δέ, ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν».

Ὁ δέ τό στόμα χρυσοῦν, μᾶλλον δέ Χριστοῦ κεκτημένος Ἰωάννης, ἐν τῷ λόγῳ εἰς τήν Χήραν, τήν τά δύο λεπτά προσενέγκασαν ἐν τῷ Γαζοφυλακίῳ, οὗ ἡ

ἀρχή· " Ἀπλή μὲν ἡ τῆς νηστείας προσηγορία. Καί ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις τῶν συναφθεισῶν φύσεων διάφορος ἡ ἐνέργεια τῆς ἀνθρωπότητος, καί τῆς θεότητος διάφορος ἡ ἰσχύς. Οἷόν τι λέγω· Κάτω κοπιᾶ, καί ἄνω συγκροτεῖ τά στοιχεῖα· Κάτω πεινᾶ, καί ἄνωθεν ὑετούς χορηγεῖ. Κάτω δειλιᾶ, καί ἄνω βροντᾶ. Κάτω δικαστηρίῳ παρέστηκε, καί ἄνωθεν ἑαυτὸν θεωρεῖ. Περί δέ τὴν ἐλεημοσύνην, συντρέχει τό τῆς διπλῆς ἐνεργείας. Ὁ γάρ ἄνωθεν ἐκ τῶν Χερουβὶμ βραβεύων τοῖς ἐλεήμοσιν, οὗτος πρό τοῦ Γαζοφυλακίου καθήμενος δοκιμάζει τοὺς φιλανθρώπους». Ὁ δὲ αὐτός ἐν τῷ εἰς Θωμᾶν τό ἀπόστολον κατά Ἀρειανῶν λόγῳ· "Ταῦτα ἀκούσας, ἐκάθαρα τὴν ψυχὴν ἀπιστίας· ἀπεδυσάμην τὴν ἀμφίβολον γνώμην, ἀνέλαβον τό πεπεισμένον, ἠψάμην τοῦ σώματος χαίρων καί τρέμων. Ἐξήπλωσα μετὰ τῶν δακτύλων καί τῆς ψυχῆς ὄμμα, καί δύο λοιπὸν ἐνεργειῶν ἠσθόμην».

Ἄλλὰ δὴ καί ὁ σοφώτατος Κύριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων πρόεδρος, ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ τοῦ Θησαυροῦ κεφαλαίῳ· "Οὐ γάρ δὴ που μίαν εἶναι φυσικὴν τὴν ἐνέργειαν δώσομεν Θεοῦ καί ποιήματος· ἵνα μήτε τό ποιηθέν, εἰς τὴν θείαν ἀνάγωμεν οὐσίαν· μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τό ἐξαιρετόν, εἰς τὸν τοῖς γενητοῖς πρέποντα κατάγωμεν (=0169=) τόπον. Ὡν γάρ ἡ ἐνέργεια, καί ἡ δύναμις (≡15A_220⇒ ἀπαραλλάκτως μία, τούτοις ἀνάγκη καί τὴν τοῦ γένους ἐνότητα σώζεσθαι».

Ταῦτα μὲν οἶδε διαπρυσίως οἱ τῆς εὐσεβείας Πατέρες, οὓς ἐκ πολλῶν ἢ ἀπειρῶν, καί παντός οἷον, γραφικῶς εἰπεῖν, τοῦ τῶν μαρτύρων νέφους, κατ' ἐπιδρομήν, τὸν τοῦ γράμματος περιστελλόμενοι προκεκομίσκαμεν ὄγκον, εἰς ἐναργεστάτην ἀπόδειξιν τῆς αὐτῶν περὶ τοῦ παντός Σωτῆρος ἀληθογνωσίας Χριστοῦ. Καθ' ἣν ὀρμηθέντες, ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις πνευματοκινήτως παρέδωκαν δύο καθάπερ τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός τὰς φύσεις, οὕτως ἰσαριθμούς ταῖς φύσεσι, τά τε τοῦ αὐτοῦ θελήματα καί τὰς ἐνεργείας πρεσβεύειν, καί ἄλλην καί ἄλλην, καί θείαν καί ἀνθρωπίνην θέλησιν καί ἐνέργειαν, εἰς δήλωσιν τῶν ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καί ἄπερ ἐστὶν ὁ αὐτός οὐσιώδους διαφορᾶς. Τὴν τε φαντασίαν ὁμοῦ καί τὴν σύγχυσιν, καί σὺν ταύταις παντελῶς τὴν διαίρεσιν ἀποσκευαζομένης, ὡς ἐνὶ καί τῷ αὐτῷ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντι Θεῷ Λόγῳ, ἐξ ὧν ἐστὶ πραγματικῶς καί ἀνεπιθολώτως γνωριζούσης (γνωριζομένης) καθ' ἑνώσειν τὴν ἀδιάσπαστον. Διαφορᾶς γάρ οὐσιώδους ἐπὶ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἄκρας ἐνώσεως ἀσυγχύτως οὐ γνωριζομένοις, αὐτῶν τε τῶν ἠνωμένων, καί τῶν προσόντων αὐτῷ φυσικῶς, οὐ δὲ τῆς ἐνώσεως ἀσυγχύτως γνωρισθῆσεται λόγος.

Οἱ δὲ τῆς ἐναντίας καί ἀντιπάλου μοίρας, τό ἔμπαλιν. Ἀπολινάριος μὲν γάρ ὁ δυσσεβής, οὕτως φησὶν ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ αὐτῷ λόγῳ· "Ἀπόδειξις περὶ τῆς θείας σαρκώσεως τῆς καθ' ὁμοίωσιν ἀνθρώπου· καί οὐ μνημονεύουσιν ὅτι τό θέλημα τοῦτο ἴδιον εἴρηται, οὐκ ἀνθρώπου, τοῦ ἐκ γῆς, καθὼς αὐτοὶ νομίζουσιν, ἀλλὰ Θεοῦ τοῦ καταβάντος ἐξ οὐρανοῦ». Ὁ δὲ αὐτός πάλιν ἀβέλτερος, " Ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ· Αὐτὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἔνσαρκον τοῦ Θεοῦ· Εἷς γάρ ὁ Χριστός θεϊκῶ θελήματι μόνῳ κινούμενος, (≡15A_222⇒ καθὼ καί μίαν οἶδαμεν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν, ἐν διαφόροις θαύμασι καί παθήμασι τῆς μιᾶς αὐτοῦ φύσεως προϊούσαν. Θεός γάρ ἔνσαρκός ἐστι, καί πιστεύεται· καί μετὰ βραχέα». Καί τό· Πάτερ, εἰ δυνατόν, ἀπελθέτω τό ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τό ἐμόν, ἀλλὰ τό σὸν θέλημα γενέσθω, οὐκ ἄλλου καί ἄλλου θελήματος ἔμφασιν ἔχει, μὴ συμβαινόντων ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐνός καί τοῦ αὐτοῦ· θεϊκῶς μὲν ἐνεργουμένου· οἰκονομικῶς δὲ παραιτουμένου τον θάνατον· ἐπεὶ Θεός ἦν σαρκοφόρος ὁ τοῦτο λέγων· μηδεμίαν ἐν τῷ θέλειν ἔχων διαφοράν».

Ὁ δὲ ἐκείνου τῆς ἀσεβείας μαθητῆς καί διάδοχος, καί φερωνύμως τῷ τῆς ἀληθείας λόγῳ πολέμιος, Πολέμων ὁ αἰρετικὸς, ἐν τῷ πρὸς τοὺς ἀγίου Πατέρας Ἀντιρρήτικῷ, τάδε δυστρόφως φησὶν· " Ὁ Λόγος γάρ (=0172=) Θεός ἦν ὁ Χριστός, καί

τελειότητα σαρκός ένωθεις και γενόμενος άνθρωπος ου τον τρεπτόν νουν έαυτῶ καταμιξας, θελήματι φυσικῶ επί τάναντία κινούμενον, έαυτῶ δέ μάλλον γενόμενος νους, άτρεπτῶ θελήματι θεϊκῶ πάντα πεποιήκεν. Άλλ' ου τό μέν θεϊόν, τό δέ, θεωθέν, κατά τον Καππαδόκη Γρηγόριον, έπει τρεπτόν. Τό γάρ θεωθῆναι δυνηθέν, και γεωθῆναι πάντως ήδύνατο, κατά τον πρώτον Άδάμ». Και έν έκτη τῶν προς τον Τιμόθεον αυτῶ γεγραμμένων γεγραμμένων έπιστολῆ, τον αυτῶ συνεργάτην, και τῆς άσεβείας συλλήπτορα πονηρόν· " Ο δύο θελήματα λέγων Χριστου, κατά τους πάλαι και νυν φησαμένους, ή τον ένα δύο τινάς εισάγει Χριστους, άλλήλων ου φύσει μόνον, αλλά δή και άπεχθεια διηρημένους· ή τον αυτόν έαυτῶ διδάσκει μαχόμενον. "Ένθα γάρ δυάς, πάντως διαίρεσις».

Άλλά και Θεσμίστιος, ό τῆς μέν Σευήρου συμμορίας ύπασπιστής, τῆς δέ τῶν Άγνοητῶν έξαρχος κακοφροσύνης, έν κεφαλαίῳ με' του λόγου δευτέρου τῶν κατά του έπιδοθέντος τόμου (≡15Α_224≡> Θεοδώρα τῆ βασιλίδι παρά Θεοδοσιου του αίρεσιάρχου, τῶν άπ' αυτου κατονομασθέντων αίρετικῶν, τάδε θεοστυγῶς· " Ου γάρ έπει τε και ίερός Άθανάσιος δύο θελήματα έφη τον Χριστός δεικνύναι, κατά τον του πάθου καιρόν, ήδη και δύο θελήσεις αυτῶ περιθήσωμεν· και ταύτας μαχομένας άλλήλαις, κατά τους σους τούτους συλλογισμούς· άλλ' εισόμεθα ευσεβῶς, τήν ως ενός μίαν θέλησιν του Έμμανουήλ, πῆ μέν, άνθρωπίνως κινεΐσθαι, πῆ δέ θεοπρεπῶς». Ο δ' αυτός páλιν συσάντητος αίρετικός, έν κεφαλαίῳ νβ', λόγω γ'τῆς κατακολούθου του συμφυλέτου τῆς αυτου δυσσεβείας γεγону«ας αυτῶ πραγματείας· " Μίαν φημί του Έμμανουήλ τήν γνῶσιν και τήν ένέργειαν, καθά και τήν θέλησιν. Σκόπει ουν ούτως· Ο άτρεπτος, ως Θεός, ό παντός πάθους ανώτερος, ανθρωποπρεπῶς κινηθείς κατά τήν θέλησιν, παραιτεΐται τό πάθος· θεοπρεπῶς δέ páλιν προς τό πάθος αναθάρρεϊ, και διά σαρκός τούτων έκάτερον». Και ταυτα μέν οΐδε δυστρόπως.

Οί δέ τούτων έπίσης και τῆς άληθείας αντίφρονες, τους τῆς διαιρέσεως λέγω καθηγητάς, προς τήν ίσην εκείνοις και τήν αυτήν περι τε θελήματος ενός και μιās ένεργείας συνελανόμενοι κακοδοξίαν· οί και τήν έν σχέσει γνωμικήν έπρέσβευον ένωσιν, τάδε περιβομοῦσι. Θεόδωρος μέν ό κακόφρων και δύσερις, ό τήν Μομφουεστινῶν ληϊσάμενος, έν τοις (=0173=) εις τά θαύματα παρεξηγηθεΐσιν αυτῶ λόγου δευτέρου· "Θέλω, καθαρίσθητι, προς τον λεπρόν ειπών ό Σωτήρ, έδειξε μίαν εῑναι τήν θέλησιν, μίαν τήν ένέργειαν, κατά μίαν και τήν αυτήν έξουσίαν προαγομένην, ου λέγω φύσεως, άλλ' ευδοκίας, καθ' ήν ήνώθη τῶ Θεῶ Λόγω ό κατά πρόγνωσιν, εκ σπέρματος Δαυΐδ ύστερον γενόμενος άνθρωπος, έξ αυτῆς μήτρας τήν προς αυτόν ένθιάθητον έχων οικείωσιν».

Ο δέ τῆς εκείνου μανίας όπαδός και διάδοχος, Νεστόριος ό άλητήριος, έν τῆ λεγομένη αυτῶ Έμφανει μνήσει λόγου δευτέρου (≡15Α_226≡> τῆς κατ' αυτήν πραγματείας τάδε κακούργως· " Άσυγχύτως φυλάττομεν τάς φύσεις, ου κατ' ουσίαν, γνώμη δέ συνημμένας, δι' ό και μίαν αυτῶν τήν θέλησιν, ένέργειάν τε και δεσποτείαν όρώμεν, άξίας ισότητι δεικνυμένας. Ο γάρ Θεός Λόγος αναλαβών ον προώρισεν άνθρωπον, τῶ τῆς έξουσίας λόγω προς αυτου προεκρίθη, διά τήν προγνωσθεΐσαν διάθεσιν». Ο δ' αυτός αυθις παράφρων έν τῆ αυτῆ λόγου τετάρτου· ή Ουκ άλλος ήν ό Θεός Λόγος, και άλλος ό έν ῶ γεγονός άνθρωπος. "Έν γάρ ήν άμφοτέρων τό πρόσωπον άξία και τιμη, προσκυνούμενον παρά πάσης τῆς κτίσεως, μηδενί τόπω ή χρόνῳ έτερότητι βουλῆς και θελήματος διαιρούμενον.

Άλλά μήν και Παῦλος ό Πέρσης ψευδοδιάκονος ῶν τῆς Νεστορίου μιαρωτάτης αίρέσεως, έν τῶ Περι κρίσεως αυτου λόγω, τάδε σύν εκείνοις φθέγγεται θεομαχῶν. " Έπειδή κατ' ουσίαν ή του Θεου Λόγου προς ον άνελαβεν άνθρωπον ου

γένονεν ἔνωσις, μία φύσις οὐ γέγονεν. Εἰ δέ μία φύσις οὐ γέγονεν, μία μονοπρόσωπος ὁ Χριστός οὐκ ἔστιν ὑπόστασις· οὐκοῦν κατ' εὐδοκίαν ἢ ἔνωσις, βουλῆς καὶ γνώμης ταυτότητι κρατούμενη, ἵνα καὶ τό διάφορον τῶν φύσεων ἀσύγχυτον δείκνυται, καὶ τό τῆς εὐδοκίας μυστήριον μονάδι βουλήσεως διαδείκνυται».

Οἷς, ὡς ὄρατε, πανάριστοι, τάτε γράμματα, καὶ πρό τούτων διασκοποῦντες τά δόγματα, λίαν ἐν πᾶσι ὁμόφωνάς τε καὶ ὁμόλογος, ἢ, οὐκ οἶδ' ὅπως, νῦν διά τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐπεισφρήσασα κατὰ τῆς ἀμωμῆτου πίστεως καθέστηκεν ἔνωσις, τό ἐν ἐπί Χριστοῦ θέλημα κυροῦσα, καὶ τήν μίαν ἐνέργειαν ὁμοίως τοῖς ἄφροσι. Τό μὲν ἐν θέλημα διά τοῦ λέγειν· " Ὅθεν τοῖς ἀγίοις Πατράσιν ἐν ἅπασιν, καὶ ἐν τούτῳ κατακολουθοῦντες, ἐν θέλημα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολογοῦμεν». Τήν δέ μίαν ἐνέργειαν, διά τοῦ φάσκειν· " Ἀλλά γάρ καὶ ἔπεσθαι ταύτη, τουτέστι τηρήσει τῶν δύο ἐνεργειῶν, τό καὶ δύο πρεσβεύειν θελήματα». Καί γάρ εἰ ἔπεσθαι τῆ ἐνεργείᾳ τά θελήματα διορίζεται, πᾶσά πως ἀνάγκη, τοῦ ἐπομένου πρὸς αὐτῆς κυρωθέντος, λέγω δὴ (≡15A_228≡> τοῦ ἐνός θελήματος, κυροῦσθαι καὶ τό ἡγούμενον, ἡγουν τήν μίαν ἐνέργειαν. Ταύτην γάρ ἐπειγομένη σοφιστικῶς τῆ μιᾷ θελήσει συνεισαγαγεῖν, ἔπεσθαι τῆ ἐνεργείᾳ τήν θέλησιν κατὰ δόξαν ἐθέσπισεν. (=0176=) Διό καὶ Πατέρας οἶδεν οἷς ἐν τούτῳ καὶ πᾶσι κατηκολούθησεν, οὐ τούς ὄντως, ἀλλά τούς μηδ' ὅλως ἀγίους. Οὐ γάρ δήπου ποτ' ἂν περί ἐνός θελήματος φησεῖ τις Ἀθανάσιον τόν ἀοίδιμον, διαρρήδην βοῶντα καθάπερ φθάσαντες παρέστημεν ἢ Δύο θελήματα ἐνταῦθα δείκνυσι· τό μὲν, ἀνθρώπινον, τό δέ, θεϊκόν». Οὐ Γρηγόριον τόν Θεολόγον, περί τοῦ ἀνθρωπικοῦ τοῦ Σωτῆρος θελήματος λέγοντα· "Τό γάρ ἐκείνου θέλειν, οὐδέ ὑπεναντίον Θεῷ, θεωθέν ὄλον». Οὐ τόν ὁμώνυμον αὐτῷ Νουσαέων καθηγητήν· " Ἡ ψυχὴ θέλει, τό σῶμα ἄπτεται, φάσκοντα», καί· "Τῷ ἐνεργοῦντι σώματι, καὶ τῆ ὀρμῇ τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ γινομένου θελήματος». Καί· "Θέλων μὲν διά τῆς ψυχῆς, ἀπτόμενος δέ διά τοῦ σώματος», καί, " Ἄλλον τό ἀνθρώπινον θέλημα, καὶ τό θεῖον ἄλλον, καὶ εἰπών· Μὴ τό ἐμόν, τό ἀνθρώπινον τῷ λόγῳ ἐσήμανεν· προσθεῖς δέ, Τό σόν, ἔδειξε τό συναφές τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τόν Πατέρα θεότητος».

Οὐ τόν Χρυσόστομον Ἰωάννην, παιδεύοντα· "Οὐ γάρ ἀγωνιᾶν μόνον ἐμφαίνει τά ῥήματα, ἀλλά δύο θελήματα. Καί ἂν μὲν ἐπὶ τῆς θεότητος τό εἰρημένον ἦν τοῦτο, ἀντιλογία τις γίνεται. Ἐάν δέ ἐπὶ τῆς σαρκός, ἔχει λόγον τά εἰρημένα. Οὐ γάρ τό μή θέλειν ἀποθανεῖν τήν σάρκα κατάγνωσις· φύσεως γάρ ἔστι τοῦτο. Αὐτός δέ τά τῆς φύσεως ἅπαντα χωρίς ἀμαρτίας ἐπιδείκνυται, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς παρουσίας». Οὐ Κύριλλον τόν Ἀλεξανδρείας σοφῶς ἐκδιδάσκοντα· "Τοῦτο γάρ ἦν τό θέλημα τοῦ Πατρός, εἰς τέλος διεξαγαγεῖν τήν οἰκονομίαν. Ἐχει δέ καὶ τό μή θέλειν ἀποθανεῖν, διά τό παραιτεῖσθαι τήν σάρκα τόν θάνατον φυσικῶς». Καί· "Θελητόν μὲν ἔχει τό ὑπέρ πάντων τεθνάναι, διά τό βεβουλησθαι τήν θεῖαν φύσιν· ἀνεθέλητον δέ διά τήν σάρκα παραιτουμένην τόν θάνατον φυσικῶς». Οὐ Σευεριανόν τόν (15A_230 > τῶν Γαβάλων πρόεδρον, μαρτυρούμενον, " Ὅστε δύο θελήματα ἐμφαίνει· τό μὲν θεῖον· τό δέ ἀνθρώπινον». Ἄλλ' οὐδέ περί μιᾶς ὁμολογίας τόν μέγαν ὁμολογητήν Ἀμβρόσιον, ἐμφρόνως κηρύττοντα, "Ποίω γάρ τρόπῳ ἢ αὐτῇ ἐνέργειᾳ διαφόρου ἔστιν οὐσίας. Μὴ γάρ δύναται μία ἐνέργεια εἶναι, ὃ που διάφορος οὐσία ἔστιν». Οὐ Κύριλλον τόν Ἱεροσολύμων, παρεγγυώμενον, " Ἐδειξε τήν διπλῆν ἐνέργειαν, πάσῃων μὲν, ὡς ἄνθρωπος, ἐνεργῶν δέ, ὡς Θεός ὁ αὐτός». Οὐ Λέοντα τόν θεῖον, ἀποφωνοῦντά τε συνετῶς, " Ἐνεργεῖ γάρ ἑκατέρα μορφή μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχηκεν. Οὐ τόν Χρυσόστομον αὐθις. Καί ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις, τῶν συναφθειῶν φύσεων διάφορος ἢ ἐνέργεια, τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς

θεότητος· περί δέ τήν ἐλεημοσύνην, συντρέχει τό τῆς διπλῆς ἐνεργείας· καί δύο λοιπόν ἐνεργειῶν ἠσθόμην». Οὐ Κύριλλον ὁμοίως τόν Ἀλεξανδρείας ἱερώτατον καθηγητήν, "Οὐ γάρ μίαν δήπου εἶναι φυσικήν τήν ἐνέργειαν δώσομεν Θεοῦ καί ποιήματος».

(=0177=) Τούτους, ἢ τινας τούτων, οὐχ ἀγίους, οὔτε μήν ἐγκρίτους εἶναι διαγορεύει τῆς Ἐκκλησίας μυσταγωγούς· ἀλλά καί τήν αὐτῶν περί τε θελήματων δύο καί ἐνεργειῶν περίδοξον ὁμολογίαν, δυσσεβῆ τυγχάνειν, καί ἀλλοτρίαν τοῦ Χριστιανικοῦ δόγματος ἀποφαίνεται. Πιστοῦται γάρ τάδε φάσκουσα τόν λόγον ἡμῖν. Ὡσαύτως δέ καί τήν τῶν δύο ἐνεργειῶν ῥῆσιν πολλούς σκανδαλίζουσιν, ὡς μήτε τινί τῶν ἀγίων καί ἐγκρίτων τῆς Ἐκκλησίας μυσταγωγῶν εἰρημένην, ἀλλά γάρ καί ἔπεσθαι αὐτῇ τό δύο πρεσβεύειν θελήματα ἐναντίως πρός ἄλληλα ἔχοντα· καί ἐντεῦθεν δύο, τούς τάναντία θέλοντας εἰσάγεσθαι· ὅπερ δυσσεβές ὑπάρχει καί ἀλλότριον τοῦ Χριστιανικοῦ δόγματος" Ἴδού σαφῶς, καί γυμνῆ τῇ κεφαλῇ, τό δή λεγόμενον, οὐχ ἀγίων ὑπάρχειν, οὔτε μήν ἐγκρίτων ὀρίζεται τῆς Ἐκκλησίας μυσταγωγῶν, τό δύο πρεσβεύειν θελήματα, καί τάς κατ' αὐτήν ἡγουμένας ἰσαριθμούς αὐτοῖς ἐνεργείας· δυσσεβῶν δέ μᾶλλον, ὡς δυσσεβές, καί ἀλλότριον, ἢ φησι, τοῦ Χριστιανικοῦ δόγματος· καί δύο τούς τάναντία (15A_232 > θέλοντας ἐπεισάγον τοῖς ταῦτα κηρύττουσιν. Ἦγουν τά δύο θελήματα, καί τάς ἰσαριθμούς αὐτοῖς ἐνεργείας πνευματοκινήτοις Πατράσιν, οἷς οὐδέ ἤλατο κατακολουθεῖν, ἢ ἀγίους τούτους ἀποκαλεῖν, ἢ ὅλως κατ' ἐκείνους σύν ἐκείνοις ταῦτα πρεσβεύειν, εἰς τήν τοῦ κατά σάρκα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μυστηρίου βεβαίωσιν. Ἀλλά τίσι καί τινας τούς περί ὧν καί οἷς ἔφησεν τήν τῆς μιᾶς ἐνεργείας εἰρησθαι φωνήν, καί ἀκολουθεῖν ἐν τούτῳ καθά καί ἐν πᾶσι πρός τό ἐν θέλημα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ὁμολογεῖν, οἱ τε περιφανῶς ὄντες διεδείχθησαν, οἱ τε τῆς συγχύσεως πρόμαχοι καί τῆς διαιρέσεως ἡγεμόνες.

Οἷον, οὐκ ἀπεικῶς γάρ εἰς πίστῳσιν καί αὐθις ἐπιτόμως ἐπιδραμεῖν, Ἀπολινάριος ὁ δυσσεβῆς τάδε θεομαχῶν· Εἰς γάρ ὁ Χριστός, θεϊκῶ θελήματι μόνῳ κινούμενος, καθό καί μίαν οἶδαμεν αὐτοῦ τήν ἐνέργειαν, καί μηδεμίαν ἔχων ἐν τῷ θέλειν διαφοράν. Πολέμων ὁ τῆς ἀληθείας πολέμιος. "Ἀτρέπτῳ θελήματι θεϊκῶ πάντα πεποίηκεν· ἀλλ' οὐ τό μέν, θεῖον· τό δέ, θεωθέν, κατά τόν Καππαδόκην Γρηγόριον». Καί, " Ὁ δύο θελήματα λέγων Χριστοῦ, κατά τούς πάλαι καί νῦν φησόμενος, ἢ τόν ἕνα δύο τινάς εἰσάγει Χριστούς, ἢ τόν ἑαυτῷ διδάσκει μαχόμενον. Θεμίστιος ὁ ἀθέμιτος, Ἀλλ' ἰσώμεθα τήν ὡς ἐνός μίαν θέλησιν τοῦ Ἐμμανουήλ, πῆ μέν, ἀνθρωπικῶς κινεῖσθαι, πῆ δέ, θεοπρεπῶς· καί, Μίαν φημί τοῦ Ἐμμανουήλ, τήν γνῶσιν καί τήν ἐνέργειαν, καθά καί τήν θέλησιν. Θεόδωρος ὁ θεόπληξ, Ἔδειξε μίαν εἶναι τήν θέλησιν, μίαν τήν ἐνέργειαν, κατά μίαν καί τήν αὐτήν ἐξουσίαν προαγομένην. Νεστόριος ὁ πάμπληξ, Διό καί μίαν αὐτῶν τήν θέλησιν, ἐνέργειάν τε καί δεσποτείαν ὀρώμεν. Παῦλος ὁ καί τήν γνώμην Πέρσης, Κατ' εὐδοκίαν ἢ ἔνωσις, βουλήσιν καί γνώμης ταυτότητι κρατούμενη· καί, Τό τῆς εὐδοκίας μυστήριον μοναδικῆς βουλήσεως διαδεικνύεται. Τούτους δὲ τούς ἐναγεῖς καί ἀλάστορας, Πατέρας ἀγίους ὀρίζεται. (15A_234 > Τούτοις ἐγκρίτους οἶδε τῆς Ἐκκλησίας μυσταγωγούς, οἷς ἐν πᾶσι, κἄν τούτῳ κατακολουθήσασα, καί μίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ συνοριζομένη θέλησιν καί ἐνέργειαν, τόν τῆς οἰκονομίας ὁμοίως αὐτοῖς συχεῖ τε καί διατέμνει λόγον.

(=0180=) Πῶς οὖν, τά τῶν ἐναντίων φρονοῦσα, φρονεῖν ἑτέρως ὑπέιληφεν, ἀναλλάξ τιθεμένη τάς ψήφους· καί τοῦ ὄντος τό μή ὄν αἰρουμένη τε καί προκρίνουσα. Καί γάρ ἀληθείας οὐκ ἀδικίας κρινούσης, παντί που σαφές, ὡς ἐκείνος ἐκείνοις ὑπάρχων σύμφωνος καί ὁμόλογος, οὐχ ὁ λέγων ἅ μή λέγουσιν, ἀλλ' πρεσβεύων ἅ δογματίζουσιν. Εἴπερ ἀσυμφωνία μέν τό ἑτερόδοξον, συμφωνία δέ, τό

ὁμόδοξον οἶδε χαρακτηρίζειν. Καίτοι μαρτύρεται πως καί αὐτή, βοῶσα, μή δύο τετοληκέναι θελήματα φάναι ποτ' ἄν τόν μιάρων Νεστόριον· ἀλλά αὐτοβουλίαν, τουτέστιν, ἕν θέλημα, τῶν πλαττομένων αὐτῶ δύο προσώπων ὁμολογεῖν. Εἰ τοίνυν καί κατά ταύτην, οὐ δύο μὲν, ἕν δέ θέλημα πρεσβεύει Νεστόριος· τοῦτο δέ καί Ἀπολινάριος, καί οἱ ἀπ' ἐκείνων δυσσεβεῖς ἅπαντες, καί μέντοι καί μίαν ἐνέργειαν, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ἀναμφηρίστως ἄρα δύο μὲν ἡμᾶς λέγοντας κατά τούς θείους Πατέρας, ἑτερόφρονας πάντη· μίαν δέ λέγουσαν ἑαυτήν ὁμόφρονα Νεστορίῳ τε καί Ἀπολιναρίῳ, καί τοῖς ἀμφ' αὐτοῖς οὖσαν, οἷς δογματίζει παρέστηκε· καί τούς μὲν θείους παραγραφομένην, ὡς ἔφην, τούς δέ ἑναγεῖς, οἰκείους Πατέρας ἐπιγραφομένην.

Τίνος δέ ταύτην, ἥ ποίας ἐκβιασαμένης αἰτίας, κατά τῆς εὐσεβοῦς εἰσεκεκόμικεν ὁμολογίας; Εἰ μὲν ὡς οὐκ ἐχόντων πίστιν ἡμῶν, ψευδῆς ὁ λόγος· Χριστιανοί γάρ καί πρό ταύτης ἅπαντες, οἱ τόν ὀρθόν λόγον πρεσβεύοντες. Εἰ δέ ὡς ἐχόντων, φευκτός ὁ τρόπος, τό περιττόν, ὡς κίβδηλος, ἐπεισάγων, ὧ τὴν αὐτῶν συσκιαζοντες πανουργίαν, καί οὐδενός οὐδέ μίαν συνόδου καθάπαξ, ἢ Πατρός, ἢ Γραφῆς χρῆσιν προκομίζειν, εἰς τὴν τῶν οἰκείων ἔχοντες μαρτυρίαν, ταῦτά φασι, πλαττόμενοι τῆς εὐσεβείας τά (15A_236 > δόγματα, ἃ παρεδώκασιν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται, καί ὑπηρεταί τοῦ Λόγου γενόμενοι, καί οἱ τούτων μαθηταί καί διάδοχοι καθεξῆς, θεόπνευστοι τῆς ἀληθείας διδάσκαλοι· ταυτόν δέ εἰπεῖν, αἱ ἅγιοι καὶ οἰκουμενικαί ἐσύνοδοι τῶν μακαριωτάτων καί θεοφόρων Πατέρων. Ἄλλ' εἰ ταῦτα παρέδωκαν, τίς ἢ ἀπόδειξις, ἢ πόθεν ἐκείνοις τῶν τοιούτων δογμάτων ἢ πίστωσης; Ἄλλως τε τὰς ἀγίας προσεχόντων ἡμῶν καί ὁμολογούντων συνόδους, δῆλον ὡς τῶν ἐπεισάκτων κίβδηλος ἢ ἐφεύρεσις. Εἰ δέ μή ταῦτα τῶν ἀγίων συνόδων, τίς ὁ τοῦ δράματος ὄγκος, κλήσει τῶν πανευφήμων τό δύσφημον ἐπικάμπτων, ὡς ἄν δέλεαρ ἢ τοῖς ἀπλουστέροις εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἀπόστασιν, τῶν περιδόξων Πατέρων τε καί συνόδων ἢ προσηγορία, (=0181=) τοῖς ἑτερόφροσιν ἄνωθεν ἐξ ἀρχῆς εὐμηχάνως ἐξηυρημένη, πρὸς τέ τὴν τῶν οἰκείων, ὡς ἔφην, συγκάλυψιν, καί τῶν ὑπαγομένων δολεράν οἶον ὑφαρπαγήν. Ὅθεν εἰς παντελῆ τῶν τοιούτων κατάργησιν, λέγω δὴ τῶν κατά καιροῦς τὰς ἀπατηλὰς ἐξερευνώντων ἐξερευνήσεις κατά τῆς πίστεως, καί συνοδικός ὀρίζεται κάλλιστα νόμος τῆς ἀγίας ἐν Χαλκηδόνι συνάξεως τῶν μακαρίων Πατέρων, ὧδέ πη κελευόμενος· " Ὀρισεν ἡ ἀγία καί οἰκουμενική σύνοδος, ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν, ἢ γουν συγγράφειν ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν ἢ διδάσκειν ἑτέρους· τούς δέ τολμῶντας ἢ συντιθέναι πίστιν ἑτέραν ἢ γουν προκομίζειν, ἢ διδάσκειν ἢ παραδιδόναι ἕτερον σύμβολον, τοῖς ἐθέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐξ Ἑλληνισμοῦ ἢ Ἰουδαϊσμοῦ, ἢ γουν ἐξ αἰρέσεως οἰασθηποτοῦν, τούτους, εἰ μὲν εἶεν ἐπίσκοποι ἢ κληρικοί, ἀλλοτρίους εἶναι τούς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, καί τούς κληρικούς τοῦ κλήρου· εἰ δέ μονάζοντες ἢ λαϊκοί εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι αὐτούς».

(15A_238 > Τίς οὖν ἄρα τῶν ὀποσοῦν ἡσθημένων Θεοῦ, καί τῆς αὐτοῦ παμφαοῦς δόξης ἐξηυρημένων, παρ' οὗ, καί δι' οὗ, καί εἰς ὃν ἡ σωτηρία τῶν εὐσεβῶς ὁμολογούντων αὐτόν, ἔτ' ἄν τὴν διὰ τῶν θεσπεσίων λογίων τε καί Πατέρων ἄνωθεν καί ἐξ ἀρχῆς παραδεδομένην ἡμῖν ὀρθόδοξον πίστιν ἀπολιπεῖν, καί προκρῖναι τὴν πρόσφατον καινοτομίαν· καθ' ἧς, ὡσπερ δὴ καί πάσης ἑτέρας παρά τόν εὐσεβῆ λογισμόν ἐξηυρημένης τοῖς ἑτερόφροσιν, ὁ τῆς ἐγκρίτου καί συνοδικῆς ἀρᾶς ἔνθεσμος ἐξενήνεκται τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνειλεγμένων ἀγίων Πατέρων, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξεν· αἱ μὴ που τῆς οἰκείας καταναρκήσας ζωῆς, τῆς ἀπὸ Θεοῦ δόξης τὴν ἀλλοτρίωσιν προτετίμηκε. Διό δὴ πράγμασιν αὐτοῖς θεώμενοι, Δέσποτα, καί κατανοοῦντες πρόδοον οὖσαν φανερώς ἀναφανδόν καί προκήρυξιν, εἷς τε θεοσεβείας ἀπάσης ἀνατροπὴν, καί τῆς τοῦ Μονογενοῦς ἐξάρνησιν ἀληθοῦς

ἐπιγνώσεως, ἐσχάτης τε πλάνης καὶ τοῦ τελευταίου θηρός, κατὰ τὴν τῶν ταῦτα φρονούντων ἀγίων ἀνδρῶν, ἐξ ἐπιπνοίας θείας καὶ μακαριωτάτης ἐλλάμψεως προαγόρευσιν, εἰς ἡμετέραν φρουράν τῶν τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατειληφόντων, ταύτην δὴ τὴν ἐπίσαστον καινοτομίαν παντὶ σθένει τῆς ἑαυτῶν ἕκαστος καρδίας τηρήσωμεν, ὡς ἂν μὴ συναπαχθῶμεν ἀπεριμερίμνως οἶον καὶ ἀτμηλῶς, ἀλλ' οὐκ ἐμβριθῶς λίαν καὶ ἀνδρικῶς κατὰ πάσης ἀσεβείας ἰστάμενοι, λογισμούς, Γραφικῶς εἰπεῖν, καθαιροῦντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ.

Ταύτη τοι καὶ αὐτός ὁ τῶν ὅλων Σωτὴρ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός, φιλανθρώπως ἡμᾶς ἀσφαλιζόμενος· Τότε, φησὶν, ἔάν τις ὑμῖν εἴπῃ· Ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός, ἰδοὺ ὧδε· μὴ πιστεύητε, τὰς κιβδήλους περὶ αὐτοῦ τῶν ἐπιλόξων, καὶ διαφόρους πίστεις καὶ ὑπολήψεις, τοῦ κατ' αὐτόν πορρωτάτω μυστηρίου διαπεμπόμενος, καὶ τοὺς οἰκείου ὀπαδούς ἀλλοτρίας ἀπάσης (δόξης) ἀνείργων, (15A_240 > αἰς τό (=0184=) εἰλικρινές τῆς εἰς αὐτόν ὁμολογίας ἐκταράττειν εἰώθασιν ἅμα καὶ πολεμεῖν, οἱ τὸν τρόπον ἐριστικοὶ καὶ ἀντίφρονες· ὡς ἂν μὴ ποτ' ἂν ὁ εὐσεβὴς καθ' ἡμᾶς καὶ φιλόθεος νοῦς τινι τούτων ἀλούς, ἀποπέση ἀληθείας, πιθανότητι μύθων παραρρύεις, ἀλλ' οὐκ ἀποδείξει πατρικῶν λόγων βεβαιωθείς. Γρηγορεῖτε γοῦν καὶ προσεύχεσθε, παρεγγυᾶ, διὰ τοῦτο ἄλλοις ὁ λόγος ἡμῖν, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· ἐγρηγόρσει μὲν, τὴν περὶ τοῦτο νῆψιν, προσευχῇ δέ, τὴν αὐτοῦ κατὰ χάριν ἀντίληψιν βουλόμενος ἡμῖν ἐμποιῆσαι. Πειρασμόν δέ τὸν ἐκ πλάνης, οὐκ ἀνάγκης φησὶν ἐνταῦθα, εἰς ὃν οἴκοθεν, οὐχ ἑτέροθεν εἰσαγόμεθα, τῆς εὐθείας παρεκκλινόμενοι τρίβου καὶ βασιλικῆς· ἦν εὐθυτομοῦντες αὐτοὶ θεοδήγητοι, καὶ τοὺς κατ' ἐμὲ τὸν ὑμέτερον ἐπ' ἀμφοτέρων χωλανάνας τῶν ἰγγύων σοφῶς ὀδηγήσατε, πρὸς τὸ ἄσκιον ἀνακομίζοντες φῶς καὶ ἀνέσπερον, τῆς τοῦ λόγου θειοτάτης ὁμολογίας καὶ πολιτείας, πρὸς τὴν ἐκεῖθεν ἀμοιβὴν ἀποβλέποντες. Ἐπεὶ καὶ νόμος παρακελεύεται θεῖος τοὺς καθ' ὑμᾶς δυνατούς τῶν ἀσθενούντων τὰ βάρη βαστάζειν, καὶ οὕτω τὸν νόμον ἀναπληροῦν. Βαρὺ δέ βάρος ὑπὲρ τι ἄλλο καθέστηκε τῶν δυσχερῶν, ἢ περὶ τῶν αὐτῶν διαφορία λόγων, ἐγγινομένη τοῖς νηπιωδεστέροις, χρόνων τε καὶ προσώπων ὑπαλλαγαῖς, ἀπάτη τυχόν, ἢ ἀπειλῇ τῶν κολακευόντων, σαινόντων ἢ ἀκριβούντων· καὶ ἐν καιρῷ μάλιστα τῆς τοῦ παντός ἀνωμαλίας, ἀσχέτως ἐπιφυομένων. Χεῖρα τοιγάρτοι συμπαθῶς ὀρέγοντες τῷ ὑμετέρῳ μὴ διαλείποιτε πρόσφυγι, τοῦτο μὲν λόγῳ καθαίροντες ἐπιστημόνως· τοῦτο δέ προσευχῇ στηρίζοντες φιλανθρώπως, καὶ αὐτῷ προσοικειοῦντές τε καὶ προσάγοντες, τῷ παρ' ὑμῶν ὀρθῶς τε προσκυνουμένῳ καὶ πιστευομένῳ Θεῷ Λόγῳ καὶ παμβασιλεῖ τῶν αἰώνων, νῦν τε καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ φοβερὰν ἐπιφάνειαν· ᾧ σὺν Πατρὶ καὶ ἀγίῳ Πνεύματι, τιμὴ, κράτος, δόξα, προσκύνησις, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΘΕΛΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΗΜΩΝ

Περὶ θελημάτων β' τοῦ ἐνός Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

(15A_242 > Ἄλλα μὲν ἄλλοις εἰς ἀσφάλειάν τε ὁμοῦ καὶ κόσμον τεχνικῶς ἐπιενόησιν, σχήματά τε καὶ εἶδη· καὶ τούτοις ἐμπρέπειν δοκοῦσι τῷ φαινομένῳ, τοῦ κρυπτομένου δι' ἄνοιαν καταναρκήσαντες· σοὶ δέ, Πάτερ ἡγιασμένε, πρὸς ἀδιάστατον ἤδη μετενεγκόντι βίον τὸν λογισμόν, ἢ ἄτεχνος καὶ παντός εἶδους καὶ σχήματος ὑπερέχουσα, πρὸς κάλλος ἤρκεσε καὶ φρουράν ἀρετῆ, τοσοῦτον ὠραίζουσα σου πρὸς τῷ (=0185=) ἀφανεῖ, καὶ τό πᾶσιν ὀρώμενον, ὅσον πόθον τοῦ λυομένου καὶ κόσμου (κοσμικοῦ) τὸν ἰστάμενον, καὶ οὐ ποτε κόρον ἔχοντα προετίμησας. Μᾶλλον δέ τοσοῦτον ἀποδεικνύσα, καθὼς θέμις, προσωκειωμένον Θεῷ καὶ ὁμοιον, ὅσον ὕλης καὶ τῶν περὶ ταύτην ἡλλοτριωμένον πάντη κατὰ σχέσιν ἀπέφηνε καὶ ἀνόμοιον. Ἐνθεν σοὶ καὶ τό ἀνάλωτον πρὸς τὰ δρώντα κακῶς περίεστιν. Οὐ γάρ

πέφυκε πρὸς ἐκείνων πάσχειν ὁ γνώμη πεπονθῶς τὰ καλά, καὶ πρὸς ἐκείνων δι' ὄλου κρατούμενος, πόθου τε πλήρωσιν εἰληφῶς, τὴν ἐφ' ἑαυτῶ τοῦ ποθουμένου τελείαν ἐκνίκησιν, καὶ παύλαν κινήσεως τὴν ἀεικίνητον στάσιν, καθ' ἣν ὁ πάλαι τῆς φύσεως κρατήσας ἐξαφανίζεται θάνατος, οὐχ ἡττωμένης τούτῳ διὰ παραβάσεως. Οὐ γάρ ἔτι σάλον ὑφίστασαι, διὰ τὴν ἐπικρατήσασαν χάριν τοῦ Πνεύματος, ὑφ' ἧς τῷ ἀντέχεσθαι κατ' εὐχὰς ἀντεχόμενος, καὶ τὰς ταύτης ἐπιστημόνως ἐξανύων τρίβους, ὑποδεικνύεις μὲν κατ' ἐνέργειαν, ὅσαι βασιλικαὶ καὶ θεῖαι τυγχάνουσιν, τοῖς πρὸς ἀπλανῆ τρίβον τὴν τῆς εὐσεβείας ἰθυπορεῖν βουλομένοις· τούτων δέ τὰς παρ' ἐκάτερον (15A_244 > ἐκτροπὰς διορίζεις· καὶ τῶν μὲν τὰς ἠπειλημένας ἀνίας· τῶν δέ τὰς ἐπηγγελμένας ἱεράς ἀμοιβὰς ὑποφαίνεις· ὡς ἂν δέει καὶ πόθῳ πρὸς τὴν ἕνθεον ἀγάγοις τελειώσιν. Καὶ σοῦ τὴν ἐργασίαν ἀποθαυμάσας ἐπαινῶ προσηκόντως τὴν σύνεσιν· μᾶλλον δέ τὴν περὶ ἐκάτερα καταπλαγεῖς εὐτονίαν, τὸν δυναμοῦντά σε καὶ σοφίζοντα δοξάζω Θεόν, λιπαρῶν ταῖς αὐταῖς χρῆσθαι μεθόδοις πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς φρενῶν, καὶ μὴ κάμνειν· οὐ γάρ ἔχει κάματον ἢ ἀρετὴν, πάντων οὕσα κατεργαστικὴ τῶν καλῶν, μέχρις ὅτου νοῦν ἐμποιήσῃ Χριστοῦ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος διερευνᾶν ἐκπαιδεύσῃ, οὗ καὶ τὰ ἐμφανῆ, πᾶσαν τῶν ὄντων περιγράφει σοφίαν καὶ δύναμιν, καὶ τὴν ἐν μυστηρίῳ λαλουμένην ἀποκαλύπτει, τοῖς κατὰ σέ προσθεμένοις αὐτῷ, καὶ μηδὲν εἰς συμβίωσιν τούτου προκρίνασι τιμιώτερον.

Ἄλλ' ἐπειδὴ τὴν πασῶν πρωτίστην ὁμοίως καὶ τελευταῖαν, ὡς πραγωγὸν καὶ σφραγίδα περιλάμπουσαν ἀρετὴν κεκτημένος· λέγω δὴ τὴν ταπεινώσιν, πυθέσθαι κατηξίωσας τὸν σὸν οἰκέτην καὶ μαθητὴν, διὰ τὸν περὶ φυσικοῦ θελήματος ὀρισμὸν, ὃν ὁ εὐλαβὴς πεποίηκε μοναχός, εἰ εὖ ἔχει, ἢ μή, φήσας, "Δύναμιν ὑπάρχειν τοῦ κατὰ φύσιν ὄντος ὀρεκτικῆν, καὶ τῶν οὐσιωδῶς τῇ φύσει προσόντων συνεκτικὴν πάντων ἰδιωμάτων». Καί, ὅτι ἄλλο τοῦτο, καὶ τό γνωμικὸν ἄλλο, καλῶς ἔχειν ὑπολαμβάνω, καὶ τῆς τῶν θεοκρίτων οὐκ ἀπάδοντα διδασκαλίας Πατέρων, εἰ καὶ τισιν ἐνομίσθη μὴ οὕτως ἔχειν, θέλησιν καὶ θεληθέν ἢ θελητόν (=0188=) ἰσχυριζόμενοις τό θέλημα τοῦ Πατέρος ὀρίζεσθαι. Καὶ τίς οὕτως ὀρίζεται, καὶ ποῖος τῶν Πατέρων, ἠδέως ἂν ἠρόμην αὐτούς. Εἰ γάρ οὕτως, τί ποτε ἄλλο τοῦτο καθέστηκεν, ἢ διάλληλος δεῖξις, ἢ τὸν αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸν μὴ διευκρινούσα λόγον, (15A_246 > ἄλλ' ἐκατέρου τὸν αὐτὸν δι' ἐκατέρου τιθεμένη παρά τό εἰκός, καὶ προῖσχουσα, ὅπερ ὑπάρχει τό, θέλησιν ὀρίζειν τό θέλημα, καὶ τοῦτο αὐθις ἐκείνην. Ἄντιστρέφει γάρ πρὸς τὸν οἰκεῖον ὄρον τὰ ὀριζόμενα. Ὅτι γάρ καὶ θέλησιν τό θέλημα λέγουσιν, δῆλον. Οὐ μὴν ὡς ὀρισμὸν θελήματος τοῦτο φασι. Τίς γάρ ὁ δεῖξαι δυνάμενος· ἐπεὶ καὶ βουλήματος βούλησις, καὶ κίνησις αὐθις κινήματος, καὶ ἀνθρώπου ἀνθρωπότης ἔσται, κατὰ τοὺς λέγοντας, ὀρισμός. Εἴτε δέ οὕτως, εἴτ' ἐκείνως σημαίνουσι τό σημανόμενον, οὐδαμῶς τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ παραβλάπτουσι, εἴτε κίνησις, εἴτε οὐσία τό δηλούμενον ἦ. Καὶ γάρ εἰ τοῦτο, πάντων καθολικῶν ἅμα καὶ μερικῶν διαπεσεῖται πάντως ἢ ὑπαρξίς. Διαφόροις γάρ ἐν πᾶσι προσχρώμεθα σημασίαις. Κάκεῖνο δέ φημι, ὡς εἰ καὶ θέλησιν τό θέλημα προσαγορεύουσιν, ἀλλ' οὐδαμῶς θεληθέν ἢ θελητόν. Πῶς γάρ ταυτὸν ἔφεσις, καὶ ἐφετόν; Εἰ γάρ τοῦτο, πρὸς τί κινήθησεται, αὐτό τοῦτο κυρίως ὑπάρχουσα πρὸς ὅπερ ἂν καὶ κινεῖται, καὶ μὴ ἄλλο παρ' ἐκεῖνο τὴν φύσιν τυγχάνουσα; Μέση γάρ αὕτη τῶν ἄκρων σχέσις ἐστίν· ἐνωποιοῦσα μὲν ταῦτα δι' ἑαυτῆς, οὐ συμβαίνουσα δέ τούτοις κατὰ τὴν ὑπαρξιν. Καὶ μάρτυς ὁ θεῖος καὶ μέγας Γρηγόριος, τό θεληθέν καὶ γεννηθέν, οὐκ εἰς ταυτὸν ἄγων τῇ θελήσει καὶ τῇ γεννήσει καθάπαξ· ἀλλὰ διὰ τούτων ὡς σχέσεων φυσικῶν, ἀνάγων ἐπὶ τὸν γεννῶντα καὶ θέλοντα. Εἰ γάρ μήτε τὴν ἀναφορὰν τοῦ θεληθέντος ἢ γεννηθέντος πρὸς τὴν θέλησιν καὶ τὴν γέννησιν ποιῆσαι κατεδέξατο, καίτοι μέσης κατὰ φύσιν οὐσης, "Οὐ γάρ ἔπεται πάντως, φησί, πῶς ἔμελλεν εἰς ταυτὸν ἀγαγεῖν, καὶ ἔν εἶναι ταῦτα διαγορεύειν».

Ἄλλως τε· εἰ θέλημά φασι τό θεληθέν, θεληθέν δέ καί θελητόν κατά φύσιν ἡμεῖς· Θεοῦ γάρ κτίσμα τυγχάνομεν, οὐκ ἄλλο λοιπόν ἢ μόνον ἡμᾶς θέλημα κατά φύσιν ἔχει Θεός, γινόμενόν τε καί ἀπογινόμενον, καθά καί ἡμεῖς· πρὶν δέ εἶναι, παντός ὧν θελήματος ἔρημος. Τό αὐτό δέ καί ἐπί ἡμῶν συναχθήσεται, καί οἰκείον (15A_248 > μέν ἡμῖν καί φυσικόν οὐ προσέεται, μόνον δέ τό ἔξωθεν θεληθέν, ὃν τε καί μή ὄν· καλόν καί μή τοιοῦτον, περιπλασθήσεται· πῶς (πρὸς) δέ καί θεληθέν τε τῶν ἐκτός ὑπάρχει. Διά γάρ τόν πρὸς αὐτό θελήσει κινούμενον, ἀλλ' οὐ δι' αὐτό λέγεται, θεληθέν καί θελητόν. Ὡς ἐάν μηδέν θελήσῃ τῶν ὄντων, ὁ τήν φυσικήν θέλησιν ἔχων, οὐδέν αὐτῷ θεληθέν ἢ θελητόν. Τίς οὖν ὁ λόγος τοῖς θέλημα τό θεληθέν ἰσχυριζόμενοις ὑπάρχειν , ἢ λέγεσθαι πρὸς τῶν ἀγίων Πατέρων ἀποφαινομένοις;

(=0189=) Ἔστω δέ καί οὕτω λεγόμενον κατ' αὐτούς, οὐ γάρ περί διαφορᾶς ὀνομάτων ἡμῖν, ἀλλ' εὐσεβῶν νοημάτων ὁ λόγος· ἐκεῖνο δέ προσηκόντως ἐρομένοις ἀποκριθῶσιν, εἰ ἄλλο κατά φύσιν ἐστί τό θεῖον πρὸς τό ἀνθρώπινον θέλημα· καί ἄλλο πρὸς ἐκεῖνο τοῦτο, κἄν εἰ μυρίως καλῆται καί ὀνομάζεται· τοῦτο διδάξωσι, καί κραδαινομένην ἡμῶν ἐπί τῷ ἀγνώστῳ στηρίζωσι τήν διάνοιαν· καί οἱ λίαν αὐτῶν ταῖς ὀνοματοθεσίαις δυσχεράνομεν, ἀλλ' εἴ τι καί παρ' ἑαυτῶν ἐν τούτοις συνεισενέγκομεν. Εἰ γάρ ἄλλο καί ἄλλο κατ' οὐσίαν οὐκ ἔστι, δῆλον ὡς ἐν φύσει καί ταῦτόν. Καί εἰ τοῦτο, καί ἡ φύσις ἐξ ἀνάγκης μία καί ἀπαράλλακτος. Οὐ γάρ ἑτερότης φυσική θελημάτων οὐκ ἔστιν, οὐδ' οὐσίας τό παράπαν καί φύσεως. Εἰ δέ ἄλλο φύσει καί ἄλλο, διάφορα πάντως· καί εἰ διάφορα, πῶς τόν ἐν πόσῳ τούτων ἀριθμόν οὐχ ὁμολογήσαι χρεών; Ἡ γάρ τούτου ἐξάρνησις, αὐτῆς τε πάμπαν ἀφανισμόν, καί τῶν διαφερόντων, ὡς οὐκ ὄντων, ἐργάζεται. Πῶς γάρ καί εἶναι δυνατόν καί μή ἀριθμεῖσθαι, καί δι' ἦντινα τήν αἰτίαν; ἢ πῶς ὄντα μέν κατά φύσιν, οὐκ ἀριθμούμενα δέ τά θελήματα τήν αὐτήν, εἴπερ εὐλόγως μή παύσοιντο τοῦ ἀριθμεῖσθαι καὐταῖ αἰ φύσεις; Τό γάρ ἐπ' ἐκείνων καλόν, ἐμφύτων ὄντων καί συστατικῶν τῶν πραγμάτων, καί ἐπ' αὐτοῖς ὑπάρχειν προσήκει τοῖς πράγμασι, καί ἢ κακ' τούτων ἀνέλωσι τόν ἀριθμόν, ὡς ὅτι (15A_250 > κατ' αὐτούς λυμαινόμενον, ἢ μηδαμῶς παραβλάπτοντα, καί ἐπ' ἐκείνων περιληφθῆ. Πρὸς δήλωσιν τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἐμφύτου διαφορᾶς, δι' ἦν αὐτῷ κἄν ταῖς οὐσίαις προσχρώμεθα· ἢ δεῖξωσι, πῶς μή ἀναίρεσιν πάντων ἢ σύγχυσιν, τοῦ κατά ἄνθρωπον φυσικοῦ τοῦ Σωτῆρος θελήματος ἀπεργάζονται, διά τῆς κατά τόν ἀριθμόν παραιτήσεως.

Καί πῶς τέλειος ἄνθρωπος ὁ σαρκωθεῖς Λόγος, θελήματος ἐκτός φυσικοῦ; Τό γάρ θεωθῆναι τῇ πρὸς Θεόν ἐνώσει, καθά καί τήν φύσιν αὐτήν τῆς λογικῶς τε καί νοερῶς ἐψυχωμένης σαρκός, τῆς κατ' οὐσίαν ὄντοῦτος οὐκ ἐξίστησιν· ὥσπερ οὐδέ τῆς οἰκείας τόν σίδηρον, ἢ ἄκρα καί δι' ὄλου πρὸς τό πῦρ συνανάκρασις τε καί ἔνωσις· ἀλλά πάσχει μέν τά πυρός, ἐπειδή πῦρ τῇ ἐνώσει γεγένηται· βρῖθει δέ πάλιν κατά φύσιν, καί τέμνει, ὅτι μή τῆς οἰκείας λώβην πέπονθε φύσεως, ἢ φυσικῆς ἐνεργείας ἐξέστη τό σύνολον· καίτοι μετά πυρός ὑπάρχων κατά τήν αὐτήν καί μίαν ὑπόστασιν, καί ἀδιαστάτως δρῶν, τά τε κατά φύσιν ἰδίαν· λέγω δέ τήν τομήν· καί τά καθ' ἔνωσιν αὐθις, ὅπερ ἐστίν ἡ καυσις. Αὐτοῦ γάρ ὑπάρχει, καθάπερ καί τοῦ πυρός ἡ τομή, διά τήν ἄκραν τούτων αἰς ἄλληλα περιχώρησιν τε καί ἀντίδοσιν· καί οὔτε τήν φύσιν αὐτοῦ, φημί δέ τοῦ σιδήρου, κἄν μετά πυρός ὁράται, (=0192=) κωλυόμεθα τό παράπαν ὀνομάζειν ἢ ἀριθμεῖν, οὔτε τήν φυσικήν ἐνέργειαν, εἰ καί μετά καύσεως καθοράται, καί μηδεμίαν ἔχει πρὸς ταύτην διάστασιν, ἀλλ' ἐνοειδῶς σύν αὐτῇ τε καί ἐν αὐτῇ διαφαίνεται καί γνωρίζεται. Τίς οὖν ὁ λόγος, τοῦ τό φυσικῶς τῇ φύσει προσόν μή ἀριθμεῖν, τουτέστι τό θέλημα, καί ταύτη τό καθ' ἡμᾶς ἀτελές τῷ ὑπερτελεῖ καί προτελεῖω Θεῷ Λόγῳ σεσαρκωμένῳ προσμαρτυρεῖν, καίτοι πάντων ἐπίσης, εὐδοκίᾳ Πατρός, καί συνεργείᾳ Πνεύματος ἀγίου διά τήν ἡμῶν σωτηρίαν,

καθ' ἔνωσιν τὴν ἀδιάστατον τῶν τῆς φύσεως κεκοινωνηκότι, καθάπερ οὖν καυτῆς τελείως τῆς φύσεως, πλήν μόνης τῆς ἀμαρτίας, (15A_252 > ὅτι μηδέ τῆς φύσεως ἦν, ἀλλά γνώμης, παρά τόν λόγον καί τόν νόμον κεκινημένης τῆς φύσεως, ἐκτροπή καί ὀλίσθημα;

Καί μοι δεόντως μάλιστα τούτου γε χάριν ὁ λεχθεὶς ἐπιστήσας φαίνεται μοναχός, τοῦ φυσικοῦ τό γνωμικόν διαστείλας θελήματος. Τό μὲν γάρ, κατά τόν αὐτοῦ καλῶς ἔχοντα ὀρισμόν, Δύναμις ὑπάρχει τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρεκτική. Πᾶν γάρ εἴ τι τῶν ὄντων καί μάλιστα λογικῶν, φυσικῶς τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρέγεται, καί τούτου παρά Θεοῦ λαβόν κατ' οὐσίαν ἔχει τὴν δύναμιν, πρὸς σύστασιν τὴν ἑαυτοῦ. Εἰ γάρ τοῦ κατά φύσιν ὄντος οὐκ ἔχει τὴν ὄρεξιν, τοῦ μηδαμῶς ὄντος, πόθεν καί πῶς, μηδὲ ὡς ὑπαρξίν ἢ κίνησιν ἔχοντος; Μόνον γάρ ἀδρανές τό μή ὄν καί ἀνούσιον· καί οὐδαμῶς οὐδέ μία τούτου δύναμις ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχει, καί κινήσις. Τό δέ, αὐθαίρετος ὀρμή καθέστηκε, τὰς ἐφ' ἑκάτερα ποιουμένη παρεκτροπᾶς· καί οὐ φύσεως ὑπάρχον ἀφοριστικόν, ἀλλά προσώπου κυρίως καί ὑποστάσεως. Καί τοῦτο γε διαγνοῦς ὁ διηρημένος καί ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος, γνωμῶν ἔνωσιν ἀσεβῶς ἐδογματίσεν· ἴν' ἑκατέραν δι' ἑκατέρας ὑπόστασιν ἐπικυρώσῃ, καί ὁ ψιλὸς ἀνθρωπος αὐτῷ τηρηθῆ, γνώμη τινὶ καί αὐθαίρετῳ κινήσει τῇ πρὸς τόν Θεόν Λόγον, ὡς αὐτός φησι, τὴν ἔνωσιν ποιησάμενος, ἐξ ἧς καί τὴν ταυτοβουλίαν συνίστησιν, ἢ πολυβουλίαν, εἰπεῖν οἰκειότερον· ὅσω καί καθ' ἑκάστης τοῦ γνωμικοῦ θελήματος κινήσιν, κατά μέρος ἐκ τῶν ἀτελῶν ἐπὶ τὰ ἐντελῆ κατ' αὐτόν ἵεται, φερομένη τε καί προκόπτουσα· ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀφράστου συλλήψεως, ὅλης τελείως μετὰ τῶν αὐτῆς ἀπάντων, πρὸς ὅλην καί τὰ κατ' αὐτήν ἅπαντα, τὴν ἡμετέραν φύσιν τῆς τοῦ Λόγου θεότητος, καθ' ὑπόστασιν μίαν καί τὴν αὐτὴν ἐνωθείσης.

Ὡς ἂν τοῖνυν καί τό ἐνελές διακριβώσῃ τῆς φύσεως ἐπὶ τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ, καί τό ἀντικείμενον διαρρίψῃ ὁ λεχθεὶς μοναχός· τό μὲν φυσικόν (=0193=) ὥρισεν ἐπ' αὐτοῦ· τό δέ γνωμικόν ἀποδιώρισε θέλημα, μήτε τῇ διαιρέσει χώραν δούς τῷ στασιάζειν ἐν (15A_254 > τούτῳ, μήτε τῇ φαντασίᾳ παρεῖσθαι, τῷ μὴ ὑπάρχειν ἐκεῖνο. Εἰ δέ τις τυχόν ἰσχυρίζεται, μή ἂν ἄλλως ἀπ' αὐτοῦ δυνατόν, ἢ κατ' ἐναντίωσιν τὰ δύο θελήματα λέγεσθαι· εἰ μὲν ὡς κατ' οὐσίαν διάφορα, κἀγὼ δέχομαι, εἰ δέ ὡς ἀντικείμενα, ψευδῆς ὁ λόγος. Οὐ γάρ εἴ τι διάφορον πάντως καί ἀντικείμενον. Τό γάρ ἀντικείμενον, γνώμης παραλόγως δηλαδή κινουμένης· τό δέ τό δέ διάφορον, φύσεως λόγῳ κρατουμένης ἔργον καθέστηκε· καί τό μὲν φύσεως στασιαστικόν, τό δέ προδήλως συστατικόν. Διαφορὰ τοιγαροῦν οὐσιώδης, εἰς σύστασιν τῶν ἐν τῇ φύσει πράγματων ἐστίν, οὐ μὴ ἐναντίωσις, (ἀλλά) πρὸς τὴν τούτων διάλυσιν. Οὐ γάρ ἔχει ἡ φύσις τό παρά φύσιν· οὐδέ λόγος οὐδεὶς τοῦ στασιάζοντος.

Ἄλλως τε, εἰ τὰ δύο θελήματα πάντως ἐναντία καί ἀντικείμενα, πῶς ἐπὶ τε τῶν φύσει καί ὑποστάσει διηρημένων λογικῶν, οὐ τοῦτο πάντῃ τε καί πάντως συμβαίνει. Συννεύομεν γάρ ἔστιν ὅτε τούτοις, καίτοι γνωμικοῖς οὖσι, καί Θεῷ, καί ἀγγέλοις, καί ἀλλήλοις, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο τῆς γνώμης ἤδη, καί τοῦ κατ' αὐτὴν θελήματος, διαπεπτώκαμεν. Εἰ γάρ τούτων, καί τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους δηλονότι συννεύσεως, εἴπερ ἕως ταύτην ἔχομεν, καί τῶν ἄλλων γνωμικῶν ἀντεχόμεθα. Εἰ οὖν ἐνταῦθα τοῦτο, καί οὐδαμῶς ἀντίταξις καθορᾶται, καίτοι σωζομένων ὑπάρξει τε καί ἀριθμῷ τῶν γνωμικῶν θελημάτων, καί τὴν φιλικὴν ἐν σχέσει διάθεσιν· πῶς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου, καί τελείως δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος, ἐν τοῖς φυσικῶς προσοῦσιν αὐτῷ κατ' οὐσίαν θελήμασιν, ἐναντίωσις ἔσται. Πῶς δέ ταῦτά φασιν ἐναντία, δι' αὐτόν γε τόν ἀριθμόν, ἢ καί δι' αὐτό τό ὑπάρχειν. Εἰ δέ διὰ τοῦτο, καί τὴν φύσιν ἀνέλωσι τῆς σαρκός, ἀντικειμένην τῷ Λόγῳ διὰ τὴν ὑπαρξίν. Πολλῷ γάρ ἰσχυρότερον, ὡς πᾶσιν εὐδελον, εἰς ἀντίταξιν,

τό ὑποκείμενον τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ (15A_256 > καθέστηκεν. Εἰ δέ διὰ μόνον τόν ἀριθμόν, καί τούτου τάς φύσεις ἐρήμους ποιήσωσι, καί μηδέ μίαν αὐτῶν ἀριθμεῖωσαν; παραιτείσθωσαν δέ καί πάλιν αὐτόν διὰ τήν αὐτήν, κάπὶ τῶν τῆς μιᾶς καί ἀνάρχου θεότητος τριῶν ὑποστάσεων, ἵνα μή κάκεινη στασιάζῃ πρὸς ἑαυτήν, ἀλλ' ἄτοπόν γε τῷ μηδέν ὄντι τό σύνολον, οὐκ οὐσία, οὐ ποιόν, οὐκ ἄλλο τι τῶν ὄντων, ἰσχύν τοσαύτην ἀποκληροῦν· ἀτοπώτερον δέ, καί τήν ὑπαρξιν αὐτήν τοῦ φυσικοῦ θελήματος αἰτιᾶσθαι, κάντεῦθεν τήν ἀναίρεσιν αὐτοῦ κατασκευάζειν. Καί ταῦτα, τῶν ἄλλων ἐν τῇ (=0196=) φύσει πρωτίστην οὔσαν φυσικῶν ἰδιωμάτων καί κινήματων ἔμφυτον δύναμιν. Κατά ταύτην γάρ μόνην, τοῦ εἶναι καί ζῆν, καί κινεῖσθαι, καί νοεῖν, καί λαλεῖν, καί αἰσθάνεσθαι, καί μετέχειν τροφῆς, ὕπνου τε καί ἀναπαύσεως, καί μή ἀλγύνεσθαι, μηδέ θνήσκεν, καί ἀπλῶς ἀπάντων τῶν συνιστώντων τήν φύσιν, ἔχειν τελείως τάς ἕξεις, καί τῶν λυμαιομένων τάς στερήσεις, φυσικῶς ἐφιέμεθα.

Καί μοι φαίνεται κάν τούτῳ προσηκόντως ποιήσας, κατά τόν αὐτοῦ ὄρισμόν ὁ εὐλαβῆς μοναχός, καί προσθεῖς τό· " Καί τῶν οὐσιωδῶς τῇ φύσει προσόντων, συνεκτικῆν πάντων ἰδιωμάτων». Πάντα γάρ αἰεὶ συνέχει, καί συνέχειν ἐφίεται, καί οὐδενός ἔχειν τήν στέρησιν, τό οὐσιῶδες ἐν ἡμῖν καί ἔμφυτον θέλημα· μᾶλλον δέ ἡμεῖς, δι' αὐτοῦ τε καί κατ' αὐτό· καί οἶμαι τόν καί ποσῶς τοῦ ὄντος, ἀλλά μή τοῦ δοκοῦντος λόγον ποιούμενον συνθήσεσθαι πάντως δῆ, καί ὡς ἄνθρωπον τόν σαρκωθέντα Θεόν φυσικόν ἔχειν καί ἀνθρώπινον θέλημα· καί τῶν ἀπηριθμημένων ἕκαστον θέλειν κατ' αὐτό φυσικῶς, πρὸς πίστῶσιν τῆς νοερῶς αὐτοῦ καί λογικῶς ἐψυχωμένης σαρκός, εἴπερ τέλειος ἄνθρωπος γέγονε, μηδενί τῶν ἡμετέρων λειπόμενος, πλήν μόνης τῆς ἀμαρτίας· ἀλλά πάντα ἔχων ὅσα καί ἡμεῖς, ἀπαραλείπτως τό κατά φύσιν συστατικά τῆς ἡμετέρας οὐσίας, ὡσπερ οὖν καί τά τῆς ἀνάρχου καί θείας, δι' ὧν ἄνθρωπον ἑαυτόν ὁμοῦ καί Θεόν (15A_258 > ὄντα κυρίως ἐγνώριζε, καί τήν πρὸς ἡμᾶς, καί τόν Πατέρα τελείως φυσικῆν συγγένειαν διασώζοντα μετά τήν ἔνωσιν.

Τό γάρ δῆ λέγειν, ὡς ἐν τῷ καιρῷ μόνῳ τοῦ σωτηρίου πάθους, ἠνίκα τό ἡμέτερον ἐτύπου πραγματικῶς ἐν ἑαυτῷ, καί ὡς ἄνθρωπος παρηγεῖτο τόν θάνατον, δύο θελήματα ἔχων ἐδείκνυτο, ἀποφαντικόν, οὐκ ἀποδεικτικόν μοι δοκεῖ. Πῶς γάρ ἐν τούτῳ μόνῳ τῷ καιρῷ, καί μή πρό τούτου, καί δι' ἦντινα τήν αἰτίαν. Εἰ μὲν γάρ εἶχε τότε, καί ἀπ' ἀρχῆς εἶχεν ἐξ οὗ γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐχ ὕστερον ἐσχεδιάσεν· εἰ δέ ἀπ' ἀρχῆς οὐκ εἶχεν, οὐ δέ κατά τόν καιρόν τοῦ πάθους, ἀλλά μόνον ἐφάντασε τήν παραίτησιν, καί πρὸς ταύτην τά λοιπά δι' ὧν σεσώσμεθα, οἷον τό δάκρυον, τήν εὐχήν, τήν λύπην, τήν ἀγωνίαν, τόν σταυρόν, τόν θάνατον, τήν ταφήν· ἐνός γάρ ἀκυρουμένου τῶν ἐν αὐτῷ καθ' ἡμᾶς φυσικῶν σωζομένων, οὐδέ τά ἄλλα στήσεται. Πῶς γάρ οὐκ ἐκεῖνο μὲν, ταῦτα δέ; Καί τίς ὁ λόγος; ἐναντίωσις δέ ποῖα τό προσεύχεσθαι, καί φυσικῆς ἐκουσίως; τῆς κατά τήν σάρκα λέγω, πρόσδειξιν ἀσθενείας ποιεῖσθαι διὰ τῆς συστολῆς, καί μή ἀντιτείνειν ὄλω, ἀλλά λέγειν· Εἰ δυνατόν. Καί· Μή τί ἐγώ θέλω, ἀλλ' εἴ τι σύ· καί συνάπτειν τῇ συστολῇ τήν ἰσχυράν κατά τοῦ θανάτου καί πρόθυμον κίνησιν; Ἐτύπου μὲν γάρ πραγματικῶς ἐν ἑαυτῷ τό ἡμέτερον, διὰ τῆς φυσικῆς πρὸς μικρόν ἀγωνίας (=0197=) ἵνα καί ταύτης ἡμᾶς ἐλευθερώσῃ, καί τῆς οἰκείας σαρκός τήν φύσιν πιστώσῃται, καί πᾶσι καθαρὰν τήν οἰκονομίαν φαντασίας ἐργάσῃται· παρίστη δέ πάλιν εὐθύς τήν κατά τοῦ θανάτου μεγίστην ὄρμην, καί τήν ἄκραν τοῦ κατ' αὐτόν ἀνθρωπικοῦ, πρὸς τό οἰκεῖον αὐτοῦ καί Πατρικόν θέλημα, συμφυῖαν καί ἔνωσιν, τῷ ἐπικρίναι τοῦτο καί φάσκεν· Μή τό ἐμόν, ἀλλά τό σόν γενέσθω. Ταύτη μὲν τήν διαίρεσιν ἀπωθούμενος, ἐκείνη δέ πάλιν τήν σύγχυσιν.

(15A_260 > Εἰ δέ, ὅτι ἄλλοτε φαίνεται τοῦ θέλῃν ἔμφρασιν πεπονημένος, ἢ κατά τόν καιρόν τοῦ πάθους, ταυτά φασι, τοῦτο καί περί τῆς ἐμφύτου νοήσεως εἵποιεν, καί ἄνουν αὐτόν κατασκευάσουσιν. Οὐ γάρ φαίνεται λέξας ὅτι νενόηκα. Καί περί ὁσφρήσεως ὁμοίως, καί τῶν λοιπῶν καθ' ἡμᾶς φυσικῶν, ὧν μνημονεύσας οὐκ ἀναγέγραπται. Ἡ καί περί τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὡς οὐ πρότερον οὔσης καθ' ὑπαρξιν, ἀφ' οὔ γεγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ' ἢ μόνον ὅποταν αὐτῆς ἐμνημόνευσεν. Οὐ πρό πολλοῦ γάρ τοῦ πάθους τοῦτο πεπονηκῶς ἀνηγόρευται. Ἡ τοίνυν σχεδιασθεῖσαν αὐτήν αὐτίκα εἵπωσιν, ὅτι μή πολλάκις καί ἀπ' ἀρχῆς αὐτῆς ἐμνημόνευσεν ἢ τοῦτο μή λέγοντες, ἀλλ' " Ἄμα σάρξ, ἄμα Θεοῦ Λόγου σάρξ ἔμψυχος, λογική». κατά τόν μέγαν Ἀθανάσιον δογματίζουσι, καί τό φυσικόν ὡς ἀνθρώπου τοῦ Σωτῆρος θέλημα, μή κατά τόν καιρόν εἶναι τοῦ πάθους λέξουσι μόνον, εἰ καί μνήμην αὐτίκα τούτου πεποίηκεν· ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς ὡς ἀνθρώπῳ καθ' ἡμᾶς φυσικῶς τῷ Σωτῆρι συνουσιωμένον· καί παύσονται λοιπόν οὐκ ἐν καιρῷ τά τοιαῦτα κινουντές τε καί συναγοντες. Καιρός γάρ ὁ παρῶν αἱμάτων διά τας ἀμαρτίας ἡμῶν, ἀλλ' οὐ δογμάτων ἐστί· καί θρήνων ἰσχυρῶν, εἰς Θεοῦ δυσώπησιν, ἀλλ' οὐ σοφιστικῶν ἀντιρρήσεων, εἰς περισσοτέραν καθ' ἡμῶν ἀγανάκτησιν.

Ἐπεισι δέ μοι θαυμάζειν καί περί ἐνεργείας, ὡς μίαν ταύτην ἐπί Χριστοῦ σογματίζουσι, τῇ πρός τό ἄτομον, ὡς αὐτοί φασιν, ἀποσκοπήσει καί ἀναφορᾷ. Καί ἵνα παρῶ λέγειν, ὡς οὐδέν τῶν φυσικῶν ὡς εἰς ἄτομον προηγουμένως, ἀλλά τήν τούτου φύσιν τε καί οὐσίαν ἔχει τήν ἀναφοράν. Τίς γάρ ἄνευ τῶν φυσικῶς προσόντων τῇ φύσει δυνάμεων, ἐνεργεῖν τι δύναται ἄν; ἢ πόθεν αὐτῷ τό ἐνεργεῖν ἢ δύνασθαι, πάρεξ τῆς φύσεως; Ἐκεῖνο δέ ἐρωτῆσαι βούλομαι· πρός ἀναίρεσιν ἄρα τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ταύτην προΐσχοντο, ἢ τί; Εἰ γάρ ἐπ' ἀναιρέσει, πῶς, πότε καί ποῖα κατά τήν ἐκείνων ἀπόπαυσιν εἶη τό παράπαν ἐνέργεια; (15A_262 > ὡς γάρ φύσεων οὐκ οὐσῶν, καί τό ἐξ αὐτῶν ἀφανίζεται πάντως, ἢ σύνθετος λέγω ὑπόστασις· οὕτω καί τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν οὐκ οὐσῶν, οὐδ' ἄλλη τό σύνολον ἔσται. Καί οὐ λέγω τοῦτο, ὡς ἄλλης ἐνεργείας ἐκ τῶν φυσικῶν συνισταμένης. Οὐδέ μία γάρ τῶν ἐν ὑποκειμένῳ σύνθεσις· Ὅτι μηδέ τήν καθ' ἑαυτά τό σύνολον ὑπαρξιν, ἀλλά τό (=0200=) εἰκαῖον παριστᾷ. Ὡς εἰ τας κυρίως κατά φύσιν οὔσας οὐκ εἶναι λέγουσι, πῶς ὑπάρξει τό μηδαμῶς ὄν; Τίς γάρ ἐστί ὑποστατικήν λέγων ἐνέργειαν, καί πόθεν τοῦτο, καί παρά τίνος λαβόντες προσφέρουσιν; Εἰ δέ τοῦτο τυχόν ἀποφαίνονται, σύνθετον δέ τήν ὑπόστασιν ὁμολογοῦσι πρός ἣν ἀναφέρεται, καί τῶν ἐναντίων καί ἀντικειμένων δεκτικήν· θνητήν γάρ καί ἀθάνατον, ὁρατήν καί ἀόρατον, περιγραφτήν καί ἀπερίγραφον, ἀναρχον καί ὑπό ἀρχήν, ἔσται τοῦτο κατά τό εἶκος καί ἡ ἐνέργεια. Καί πῶς ἄλλως, ἢ καθ' ἕξιν δηλονότι καί στήρησιν; καί τά μέν, ὡς οὔσα, πείσεται, τά δέ, ὡς μή οὔσα, παρυσποστήσει. Πῶς δέ καί ὁ τοιαύτην ἔχων ἐνέργειαν, κατά τό αὐτό καί οὐκ ἄλλο καί ἄλλο, ὅτι μηδέ ἐκείνη, τά ὅμοια πείσεται; προσφυῶς γάρ ἔχειν τῇ οἰκείᾳ ἐνεργείᾳ τόν ἐνεργοῦντα, κάκεινη τούτῳ, πᾶσα ἀνάγκη. Καί πῶς Θεός, ὁ ἕξει, καί μή φύσει Θεός; Πῶς δέ ἄνθρωπος, ὁ στερήσει, καί μή οὐσία κυρίως τοῦτο ὑπάρχων; Τίς δέ φύσις ἀνενέργητος, ἢ φυσικῆς ἐνεργείας ἐκτός; Ὡς γάρ οὐδαμῶς ὑπάρξεως ἔρημος, οὕτως οὐδέ δυνάμεως φυσικῆς. Εἰ δέ ταύτης ἀμοιρεῖ, καί τῆς ὑπάρξεως ἀμοιρήσειεν ἄν. Τό γάρ ἀδύναμον, ὡς ἀδρανές πάντη μόνον ἐστί τό μή ὄν. Πᾶν γάρ εἶ τι τῶν ὄντων, συστατικήν ἔχει διαφοράν, τήν ἔμφυτον κίνησιν τῷ γένει συμπαραλαμβανομένην, καί ποιούσαν τοῦ ὑποκειμένου τόν ὀρισμόν, δι' οὔ ὅτι ἐστί καί τί ἐστί κυρίως γνωρίζεται, πρός τέ τά ὁμοειδῆ τό ἀπαράλλακτον ἔχον, καί τό διάφορον αὐθις πρός τά ἑτεροειδῆ· καί εἰ τοῦτο, πῶς δυνατόν φυσικῆ δυνάμει ἀμοιροῦντα (15A_264 > κατά σάρκα, τόν ἐνανθρωπήσαντα Λόγον ἄνθρωπον τέλειον, ἢ ὅλως ἄνθρωπον χρηματίζειν. Οὐ γάρ δίχα φυσικῆς ἐνεργείας ὁ ἄνθρωπος, ὡςπερ οὐδ' ἄλλη φύσις τῆς οἰκείας καί οὐσιώδους. Ἡ γάρ

ἔλλειψις ταύτης, ἢ οὐδέ φύσιν εἶναι ποιεῖ τήν φύσιν, ἢ τὰς πάσας ἀλλήλαις ταυτόν, καί ἀντί πάντων μίαν, τῇ ἀπολείπει τῆς συνιστώσης συμφύρεϊσας δι' ὅλου συγχυθείσας. Εἰ γάρ οὐκ ἀνέργητον λέγουσι τό καθ' ἡμᾶς τόν Λόγον, δηλον ὡς ἔμφυτον καί ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν ἔχοντα τοῦτόν φασι. Πῶς γάρ ἂν ἄλλως; Οὐ γάρ ἐνεργεῖν δυνατόν φυσικῆς ἐνεργείας χωρίς· ὡσπερ οὐδέ ὑπάρχειν οὐσίας δίχα καί φύσεως. Ἄλλ' οὐδέ μίαν μόνον, ἂν περ ἢ τήν φύσιν διπλοῦς, τήν ἔμφυτον ἔχειν ἐνέργειαν τόν ἐνεργοῦντα, πᾶσα ἀνάγκη· ἐπεὶ καί φύσιν μίαν πάντως τόν ὑφεστῶτα, κἂν σύνθετος ἢ τήν ὑπόστασιν. Εἰ γάρ διά τήν σχέσιν ἐκεῖνο, διά τήν αὐτήν πάντως καί τοῦτο. Μοναδικῶς γάρ ἐπ' ἀμφοῖν ταύτην φερομένην ὀρῶμεν. Ἦ τε γάρ ἐνέργεια πρὸς τόν ἐνεργοῦντα, καί πρὸς τόν ὑφεστῶτα πάλιν ἢ φύσις ἀνάγεται. Χρή τοίνυν εἶπερ διά τήν ἔνωσιν καί τό μοναδικόν τοῦ προσώπου, μίαν τοῦ ἐνεργοῦντός φασι τήν ἐνέργειαν, μίαν διά τοῦτο καί φύσιν τοῦ ἐφεστῶτος διαγορεύειν, ἵνα μή σχετικῆν τήν ἔνωσιν δογματίζοντες φωραθεῖεν, ἐνεργειῶν ταύτην, ἀλλ' οὐχί καί φύσεων λέγοντες. Οὐ γάρ πρὸς ὑπόστασιν ταύτας αὐτούς ἐνοῦν δυνατόν, ἀλλ' οὐσίαν καί φύσιν ὅσον ἐπί ταῖς (=0201=) φυσικαῖς ἐνεργείαις, οὐκ εἰς ἄλλο τι πλήν ἐνεργείας πρὸς αὐτόν ἐνουμένης. Ἐπεὶ ὡσπερ ἡ τούτων φυσική διαφορά, δύο τούς ἐνεργοῦντας ποιεῖ κατ' αὐτούς, οὕτω δήπου πάντως, καί ἡ τῶν οὐσιῶν ἔμφυτος ἑτερότης, δύο τούς ὑφεστῶτας συνάξει. Ἦ τοίνυν πρὸς μίαν φύσιν καί ταύτας συμφύρωσιν· ἢ μηδαμῶς ἐκείναις, οὐσίαις τε οὐσαις φυσικῶς καί ἀριθμουμέναις, διαίρεσιν ἐπεισφρήσωσιν. Ὅπερ γάρ ἐν ἐκείναις οὐ γίνεται, οὐδέ ἐν ταύταις συμβαίνει ποτ' ἂν. Ἀλλά δηλοῦται (15A_266 > μὲν ἡ φυσική διαφορά, διά τοῦ κατ' αὐτάς ἀριθμοῦ· ἐξίσταται δέ ἡ διαίρεσις διά τῆς ἄκρας ἐνώσεως. Οὐ γάρ δυνατόν θείαν ἢ ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅτι κἂν ἔστι γνωρίσαι, μή ὅτι γε διαφέρειν πρὸς ἄλλην, οὐσιώδους ἐνεργείας ἐκτός. Ὅρος γάρ τοῦ πράγματος, ὁ λόγος τῆς οὐσιώδους δυνάμεως κυρίως ἐστίν· ἢς ἀναιρουμένης, συναναιρεῖται πάντως καί τό ὑποκείμενον. Καί διά τοῦτο ταύτας ὁμολογοῦμεν ἐπὶ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου φυσικῶς σωζομένης· τήν μὲν, ἐν τῇ σαρκός προσβολῇ τῶν θείων· τήν δέ πάλιν, ἐν τῇ πείρα τῶν ἀνθρωπίνων ἐξουσιαστικῶς δεικνυμένην· ἵνα καί τὰς φύσεις, ὧν εἰσὶν οὐσιώδεις ἐνέργειαι, ταύταις συνομολογήσωμεν.

Τίνοι δέ δηλον οὐκ ἔστιν, ὡς ἐπὶ μὲν οὐσίας καί φύσεως τῆς αὐτῆς, διαφορὰν ὑπάρξεως ἢ φυσικῆς ἐνεργείας, οὐκ ἔστιν ἰδεῖν; Οὐδεμία γάρ πρὸς ἑαυτήν διαφέρει· τοῦτο γάρ πως ἀμήχανον. Ἐν ἀτόμῳ δέ καί προσώπῳ πάντη τε καί πάντως, εἶπερ σύνθετον· καί διαφορούς τε γάρ φύσεις, τὰς ἐξ ὧν συνέστηκεν, καθορῶμεν, καί τὰς φυσικὰς κινήσεις, αἷς ἐνεργοῦν κατὰ φύσιν γνωρίζεται, τήν οἰκείαν πιστούμενος ὑπαρξιν, καί ἄλλο καί ἄλλο τὰ ἐξ ὧν ἐστὶ, διά τῆς κατ' ἄλλο καί ἄλλο φυσικῆς ἐνεργείας πραγματικῶς παριστᾶ, δι' οὗ, τοῦ πρὸς αὐτό, φημί δέ τό ἄτομον, ἀποσκοποῦντος, καί τὰς φύσεις ἐκοντί παρατρέχοντος, διά τό τὰς φυσικὰς ἀνελεῖν ἐνεργείας, τήν καταδρομήν, οὐ μᾶλλον ἐν τούτῳ βαροῦσαν, ἢ συνεργοῦσαν εὐρίσκομεν. Εἰ γάρ οὐκ εἰς μίαν φυσικῆν τό ἄτομον περικλείεται πάντως ἐνέργειαν, ὡσπερ οὖν οὐδέ φύσιν· τίς γάρ ὁ λέγων, ἢ παραστήσαι δυνάμενος; δηλον ὡς ταῖς κατ' αὐτό φύσεσιν ἡγουν οὐσίαις, ἰσαρίθμους ἔχει τὰς οὐσιώδεις κινήσεις, καί οὐδεὶς ἀντρεῖ. Καί παρῶ λέγειν, ὡς οὐδέ ἄτομον κυρίως τό κατὰ Χριστόν σύνθετον λέγεται πρόσωπον. Οὐ γάρ σχέσιν ἔχει πρὸς τήν ἐκ τοῦ γενικωτάτου γένους διά τῶν ὑπάλληλα καθιεμένην γενῶν πρὸς τό εἰδικώτατον εἶδος διαίρεσιν, (=0204=) καί ἐν αὐτῷ τήν οἰκείαν πρόοδον περιγράφουσαν. Ὅθεν (15A_268 > διά τοῦτο, κατὰ τόν σοφώτατον Κύριλλον, τό Χριστός ὄνομα, οὔτε ὄρου δύναμον ἔχει· οὐδέ γάρ ἄτομον ἐστὶ, πρὸς εἶδος ἐστὶ πολλῶν ἀριθμῶν διαφερόντων κατηγορούμενον, οὔτε μὴν τήν τινός οὐσίαν δηλοῖ. Οὐδέ γάρ ἄτομον ἐστί, πρὸς εἶδος ἢ γενός ἀναγόμενον, ἢ κατ' οὐσίαν ὑπό τούτων περιγραφόμενον· ἀλλ' ὑπόστασις σύνθετος, τήν φυσικῆν τῶν

ἄκρων διαίρεσιν ἐν ἑαυτῇ κατ' ἄκρος ταυτίζουσα, καί εἰς ἕν ἄγουσα τῇ τῶν οἰκείων ἐνώσει μερῶν. Εἰ δέ τυχόν, τοῖς διά τοῦ μή ἀνερέγητον εἶναι κατά σάρκα τόν Κύριον τήν ἔμφυτον αὐτοῦ καί ἀνθρωπίνην ὁμολογοῦσιν ἐνέργεια, τό μή καί ἀνυπόστατον εἶναι συνάγουσι, τήν ὑπόστασιν ἐπηρεάζειν ἐστίν. Οὐ γάρ ὑπόστασιν εἶναι ποιεῖ, τό μή ἀνυπόστατον εἶναι τήν φύσιν. Ὡσπερ οὐδέ σχῆμα πᾶν εἴ τι σῶμα, τό μή ἀσχημάτιστον εἶναι τό σῶμα· οὐδέ γέννησιν, οὐδέ ὄρασιν⁽¹⁾, τό μή ἀγέννητον, ἢ οὐκ ἀόρατον εἶναι, τό γεννητόν ἢ ὄρατόν. Καί ἀπλῶς πᾶν εἴ τι ἄλλο μή εἶναι τοῦθ' ὅπερ οὐκ ἔστιν ἀποφασκόμενον, σχέσιν εἶναι ποιεῖ· τό, περί ὃ αὐτή φυσικῶς θεωρεῖται, καταφασκόμενον. Ἄλλως τε, καί εἰ τοῦτο τυχόν ἦν, ὁπότε οὐκ ἔστιν, οὐδέν ἦν πρός τάς φυσικάς ἐνεργείας, ἐπίσης οὐκ ἀποβαλλομένης ταῖς ὑποστάσεσι, παρά τῶν ἁγίων Πατέρων· οὔτε διαιρούσας εἰς δύο τόν ἕνα, καθάπερ αἱ ὑποστάσεις ποιοῦσι. Τίς γάρ ὁ δεῖξαι συνάμενος ἄν, ὅτι μή καλόν ἐπί δηλώσει τῆς οὐσιώδους διαφορᾶς τάς φυσικάς ἐνεργείας πρεσβεύειν ἐπί τοῦ αὐτοῦ; καί τίνος χάριν καί πῶς, καί τίς ὁ τοῦτο διοριζόμενος λόγος, ἢ Πατήρ ἔγκριτος, ἀλλά (ἵνα) μή ἀποφίνωνται μόνον; Εἰ γάρ τάς φυσικάς ἐνεργείας ὁμολογεῖν οὐ καλόν, οὐδέ τάς φύσεις αὐτάς. Ἡ πῶς ταύτας μέν, οὐκ ἐκείνας δέ; Εἰ δέ ἄμφω καλόν, τίνος χάριν ἐντεξάγονται τῷ καλῷ, καί τήν ὑπόστασιν τῷ μή ἀνυποστάτῳ τῆς φύσεως κατασκευάζουσιν; Εἰ γάρ ὡσπερ τάς ὑποστάσεις, οὕτω καί τάς ἐνεργείας κακιζόμενας τοῖς (15A_270 > Πατράσιν ἐγνώριζον, οὐκ ἀπεικός ταύτας διέρριπτον. Εἰ δέ ταύτας κηρύττοντας, καί θείαν καί ἀνθρωπίνην ὁμολογοῦντας ἐνέργειαν, ὡσπερ οὖν καί φύσιν, καί ὁμολογεῖν παρακελευομένους γινώσκομεν, ὑπόστασιν δέ θείαν ἢ ἀνθρωπίνην οὐδένα καθ' ὅτιοῦν οὐδαμῶς, ἢ μόνον τόν διηρημένον καί ἀνθρωπολάτριν Νεστόριον, διατί ἄρα, εἴπερ οὐκ ἀπόβλητος αὐτοῖς ἢ τῶν ἁγίων διδασκαλία, κατ' αὐτῆς τά τοιαῦτα σοφίζονται, εἰς τήν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ἀποσκευήν; Τίνος δέ ἄλλου τό ταῦτα καί οὕτως συνάγειν ἐστί, πλήν Σεβήρου τοῦ σοφιστοῦ καί παράφρονος, τοῦ καί τά οἰκεία σπουδῇ καταλύοντος, καί τῶν εὐσεβῶν οὐδαμῶς κατισχύοντος, διά τό τῆς ἀληθείας περιφανές, εἰ καί τῷ ἀναιδεῖ μηχανᾶται τρόπῳ τῶν σοφιστικῶν ληρημάτων;

(=0205=) Εἰ γάρ τό μή ἀνυπόστατον εἶναι τήν φύσιν⁽²⁾, ὑπόστασιν ταύτην ποιεῖ, πάντως δήπου κατά τό ἀκόλουθον, καί τό μή ἀνούσιον τήν ὑπόστασιν ὑπάρχειν, οὐσίαν ταύτην παρίστησι. Καί οἱ τοῦτο λέγοντες, πῶς τόν τε τῆς θεολογίας οὐ διαιροῦσι λόγον, ταῖς τῶν ἰσαριθμῶν ὑποστάσεων φύσεσιν; εἴπερ οὐσία πάντως αἰ μή ἀνούσιοι κατ' αὐτούς ὑποστάσεις· καί τό τῆς οἰκονομίας οὐ συγχέουσι, τῷ τῆς φύσεως μοναδικῶ διά τήν μίαν ὑπόστασιν; Ἐαυτοῖς γοῦν στοιχοῦντες, καί τά τοιαῦτα καθ' ἑαυτῶν δογματίσουσι. Τοῖς δέ τάς φυσικάς ἐνεργείας ὁμολογοῦσι, τό καί οὕτω ταύτας συνάγειν, χάρις ἐστί, διά πάντων ἑαυτοῖς τό ἀληθές συναγείρουσι κατά τήν τῶν ἁγίων παράδοσιν, καθ' ἣν τό μή ἀνυπόστατον, οὐχ ὑπόστασιν εἶναι τήν φύσιν ποιεῖ, ἀλλ' ἐνυπόστατον· ἵνα μή ὡς συμβεβηκός, ἐπινοία μόνη λαμβάνηται, ἀλλ' ὡς εἶδος πραγματικῶς θεωρῆται. Οὕτω δε καί τό μή ἀνούσιον, οὐκ οὐσίαν ποιεῖ τήν ὑπόστασιν, ἀλλ' ἐνούσιον παριστᾷ, ἵνα μή ψιλόν ἰδίωμα ταύτην, ἀλλά μετά τοῦ ἐν ᾧ τό ἰδίωμα κυρίως γνωρίζωμεν. Ὡσπερ οὖν ἐκεῖ τό ἐνυπόστατον δηλοῖ τό ἐνύπαρκτον· ἐνύπαρκτον δέ ἐστί τό οὐσιώδους καί φυσικῆς μετέχον ὑπάρξεως· οὕτω κἄνταῦθα τό ἐνεργόν ἤγουν ἐνεργητικόν, τό ἐνδύναμον (15A_272 > σημαίνει κυρίως. Ἐνδύναμον δέ ἐστί, τό οὐσιώδη καί φυσικήν ἔχον τήν δύναμιν. Οὐκοῦν τό μή ἀνυποστάτους ἢ ἀνενεργήτους ἐπί Χριστοῦ τάς φύσεις ὁμολογεῖν, οὐκ ἔστιν ὑποστάσεις ἢ ἐνεργοῦντας συνάγειν, ἀλλά τάς οὐσιώδεις αὐτῶν καί φυσικάς ὑπάρξεις τε καί ἐνεργείας ὀρθοδόξως ὁμολογεῖν, εἰς τήν τοῦ ἐξ αὐτῶν, καί ἐν αὐταῖς ὄντος καί κατ' αὐτάς· φημί δέ τάς φύσεις, καθ' ἑνῶσιν τήν ἀδιάσπαστον ἐνεργοῦντος Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένου, πίστῳσιν ἀληθῆ καί βεβαίωσιν.

Τίνοι δέ λόγῳ, πολλάς μὲν αὐτοί, καί ἀριθμοῦ πλείους εἰς ἓνα καί τόν αὐτόν ἀναφέροντες τάς ἐνεργείας, τῷ λέγειν, Πᾶσαν θεῖαν καί ἀνθρωπίνην (=0208=) ἐνέργειαν· τό γάρ, πᾶσαν, οὐ μίαν οὐδέ δύο καθάπαξ, οὐδέ τρεῖς, ἀλλά ἀπείρους καί ἀριθμόν ὑπεραιρούσας ὑποβάλλει νοεῖν, ὡσπερ οὖν καί τό πάντα καί πᾶν· διαίρειν οὐδαμῶς ὑποπτεύουσιν· ταύτην δέ κατά τῶν τάς φυσικάς δύο, κατά τούς θεῖους Πατέρας ὁμολογούντων, μέχρι τοῦ γινώσκειν τήν διαφοράν, οὐκ οἶδ' ὅπως καί διατί, μετά τῶν ἐνεργούντων συνάγουσιν; Εἰ γάρ αἱ πολλάί καί διάφοροι κατά φύσιν, τόν ἓνα καί τόν αὐτόν εἰς πολλά ἐνεργοῦντας οὐ διαιροῦσι καί τέμνουσι, πῶς αἱ δύο; Καί τίς ὁ μᾶλλον τήν καταδρομήν ὡς οὐκ εὐλογον αἰτιώμενος; Εἰ γάρ ἐπί τόν αὐτόν καί τοῦ αὐτοῦ ταύτας οὐκ ἔλεγον καί ἀνέφερον, καί τῇ πρὸς ἀλλήλας δι' ὅλου περιχωρήσει συμφυεῖσας ἀλλήλαις, καί καθ' ἕνωσιν τήν ἀδιάσπαστον ἐν αὐτῷ σωζομένης, καί πρὸς αὐτοῦ, κατ' ἄλλο μέντοι καί ἄλλο κινουμένης ἐνοειδῶς, δι' ὧν τήν τε τῶν θαυμάτων θεϊκῶς προὔβάλλετο δύναμιν, ὡς φύσιν Θεός, καί τήν πείραν τῶν παθημάτων θέλων, ὡς ἄνθρωπος φύσει δι' ἡμᾶς κατεδέχετο, ἦν ἄρα καί οὐκ ἀπίθανος αὐτῶν ἡ καταδρομή. Νῦν δέ τοῦτο μή λεγόντων, ἀλλά τοῦ αὐτοῦ ταύτας καί εἰς τόν αὐτόν ἀναγόντων, πόθεν καί πῶς τούς ἐνεργούντας συνάγουσι; Καί διατί, εἴπερ εὐλογον, μή πρότερον ἑαυτοῖς τούς πολλούς, ὅσον ἐπί ταῖς πολλαῖς ἐνεργείαις; Ὡς γάρ (15A_274 > αἱ δύο τούς δύο, οὕτω δήπου πρὸς ἀνάγκης καί αἱ πολλάί τούς πολλούς. Εἰ δέ τοῦτο, πῶς ἐκεῖνο συνιδεῖν οὐκ ἔχω, οἶμαι δέ οὐδέ ἄλλος τις τῶν τό ἀληθῆς τοῦ δοκεῖν προτιμώντων.

Πῶς δέ πάλιν αὐτοῖς ὡσπερ ἀντιφατικῶς, ἐπ' αὐτοῦ κατά τῶν πολλῶν ἡ μία προῖσχεται; Καί τίνα ταύτην καί πῶς δογματίζουσιν; Οὐ γάρ οἶόν τε τόν αὐτόν καί πολλάς ἔχειν, καί μίαν. Εἰ γάρ πολλάς, οὐ μίαν· καί εἰ μίαν, πῶς αὐθις πολλάς; Ἡ γάρ ταύτας ἐκεῖνη πάντως, ἡ ταύτην ἐκεῖναι διώσσονται, κατά τόν ἐκείνων λόγον, καθ' ὃν τήν μίαν ἐπ' ἀνατροπῇ τῶν φυσικῶν δύο προβάλλονται. Εἰ δέ τυχόν, ὡς ἐκ πολλῶν ἀποτελουμένην τήν μίαν φασίν, οὐκ ἔχει φύσιν, ὡς λέλεκται, τά ἐν ὑποκειμένῳ συντίθεσθαι. Ἄλλ' οὔτε πάλιν τήν μίαν ἐκ πολλῶν, εἰς πολλάς ἐπιτέμνεσθαι. Πρότερον οὖν τάς πλείους αὐτοί διά τῆς μιᾶς ἐνεργείας ἀνέλωσιν, ἵνα μή πολλούς τούς ἐνεργοῦντας καθ' ἑαυτῶν εἰσάγωσιν. Καί διά τῶν πολλῶν αὐθις τήν μίαν, ἵνα μή συνουσίωσιν δογματίσωσι, καί οὕτω κατά τῶν τάς δύο περσβεύοντων, ἄνπερ οὐκ ἀδρανῶς ἔχοιεν, πολεμήσωσιν. Οὐ γάρ οἶόν τε παντελῶς ἄλλοις ἐπιφυῆναι, τούς σφᾶς αὐτούς μετά τῶν οἰκείων ἀνατρέποντας, οὐδενός ἄλλου καθάπαξ ἐν τούτῳ προσδεηθέντας. Τό γάρ ἔχον βάσιν, τό ὄν, πρὸς αὐτοῦ παγίως (=0209=) ἐδράζεται, μηδαμόθεν τήν οἰανοῦν πάσχον διάπτωσιν. Καί γάρ ἐκεῖνο μόνον ἀκμαῖον ὄντως καί ἰσχυρόν, τό τήν ἀλήθειαν ἔχον κρατύνουσιν· ἀλλ' οὐ τό παρ' ἄλλου, μή τι γε παρ' ἑαυτοῦ, τήν λύσιν δεχόμενον.

Τούτων γοῦν ἀφεμένους, προσήκει πάντως εὐσεβοῦντας ἡμᾶς, καί ἑκατέρας τῶν ἐν τῷ ἐνὶ σεσαρκωμένῳ Θεῷ Λόγῳ σωζομένης φύσεως πραγματικῶς ὁμολογοῦντας τήν ὑπαρξιν, καί τήν ἔμφυτον ὁμολογεῖν πάντως ἐνέργειαν, ὡσπερ οὖν καί τό θέλημα· καί διά τῆς περὶ ἑκάτερον, τό θεῖον ὁμοῦ καί τό ἀνθρώπινον, (15A_276 > εὐσεβοῦς τοῦ αὐτοῦ καί ἀληθεστάτης δόξης, καί τῶν προσόντων αὐτῷ φυσικῶς τήν ὀρθόδοξον τῶν ἁγίων Πατέρων κρατύνειν διδασκαλίαν, οἱ περὶ αὐτοῦ ταῦτα καί φρονεῖν καί λέγειν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ καθολικαῖς Ἐκκλησιαῖς παραδεδώκασιν· καί μηδέν ἐξαρνεῖσθαι τῶν ἄπερ ἦν ἀπ' ἀρχῆς καί δι' ἡμᾶς γέγονεν ὕστερον, καί τῶν χαρακτηριζόντων αὐτά φυσικῶς πάντων ἰδιωμάτων. Τέλειον γάρ τά ἑκάτερα, καί ἐν ἑκατέραις τόν αὐτόν ἐδογματίσαν, καί ἀνελλιπῶς τήν ἑκατέρου τῶν ἐξ ὧν ὑπῆρχε διασώζοντα φυσικήν ἰδιότητα, καί κατά πάντα ὅμοιον ἡμῖν, καί ὁμοίως κατά θέλησιν πεπειραμένον, χωρίς μόνης τῆς ἁμαρτίας.

Τούτων οὖν ἐπακούοντες τῶν μακαρίων φωνῶν, οὐδέν οὔτε τῶν ἡμετέρων καί φυσικῶν, οὔτε τῶν πατρικῶν καί θείων, ἐπί τοῦ αὐτοῦ τό παραπάν ἀρνούμεθα· ἀλλά διαφόρους φύσεις καί φυσικάς ἐνεργείας, καί οὐσιώδη θελήματα, τουτέστι δύο, τόν αὐτόν ἔχειν πρεσβεύομεν. Οὔτε γάρ ἡ καθ' ἡμᾶς, οὔτε μήν ἡ πατρική φύσις, οὐσίας ἐκτός, ἢ ἐμφύτου θελήματος ἢ ἐνεργείας καθέστηκε. Καί εἰ τοῦτο, δηλον ὡς ὁ ἐκ τούτων, θεότητός φημι καί ἀνθρωπότητος, κατά μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν ὑφεστώς, καί Θεός ὁ αὐτός κυρίως ὑπάρχων καί ἄνθρωπος, ὁμοούσιος ἡμῖν ἐστι καί ὁμοεργής, καί τήν αὐτήν ἐμφυτον θέλησιν ἔχων κατά τήν ἀνθρωπότητα· καί ὁμοούσιος τῷ Πατρί καί ὁμοεργής, καί τήν αὐτήν θέλησιν κεκτημένος κατά τήν θεότητα, καί ὅλος συγγενῆς τοῖς ἄνω κατά πάντα τά συγγενῶς ἔχοντα καί ὅλος συγγενῆς τοῖς κάτω κατά πάντα τά συγγενῶς ἔχοντα, χωρίς μόνης τῆς ἀμαρτίας. Καί ὁ μή οὕτω πρεσβεύων, τούς ταῦτα κηρύσσοντας οὐ παραδέχεται θεολήπτους Πατέρας· ἀλλά δηλός ἐστι τίνας καί ποίους.

Γένοιτο δέ πάντας ἡμᾶς, τῇ μεσιτείᾳ τῶν θεοτεύκτων ὑμῶν προσευχῶν, ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, τῇ καθολικῇ καί ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, διά παντός φρουρουμένους ψυχῇ τε καί σώματι, ταύτην τήν εἰλικρινῆ καί ὀρθόδοξον τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν, πρεσβεύειν ὁμολογίαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ καί πάσης τῆς (15A_278 > κτίσεως, καί ἀντί πάντων, καί πρό (=0212=) πάντων αὐτῷ προσκομίσει κατά τήν αὐτοῦ πανένδοξον ἐπιφάνειαν, καί πρός αὐτοῦ τῆς ἴσης καταξιωθῆναι καί μετασχεῖν τῶν τοῖς ἀνεπαισχύντως ἔμπροσθεν ἀνθρώπων ὁμολογοῦσιν αὐτόν, ἐπηγγελμένων αἰωνίων τε καί μακαρίων δώρων, καί πείρα κατ' εὐχάς ἀπολαῦσαι, ὧν νῦν πίστει καταξιωθέντες γεγεύμεθα, εὐχαῖς καί πρεσβείαις τῆς πανενδόξου καί παναγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας, καί πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Τό μὲν ἀόρατον τοῦ βλεπομένου ἀπόφασίς ἐστι. Καταφασκόμενον δέ οὐ πρός τήν ὄρασιν, ἀλλά τό ὄρατόν καταφάσκειται· ὅπερ ἐστί σχέσις τοῦ μή ἀοράτου, ἦτοι πρός ὃ τήν σχέσιν ἔχει τό μή ἀόρατον. Τῆς δέ ὀράσεως οὐ τό μή ἀόρατον, ἀλλά ἡ τύφλωσις σχέσις, πρός ἣν καταφάσκειται.

2. Πρός τούς λέγοντας, μή εἶναι φύσιν ἀνυπόστατον· ἀντιστρεπτόν, τό, μηδέ ὑπόστασιν ἀνούσιον. Εἶτα ἐπακτέον, ὅτι ὡσπερ τό μή ἀνούσιον τήν ὑπόστασιν λέγειν, οὐκ οὐσίαν ταύτην παρίστησιν ὑπάρχειν. Οὔτω γάρ διαιρεῖν καί συγγεῖν ἐστι, τό μὲν τῆς θεολογίας, τό δέ τῆς οἰκονομίας μυστήριον. Οὔτως οὐδέ τό λέγειν τήν φύσιν μή ἀνυπόστατον, τήν ὑπόστασιν εἰσάγει.

ΠΕΡΙ ὉΡΩΝ ΔΙΑΣΤΟΛΩΝ

Περὶ ὄρων διαστολῶν.

(15A_280 > Ἡ τῶν ὄντων πᾶσα διαστολή, ἢ κατ' ἐναντίωσιν⁽¹⁾, ἢ κατά τό ἀντικεῖσθαι, ἢ γουν διαιρεῖσθαι, ἢ ἀναιρεῖσθαι, γίνεται. Οἷον αἰσθητά καί νοητά ἐναντίωσιν ἔχουσιν ὡς ἑτερούσια, οὐκ ἀντίκειται δέ ἀλλήλοις. Οὐ γάρ ἀναιρετικά ἀλλήλων εἰσίν ταῦτα, καί διά τοῦτο δέχονται τήν κατ' ἐναντίωσιν διαστολήν πρός ἑαυτά, ἢ γουν διαίρεσιν· ζωὴ δέ καί θάνατος ἔχουσι διαστολήν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐναντίωσιν, ἀλλά τήν ἀντικειμένην, ἢ γουν ἀναιρετικήν. Ἡ γάρ θατέρου θέσις θατέρου γίνεται ἀφαίρεσις· καί ἡ τοῦ ἑνός ὑπαρξίς τοῦ ἄλλου ἀνυπαρξία καθέστηκεν. Εἴ τι οὖν προηγουμένως ἀντίκειται ἄλλω, ἐφεπομένως πάντως καί ἠναντίωται· εἴ τι δέ προηγουμένως ἄλλω ἠναντίωται, ἐφεπομένως οὐδόλως ἀντίκειται. Καί σαφέστερον εἰπεῖν, αἱ μὲν οὐσίαι διά τὰς ἐνούσας αὐταῖς διαφοράς,

τήν πρὸς ἀλλήλας κατ' ἐναντίωσιν διαστολήν ἐπιδέχονται, ὡς ψυχὴ καὶ σῶμα, καὶ τὰ κατ' οὐσίαν διαφέροντα πάντα· τὰ δὲ περὶ τὴν οὐσίαν, ἡγουν ποιότητες, τὴν κατὰ τὸ ἀντικεῖσθαι ἔχουσι διαστολήν, ὡς ζωὴ καὶ θάνατος, καὶ εἴ τι τοιοῦτον. Ἀναιρετικά γάρ ἀλλήλων ταῦτα προδήλως εἰσίν.

ΣΧΟΛΙΟΝ

(=0213=) Ἐναντίωσιν, τὴν διαίρεσιν νόει· τὸ δ' ἀντικεῖσθαι, τὴν ἀναίρεσιν φρόνει. Ἡ μὲν γάρ αὐτῶν ἐστὶν ἐν ταῖς οὐσίαις, τὸ δ' ἐμπέφυκε τοῖς περὶ τὴν οὐσίαν· καὶ τῶν μὲν, ἄμφω συντρέχει θαυμασίως, ἀναίρεσίς τε καὶ διαίρεσις πάλιν. Ἡ δ' αὖ διαιρεῖν, οὐκ ἀναιρεῖν ἰσχύει.

ΟΡΟΙ ΕΝΩΣΕΩΝ

Ὅροι ἐνώσεων.

(15A_282 > Ἡ κατ' οὐσίαν ἔνωσις, ἐπὶ τῶν ὑποστάσεων, τουτέστι τῶν ἀτόμων.

Ἡ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις, ἐπὶ τῶν οὐσιῶν, τουτέστι ψυχῆς καὶ σώματος.

Ἡ κατὰ σχέσιν ἔνωσις, ἐπὶ τῶν γνωμῶν, εἰς ἓν θέλημα.

Ἡ κατὰ παράθεσιν ἔνωσις, ἐπὶ τῶν σανίδων.

Ἡ κατὰ ἀρμονίαν ἔνωσις, ἐπὶ τῶν λίθων.

Ἡ κατὰ κράσιν ἔνωσις, ἐπὶ τῶν ὑγρῶν οἴνου καὶ ὕδατος καὶ τῶν τοιούτων.

Ἡ κατὰ φύρσιν ἔνωσις, ἐπὶ τῶν ξηρῶν καὶ τῶν ὑγρῶν, ἀλεύρου καὶ ὕδατος

Ἡ κατὰ σύγχυσιν ἔνωσις, ἐπὶ τῶν τηκτῶν, κηροῦ καὶ πίσης, καὶ τῶν τοιούτων.

Ἡ κατὰ σωρείαν ἔνωσις, ἐπὶ τῶν ξηρῶν, σίτου καὶ κριθῆς, καὶ τῶν τοιούτων.

Ἡ κατὰ συναλοιφήν ἔνωσις, ἐπὶ τῶν ἀποσπασμένων, (=0216=) καὶ αὐθις ἀποκαθισταμένων· οἶον λαμπάδος ἐκ πυρός προερχομένης, καὶ πάλιν ἀποκαθισταμένης.

Ἡ κατ' οὐσίαν ἔνωσις, ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἑτεροῦποσάτων.

Ἡ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἑτερουσιῶν.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΟΝΟΘΕΛΗΤΟΥ ... ΠΑΥΛΟΥ ΑΡΧ. ΚΩΝ/ΛΕΩΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ...

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΟΝΟΘΕΛΗΤΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ, ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΑΡΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΜΑΞΙΜΟΝ ΤΟΝ ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΝ

(15A_284 > Πρώτη ἀπορία Θεοδώρου διακόνου Βυζαντίου ρήτορος, καὶ συνοδικαρίου Παύλου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰ κατ' αὐτόν τῷ θελήματι λόγον, καὶ τὴν ἄγνοιαν κατηγόρησαν οἱ Πατέρες ἐπὶ Χριστοῦ, ἀνάγκη τοὺς μὴ κατ' οἰκείωσιν ἐν τῷ Χριστῷ θεωρεῖσθαι λέγοντας τὸ θέλημα, καὶ ἀγνοεῖν αὐτόν λέγειν. Καὶ πῶς Θεός, ὃ τὰ μέλλοντα μὴ εἰδώς; Ἀλλὰ καὶ ψιλόν αὐτόν εἰσάγειν ἄνθρωπον, κατὰ τὴν ἤδη τῶν Ἄγνοητῶν κατακριθεῖσαν αἴρεσιν. Εἰ δὲ τὴν ἐντεῦθεν ἀτοπίαν ὑποστελλόμενοι, τὴν ἄγνοιαν κατ' οἰκείωσιν λέγουσιν, ὡσπερ καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν, καὶ τὴν ἀνυποταξίαν, κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ τὸ θέλημα λεγέτωσαν. Τῷ γάρ θελήματι καὶ τὴν ἄγνοιαν οἱ Πατέρες συνέταξαν, τὸν αὐτόν αὐτῇ φυλάξαντες λόγον· ὡς φησὶν Ἀθανάσιος μὲν ἐν τῇ κατ' Ἀρειανῶν αὐτοῦ βίβλῳ, Γρηγόριος δὲ ὁ Θεολόγος, ἐν τῷ περὶ Υἱοῦ πρώτῳ λόγῳ, καὶ ἄλλοι ἐν ἄλλοις συγγράμμασι.

Τοῦ αὐτοῦ δευτέρα ἀπορία.

Εἰ πᾶσα λέξις καί φωνή μή τοῖς Πατράσιν εἰρημένη (=0217=) καινοτομία προδήλως καθέστηκεν, δυοῖν ἀνάγκη θάτερον, ἢ δεῖξαι τῶν Πατέρων οὔσαν φωνήν, τό φυσικά λέγειν ἐπί Χριστῷ θελήματα· (15A_286 > ἢ δεῖξαι μή δυνάμενοι, ἴστωσαν τῷ τῶν Πατέρων ὀνόματι τήν ἑαυτῶν καινοτομοῦντες διδασκαλίαν. Εἰ δέ, τὰς ἑτέρας αὐτῶν φωνάς πρὸς τόν ἴδιον νοοῦντες σκοπόν, τήν τοιαύτην τίθενται ὀνοματοποιίαν. Εἰ δέ τό δεύτερον μεμπτόν, ἄρα καί τό πρῶτον.

**ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΕΠΙΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΤΑΓΜΕΝΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ ΥΠΟ
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΚΑΙ ΡΗΤΟΡΟΣ,
ΛΥΣΙΣ Α'.**

(15A_288 > (=0217=) Αἰ παρά τοῦ ῥήτορος πύσεις, ἀγιώτατε καί θεοτίμητε πάτερ, οὐ μᾶλλον τό εὔλογον ἔχουσι τῆς ἀπορίας, ἢ τό παράλογον ἐνδείκνυνται τῆς ἀπορίας· ἔκ τε τοῦ ψεύδους αὐτοῦ, καί τῆς ἐπ' ἀνατροπῆ τῆς θείας τοῦ Μονογενοῦς σαρκώσεως ἔριδος. Οὐ γάρ ατά τόν αὐτόν τῷ θελήματι λόγον, ὡς φησι, καί τήν ἄγνοιαν ἐπί Χριστοῦ κατηγορήσαν οἱ Πατέρες. Τίς γάρ ὁ τοῦτο δεῖξαι δυνάμενος, εἰ καί οὔτοι τά μηδαμῶς ὄντα, καθὼς ἔθος αὐτοῖς, οὐκ ἀναπλάττονται μόνο, ἀλλά καί τολμηρῶς καθ' ἑαυτῶν προκομίζουσιν; Ἡ οὕτω δ' ἄν ἀγνοίας καί θελήματος ὁ αὐτός ἔσται λόγος, εἰς ταυτόν ἄγων ἀλλήλοις τά πάντη κυρίως ἀσύμβατα· εἴπερ ἡ μὲν, τήν τοῦ ὄντος ἀναίρεσιν· τό δέ, τήν τοῦ ὄντος θέσιν παρίστησιν, ὃ δὴ προδήλως ἀμήχανον, ὡς οὐδέ τό παράπαν ἀλλήλαις ἕξις ὑπάρχει καί στέρησις. Οὐδέ γάρ ἐπειδή τήν ἀπό τῶν Ἀρειανῶν προτεινομένην, καί ταύτην ὁ θεῖος καί μέγας Γρηγόριος καταριθμεῖ· φημί δὴ τήν ἄγνοιαν, ἤδη ταυτόν οὔσαν ἀπέφηεν, τῷ θελήματι. Τοῦ θελήματος γάρ ῥητῶς, οὐδέ κατά τόν τόπον παντελῶς ἐμνημόνευσεν, ἐν ᾧ ταῦτα διέξεισι, "Σύ δέ μοι, λέγων, καταριθμεῖ πρὸς ταῦτα τά τῆς ἀγνωμοσύνης ῥήματα τό, Θεός μου, καί Θεός ὑμῶν· καί τό, μείζων, τό, ἔκτισεν, τό, (15A_290 > ἠγίασε», καί τά ἐξῆς. Εἰ δέ ὅτι συμπαρέλαβε μόνο, εἰς ταυτόν ἄγειν τήν ἄγνοιαν τῷ θελήματι τυχόν ἐπιχειροῦσιν ἔσται δήπου πάντως, καί τό, Θεός μου, καί Θεός ὑμῶν· καί τό, μείζων, παρά τοῦ Πατρός εἰρημένον, καί τό κτίζειν καί ἀγιάζειν ταυτόν τῇ ἀγνοίᾳ κατ' αὐτούς διά τήν σύνταξιν, ἐπειδή καί ταῦτα τῇ ἀγνοίᾳ συντέταχεν. Εἰ δέ τοῦτο διανοίας καθέστηκεν παρατροπή, κάκεῖνο μειζόνως ἐκτροπή τῶν ταῦτα (=0220=) λογιζομένων, μή τι γε λέγειν ἢ γράφειν ἐπιχειροῦντων.

Ἄλλως τε δέ, εἰ ἀγνοίας καί θελήματος ὁ αὐτός καθέστηκεν λόγος, ἢ τά φύσει θέλοντα πάντως, καί ἀγνοοῦσιν, ἢ τά φύσει ἀγνοοῦντα, πάντως καί θέλουσιν· οὐκοῦν καί Θεός κατά φύσιν θέλων, ἀγνοίας περιπεσεῖται πάθει, καί ἄψυχα πάντα κατά φύσιν ἀγνοοῦντα, θελήματι κινηθήσεται φυσικῶ. Εἰ δέ τοῦτο, καί Χριστός αὐτός ὁ ἐκ θεότητος ὑφεστῶς καί ἀνθρωπότητος, κατ' οἰκείωσιν, ὡς φασιν αὐτοί, τήν τε ἄγνοιαν καί τό θέλημα ἔχων, ἕξει που πάντως φύσει κατά τοῦ θείου θελήματος καί τήν ἄγνοιαν. Καί σιωπῶ λέγειν, ὡς εἰ καί διά τήν οἰκείωσιν ἐσφαλμένως· ἀλλ' ὅμως οὔπερ κατηγορήσαντο συνηγοροῦντες ἐδείχθησαν, καί αὐτοί δύο συνιστῶντες θελήματα, τό τε κατά φύσιν λέγω, καί τό κατ' οἰκείωσιν· ἄπερ δύο προδήλως τυγχάνουσι, σύν ταῖς ἰσαριθμοῖς ἀγνοίαις, ὃ καί παράλογον, διττήν ἐπί Χριστοῦ δοξάζειν τήν ἄγνοιαν, τοῦ μηδέ μίαν ἔχοντος, πᾶσαν δέ πάντως ἐξαφανίζοντος, εἴπερ ἐστὶ Θεοῦ σοφία καί δύναμις.

Οἰκείωσιν δέ, ποῖαν ἄρα φασί; Τήν οὐσιώδη, καθ' ἣν τά προσόντα φυσικῶς ἕκαστον ἔχοντα οἰκειοῦται διά τήν φύσιν· ἢ τήν σχετικήν, καθ' ἣν τά ἀλλήλων φυσικῶς στέργομέν τε καί οἰκειούμεθα, μηδέν τούτων αὐτοί πάσχοντες ἢ ἐνεργοῦντες; Ἄλλ' εἰ μὲν τήν πρώτην, ἐκεῖνοι μᾶλλον ψιλόν ἀπέφηναν ἄνθρωπον, (15A_292 > τόν σαρκωθέντα Θεόν, ὡς τοῦτον ἀγνοοῦντα φυσικῶς δογματίζοντες. Εἰ

δέ τήν δευτέραν, οὐδέ ἄνθρωπον ὄλως, ἀλλ' ἄσαρκον μόνον Θεόν, ὡς ἐν ψιλῇ σχέσει τὰ τῆς σαρκός, καί οὐχ ὡς ἀνθρώπου τὰ φυσικά φυσικῶς οἰκειούμενον μετά τοῦ εἶναι καί μένειν Θεόν. Ἐπει δὴ περ ἐν ᾧ τήν ἄγνοιαν τίθησι, καί τὰ φυσικά πάντα τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ καταριθμεῖ σαφῶς ὁ διδάσκαλος· οἶον τό ὑπνοῦν, τό πεινεῖν, τό διψεῖν, τό κοπιᾶν, τό δακρῦειν, τό ἀγωνιᾶν, τό ὑποδύεσθαι, τόν σταυρόν, τόν θάνατον· μεθ' ὧν καί τήν ἔγερσιν, καί τήν ἀνάληψιν, οἷς καί σέσωκεν, ἐκουσίως ταῦτα κατά φύσιν δεξάμενος ὑπέρ ἡμῶν καί παθῶν. Εἰ οὖν ταῦτα κατά τήν ἐν σχέσει ψιλῆν οἰκειώσιν ἐπί Χριστοῦ γεγενῆσθαι δοξάζουσι, καί οὐ φυσικά ὡς ἀνθρώπου τοῦ σαρκωθέντος εἶναι Λόγου πρεσβεύουσι, τί λοιπόν Ἀπολιναρίῳ καί Μάνεντι καταλείψωσι; Σεβῆρον γάρ ὑπερήραν τῇ ἀσεβείᾳ, μᾶλλον ὑπεραυδήσαντες, ὡς οὐ τοσοῦτον κατεξαναστάντα (=0221=) τῆς ἀληθείας, ἀλλά τῇ τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων ῥῆσει προσκεχημένον, εἰ καί τήν φύσιν ἀθετεῖ τῆς σαρκός, πρὸς μίαν τὰς διαφόρους φύσεις ἐκθλίβων. Ταῦτα γάρ ἔψεται τοῖς τὰ ἄμικτα μίσγουσι, καί τόν Πατρικόν διωθουμένοις καί παρακλέπτουσι νοῦν, ὅστις εὐκρινῶς ἅπαντα τίθεται κατά τάξιν τήν πρέπουσαν. Ὅθεν ὁ πανεύφημος καί θεοφόρος διδάσκαλος ἐν τῷ περὶ Υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ, τάδε διέξεισι περὶ ἀγνοίας, ὡς περ κανόνι τινί καί τύπῳ διοριζόμενος, κἄν αὐτά τό πρῶτον ἡμῖν ἀνερμηνεύτως εἰς μέσον προήγαγον, τόν ἀκροατὴν ὑφαρπάζοντες· " Ἡ πᾶσιν εὐδηλον, ὅτι γινώσκει μὲν ἀνερμηνεύτως ὡς Θεός, ἀγνοεῖν δέ φησιν ὡς ἄνθρωπος, ἄν τις τό φανόμενον χωρίση τοῦ νοουμένου. " Τίθεται οὖν τήν μὲν ἄγνοιαν, τῇ κατ' ἐπίνοιαν διαστολῇ τῶν οὐσιῶν μόνον ἐκδέχεσθαι· τὰ δέ φυσικά θελήματα, καί πᾶν τι ἄλλο φυσικόν δίχα μόνης τῆς ἀμαρτίας, τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει τῶν φύσεων αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου γνωρίζειν, εἰς τήν τῶν ἐξ ὧν, καί ἐν οἷς, καί ἄπερ ὑπάρχει κυριωτάτην (15A_294 > βεβαίωσιν. Εἰ τοίνυν τήν μὲν ἄγνοιαν ἐν τῇ κατ' ἐπίνοιαν διαστολῇ θεωροῦμεν, οὐδ' αὐτοῦ κυρίως ἐστίν, ὃ μήτε ἡμῶν κατά φύσιν ὡς συστατικόν, εἰ καί ἡμῶν εἶναι λέγεται διὰ τήν ἀρχαίαν παράβασιν, οἶον ἡ ἄγνοια, ἡ ἐγκατάλειψις, ἡ παρακοή, τό ἀνυπότακτον. Τίς γάρ ἡμῶν ἐν τούτοις φύσεως λόγος, ἢ τῆς οὐσίας συστατικός; Διόπερ οὐδέ Χριστοῦ ταῦτα κατηγοροῦμεν, ὡς Χριστοῦ παντελῶς, οὐδέ εἴ τι ἄλλο, καθὼς ἔφην, τῶν ἐν τῇ κατ' ἐπίνοιαν διαστολῇ γνωριζομένων· καί μάλα εἰκότως. Εἰ γὰρ οὐκ ἐν διαστολῇ τόν σεσαρκωμένον γινώσκουμεν Λόγον, οὐδέ κατ' ἐπίνοιαν ψιλῆν φανταζόμεθα, ἀλλ' ἐν ἄκρᾳ τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει τῶν φύσεων ὄντα πιστεύομεν· δῆλον ὡς οὐδέ τι τῶν ἐν διαιρέσει κατ' ἐπίνοιαν λαμβανομένων, αὐτοῦ τό παράπαν ἐστίν· ἀλλ' ἐκεῖνα κυρίως αὐτοῦ καί μόνα πρεσβεύομεν, τὰ ὅσα περ φυσικά τυγχάνει μετά τῆς φύσεως, καί λώβης ὄντα τῆς καθ' ἀμαρτίαν ἐκτός, ἐνόητι προσώπου, καί τῆς κατ' αὐτόν μιᾶς ὑποστάσεως, πραγματικῶς σωζόμενά τε καί ὁμολογούμενα τοῖς εὐσεβέσιν.

Οὐκοῦν εἰ μὲν οὐ φυσικόν τό θέλημα, καί τῆς ἡμετέρας οὐσίας συστατικόν, παραστήσωσιν. Εἰ δέ φυσικόν· θελητικός γάρ φύσει ὁ ἄνθρωπος, ἢ καί αὐτό μετά τῶν ἄλλων τοῦ σαρκωθέντος Λόγου κατ' οὐσίαν ὡς ἀνθρώπου γεγεννημένου, καί θελητικοῦ κατ' ἄμφω τὰς ἐξ ὧν συνέστηκε φύσεις ὑπάρχοντος, καί ἔστι καί γνωρίζεται, ἢ καί τὰ ἄλλα φυσικά μετ' αὐτοῦ, φημί δὴ τοῦ κατά φύσιν θελήματος, ἐν τῇ κατ' ἐπίνοιαν διαιρέσει, ψιλῶς, ἀλλ' οὐ κυρίως καί πραγματικῶς γνωρισθήσονται, καί ἔσται κατ' αὐτούς, ἢ τῆς ὅλης οἰκονομίας θεωρία καί μῆσις· μᾶλλον δέ αὐτὴ κυρίως ἢ σάρκωσις, κατά διαίρεσιν αὐτοῖς λαμβανομένη καί φαντασίαν, μηδενός φυσικοῦ (=0224=) τούτοις ἐν Χριστῷ καθ' ἔνωσιν ὁμολογουμένου, μή δ' αὐτῆς τό παράπαν τῆς φύσεως. Οὐ γάρ τι φυσικόν οὐκ ἔστιν, οὔτε φύσις ἔσται ποτέ ἄν. Ὡς περ ἔνθα κυρίως ἢ φύσις, τὰ κατ' αὐτὴν ἀπαραλείπτως δίχα μόνης τῆς ἀμαρτίας. (15A_296 > Διόπερ οὐδέ μία τούτοις κατά τῆς ἀληθείας πρόφασις ἔσται. Περιήρηται γὰρ πᾶσα, καί διὰ πάντων ἐπίνοια, πρὸς τό ταύτην, εἴ γε βούλοιντο, περιχαρῶς

ἀσμενίσαι, καί ἡμῖν εἰλικρινῶς συνομολογεῖν· ἀλλά μή τοῖς ὡς ἐξ ἀράχνης τῆς κατ' αὐτοῦς ἀδρανοῦς διανοίας ἐπερείδεσθαι λόγοις, τούς εἰς αὐτόν ὀρθοδόξως πιστεύοντας, ὅτι ἐξ ὧν ἐστὶν ὁ Χριστός, ἐν αὐτοῖς ἐστὶν ὁ Χριστός· καί ἐν οἷς ἐστὶν ὁ Χριστός, ταῦτά ἐστὶν ὁ Χριστός· Ἔστιν οὖν Θεός καὶ ἄνθρωπος ἐν ταῦτῳ ὁ Χριστός· ἔστι δέ καί ἐν θεότητι καὶ ἐν ἀνθρωπότητι· ἦνωτο δέ καί ἐκ θεότητος καὶ ἐξ ἀνθρωπότητος.

Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Μαξίμου ἐπίλυσις τοῦ δευτέρου ἀτόπου.

Περί τοῦ δεῖξαι φυσικά λέγειν τὰ θελήματα τούς Πατέρας, τότε δεῖξομεν, ὅτ' ἂν ἐπαίειν δυνηθῶσιν ἢ βουληθῶσιν, εἰπεῖν οἰκειότερον, οἱ πρὸς πάντα τὰ θεῖα καὶ πατρικά τὴν ἀκουστικὴν τῆς ψυχῆς ἀποβύσαντες δύναμιν. Εἰ γάρ ταύτην ὡς ἕκ τινος πάθους ἀνακαθάραι βουληθῶσι τῆς ἔριδος, καὶ τρανώς, ἢ μᾶλλον ἀπροσπάθως, τὸ τῆς διανοίας ὄμμα κατὰ λόγον ἐρεῖσαι τῇ τῆς πατροπαραδότου διδασκαλίας πολυφώτῳ καὶ ἱερᾷ λαμπηδόνι, συνήσουσι πάντως ὡς φυσικά θελήματα κατονομάζουσιν· ἕκ τε τοῦ διαβρήδην ἅπαντας κοινῇ λέγειν τε καὶ διδάσκειν, "Φυσικὴν τε ὄρεξιν, καὶ ἔμφυτον ὄρεξιν, καὶ φυσικῶς ἔχουσιν τὸ μὴ θέλειν ἀποθανεῖν τὴν σάρκα· κατάγνωσις φύσεώς ἐστὶ γάρ τοῦτο. Καὶ πῶς ἂν φησι κοινόν ἀμφοτέρων τὸ θέλημα; ποῦ δ' ἂν ἡ τῆς φύσεως διαφορότης τῷ ἐνὶ θελήματι διαφαίνοιτο; Ἀνάγκη γάρ πᾶσα σύνδρομον εἶναι τῇ φύσει τὴν βούλησιν, καὶ τὴν φύσιν μὴ βουλομένην ἀποθανεῖν, ἀλλὰ τῆς παρουσίας ἀντεχομένην ζωῆς. Καὶ ὡσπερ τὸ πεινεῖν καὶ διψεῖν οὐκ ἔγκλημα, οὐδέ τὸ τῆς παρουσίας ζωῆς ἐφίεσθαι. Καὶ ὅτι φύσει γάρ ἔγκειται τὸ φίλτρον τὸ περί τὰ παρόντα». Καὶ τό· " Ἐχούσης τῆς σαρκός, ἦν δι' ἡμᾶς ἀνέλαβε μετὰ πάντων τῶν αὐτῇ προσόντων φυσικῶς, καὶ τὸ παραιτεῖσθαι τὸν θάνατον». Ταῦτα Ἀθανασίου, καὶ Βασιλείου, καὶ (15A_298 > Γρηγορίου, καὶ Ἰωάννου, καὶ Θεοφίλου, καὶ Κυρίλλου, τῶν ἀοιδίμων, τὰ δόγματα, καὶ τῶν ἄλλων ἐγκρίτων Πατέρων. Τίς ἢ ὑπὲρ ταῦτα μείζων ἀπόδειξις, ὡς φυσικά θελήματα διαγορεύουσι; Ποία δέ καὶ παρά τίνων ἀντιλογία, μηδεμιᾶς ἐν τούτοις τοῖς λεγομένοις οὔσης ἀμφιβολίας, ἢ τῆς οἴασοῦν ἐπικρύψεως;

Ἡμεῖς μὲν οὖν ἐντεῦθεν οὐ λέξεις καινοτομοῦμεν, ὡς οἱ δι' ἐναντίας φασίν, ἀλλὰ πατρικὰς ὁμολογοῦμεν φωνάς· οὐδέ πρὸς τὸν ἴδιον νοοῦντες σκοπὸν τὰς ὀνοματοποιίας τιθέμεθα· τολμηρόν γάρ τοῦτο, (=0225=) καὶ τῆς αἰρετικῆς ἔργον καὶ μανικῆς διανοίας ἐφεύρεις· ἀλλ' ὡς ὑπ' αὐτῶν τῶν ἁγίων ἐνοήθησαν καὶ ἐλέχθησαν, ταύτας εὐσεβῶς προκομίζομεν. Αὐτοὶ δέ τίνα καὶ πόθεν ἔξουσι χώραν, εἰς τὸ μὴ πάντως οὕτω νοεῖν, ἀλλ' ἑτέρως καὶ παρά ταῦτα δοξάζειν, εἴγε βούλονται ἂν ὅλως εὐσεβεῖν, καὶ τῆς πατρικῆς μὴ παρεκκλίνεσθαι διδασκαλίας; Εἰ γάρ ὑποστατικά, τουτέστι προσωπικά ἔξουσι πάντως τὰ φυσικά δυσωπούμενοι, καὶ τὴν προσωπικὴν ἑτερότητα συνεισάξουσιν, ἢ τὰ παρά φύσιν, καὶ τὴν ἔκπτωσιν τῶν οὐσιῶν δογματίζουσιν, εἰς ἀνυπαρξίαν τὰς φύσεις, ἢ μᾶλλον ἑαυτοῦς, συνελάσαντες. Καὶ γάρ τι τῶν προσωπικῶν, καὶ τῶν παρά φύσιν, εἴπερ τι τοιοῦτον δώσωμεν ὅλως εἰπεῖν, οὐκ ἔστιν· ὅτι μηδὲ καθόλου γινώσκειται, μετὰ τὴν τῶν κατ' οὐσίαν ἀποφοίτησιν θελημάτων. Εἴτε γάρ θεῖον καὶ ἀνθρώπινον, εἴτε θεοῦν καὶ θεούμενον, εἴτε κτιστὸν καὶ ἄκτιστον, εἴτε καὶ ὅπως ποτέ καλεῖν ἐθέλοιεν, φυσικά, καὶ οὐκ ἄλλως τὰ ἐπὶ Χριστοῦ θελήματα κατονομάζειν εὐσεβῶς ἐναγομέθα, τὴν φυσικὴν ἑτερότητα τῶν ἐξ ὧν συνέστηκε διασημαίνειν ἐθέλοντες. Εἰ γάρ ἀνάγκη πᾶσα σύνδρομον εἶναι τῇ φύσει τὴν βούλησιν κατὰ τούς Πατέρας, καὶ οὐκ ἔστιν κοινόν δηλαδὴ ἀμφοτέρων τῶν οὐσιῶν τὸ θέλημα λέγειν, οὔτε ἡ τῆς φύσεως διαφορότης τῷ ἐνὶ θελήματι διαφαίνεται, δηλὸν ὡς πάντως δύο φυσικά ἀνάγκη τὰ θελήματα λέγειν· ἵνα, κατὰ τούς Πατέρας, ἡ τῶν οὐσιῶν ἐπὶ Χριστοῦ διαφορότης ἀσυγχύτως

καί ἀδιαιρέτως γνωρίζηται. Τίς (15A_300 > οὖν αὐτοῖς πρὸς ταῦτα λόγος, ἢ τίνα τὴν ὀνοματοποιίαν ἑαυτοῖς ἀναπλάσονται, κατὰ τὸν ἴδιον τὰ πατρικά νοοῦντες σκοπόν; Ποῖα δέ ἄρα τὸν εὐσεβῆ ἐλέσθαι βούλονται ἄν, τῶν φυσικῶν ἀποπίπτοντα θελημάτων, τὰ προσωπικά; Καί τίς οἶσει τὴν ἐν προσώποις τοῦ ἐνός κατατομήν; Ἄλλὰ τὰ παρά φύσιν. Καί τίς ὁ τῆς κακίας καί τῆς ἀνυπαρξίας ἐνέγκη βάραθρον, εἰς ὅπερ ἑαυτοῦς κατὰ μικρὸν συνελαύνουσι; Πλήν, ἐκεῖνο χάριν ἑαυτοῖς, ὅτι τὸν ἀριθμὸν τῶν θελημάτων πολεμεῖν ἐφέμενοι, περὶ τὴν τούτων φυσιολογίαν ἐτρέπησαν, ἦν τυχόν καί παραχωροῦμεν, ὡς θέλοιεν ὀνομάζειν, τοῦ κατὰ ταῦτα διαπίπτοντες ἀριθμοῦ, μέχρις ἂν ἐκ τῆς ἀκαταλλήλου κλήσεως μεταμαθόντες τό ἄτοπον, καί εἰς ὅπερ ἂν αὐτοῖς ἄγει τέλος ἀπρόσφορον, πεισθεῖεν καὶ αὐτοὶ φυσικά θελήματα κατὰ τοὺς Πατέρας ὁμολογεῖν.

Τίς δέ καί τὴν τούτων περιφορὰν μὴ θαυμάσειε; Ὅπως τε περιόδοις τισὶ καί διαύλοις ἀποκεχρημένοι, τό μέγα τῆς περὶ ἡμᾶς θείας οἰκονομίας ἀποσκευάζειν μηχανῶνται μυστήριον; Ποτέ μὲν γάρ κατὰ τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν τό θέλημα προσκομίζοντες, δι' ἐνός, ἢ φασιν, ἑαυτοῖς συνεισάγοντες τὴν μίαν, κατὰ τῶν δύο μετῆλθον ἐνέργειαν· ποτέ δέ τὴν ἄγνοιαν κατὰ τῶν θελημάτων, ὡς ταύτη συναποβαίνοντος τοῦ θελήματος, τῶν ἐκτός εἶναι λογιζομένου. Ποτέ τὴν πάντων τῶν φυσικῶν τελείαν ἀπόφασιν, διὰ τῆς οἰκειώσεως, καί τοῦ μυστηρίου, καθὼς ἔφην, τὴν ὄλην ἀνατροπήν· ἐν σχέσει ψιλῆ τούτων αὐτοῖς ἀπάντων ἐπ' αὐτοῦ λαμβανομένων, καί οὐ φυσικῶς ὡς ἀνθρώπου τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ καθ' ἔνωσιν γνωριζομένων· δέον μὴ τῆς ἀληθείας ἐξίστασθαι· συννεύειν δέ μᾶλλον αὐτῇ διὰ πάντων καί συνηγορεῖν, κατὰ τὴν ἀπαράλειπτον τῶν τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν φύσεων, καί τῶν προσόντων ταῖς φύσεσι πίστῳσιν εἰλικρινῆ καί βεβαιωτάτην ὁμολογίαν· ᾧ ἡ δόξα σὺν Πατρὶ καί ἀγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ

(15A_302 > (=0228=) ἼΩν ὁ λόγος ἀρεταῖς ὠραΐζεται, τούτων ὁ νοῦς γνωστικαῖς ἐπιλάμπεται χάρισιν, ἐξιστώσαις λήθης ἀπάσης αὐτόν, ὥσπερ ἐκεῖνον ἀπάτης ἐκεῖναι, καί πρὸς μύησιν ἀγούσαις τοῦ κρυφίου τοσοῦτον, ὅσον αὐτοῦ δι' ἡμᾶς ἐκφανθέντος πρὸς μίμησιν ἐπανάγουσι. Τοῦτο ἐν Πνεύματι ἀγίῳ παρέδειξας, οἷς αὐτός ἀμιλλώμενος ἐμμελεία τρόπων ἱερῶν καί ἱερωτέρων πράξεων, θεοτίμητε Πάτερ, ὑπερέχεις τοσοῦτον τὴν εὐφημίαν, ὅσον καί ἰκανός προσβαλεῖν τὴν εὐτονία, πέρας μὲν δρόμου ποιούμενος τὴν ἐπέκτασιν, καί λόγου τὴν ἐπὶ τὸν Λόγον ἀεικίνητον ἄνοδον, ἵνα καί φύσιν ὑπερβῆς, καί τύπους ἅπαντας διαῤῥήψης, καί καθαρῶς τῷ καθαρωτάτῳ προσομιλήσης, κατὰ τὴν ἐκ πάντων καί πρὸς ἅπαντας ὑποστολήν ἑαυτοῦ, καί τελείαν ἐν σχέσει διάβασιν· ἥτις τὴν ἀόριστον εὐροίαν προξενεῖ κατὰ χάριν πειγράφουσαν τε πᾶν ὀριστόν καί ὑπερβαίνουσαν, καί εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἀγίων, ἔνθα πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθε τό καθ' ἡμᾶς ὁ ὑπὲρ ἡμᾶς Ἰησοῦς ἀπρίξ χωρῆσαι (=0229=) παρασκευάζουσαν, τὸν ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν πρακτικῶς αὐτῷ δι' ἀρετῆς συναναβαίνοντα, καί τοὺς οὐρανοὺς ἀπὸ γνώσεως εἰς γνῶσιν ἐπιστημονικῶς διερχόμενον, καί τῇ (15A_304 > κρυφιομύστῳ καί πολυφωνοτάτῳ σιγῇ, κατὰ πᾶσαν νοερῶς ἐνεργείας ἀπόλειψιν, ἀγνώστως ἐντυγχάνοντα τῷ Πατρὶ τῶν πνευμάτων, ᾧ διὰ χάριτος καί τῆς περὶ τὰ ἱεουργὰ μακαρίας σπουδῆς ὑπερφυῶς ἀναχθεῖς, ἀνάγεις τοὺς κατ' ἐμέ κάτω κειμένους, χεῖρά τε συμπαθῶς ὀρέγων διὰ τοῦ γράμματος, καί λόγον διὰ τῆς ἐν τούτῳ κρυπτομένης νοήσεως, πείθων τε διὰ σπουδῆς ὑπεξίστασθαι τῶν ἐξιστάντων Θεοῦ, καί μόνην ἀσχέτως τὴν αὐτοῦ καί πρὸς αὐτόν ἐνωτικὴν ἐξ ὅλης καρδίας (τιμᾶν, ἀσκεῖν, προτιμᾶν,) ἀγάπην, καθ' ἣν, ὡς ἀπλήν καί ἀνείδεον, πᾶσαν διπλόην, καί σχήματος

ἐπικάλυψον αὐτῆς τε διανοίας, καί τοῦ φαινομένου διακρούσασθαι παρακελεύη, καί τήν μακαρίαν ὄντως, καί τῶν μακαρίων ἐκφαντορικὴν ἀρετὴν κατορθοῦν, ἥνα ταῖς σαῖς ἱερωτάταις στηριζόμενος προσευχαῖς δυνηθεῖν ἐξανύσαι, εὐπερίστατον ἀμαρτίαν ἀπολιπών.

Ἐπεὶ δέ μοι καί πρὸς ἐργασίαν αὐθις ἐγείρων τό λογισμόν καί τό χώρημα τῆς ψυχῆς πάσης ἀγνοίας διακαθάραι βουλόμενος, ἐκέλευσάς μοι διερευνησαί τοῦ τῆς ἀναστάσεως φερωνύμως θειοτάτου καί μεγάλου Καθηγητοῦ τῆς ἀγίας Θεουπολιτῶν Ἐκκλησίας, ταῦτόν δέ φαναι τῆς οἰκουμένης ἀπάσης, τόν κατά τοῦ Διαιτητοῦ λόγον· μᾶλλον δέ Διαιρέτου, κυρίως εἰπεῖν, ὅσω καί Θεοῦ καί ἡμῶν τελείως χωρίζει δι' ἄκρας μεταβολῆς καί συμφύσεως, τόν δι' ἡμᾶς ἀνθρωπήσαντα Θεόν, καί τοῦ Πατρός ὁμοούσιον γέννημα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, πῶς ἐπ' αὐτοῦ μίαν φησί τήν ἐνέργειαν, καίτοι φυσικὰς δογματίζων τάς ἐνεργείας· αὐτόν γε αὐτῆς ὡς οἰκείας φωνῆς προῖσχομαι σιφόν ἐρμηνευτήν καί διδάσκαλον, οὐκ ἄλλο τε ταύτην εἶναι διοριζόμενον, ἢ τήν τῶν ἐμφύτων ἐνεργειῶν ἀδιάσπαστον ἔνωσιν, καί τό ἐξ αὐτῶν ἀποτέλεσμα, τό ἔργον φημί καί τήν πρᾶξιν, ὡς ἐνδεικτικὴν τούτων ὑπάρχουσιν καί δηλωτικὴν, εἴ τις κατά τήν ἐνέργειαν (15A_306 > κεκοινώνηκε κλήσεως, ἃ τε δὴ μερικόν τι κυρίως οὐσα καί καθολικόν. Καθ' ὅσον γάρ ἐκ τῆς κατά ιδιότητα φυσικὴν οὐσιώδους ἐνεργείας προάγεται μερικοῦ τάξιν ἐπέχει, ὡσπερ οὖν πάλιν κἀκεῖνη προάγουσα καθολικοῦ. Πέφυκε γάρ τά μὲν ἰδικὰ τῆς κλήσεως κοινωνεῖν τῶν γενικῶν, τά δέ καθόλου τῆς (=0232=) ὑπάρξεως κατηγορεῖσθαι τῶν μερικῶν, οὐ μὴν τε τῆς κλήσεως κοινωνεῖν, ἵνα διὰ ταύτης ἐξιδιάζηται πως καί εἰς μερικοῦ τάξιν λογίζεται. Τό γοῦν ἀποτέλεσμα, καθὼς ἔφην, αὐτῶν δύο τῶν ἐμφύτων ἐνεργειῶν, ἡγουν τήν πρᾶξιν, ὡς ἀμφοτέρας καθ' ἔνωσιν αὐτῶν συλλαβοῦσαν, ἐκ τοῦ κατ' αὐτάς προσαγορεύσας ὀνόματος ὁ διδάσκαλος, μίαν εἶπεν ἐνέργειαν, διὰ τό μηδὲν θεῖον ἢ ἀνθρώπινον κεχωρισμένως ἐπιτελεῖσθαι, ἀλλ' ἐξ ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ συμφυῶς ἅμα καί ἡνωμένως προάγεσθαι, κατά τήν ἐν τούτοις ἐνιαίαν περιχώρησιν· οὐ μὴν γε διὰ τοῦτο εἶπε μίαν αὐτοῦ κατ' ιδιότητα φυσικὴν τήν οὐσιώδη ἐνέργειαν· ὡσπερ οὐδ' οὐσίαν μίαν καί φύσιν δι' αὐτό γε τό τοῦ ἑνός προσώπου μοναδικόν, οὐδετέρας τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μετέχουσιν. Σῶζεται γάρ κἀν τῇ ἐνώσει τῶν φύσεων ἢ κατ' οὐσίαν διαφορά, συναποσώζουσα κυρίως αὐτῇ καί τήν τῶν οὐσιωδῶς προσόντων ταῖς φύσεσι.

Καί τοῦτο διαγορεύων ἐν αὐτῷ τῷ τοῦ κατά Διαιτητοῦ πονηθέντι λόγῳ, μετὰ τό λίαν ἐπιστημόνως προδιαστειλάσθαι περί τε ιδιότητος φυσικῆς τῆς πρὸς ἐνέργειαν ἐπιτηδεῖως ἐχούσης, καί αὐτῆς ἐνεργείας τῆς εἰς ἔργον καί πρᾶξιν ἐκ τῆς ἐπιτηδειότητος προΐούσης, οὕτως διέξεισι· "Διὸ μίαν μὲν τήν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ», καί τήν αἰτίαν ἐπάγει, διὰ τό μηδὲν θεῖον ἢ ἀνθρώπινον κεχωρισμένως ἐπιτελεῖσθαι, "καί ἡμεῖς φαμέν». Ὡς δέ τόν τῆς ἐνώσεως λόγον ταύτη παρέδειξε, τόν τῆς οὐσιώδους διαφορᾶς ἐπάγων, φησίν, "Οὐ μίαν δέ αὐτοῦ τήν ιδιότητα, μή γένοιτο· οὐ γάρ ἡ αὐτῆ θεότητος ιδιότης καί ἀνθρωπότητος»· ἢ πρὸς ἐνέργειαν δηλαδή φυσικὴν ἐπιτηδεῖως ἔχουσα, κατ' αὐτόν. Καί (15A_308 > παρακατιῶν αὐθις, "Καί ἄλλως δέ τό αὐτό καθόλου φάναι, μίαν μὲν τῶν συνελθουσῶν τήν ἐκ τῶν ὁποίων δὴ φύσεων ἐνέργειαν εἶναι, τῇ κοινωνίᾳ δηλονότι τῆς ἐνώσεως καί τοῦ συμπεράσματος αὐτοῦ, πᾶσα νάγκη· μίαν δέ αὐτῶν τήν ιδιότητα λέγειν συγχύσεως ἄνευ, τάχα δέ καί ἐφ' ὧν τῇ συγχύσει χώρα παντελῶς ἀνεπινοήτος». Φανεστάτα γοῦν διὰ τῶν οἰκείων τήν ἑαυτοῦ ἔννοιαν ἐσαφήνισεν ὁ Πατήρ, οὐκ οὐσιώδη μίαν τήν ἐπὶ Χριστοῦ φήσας ἐνέργειαν, ἵνα μή σύγχυσις αὐτοῦ τοῖς μέρεσιν ἐπάγεται καί φυρμός· οὐχ ὑποστατικὴν τό σύνολον, ἵνα μή τῶν ἄκρων αὐτῷ χωρισμός γένηται καί διάστασις· Πατρός ἀνάρχου φημί καί ἀχράντου μητρός· Ὑποστάσει γάρ, καί τοῖς ὑποστατικοῖς ἐκείνων σαφῶς διακρίνεται. Ἀλλά τί φησιν; Μία τῇ κοινωνίᾳ τῆς

ένωσης και τοῦ συμπεράσματος, ὅπερ ἔργον καί πράξιν ἐνωτέρω διώρισε, μήτε τοῖς φύρειν ἐθέλουσι, μήτε μήν τοῖς χωρίζειν παρείδουσιν τήν οἴαντοῦν δεδωκώς· ἀλλά τοὺς μὲν ἀπελάσας, τῷ γνωρίζειν, τί μὲν προηγουμένως καί κατά φύσιν ἴδιον τῆς κατ' αὐτόν ἀνθρωπότητος· τί δέ τῆς ὑπερουσίου θεότητος· τοὺς δέ προπρωσάμενος, τῷ μηδεμίαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός διίσταῖν ἢ χωρίζειν ἐνέργειαν. Τό γάρ ὄνομα τῆς ἐνεργείας κοινῶς ἐπὶ τε ἀπλῆς (=0233=) ὁμοίως καί τῆς ἐν σχέσει θεωρουμένης κινήσεως, ἢ αὐτοῦ τοῦ ἀποτελέσματος λαμβανόμενον, φυρμόν οὐκ ἐπάγει τοῖς πράγμασιν, ἕως ἄν εὐκρινῆς ἢ τῶν νοουμένων διασάφησις γένηται, καθ' ἣν τά τε θατέρα φύσεων οὐσιωδῶς προσδεδραμηκυῶν ἀδιαιρέτως φυλάττομεν, καί τά θατέρας ἴδια τῆς θατέρας ἀσυγχύτως γνωρίζομεν διά τήν ἔνωσιν, καί ἀμφοτέρων τοῦ ἐξ αὐτῶν ὅλου διά τήν ὑπαρξιν, οὔτε κατά τοῦτο συμφύροντες, οὔτε μήν κατ' ἐκείνας χωρίζοντες, ἀλλ' οὐσιῶν μὲν ὄρους κρατοῦντες τήν διαφοράν, λόγοις δέ μιᾶς καί τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως τήν ἔνωσιν διασφίγγοντες. Οὕτω γοῦν, καί διά ταῦτα οὗτος, καί πᾶς ἄλλος εἴ τις ἔγκριτος καί θεῖος Πατήρ, ὡς ἤδη φαίνομαι γεγραφώς, μίαν ἐπὶ Χριστοῦ τήν ἐνέργειαν καί δύο, τό μὲν τήν ἔνωσιν ἀποσκοπῶν τήν κατά φύσιν ἐνεργειῶν, ὡσπερ οὖν καί (15A_310 > τῶν φύσεων· τό δέ, τήν οὐσιώδη τούτων διαφοράν. Καί ὧδε μὲν ταῦτα.

Περί δέ τῆς εἰς τήν χρῆσιν ἐρμηνείας τοῦ θεολόγου καί μεγάλου τῆς Ἐκκλησίας (ἀληθείας) κήρυκος Γρηγορίου, τήν «Παρά τοῦ ἀνθρώπου τυποῦσθαι τόν λόγον φάσκουσιν οὐ τοῦ κατά τόν Σωτήρα νοουμένου. Τό γάρ ἐκείνου θέλειν, οὐδέ ὑπεναντίον Θεῷ θεωθέν ὄλον», λίαν μὲν εὐσεβοῦς ἠρτημένης ὀρίζομαι διανοίας, ὑπέρ ἧς καί ἐξ ἧς ἐσπουδάσθη τῷ φιλοπόνῳ, μικρόν δέ περί τό τῆς λέξεως ἀκριβές ἐνδεοῦς, ὧ καί μᾶλλον ἐπιδρομάς, ἢ καταδρομάς εἰπεῖν ἀληθέστερον, οἱ πάντα εὐκόλοι καί παχεῖς μηχανῶνται ποιεῖν, καί οὐδέν οὕτως αὐτοῖς περισπούδαστον, ὡς τό καί τά λίαν πάντοθεν ἠσφαλισμένα, καί μηδεμίαν αὐτοῖς ὑπανοίγοντα χώραν κατά τοῦ λόγου, διερευνᾶσθαι καί μωμοσκοπεῖν, μήτοιγε ψιλῆς πόθεν δραξάμενοι φωνῆς, καί ταύτης ἐξ ἀπλάστου προαγομένης καί καθαρᾶς διανοίας, ἐπὶ τό μὲν ἐπικυροῦν καί συνιστᾶν τῆς ἐξ ἡμῶν προληφθείσης ἐψυχωμένης σαρκός, (ἴγουν τοῦ κατά τόν Σωτήρα ἀνθρωπίνου) τό οὐσιώδες θέλημα καί φυσικόν, ἐκ τοῦδε τοῦ θεολήπτου Πατρός τό λέγειν· "Τό γάρ ἐκείνου θέλειν σοφόν καί περιεσκεμμένον», ἐξ οὗ τῆς πρὸς τό φύσει Θεῖον αὐτοῦ καί Πατρικόν ἢ οὐσιώδης δείκνυται διαφορά, μηδαμῶς ἐπιφυῆναι σύγχυσιν παραχωροῦσα τῷ κατά Χριστόν μυστήριον. Τό δέ γε παροξυτόνως ὡς ἐξ ἀντιγράφων τινῶν ἐκφωνεῖν τό θεωθέν ὄλον, καί μή μᾶλλον ὀξυτόνως, δέοι τοῦ μή τό ἐν εἰσαχθῆναι θέλημα πρὸς τῶν ἐναντίων, λαβήν δίδωσι καθ' ἡμῶν, ὡς σχετικὴν καί ὑποστατικὴν ὑποφαιρόντων, καί οἷον χάριτι καί ἀξία τήν ἔνωσιν, τῷ καί τοὺς ἀγίου ἐκ Θεοῦ (=0236=) προηγουμένως κινεῖσθαι τε καί ἐνεργεῖσθαι, διά τήν ὀλικὴν αὐτῶν πρὸς τε Θεόν καί τά θεῖα σύννευσιν καί διάθεσιν. Ἡ γάρ (15A_312 > ὀξύτονος τοῦ θεωθέν φράσις, οὔτε εἰς ταυτόν οὐσιώδους καί φυσικοῦ θελήματος ἄγει τό, ὡς ἀνθρώπου κατά τόν Σωτήρα θέλειν, (τίς γάρ ὁ δεῖξαι δυνάμενος;) καί τήν ἄκραν ἔνωσιν τε καί συμφυῖαν παρίστησι. Τῶν γάρ πρὸς τι τυγχάνον τό θεωθέν, ὡσπερ οὖν καί τό πυρωθέν καί φωτισθέν, καί ὅσα τοιαῦτα, συνεισάγει πάντως ἑαυτῷ καί τό πρὸς ὃ τήν ἀναφοράν, ὅπερ ἐστὶ τό θεοῦν, τό πυροῦν καί τό φωτίζον, τῆς σχέσεως ἔχει, ὡς μή μᾶλλον ἐκεῖθεν ἢ ἔνθεν τόν τε λόγον κρατύνεσθαι τῆς διαφορᾶς καί τῆς ἄκρας ἐνώσεως. Οὐδέ γάρ τό μή ὑπεναντίον εἶναι πρὸς ἔνωσιν αὐτάρκες· πᾶν γάρ εἴ τι φυσικόν, καί ἀδιάβλητον, οὐκ ἐναντίον μὲν, οὐ πάντως δέ καί ἠνωμένον Θεῷ. Τό δέ θεωθέν πάντη τε καί πάντως ἠνωμένον, καί τήν οὐσιώδη διαφοράν οὐδαμῶς ἐξιστοῦν, ὅσω καί ἀσύγχυτον ὑπάρχει κατά τήν ἔνωσιν.

Εἰ δέ τις ἐρεῖ· Καί εἰ μηδέν φυσικόν ὑπεναντίον, πῶς περί τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐμφύτου θελήματος, εἶπερ αὐτοῦ, καί οὐκ ἄλλου τυχόν, ἐμνημόνευσεν ὁ Πατήρ, καί οὐ πάντως εἶρηκεν ἐπομένου Θεῶ, ἀλλ' "Ἀντιπίπτοντος ὡς τά πολλά καί ἀντιπαλαίοντος;" Ἡ γάρ οὐ φυσικόν ὡς ἀντίπαλον, ἢ οὐκ ἀντίπαλον ὡς ὄν φυσικόν. Καί ἄλλο λοιπόν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ πρὸς τό θέλειν τοῦ κατά τόν Σωτῆρα ἀνθρωπίνου καθέστηκεν· εἶπερ τοῦτο μὲν, οὐδαμῶς· ἐκεῖνο δέ, ὑπεναντίον. Φαμέν, ὅτιπερ καθό μὲν φυσικόν, οὐχ ὑπεναντίον· καθό δέ μή φυσικῶς πρὸς ἡμῶν κινεῖται, σαφῶς ὑπεναντίον, καί ὡς τά πολλά ἀντιπίπτον, ὧ καί τό ἀμαρτάνειν ἐφέπεται. Τῷ γάρ κατά παράχρησιν τῆς κινήσεως τρόπῳ, ἀλλ' οὐ τῷ κατά φύσιν τῆς δυνάμεως λόγῳ, τό παρά λόγον καί νόμον ὑφίσταται· ἐπεὶ προσφυῶς τυπούμενόν τε καί κινούμενον, εἰ καί τό ἠνωμένον πρὸς Θεόν οὐκ ἔχει, ἀλλά γε τό συμβαῖνον καί μή ἀντιπίπτον. Ὡς γάρ οὐδεὶς ἐν τῇ φύσει λόγος τοῦ ὑπὲρ φύσιν, οὕτως οὐδέ τοῦ παρά φύσιν καί στασιάζοντος. Ἐνθεν οὐδέ ὡς οὐχ (15A_314 > ἔπεται πάντη τε καί πάντως ἀπεφήνατο ὁ διδάσκαλος, ἀλλ' ἐκόλασε φήσας· " Ὡς οὐ πάντως, καί ὡς τά πολλά», ὧ προσυπακούεται τό, ἔστιν ὅτε καί ὀλιγάκις, διά τό πρὸς ἀρετὴν τῶν πολλῶν δυσανάγωγον. Τό γάρ τοῦ κατά τόν Σωτῆρα ἀνθρωπίνου θέλειν, εἰ καί φυσικόν ἦν, ἀλλ' οὐ ψιλόν ἦν καθ' ἡμᾶς, ὥσπερ οὐδ' αὐτό τό ἀνθρώπινον, ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς, τῇ ἐνώσει κατάκρον θεωθέν, ὧ καί τό ἀναμάρτητον κυρίως ἐπήρηται. Τό δέ ἡμέτερον προδήλως ψιλόν, καί οὐδαμῶς ἀναμάρτητον, διά τὴν τῆδε κάκεῖσε γινομένην παρέγκλησιν· οὐ φύσιν μὲν παραλλάττουσαν, κίνησιν δέ παρατρέπουσαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀληθέστερον, τόν ταύτης τρόπον ἀμείβουσαν. Καί δῆλον, ἐκ τοῦ πολλά παραλόγως ποιεῖν, καί μηδαμῶς εἰς ἄλογον μεταπίπτειν οὐσίαν ἐκ τῆς ἐνούσης ἐμφύτου λογικῆς.

(=0237=) Οὐν ἔστι οὖν ἄλλο τό καθ' ἡμᾶς, καί ἄλλο τό κατά τόν Σωτῆρα ἀνθρώπινον· οὐδέ τό θέλειν ἄλλο, κατά γε τόν τῆς φύσεως λόγον, εἰ καί ἄλλως ὑπὲρ ἡμᾶς· θεϊκῶς γάρ, ὁ μὲν ὑπέστη, τό δέ ἐτυπώθη, διά τῆς πρὸς τό θεῖον ἄκρας ἐνώσεως. Το προσαρμόζειν δέ πάλιν μάλιστα προσφυῶς τῶν ἐν ἡμῖν διαβεβλημένων ἕκαστον, οἷον τὴν ἐναντίωσιν, ἢ τὴν ἀντίταξιν, καί ὅσα τοῦδε τοῦ καταλόγου τυγχάνει, κἂν ἐπινοίᾳ τὰς φύσεις ἀχωρίστως χωρίζοντες τῇ ἐξῆς φύσει προσέρχονται, συμπαραλαμβάνειν, οὐ μή θέμις ἐν τούτοις ἐστί τὴν κατά Χριστόν ἀνθρωπότητα. Εἰ γάρ οὔτε ἐν ἡμῖν προσφυῶς, ἀλλά παρά φύσιν θεωρεῖται καί λόγον, πῶς ἐν ἐκείνῃ κἂν δι' ἐπινοίας ἢ προσεπινοίας, ἴν' οὕτως εἶπω, προσάπτειν ἔστιν; ἀλλ' οἰκειώσει μόνον, δι' οἶκτον ὡς κεφαλῇ τοῦ παντός σώματος, καθάπερ καί ἰατρῷ τὰ πάθη τοῦ κάμνοντος, ἕως ἂν τούτων ἡμᾶς ὁ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσας ἐλευθέρωσῃ Θεός. Πλήν τελείως ἡμῶν δαπανῶν καί ἐξαφανίζων τῇ δυνάμει τῆς κατ' αὐτόν σωματώσεως. Διττός γάρ ὁ περί παθῶν λόγος· ὁ μὲν τῆς ἐπιτιμίας· ὁ δέ τῆς ἀτιμίας· καί ὁ μὲν φύσιν τὴν ἡμετέραν (15A_316 > χαρακτηρίζων, ὁ δέ δι' ὄλου παραχαράττων. Ἐκεῖνο μὲν οὖν ὡς ἀνθρώπος δι' ἡμᾶς θέλων οὐσιωδῶς κατεδέξατο, ὁμοῦ τε τὴν φύσιν πιστούμενος, καί τό καθ' ἡμῶν λύων κατάκριμα· τοῦτον δέ πάλιν, ὡς φιλόανθρωπος, οἰκονομικῶς ὠκειώσατο, ἐν ἡμῖν τε καί τῷ ἡμετέρῳ ἀνυποτάκτῳ γνωριζόμενον τρόπῳ, ἴν' ὡς κηρόν πῦρ, ἢ ὡς ἀτμίδα γῆς ἢ ἡλιος, πάμπαν ἡμῶν ἐξαναλώσας, τῶν οἰκείων ποιήσῃται τὴν μετάδοσιν, καί ἀπαθεῖς μὲν ἐντεῦθεν, ἀφθάρτους δέ κατά τὴν ὑπόσχεσιν ἡμᾶς παρασκευάσῃ. Δεῖ τοίνυν τόν τε ζῆλον ὁμοῦ καί τόν πόνον τοῦ τὰ τοιαῦτα σπουδάζοντος ὑπὲρ εὐσεβείας μάλιστα κατά τό εἰκός ἀποδέξασθαι, προτρέπειν δέ πρὸς ἀκριβεστέραν τῶν πατρικῶν λόγων ἐμμέλειαν, διά τούς ἐπηρεαστάς τῶν καλῶν, οὐδ' αὐτό συγχωροῦντας ἐκ περιττῆς ἀνοίας, ὃ μὴ δέ βουλομένοις αὐτοῖς ἐλεῖν δυνατόν.

Τόν δέ γε τῆς Ῥωμαίων πάπαν Ὀνώριον, οὐ καταγορεύειν οἶμαι τῆς τῶν ἐμφύτων θελημάτων ἐπί Χριστοῦ δυάδος, ἐν τῇ γραφείσῃ πρὸς Σέργιον ἐπιστολῇ διά

τό ἐν θέλημα φάναι, συναγορεύειν δέ μᾶλλον, καί ταύτην ὡς εἰκός συνιστᾶν, οὐκ ἐπ' ἄθετήσει τοῦτο γε λέγοντα τοῦ ἀνθρωπίνου καί φυσικοῦ τοῦ Σωτῆρος θελήματος, ἀλλ' ἐπί τοῦ μηδαμῶς τῆς ἀσπόρου συλλήψεως αὐτοῦ καί τῆς ἀφθόρου γεννήσεως προκαθηγεῖσθαι θέλημα σαρκός, ἢ λογισμόν ἐμπαθῆ. Μόνη γάρ θέλησις θεία καί Πατρική, δι' Υἱοῦ μονογενοῦς αὐτουργοῦντος τήν οἰκείαν σάρκωσιν, καί Πνεύματος ἁγίου συνδρομῆ, ταύτην εἰργάσατο. Καί ὅτι γε ταύτης ἔχεται τῆς ἐννοίας, δῆλον ἐντεῦθεν. Εἰπὼν γάρ, ὅτι διὰ τήν ἄφραστον (=0240=) ἔνωσιν τῆς ἀνθρωπίνης καί θείας φύσεως, καί Θεός λέγεται παθεῖν, καί ἀνθρωπότης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατελθεῖν μετά τῆς ἀνθρωπότητος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατελθεῖν μετά τῆς θεότητος· καί ταύτη δεῖξαι τήν τῶν φυσικῶς προσόντων ἑκατέρα φύσει τῶν τοῦ ἐνός Χριστοῦ καί Υἱοῦ κατ' ἀπαλλαγὴν ἄκραν ἀντίδοσιν, ἐπάγει λέγων, «Ὅθεν καί ἐν θέλημα ὁμολογοῦμεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», Πῶς, φησίν; «Ἐπειδή (15A_318 > προδήλως ἐκ τῆς θεότητος προσελήφθη ἢ ἡμετέρα φύσις, οὐχ ἁμαρτία»· τουτέστιν, οὐκ ἐκ τῆς ἁμαρτίας· μονονουχί συμφθεγγόμενος τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ, γράφοντι τάδε κατ' Ἀπολιναρίου τοῦ δυσσεβοῦς, " Ἐγεννήθη ἐκ γυναικός, ἐκ τῆς πρώτης πλάσεως τήν ἀνθρώπου μορφήν ἑαυτῷ ἀναστησάμενος, ἐν ἐπιδείξει σαρκός δίχα σαρκικῶν θελημάτων καί λογισμῶν ἀνθρωπίνων, ἐν εἰκόνι καινότητος· ἢ γάρ θέλησις θεότητος μόνη, ἐπειδή καί φύσις ὅλη θεότητος». Ἐπειδή γάρ τῆς δι' ἡμᾶς κατὰ σάρκα τοῦ Λόγου γεννήσεως ὑπὲρ ἡμᾶς, ἢ πρόοδος γέγονεν· οὐ γάρ σαρκός ἐμπαθῆς προηγῆσατο θέλησις ἢ λογισμός, ὡς ἐφ' ἡμῶν ὁράται, διὰ τήν ἐξ ἀπάτης τοῦ γένους κατακρατοῦσαν ἡδονήν, ἀλλά θέλησις θεότητος μόνη δι' Υἱοῦ αὐτουργοῦντος, ὡς ἔφην, τήν οἰκείαν σωμάτων κατ' εὐδοκίαν Πατρός, καί συνέργειαν τοῦ παναγίου Πνεύματος, καινοτομοῦντος ἐν ἑαυτῷ τε καί δι' ἑαυτοῦ τόν ἐπεισαχθέντα τῇ φύσει τῆς γεννήσεως τρόπον, καί ἀσπῶρως τήν ἑαυτοῦ ποιούμενου σύλληψιν ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας· τοῦτον δὴ τόν ἄρρητον αὐτοῦ τῆς γεννήσεως σκοπήσαντες λόγον, ἐκεῖνος μὲν, "θέλησιν μόνην ἐπ' αὐτοῦ θεότητος" εἶπεν, οὗτος δέ, "θέλημα ἐν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπειδή προδήλως, φησίν, ἐκ τῆς θεότητος προσελήφθη ἢ ἡμετέρα φύσις, καί οὐχ ἁμαρτία· δίχα σαρκικῶν θελημάτων καί λογισμῶν ἀνθρωπίνων», ὡς ὁ θεῖός φησιν Ἀθανάσιος· οὐ μὲν γε τό μή καί ὡς ἄνθρωπον αὐτόν μετά τοῦ εἶναι φύσει Θεόν οὐκ ἔχει ἀνθρώπινον θέλημα καί φυσικόν, ὥσπερ οὖν καί θεῖον καί πατρικόν.

Τό δ' αὐτό κἂν τοῖς ἐξῆς ὑπαινίττεται, φάσκων, "Χωρίς ἁμαρτίας συνελήφθη ἐκ Πνεύματος ἁγίου, καί τῆς ἁγίας ἀχράντου καί Ἀειπαρθένου θεοτόκου Μαρίας, καί χωρίς μολυσμοῦ ἐξ αὐτῆς κατὰ σάρκα γεγέννηται». Τήν δέ γε θείαν Γραφήν ἐπαινετῶς τε καί ψεκτῶς παράγει (=0241=) τῆς σαρκός μνημονεύουσαν, οὐχ ἑτέραν μή γένοιτο, τῇ τε φύσει καί τῇ οὐσίᾳ τήν τοῦ Κυρίου σάρκα (15A_320 > πρὸς τήν ἡμετέραν ὑποβάλλων νοεῖν, ὅς γε ταύτην ἠπίστατο προσληφθεῖαν ἐκ τῆς ἡμετέρας οὐσίας, ἦγουν τῶν τῆς ὁμοφυοῦς ἡμῖν Ἀειπαρθένου καί Θεομήτορος παναγίων σπλάγχων, ἀλλ' ἑτέραν τῇ ἁμαρτησίᾳ, καί τοῦ μηδαμῶς ἀντιταττόμενον ἔχειν, καθάπερ ἡμεῖς ἐν τοῖς μέλεσι τόν ἐκ παραβάσεως νόμον τῷ νόμῳ τοῦ πνεύματος "Οὐ γάρ προσελήφθη, φησίν, ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἢ κατεφθαρμένη ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας σὰρξ, ἢ ἀντιστρατευομένη τῷ νόμῳ τοῦ νοός αὐτοῦ». Οὗ τινος γάρ οὐ προκαθηγήσατο ὁ καθ' ἁμαρτίαν διὰ σπορᾶς τῆς γεννήσεως νόμος, τούτου παντελῶς οὐ δέ τοῖς μέλεσιν ἐνυπάρχει, ἀλλά νόμος δικαιοσύνης πρὸς ὑποτύπωσιν ἡμῖν ἐκφαινόμενος, καί τόν ἐκ παραβάσεως ἐπεισαχθέντα τῇ φύσει τελείως ἐξαφανίζων. Ἦλθε γάρ, φησίν, ὁ ἀναμάρτητος ζητῆσαι καί σῶσαι τό ἀπολωλός, τουτέστι τήν ἁμαρτήσασαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους φύσιν. «Ἐτερος γάρ νόμος ἐν τοῖς μέλεσιν αὐτοῦ, ἢ θέλημα διάφορον ἢ ἐναντίον οὐ γέγονε τῷ Πατρί». Ἐντεῦθεν δεικνύς, οὐχ ὡς οὐκ εἶχεν ἀνθρώπινον θέλημα καί φυσικόν· οὐ γάρ λέξας φαίνεται τοῦτο· ἀλλ' ὅτιπερ ὡς

ἄνθρωπος οὔτε κατά σῶμα διά τῶν μελῶν τήν οἴανουῖν ἐκέκτητο παρά φύσιν ἐνέργειαν, οὔτε μήν κατά ψυχὴν θελήματος ἐναντίαν ἢ παράλογον κίνησιν, ὡσπερ ἡμεῖς, "ἐπειδὴ καὶ ὑπὲρ νόμον ἀνθρωπίνης φύσεως ἐτέχθη».

Τρανώτερον δὲ κἂν τοῖς ἐξῆς παρίστησιν, ὡς ὁ λόγος ἦν αὐτοῦ μόνον τό ἐμπαθές, ἀλλ' οὐ τό φυσικόν ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος ἀποδιορίσασθαι θέλημα. Καί ὅτιπερ, κἂν τῷ φυσικῷ καὶ ἀνθρωπίνῳ πρὸς τό Πατρικόν καὶ θεῖον συνέβαινε μὲν, οὐδεμίαν τήν ἐξ ἀντιπράξεως ἔχων πρὸς ἐκεῖνο διαφοράν, ὑποτύπωσιν δὲ διδούς ἡμῖν ἑαυτόν, τό οἰκεῖον ἐκουσίως ὑπέταττεν· συνίστα δὲ τό Πατρικόν, ᾧ ἂν καὶ ἡμεῖς ἐκμιμούμενοι, τό ἑαυτῶν ἀθετήσαντες, τό θεῖον διά πάσης σπουδῆς ἐκπληρώσωμεν, λέγων οὕτως· Κἂν γέγραπται, " Ὅτι οὐκ ἦλθον ποιῆσαι τό θέλημα τό ἐμόν, ἀλλά τοῦ πέμψαντός με Πατρός· καί, Οὐχ ὃ ἐγώ θέλω, ἀλλ' εἶ (15A_322 > τι σύ, Πάτερ, οὐκ εἰσι ταῦτα διαφόρου θελήματος», τουτέστιν ἐναντίου καὶ ἀντιπράττοντος, «ἀλλά τῆς προσληφθείσης ἀνθρωπίνης οἰκονομίας» οἰκειουμένης συμπαθῶς τά ἡμέτερα. «Ταῦτα γάρ δι' ἡμᾶς ἔλεγεν, οἷς δέδωκεν παράδειγμα ὁ τῆς εὐσεβείας Διδάσκαλος, ἵνα τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ ἐπώμεθα· καὶ μή τό ἴδιον ἕκαστος ἡμῶν, ἀλλά τό τοῦ Κυρίου μᾶλλον ἐν πᾶσι προτιμήσῃ θέλημα». Οὐκ ἀναίρεσιν οὖν, ὡς ἔφην τοῦ φυσικοῦ καὶ ἀνθρωπίνου θελήματος, ἀλλά τοῦ ἐμπαθοῦς καὶ παρά φύσιν ποιεῖ· καὶ διόλου φάναι, τό πάσης (=0244=) ἁμαρτίας ἐλεύθερον τό καθ' ἡμᾶς, ἐπιμαρτύρεται τόν δι' ἡμᾶς σαρκαθέντα Θεόν.

Καί ἴν' ἐπιτόμως εἶπω, διά τοῦ ἑνός θελήματος, τό μόνην τῆς αὐτοῦ κατά σάρκα γεννήσεως τήν θείαν προκαθηγήσασθαι θέλησιν δηλοῦν αὐτόν οἶμαι· διά δὲ τοῦ «μή ὑπάρχειν θελήματος διαφοράν», τό ἐναντίον οὐκ ἔχειν ἢ ἀντιπράττον, ἀλλά τό συμβαῖνον δι' ὄλου καὶ ἡνωμένον. Ὅθεν ἡνίκα μὲν τήν ἡμετέραν φύσιν ἐκ τῆς θεότητος προσεληφθῆαι λέγει, θελήματος ἑνός μνημονεύει· ἡνίκα δὲ τό, Οὐκ ἦλθον ποιῆσαι τό θέλημα τό ἐμόν, εἰς μέσον τῷ λόγῳ προτίθησι, τόν ἀριθμόν ἀφείς, " Οὐκ εἰσί ταῦτα, φησί, διαφόρου θελήματος», τουτέστιν ἐναντίου καὶ ἀντικειμένου, ἐξ οὗ τό δύο κατά φύσιν ὑπάρχειν ἐν τῷ Σωτῆρι θελήματα προδήλως συνάγεται. Εἰ γάρ ἐναντίον οὐκ εἶχεν, φυσικόν εἶχεν ὡς ἄνθρωπος. Τό γάρ οὐκ ἐναντίον, φυσικόν πάντως, καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ· οὐδέν γάρ ἐν τῇ φύσει ἢ τοῖς κατά φύσιν παντελῶς ἐναντίον· Δέος οὖν πολλά βαίνειν ἐπιβαλεῖν, ὃ μή κυρίως ἐν τοῖς ἑαυτοῦ γέγραφε λόγοις, καὶ μηχανᾶσθαι τούς δι' ἐναντίας οἰκείας δόξης ὡς οὐκ ἀρίστης ἐπικάλυμμα ποιεῖν τάνδρος τά γράμματα, καθ' ἕτερον ταῦτα παρά τόν ἐκεῖνου σκοπόν παραξηγουμένους. Συνηγοροῦντα γάρ ἔχει τόν λόγον, πᾶσαν τοῦ ἐπηρεαστοῦ καταδρομήν ἀπελαύνοντα.

(15A_324 > Καί οὕτω μὲν ἐγώ γε τόν νοῦν ἔχειν ὑπολαμβάνω, πάσης ὄντα καθαρὸν ὑποψίας. Βεβαιότερον δὲ μοι τοῦτον πεποίηκεν ἐκ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐπανελθὼν ὁ ὀσιώτατος πρῶτος κύριος ἀββᾶς Ἀναστάσιος, ἀνὴρ εἰ καὶ τις ἄλλος ἀρετῇ τε θείᾳ καὶ φρονήσει κεκοσμημένος· καὶ φήσας ὡς πολὺς αὐτῷ λόγος κεκίνηται πρὸς τοὺς ἐκεῖσε τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἱερωτάτους ἄνδρας, δια τήν πρὸς Σέργιον ἐξ αὐτῶν γραφεῖσαν ἐπιστολήν, ὅτου χάριν καὶ πῶς αὐτῇ διερωτῶν ἐνετάγη τό ἑν θέλημα, καὶ εὗρεν ἀσχάλλοντας ἐν τούτῳ, καὶ ἀπολογουμένους, καὶ πρὸς αὐτοῖς τόν ταύτην ἐν Λατίνοις ὑπαγορεύσαντα, κατά κέλευσιν αὐτοῦ κύριον ἀββᾶν Ἰωάννην ἀγιώτατον σύμπονον, ἰσχυριζόμενον ὡς οὐδαμῶς ἐπίμνησιν ἐν αὐτῇ δι' ἀριθμοῦ πεποίηται ἑνός τό παράπαν θελήματος, εἰ καὶ τοῦτο νῦν ἀνεπλάσθη παρά τῶν ταύτην ἐρμηνευσάντων εἰς τήν Ἑλλάδα φωνήν. Οὔτε μήν τήν οἴανουῖν κυρίως ἢ (=0245=) ἐκβολήν τοῦ κατά τό ἀνθρώπινον φυσικοῦ τοῦ Σωτῆρος θελήματος, ἀλλά τοῦ καθ' ἡμᾶς καὶ διαβεβλημένου τελείαν ἀποσκευὴν καὶ ἀναίρεσιν, καθ' ὃ καὶ ὁ πρὸς ἄλληλα τῶν ὁμογενῶν συνίσταται πόλεμος, δεῖξαι βουλόμενοι πάσης οὔσαν καθαρὰν ἁμαρτίας τήν προσληφθεῖσαν σάρκα, κατά τήν

τῶν ἱερωτάτων λογίων καί τῶν Πατρικῶν διδαγμάτων παράδοσιν. Καί φαίνονται πως διά τῆς τοιούτων λόγων συνάδοντες τοῖς ἀρτίως ἐξηγηθεῖσι παρά τῆς ἐμῆς οὐδενίας, καί οἷον ἐπισφραγίζοντες τήν ὑπέρ Ὀνωρίου γενομένην συνηγορίαν.

Ταῦτα γοῦν ἀπολογησαμένους διαγνοῦς, ἐθαύμασα λίαν αὐτῶν τήν ἀκρίβειαν, ὡσπερ οὖν καί κατεπλάγην τήν πανουργίαν, τῶν πάντα τολμώντων ὑπέρ ἑνός τοῦ διακενῆς ἀσεβεῖν, καί θελόντων, ὡς ἔθος αὐτοῖς πάλαι καί νῦν, παρακλοπαῖς τισι καί παρεξηγήσει τούς ἐκθύμως κατ' αὐτῶν ἀγωνιζομένους, τό γε παρά τό εἰκός, εἰς ἑαυτούς ἐπισπᾶσθαι, καί τόν νοῦν σφετερίζεσθαι (15A_326 > μηδαμῶς συνεπόμενον. Ἀναγκαιῶς οὖν καί τοῦτο μαθῶν δεδήλωκά σοι, θεοτίμητε Πάτερ, ὡς ἄν διά πάντων φραζάμενος ἔχοις, ὅπως διακρούση τῶν ἐναντίων τάς φάλαγγας, λόγῳ τε βάλλων εὐτόνως καί πίστει κατά κράτος ὑπερνικῶν, δόξαν τε τήν τοῦ Μονογενοῦς ἐντεῦθεν εἰς ἀνάρρησιν ἔχων, καί διάδημα τήν αὐτοῦ κατά χάριν κοινωνίαν καί ἔνωσιν.

Ἄλλ', ὧ ἱερωτάτη καί τιμία μοι κεφαλή, ταῦτα γνώρισον τῷ ἱεραρχικῶς προκαθημένῳ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν καί ὀρθοδόξου πίστεως, οὗ πάντες οἱ τε πλησίον, καί οἱ μακράν ὑπό τάς πτέρυγας ὀσίως ἐπαναπαυσόμεθα, μόνην κρηπίδα δογμάτων ἱεροτέρων τήν αὐτοῦ τε καί δι' αὐτοῦ μακαρίαν ἔχοντες ἔλλαμψιν, δι' ἧς πρός τό ἄσκιον φῶς καί Πατρικόν ἐν Πνεύματι ἀγίῳ χειραγωγούμεθά τε καί ἀναγόμεθα· πρός αὐτόν ὡς ἀρχηγόν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, μετά τόν φύσει καί πρῶτον, ἀποσκοποῦντες, καί τάς τρίβους εὐσεβῶς κατευθύνοντες, εἰς ζωὴν ἐπειγόμενοι τήν οὐ φθορᾷ λυομένην, ἀλλ' ἀφθαρσίᾳ συνισταμένην, ἧς ὡσπερ ἐνταῦθα ταῖς θεολήπτοις αὐτοῦ προσευχαῖς, καί ταῖς θεοσόφοις διδασκαλίαις ἐλπίδι μετέχομεν, οὕτω κάκεῖ τῇ θεουργῶ μεσιτεῖᾳ καί προσαγωγῇ πείρα κοινωνῆσαι καταξιωθεῖήμεν, κατά τήν ἐν αὐτῷ τῷ Λόγῳ καί Θεῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ μόνην καί τελείωσιν.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ, ΙΔΙΟΤΗΤΟΣ, ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ, ΘΕΟΔΩΡΩ ...

Περί ποιότητος, ιδιότητος, καί διαφορᾶς, Θεοδώρῳ πρεσβυτέρῳ τῷ ἐν Μαζαρίῳ.

(15A_328 > (=0246=) Οὐκ οἶμαι πρός γνῶσιν ἑτέρου δεῖσθαι τινος τῶν ἀπάντων τούς ἱερωτάτους ὑμᾶς, ἐν αὐτό ἤδη (=0248=) δι' ἀρετῆς ἀπλῆς προσβοᾶν κατά νοῦν σοφίζον, τό Πνεῦμα τό ἅγιον, ἐξ οὗπερ καί ἄλλοις τά θεῖα πηγάζετε κατ' ἀπειρόδωρον τῆς σοφίας χύσιν, τῆς τῶν νοημάτων διά προφορᾶς λόγου ποιούμενοι πρόχυσιν, ὡς καί μέχρι τῶν κατ' ἐμέ ταπεινῶν, καί λόγου παντός ἀμοιρούντων ταύτην φιλανθρώπως ἐκτείνειν εὖ μάλα πρός ἐπιστήμην θεῖαν καί μάθησιν, εἰ καί συγκαταβάσει χρωμένους οἶδα δι' ἐρωτήσεως, ἐφ' ᾧ τε προβιβᾶσαι, καί ἔτι μᾶλλον πρός τόν οἰκεῖον δι' ἄκρας ὑφέσεως μετεωρίζειν ὕψος τῆς γνώσεως τούς κάτω που κειμένους ἡμᾶς, καί ἀγνοίᾳ πιεζομένους, ὡς ἄν τήν νωθεῖαν τῇ ὑποβάσει, τῇ τε πνεύσει τήν ἄνοιαν τῆς ἐμῆς ἐκκαθάραντες διανοίας, εἰς ἕξιν ἀγάγοιτε γνωστικὴν, καί προθυμίαν εὐτονόν τε καὶ πρακτικὴν, ἐξ ὧν τοῖς σωζομένοις ἡ σωτηρία κατά χάριν προσγίνεται, διά τῶν καθ' ὑμᾶς σώζειν τούς ἀξίους ἡξιωμένων.

Λέγω γοῦν περὶ ὧν ἐκπαιδεύοντες προσεξετάζειν παρεκελεύσασθε, ποιότητός φημι, καί ιδιότητος καί διαφορᾶς· πολυσχεδῆ μὲν τούτων παρά τοῖς ἔξω τυγχάνειν τήν σημασίαν, καί μακρόν ἄν εἴη τάς ἐν τούτοις ἐκείνων διαιρέσεις ἐξαπλοῦν, λόγον τε διατείνειν, ὡς οὐ μᾶλλον ἐπιστολικῆς ταῦτα συμμετρίας, ἢ (15A_330 > γραφικῆς ἀσχολίας τυγχάνοντες. Τοῖς δέ θείοις Πατράσι, συνεχῆς τε καί σύντομος ἡ τούτων καθέστηκε δῆλωσις, οὐκ ἐπί τινος ὑποκειμένου λαμβανομένη, τουτέστιν οὐσίας καί φύσεως, ἀλλά τῶν τῇ οὐσίᾳ, καί μέντοι γε τῶν τῇ ὑποστάσει θεωρουμένων.

Ποιότητα γούν εἶναι φασιν, οὐσιώδη μὲν ὡς ἐπ' ἀνθρώπου τό λογικόν, ἢ ἵππου τό χρεμετιστικόν· ὑποστατικὴν δέ τοῦ τινος ἀνθρώπου γρυπόν, ἢ σιμόν· ἢ τοῦ τινος ἵππου τό ψαρὸν ἢ ξανθόν. Οὕτω δέ καί ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχει γεννητῶν ἀπάντων οὐσιῶν καὶ ὑποστάσεων, κοινῶς τε καὶ ἰδικῶς, ἤγουν καθολικῶς τε καὶ μερικῶς τοῖς οὖσιν ἐνθεωρουμένην, καθ' ἣν καὶ πρὸς ἄλληλα διαφορά τῶν τε εἰδῶν (=0249=) καὶ ἀτόμων γνωρίζεται, διευκρινουσα τὴν τῶν πράγματων ἀλήθειαν.

Ἐπὶ δέ τῆς ἀγεννήτου καὶ μοναρχικῆς φύσεως, οὐκ ἂν μὲν ὅλως ἢ κυρίως λεχθείη ποιότης. Οὐ γάρ ἐξ οὐσίας τινός καὶ συμβεβηκότων τό Θεῖον, ἐπεὶ καὶ κτιστόν ἔσται πάντως, ὡς ἐκ τούτων σύνθετον καὶ συγκείμενον. Καταχρηστικῶς δέ, καὶ ὅσον ἂν τις ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς δύναιτ' ἂν τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς εἰκάζειν· ἄτε δὴ μὴτ' ἄλλως ἢ οὕτως καὶ μόγις ἰκανούντων ἡμῶν τὴν ἐκείνων ἀμυδρῶς εἰσδέξασθαι γνῶσιν, καὶ λόγῳ κἂν ποσῶς γούν, εἰ καὶ μὴ τελείως, διατρανοῦν· φυσικὴ μὲν ποιότης ἐστὶ τό πανάγιον, τό πανσθενές, τό παντέλειον, τό ὑπερτελές, τό αὐτοτελές, τό αὐτοκρατορικόν, τό παντέφορον καὶ εἴτι τοιοῦτον ἄλλο λέγεται φυσικόν τε καὶ θεῖον, καὶ Θεῶ μόνον συμπρέπον ὡς ὑπερούσιον. Ὑποστατικὴ δέ ποιότης, Πατρός μὲν τό ἀγέννητον, Υἱοῦ δέ τό γεννητόν, καὶ Πνεύματος ἀγίου τό ἐκπορευτόν, ἤγουν ἀγεννησία, καὶ ἡ γέννησις καὶ ἡ ἐκπόρευσις, ἅπερ καὶ ἰδιότητος ὀνομάζουσι, διὰ τῶ μόνον αὐτῶ καὶ οὐκ ἄλλῳ (περὶ Θεοῦ λέγεται) προσεῖναι ταῦτα φυσικῶς ἢ ὑποστατικῶς. Ἐξ ὧν αἶ τε οὐσιώδεις καὶ ὑποστατικαὶ συνίστανται διαφοραὶ, καταχρηστικῶς μὲν, ὡς ἔφην, ἐπὶ Θεοῦ, κατὰ φύσιν δέ κυρίως ἐπὶ τῶν γεννητῶν ἀπάντων. Ὅθεν ταῦτόν μὲν ἀλλήλοις ὑπάρχειν ταῦτά φασι, ποιότητά φημι καὶ ἰδιότητα καὶ διαφοράν, (15A_332 > καὶ τῶν τε συμβεβηκότων, ἀλλ' οὐχ ὑποκειμένου τινός, ἤγουν οὐσίας λόγον ἐπέχειν. Διαφέρειν μὲν τῶ τὴν ποιότητα καθολικωτέραν εἶναι, καὶ ἐπὶ πάντων ἀπλῶς, εἴπερ οὐδέν παρέξ Θεοῦ τῶν ὄντων ἄποιον, ὡς οὐκ ἄσχετον, οὐδέ ἀνείδεον. Τὴν ἰδιότητα δέ μερικὴν, ὡς πρὸς ἐκείνην, καὶ μὴ ἀπασῶν, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ τοιῶσδε (ὅποσοῦν καὶ ἀπλῶς, ἀλλὰ τοιῶσδε) λέγεσθαι, καὶ ἐπὶ τῆσδε τῆς οὐσίας, καὶ οὐκ ἄλλης· τὴν δέ διαφοράν ὡς συστατικὴν τῶν ὄντων καὶ ἀφοριστικὴν. Ὅθεν καὶ οὕτω ταύτην κατονομάζουσι, συστατικὴν καλοῦντες διαφοράν διευκρύνουσαν, ὡς ἔφην, τὰ ὄντα κατὰ τε οὐσίαν καὶ φύσιν, κατὰ τε πρόσωπον καὶ ὑπόστασιν, καὶ πᾶσαν πασῶν ἐλαύνουσαν τροπὴν τε καὶ σύγχυσιν.

Αὕτη οὖν καὶ οὕτως ἔχουσα, κατὰ τὴν τῶν Πατέρων διδασκαλίαν, ἡ περὶ ποιότητος καὶ ἰδιότητος καὶ διαφορᾶς, ὡς ἐν ἐπιτομῇ φάναι, διάληψις τε καὶ διασάφησις. Ἀμήχανον δέ τι τούτων εἶναι ποτ' ἂν ἢ ἐπινοηθῆναι δύνασθαι χωρὶς τῆς ὑποκειμένης οὐσίας, ἧς καὶ ἔστι καὶ λέγεται τούτων ἕκαστον· (=0252=) οὐσίας γάρ ἀλλ' οὐχ ἑαυτῆς ἢ τε ποιότης λέγεται καὶ ἰδιότης καὶ διαφορά· καὶ ὁ μὴ τοῦτο λέγων, ἠλόγησε, τοῦ κατὰ φύσιν λόγου παρά λόγον ἐκστάς. Οὐπὲρ μόνος καὶ παρά πάντας Σεβῆρος ὁ παράφρων σοφιστής, ὡς τὰ μηδαμῆ μηδαμῶς περινοῶν ἑαυτῶ καὶ πλαττόμενος, καὶ ποιότητων ἀνοουσίῶν ἐπὶ Χριστοῦ λέγων διαφοράν, ἴν' ἀνύπαρκτον αὐτόν ἀποφήνη, τῆ τῶν ἐξ ὧν καὶ ἐν αἷς συνέστηκε φύσεων ἀποσκευῆ, καὶ αὐτῶν γε πάλιν συναποσκευῆ τῶν ποιότητων. Οὐ γάρ δύναιτ' ἂν ἀναιρουμένων τῶν φύσεων, ὡς μηδέ κἂν ταύταις λοιπόν ἢ ὅλως ἐκ τούτων, λέγω δέ τῶν ποιότητων, ὑφιστᾶν δύνασθαι τόν Χριστόν, εἰ καὶ σύνθετον αὐτόν τερατολογεῖ ὁ δειλαιοῦς, κἀντεῦθεν τελείαν αὐτοῦ ποιούμενος τὴν ἐξάρνησιν. Οὐ γάρ Θεός ἢ Θεοῦ φύσις, ἢ σύνθετος· ἐπεὶ καὶ πᾶσα σύνθετος φύσις φύσει Θεός. Εἰ δέ πᾶσα σύνθετος φύσις φύσει Θεός, οὐ Θεός κατ' αὐτόν ὁ Πατήρ ὁ ἀσύνθετος· (15A_334 > εἰ γάρ τό σύνθετον φύσει Θεός, οὐ φύσει Θεός τό ἀσύνθετον. Εἰ δέ καὶ τό ἀσύνθετον φύσει Θεός, πολυθεός τις ἂν ἀπέφηνεν ὁ ἄθεος καὶ ἀντίθεος, ἀγνοήσας τόν ὄντως ὄντα Θεόν καὶ σάρκα γενόμενον, ἀλλὰ φυλάξαντα κἂν τῆ συνθέσει τῆς ὑποστάσεως τό πρὸς τόν Πατέρα κατὰ φύσιν ἀπλοῦν καὶ ἀσύνθετον, ὡς Θεόν φύσει καὶ ἐκ Θεοῦ, κἂν

ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπων διὰ ἀνθρώπου ὑπὲρ ἀνθρώπους γεγέννηται προσλήψει σαρκὸς ψυχὴν ἐχούσης τὴν νοεράν· κἄν οὐδέ ἄνθρωπον ὁμολογεῖ τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεόν ὁ ἀπάνθρωπος, ὡς φύσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀνθρώπου, καθὰ καὶ τὴν θείαν ἀρνούμενος. Οὐ γὰρ διφυᾶ τοῦτον ἦγουν διπλοῦν τὴν φύσιν, ὡς οἱ Πατέρες, ἀλλὰ σύνθετόν τινα καὶ νόθον ὑποτίθεται φύσιν, τὴν Ἀπολιναρίου βδελυρίαν ζηλώσας. Ταύτη γε τό μέγα τῆς περὶ ἡμᾶς οἰκονομίας ἀποσκευάζων μυστήριον ὁ ἀληθῆριος, τῇ κλήσει τῶν ὀνομάτων εὐμηχάνως ὡς δεινὸς ἀποκέχρηται ῥήτωρ, δυσφώρατον ποιούμενος τῆ τῶν πραγμάτων ὑποκλοπὴν, καὶ οἷον ὑποκνίζων τὴν αἴσθησιν, εἰς τὴν τῆς ἀσεβείας παραδοχὴν. Θεόν τε γὰρ αὐτὸν ἀποκαλεῖ δῆθεν καὶ ἄνθρωπον· ἀποσκευάζει δέ θατέρας προσηγορίας τὴν κυριότητα τὴν ἀλήθειαν, ὡς οὐχ ὁμολογῶν τὰς φύσεις, ὧν προδήλως αἱ κλήσεις τυγχάνουσι. Καὶ διαφορὰν λέγει, μηδεμίαν γνωρίζων διαφορὰν, τῶν διαφερόντων οὐχ ὑποκειμένων φύσει κατ' αὐτὸν τῶν πραγμάτων, ἵνα καὶ σύγχυσιν ἐπεισκρίνη διὰ τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως, καὶ ἀνυπαρξίαν νομοθετήσῃ τῇ ἀπαρνήσει τῶν φύσεων· καὶ δόξῃ τοῖς μὲν ὀνόμασι τὴν ἀναίρεσιν ἐπικαλύπτειν, τῇ δέ διαφορᾷ διαρρίπτειν τὴν σύγχυσιν· τοσαύτη τοῦ κακόφρονος ἢ κακόφρων ὄντως μηχανὴ καὶ ἐπίνοια, τῷ τῆς ἀγνοίας ζόφῳ καλυπτομένη, καὶ σκοτίζουσα τοὺς ἀλόντας.

Πρὸς οὓς δέον, ὡς ὑπὲρ ἐκείνου διατεινομένους τρέψαι τὸν λόγον, καὶ τοῦτο προσειπεῖν, ὡς εἶπερ καθ' ὑμᾶς Κυρίλλῳ τῷ ἀοιδίμῳ Σεβῆρος κατακολουθῶν (=0253=) ὁμολογεῖ τὴν διαφορὰν, ἐκτρεπόμενος τὴν συναίρεσιν, πῶς οὐ συνομολογεῖ καὶ τὰς φύσεις (15A_336 > αὐτῷ, κἄν ταύταις, ὡς ἐκεῖνος, τὴν οὐσιώδη γνωρίζει διαφορὰν, μόνην ἀποσκευαζόμενος τὴν τούτων διαίρεσιν, ἀλλὰ ποιότησι μόνον ψιλαῖς παρὰ τὸν ἐκείνου νόμον καὶ ὅρον τίθεται τὴν διαφορὰν; Ὅτι γὰρ ὁμολογεῖ τὰς φύσεις ὁ μακάριος Κύριλλος, ὧν καὶ τὴν διαφορὰν δογματίζει, δῆλον ἐκ τοῦ μη δέ Νεστορίῳ τῷ διηρημένῳ κατ'αὐτὴν γε τὴν τῶν φύσεων ὁμολογίαν ἀπαξιοῦν κοινωνεῖν, εἰ καὶ μὴ κατὰ τὴν ἐννοίαν τό σύνολον. "Τί γάρ, φησὶν ὁ διδάσκαλος, κοινόν ἐμοί καὶ Νεστορίῳ; τό δύο λέγειν τὰς δύο φύσεις μέχρι τοῦ γινώσκειν τὴν διαφορὰν τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἕτερα γὰρ αὕτη κατὰ τὴν φυσικὴν ποιότητα, καὶ τῆς οὐσίας οὐχ ὁμογενές παρ' ἐκεῖνον». Ἐάν οὖν καὶ τὰς φύσεις ὁμολογῇ, καὶ ἐπ' αὐταῖς τὴν διαφορὰν γνωρίζῃ, καὶ τὴν τῆς ὁμολογίας αἰτίαν εὐσεβῶς ἀποδίδωσι, φάσκων, "Διὰ τό ἕτεραν εἶναι τὴν σάρκα παρὰ τὸν Λόγον κατὰ τὴν φυσικὴν ποιότητα»· ταυτὸν δέ λέγειν, οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν, πρὸς τὴν Θεοῦ Λόγου διαφορὰν· πῶς ὁ παράφρων Σεβῆρος οὐδ' αὐτῷ τῷ πεπλασμένῳ αὐτῷ τετιμημένῳ Κυρίλλῳ κοινωνεῖν ἀξιοῖ, καὶ τὰς φύσεις συμφθέγγεσθαι μέχρι τοῦ γινώσκειν τὴν διαφορὰν κατὰ τὴν ἐκείνου διδασκαλίαν, οὐ κατὰ τὴν φυσικὴν ποιότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ τό τῆς οὐσίας οὐχ ὁμογενές, ἴν' ὁμοῦ τε τῶν φύσεων καὶ τῶν φυσικῶν ποιότητων, ἦγουν οὐσιῶν τε καὶ ἐνεργειῶν γνωρίσῃ τὴν διαφορὰν, ἀλλὰ καὶ τό τῆς οὐσίας οὐχ ὁμογενές ἐξαρνούμενος τῆς σαρκὸς πρὸς τὸν Λόγον, ὅπερ ἐστὶ τό κατὰ φύσιν διάφορον, τὴν ἐν ποιότησιν ἀνυπάρκτοις (πᾶσα γὰρ πάντως ποιότης ἀνυπάρκτος δίχα τῆς ὑποκειμένοις οὐσίας) ἀντεισαγάγοι διαφορὰν; Ὁ δέ κακούργως διαπραττόμενος, καὶ τῆς τοῦ σοφοῦ Κυρίλλου, ταυτὸν δέ λέγειν πάντων τῶν θεοκρίτων Πατέρων, ἀληθοῦς κατεξανιστάμενος διδασκαλίας, ἀλλότριον ἑαυτὸν ἀποφαίνει, καὶ τοῦ ψεύδους κοινωνόν καὶ συνήγορον.

Ἄρα δέ ποιότητων λέγων ἐπὶ Χριστοῦ διαφορὰν, μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἢ πρό τῆς ἐνώσεως λέγει τὴν διαφορὰν; Εἰ μὲν γὰρ πρό (15A_338 > τῆς ἐνώσεως, διαίρεσιν φρονεῖ πάντως, ἀλλ' οὐ διαφορὰν, καὶ ἐκ διηρημένων, οἷον τῶν καθ' αὐτὰ προὑφεστώτων, δογματίζει τὴν ἔνωσιν, ἢ ταύτην ἔλυσε διὰ τῆς τῶν ποιότητων διαφορᾶς καὶ ὁμολογίας, ἢ οὐδέ ταύτας ὅλως ἠνώσθαι τὴν ἀρχὴν ἀποφαίνεται. Καὶ εἰ μὲν οὐχ ἠνώσθαι λέγει, δῆλον ὡς οὔτε τὰς φύσεις ὧν αἱ ποιότητες, ἠνωμένας

δοξάζει, κἄν ὑποκρίνεται λέγειν· οὐ γάρ ἐνδέχεται, τὰς μὲν ἠνώσθαι, τὰς δὲ διηρεῖσθαι ποτ' ἄν· ἀλλὰ σὺν ἀλλήλαις ταυτὸν ἀλλήλαις παθεῖν, εἴτε ἔνωσιν, εἴτε διαίρεσιν. Εἰ οὖν τὴν διαίρεσιν ἀποβαλλόμενος ἠνώσθαι διαγορεύει μετὰ τῶν φύσεων, καὶ τὰς τούτων ποιότητας, ἀνάγκη πάντως αὐτὸν ἑαυτῷ γε στοιχοῦντα διὰ πάντων, ἢ μίαν σύνθετον λέγειν ποιότητα, καθάπερ καὶ μίαν σύνθετον φύσιν, διὰ τὴν ἔνωσιν, καὶ ἠλέγχθη μὴ δὲ τὴν ἐν ποιότητι γνωρίζων διαφορὰν, ἀλλ' ἄμφοιν, οὐσιῶν τέ φημι (=0256=) καὶ ποιότητων δογματίζων τὴν σύγχυσιν, ἢ διαφόρους διδούς τὰς ποιότητας, καὶ οὐ δεδειώς τὴν διαίρεσιν, διαφόρους καὶ τὰς φύσεις εἴποιεν ἄν, οὐ δεδιτόμενος, οὔτε μὴν προφασιζόμενος τὴν διαμπαξ τομὴν εἰς τὴν τῆς αὐτῶν ὁμολογίας ἀποστροφὴν καὶ παραίτησιν. Εἰ γάρ κατ' αὐτὸν οὐ πεπόνθασι διατομὴν αἰ ποιότητες, πρὸς αὐτοῦ δῆθεν ὁμολογούμεναι, διὰ τὴν διαφορὰν, πῶς αἰ φύσεις τμηθήσονται τῆς ὁμολογίας χάριν καὶ διαφορᾶς; Εἰ δὲ ταύτας μὲν οὐχ ὁμολογεῖ, μόνας δὲ δῆθεν ὁμολογεῖ τὰς ποιότητας, δῆλός ἐστι τὰς φύσεις ἐξαφανίζων, καὶ ποιότητων ἄθροισμα τὸν Χριστὸν δογματίζων, ὥσπερ καὶ τὰς τῶν ὑλικῶν φύσεις οὔσας γνωρίζομεν· ὑποκειμένῳ μέντοι τῆς ὕλης συνισταμένης, ἀλλ' οὐκ ἐν μόναις ἐπιθεωρουμένης καὶ ψιλαῖς ταῖς ποιότησιν, ὡς ἐκεῖνός γε τὸν Χριστὸν διαγράφει, καὶ διὰ τοῦτο σύνθετον αὐτὸν ὀνομάζει φύσιν, ἐκείνην δηλαδὴ, καὶ οὐκ ἄλλην νοῶν ἢν ἐκ ψιλῶν τῶν ποιότητων ἀνεπλάσατο καὶ συνέθηκεν. Ὡν γάρ εἶναι λέγει τὴν διαφορὰν, τούτων σαφῶς καὶ τὴν ἔνωσιν. Οὐ γάρ ἄλλων ἢ διαφορὰ καὶ ἄλλων ἢ ἔνωσις, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἄλλων.

(15A_340 > Οὐκοῦν ἐκ ποιότητων καὶ ποιότητας εἶναι διαγορεύει τὸν Χριστὸν ὁ παράφρων, καὶ κατ' αὐτάς γε πάλιν διηρημένον αὐτὸν ἀποδείκνυσιν, ὡς οὐ μίαν σύνθετον διὰ τὴν ἔνωσιν, ἀλλὰ διαφόρους ἐπ' αὐτοῦ δογματίζων ποιότητας, εἴπερ ὅρος οὗτος αὐτῷ τῆς ἐνώσεως ἄριστος. Εἰ δὲ ἄλλος μὲν ἐπὶ φύσεων, ἄλλος δὲ πάλιν ἐπικρατεῖ νόμος ἐπὶ τῶν ποιότητων, τῆς αὐτοῦ δεῖξαι τοῦτον ἡμῖν ἔργον ἐμμελείας, ἢ ἐκπληξίας, εἰπεῖν οἰκειότερον, ὡς ἄν μάθοιμεν πῶς κατὰ τὴν ἔνωσιν μίαν μὲν φύσιν τὰς δύο γνωρίζει φύσεις, οὐ μίαν δὲ ποιότητα διαφόρους ποιότητας· ἢ τίνοι λόγῳ ποιότητων μὲν λέγει, φύσεων δὲ διαφορὰν οὐ λέγει. Καὶ πῶς οὐκ ἀσύγχυτοι μὲν δίχα διαφορᾶς μεμενήκασιν αἰ ποιότητες, ἀσύγχυτοι δὲ καὶ δίχα ταύτης αἰ φύσεις; Πῶς τε κατὰ τὴν διαφορὰν αἰ ποιότητες οὐ διαιροῦνται, διαιροῦνται δὲ κατ' αὐτὴν αἰ φύσεις; Ἡ πῶς οὐ διαιρούμεναι μὴ ὁμολογοῦνται μετὰ τῶν ποιότητων; Διατί δὲ συντίθησι μὲν τὰς φύσεις, οὐ συντίθησι δὲ τὰς ποιότητας, καὶ πῶς τούτων οὐχ ἐνωθειῶν εἰς μίαν ποιότητα σύνθετον, ἐκείνας εἰς μίαν σύνθετον ἐνώσθαι τερατεύεται φύσιν; Ταῦτα διατρανώσαι διαποροῦσιν ἡμῖν, ὅστις ἐκεῖνου δυσσεβῆς ἐραστής καὶ συνήγορος, ἵνα τὴν τούτων λύσιν ποιούμενος, συνδιαλύσῃ τὴν μέμψιν, ἢ μὴ δυνάμενος ταύτην ἐνδίκως, ἐκείνῳ συναπενέγκηται μετὰ καὶ μείζονος τῆς κατακρίσεως, ὅτι τε σύμφωνον, τὸν καὶ πρὸς ἑαυτὸν ὄντα διὰ πάντων ἀλλόκοτον, εἰπεῖν τοῖς Πατράσιν τετόλμηκεν.

Ταυτὰ μοι, θεοτίμητε δέσποτα, ἐν παραδρομῇ κατὰ τὴν ὑμετέραν εἰρήσθω κέλευσιν, εἰς τὴν ἐκεῖνου καὶ τῶν τῆς ἐκεῖνου συμμορίας ὑπασπιστῶν ἀνασκευὴν καὶ κατάργησιν. Τῆς σῆς δ' ἄν εἴη θεόφρονος διανοίας, τὰ μείζω, καὶ τελεώτερα τούς ἀτελεῖς κατ' ἐμέ καὶ νηπίους ἐκπαιδεῦσαί τε καὶ διδάξαι, καὶ (=0257=) πρὸς γινώσιν ἀγαγεῖν θειοτέραν, ἵν' οἰκειώσης Θεῷ διὰ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης τῶν ὄντων, ὧν αὐτός ὁ ὑπὲρ τὰ ὄντα φύσει Λόγος αἰτία καθέστηκε, Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ᾧ καὶ δι' εὐχῶν (15A_342 > μὴ διαλείποις μέ παρατιθέμενος τὸν ἀνάξιον, ἀγιώτατε καὶ θεοτίμητε Πάτερ.

Καὶ πάλιν ὁ θεῖος Μάξιμος.

Πῶς οὖν τὴν οὕτω ταῦτα σεβασμίως ἅμα καὶ διαπρυσίως ὀρώσαν τε καὶ διαγορευούσαν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, ὡς διαπεμπομένην τὸν τῆς Νικαέων ὄρον παραστήσαι, τίς ἂν ἰσχύσειε πώποτε, κἄν πάντων ἢ πορισμῶματος εἰς ἐξεύρεσιν τῶν διὰ ψεύδους, τὰ μὴ ὄντα κατὰ τῆς ἀληθοῦς καὶ ὄντως (πίστεως) πλαττομένων; Εἰ δέ καὶ ὡς τοῦτο μὲν τηροῦσαν βεβαίως, ὡς δεύτερον δέ τυχόν ἐπεισάγουσαν ὄρον διαλοιδορεῖτε, καὶ μέμφεσθε, τίς οὗτος καθέστηκεν ὁ ὑπ' αὐτῆς ἐπεισαγόμενος δεύτερος ὄρος; Ἡ ὁμολογία, φησί, τῶν δύο φύσεων καὶ ἐν δύο φύσεσι φωνῆς. Οὐ γάρ ἔχει ταύτην ὁ τῆς Νικαέων ὄρος· εἰσῆχθη δέ προδήλως ὑπὸ τῶν ἐν Χαλκηδόνι Πατέρων, οὐ πρότερον γνωρισθεῖσα ἢ ὀνομασθεῖσα παρά τινος.

Ὅτι μὲν οὐδέ τοῦτο δύνασθε παραστήσαι δῆλον· πολλοῖς γάρ τῶν πρό αὐτῆς ἁγίων Πατέρων, ὡς εὐσεβῆς ἢ φωνῆ καὶ ἐκρίθη καὶ ἀνηγορεύθη· καὶ μαρτυροῦσι τῶν ταύτην κηρυξάντων οἱ λόγοι, πάσης ὄντες ἡλιακῆς ἀκτίνος φωτοειδέστατοι καὶ λαμπρότεροι, κἄν ὑμεῖς ἀγνοεῖτε δι' ἀπαιδευσίαν, ἢ ἀγνοεῖν προσποιεῖσθε διὰ λοιδορίαν, καὶ τῶν εὐσεβῶν Πατέρων τε καὶ δογμάτων ἀνόητον ἔγκλησιν. Εἰ δέ καὶ μηδὲν ἦν, ὁπότε πλεῖστον, ὡς ἔφην, καθέστηκεν, τί τό κωλύον ἁγίους τοσοῦτους (μᾶλλον δέ τὸν ἅπαντα Χριστιανισμόν· τοῦτο γάρ κυρίως ἐστὶν ἡ τῶν (15A_344 > ὀρθοδόξων Πατέρων ἀγιωτάτη σύνοδος) ἐξουσιαστικῶς ταύτην προέσθαι, καὶ νομοθετεῖν κατὰ τῆς Εὐτυχοῦς συναίρεσεως;

Καὶ μετὰ τινά φησι· Τίνοι λόγῳ, καὶ πῶς τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον, καίτοι πατρικῆς προδήλως ἀποχρησαμένην φωναῖς, αἰτιᾶσθε, καὶ ὡς ἄλλον πίστεως ὄρον εἰσάγουσαν, τῆδε κάκεῖσε καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως διαλοιδορεῖτε καὶ διασκοπτετε; Μὴ καθ' ὅψιν κρίνετε, διὰ τὸν εἰπόντα Θεόν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. Τίς ἢ ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς ὑποθέσεως τῶν ἐν Χαλκηδόνι Πατέρων ἔγκλησις ὑμῶν, καὶ τίς ἢ τῶν προλαβόντων ἀνάρρησις; Εἰ γάρ ἔστι κατὰ τῆς ἐν τῇ Χαλκηδόνι ἄλλον αἰτιᾶσθαι πίστεως ὄρον διὰ τὰς ἐγκειμένας τῷ ὄρω τῆς Νικαέων φωνάς, τοῦτό γε πάντως ἔψεται λέγειν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ κατὰ Κυρίλλου καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα. Εἰ δέ κατ' αὐτῶν οὐκ ἔστι, πῶς κατ' ἐκείνης, συνιδεῖν οὐκ ἔχω. Παριστᾶν δέ προτρέπομαι τὴν ὑμῶν ἐπὶ τοῖς ἀναποδείκτοις λύσαν καὶ ἔνστασιν· εἴ γε κἄν ἄρα οὕτως ἱκανῶς αἰσχυρθέντες, συσταλῆτε τῆς ἀπονοίας τῆς τοσαύτης κατὰ τῆς ἀληθείας ψεύδους συστάσεως. (=0260=) Ἐπεὶ καὶ Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας συνήγορος, οὐδὲν τι μᾶλλον ἐκφεύζεται τῆς ὑμῶν κατὰ τῆς Χαλκηδονέων ἐνοχῆς· πλεῖστον δέ ὅσον ὑποπεσεῖται ταύτη παρά τὸν ὑμέτερον νόμον, προδιαθρῶν τό ἐλλιπῶς εἰρημένον τῆς ἐν Νικαίᾳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· "διὰ τό μηδέ κινεῖσθαι, φησί, τό τῆνικαῦτα τοῦτο τό ζήτημα» μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τό Πνεῦμα γινώσκων, καὶ Κληδονίῳ γράφων οὕτω νοεῖν καὶ διδάσκειν.

Ἄλλ' εἰκόκατέ μοι τῆς σαθρᾶς ὄψεως, οὐχ ἱκανούσης πρὸς ἡλιακῆς αἴγλης ἀνάνευσιν καὶ μετάληψιν, τὴν αὐτὴν ὡς ἀμυδρὰν αἰτιωμένης, οὐ τὴν οἰκείαν ἀδράνειαν, ἐκμιμήσασθαι τό πάθος· αὐτοὶ τὰ καὶ νοσηλευόμενοι διὰ τὴν σύγχυσιν, καὶ τοὺς ταύτην ὡς (15A_346 > ἀσεβῆ καὶ ἀνάρμοστον πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ τῶν σωζομένων ἀλήθειαν φύσεων ἱκανῶς ἐξελέγχοντας, ὡς οὐ φωστήρας κοινούς, οὐδέ τῆς ἀληθείας ἐκφάντορας ἐκδιαβάλλοντες. Εἰ γάρ ἔστι τάλῃθῃ περὶ ἀληθείας εἰπεῖν, πάντες, οἳ τε κατὰ τὴν Νικαέων θεόκριτοι Πατέρες, καὶ πᾶσα σύνοδος ὀρθοδόξων καὶ ἁγίων ἀνδρῶν, οὐκ ἄλλον πίστεως ὄρον διὰ τῆς ἐπεισαγωγῆς τῶν οἰκείων ῥημάτων παντελῶς ἐπεισήγαγον, ὡς ὑμεῖς ἀποφαίνεσθε, πλεῖστον παραληροῦντες. καὶ τό ὄλον μαινόμενοι· ἀλλ' αὐτόν ὡς πρῶτον καὶ μόνον τῶν ἐκ τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ Πατέρων νομοθετηθέντα βεβαίως ἐκύρωσαν, τρανοῦντες αὐτόν, καὶ οἷον ἐπεξηγούμενοι καὶ ἐπεξεργαζόμενοι, διὰ τοὺς ἐκεῖνον καὶ τὰ ἐκεῖνου δόγματα πρὸς τὴν οἰκείαν κακῶς ἐκλαμβάνοντας καὶ παρεξηγουμένους δυσσέβειαν.

Αὐτίκα γοῦν τόν τῆς θεολογίας ἐν αὐτῷ κείμενον λόγον ἐν αὐτῷ κείμενον λόγον παραβλάψαι βεβουλημένους Εὐνόμιόν τε καί Μακεδόνιον, οἱ ἑκατόν πενήκοντα Πατέρες οὐ συνεχώρησαν διά τῶν οἰκείων φωνῶν καί δογμάτων. Οὕτω δέ καί τόν τῆς οἰκονομίας Νεστόριον διαιρεῖν μηχανώμενον, ὁ μακάριος οὐκ εἶασε Κύριλλος· ὡσπερ οὖν καί Εὐτυχέα συγγεῖν ἐθελήσαντα διεκώλυσαν οἱ ἐν Χαλκηδόνι τίμιοι Πατέρες. Πῶς οὖν ὑπέρ τοῦ ἀγαθοῦ σύν ἐκείναις, φημὴ δέ ταῖς συνόδοις, καί ταύτην οὐκ ἀποδέχεσθε, διά τό αὐτό καί ἴσον καλόν· ἢ ταύτην ὡς μισόκαλοι διαλοιδороῦντες συνδιαλοιδορεῖτε κάκεινας; ὁ δὴ μάλιστα ποιοῦντες τοῖς πράγμασιν, εὐλαβεῖσθε τοῖς ῥήμασιν, ἴν' εὐσεβείας πλάσμασιν ἐκείνας δῆθεν κατά ταύτης σεμνύναντες, διά ταύτης κάκεινας λυμήνησθε, τό ἴσον αὐταῖς διά τήν ἴσην πρᾶξιν ἐπιφέροντες ἔγκλημα. Τίς οὖν ὑμῶν τήν τοσαύτην ὑπόισοι κατά τῆς εὐσεβείας καί τῶν εὐσεβούντων ἀυθάδειαν; κ. τ. ἔ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΠΕΡΙ ΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΕΩΣ, ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΤΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

(15A_348 > Ὅτι οὐσία μὲν τό εἶδος καί τήν φύσιν, ὅπερ (=0261=) ἐστὶ καθ' ἑαυτήν, δηλοῖ, ὑπόστασις δέ, τόν τινα τῆς οὐσίας ἐμφαίνει.

Ὅτι οὐσία καί ἐνούσιον, οὐ ταυτόν· ὡσπερ οὐδέ ὑπόστασις καί ἐνυπόστατον, εἰ καί ἐν ἀλλήλοις ἄμφω θεωρεῖται, ἀλλ' ἄλλο καί ἄλλο. Ἐνούσιον μὲν γάρ ἐστὶ, τό ἐν τῇ φύσει θεωρούμενον, καί οὐ καθ' ἑαυτό ὑπάρχον· ἐνυπόστατον δέ, αὐτό τό ἐν ὑποστάσει ὄν, καί οὐκ ἐν ἑαυτῷ καθ' ἑαυτό τυγχάνον, δηλοῖ· τουτέστι, τό μὴ ἐξ ἀτελῶν μερῶν εἰς ἓν τι συνελθόν, ἀλλ' ἐκ τελείου καί ἀτελοῦς, ἐν τῇ κατά σύγχυσιν συνόδῳ θεωρούμενον.

Ὅτι ἡ μὲν ὑπόστασις πρόσωπον ἀφορίζει τοῖς χαρακτηριστικοῖς ιδιώμασι. Τό δέ ἐνυπόστατον, τό μὴ ὄν καθ' ἑαυτό συμβεβηκός δηλοῖ· ἀλλ' ὅπερ ἐν ἐτέρῳ ἔχει τό εἶναι, καί οὐκ ἐν ἑαυτῷ θεωρεῖται, οὐδέ ἔστι καθ' ἑαυτό ὑφεστός, ἀλλά περί τήν ὑπόστασιν πάντοτε θεωρούμενον, ὡσπερ αἱ ποιότητες, αἱ τε οὐσιώδεις καί ἐπουσιώδεις καλούμεναι· αἵτινες οὐκ εἰσὶν οὐσία, οὐδέ καθ' ἑαυτά, ἀλλ' ἐν τῇ οὐσίᾳ τυγχάνουσι, καί δίχα ταύτης τό εἶναι οὐκ ἔχουσι.

Ὅτι ὡσπερ οὐδ' ἐτέρα τῶν ποιοτήτων, ἡγοῦν οὐσιωδῶν καί ἐπουσιωδῶν, ἐστὶν οὐσία, ἢ πρᾶγμα ὑφεστός καθ' ἑαυτό, ἀλλ' αἰεὶ περί τήν οὐσίαν τό χαρακτηριστικόν κέκτηνται, ὡσπερ χρῶμα ἐν σώματι, καί ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ· οὐδέ γάρ ἔστιν εἰπεῖν χρῶμα δίχα σώματος φαίνεσθαι, ἢ ἐπιστήμην δίχα ψυχῆς ἐνεργεῖσθαι· (15A_350 > οὕτως οὐδέ ἐνυπόστατον ἢ ἐνούσιον ἔστιν νοῆσαι δίχα οὐσίας ἢ ὑποστάσεως. Οὐ γάρ καθ' ἑαυτά τήν ὑπαρξιν ἔχουσι, ἀλλ' αἰεὶ περί τήν ὑπόστασιν θεωροῦνται.

Ὅτι τό λέγειν τινάς, μὴ εἶναι φύσιν ἀνυπόστατον, ὀρθῶς μὲν λέγεται παρ' αὐτοῖς, οὐκ ὀρθῶς δέ νενόηται· καί τό μὴ ἀνυπόστατον εἰς ὑπόστασιν φέρειν, καί οὐχὶ μᾶλλον ἐν τῇ ὑποστάσει θεωρεῖσθαι.

Ὅτι ὡσπερ εἴ τις λέγει, Οὐκ ἔστι σῶμα ἀσχημάτιστον ἢ ἀχρωμάτιστον, ὀρθῶς μὲν λέγει, (=0264=) οὐ μὴν ὀρθῶς συνπεραίνει, τό σχῆμα, ἢ τό χρῶμα σῶμα λέγων εἶναι, ἀλλ' οὐχὶ ἐν σώματι θεωρεῖσθαι· οὕτως εἴ τις ὀνομάσει λέγων· Οὐκ ἔστι φύσις ἀνυπόστατος· εἶτα τό μὴ ἀνυπόστατον εἰς ὑπόστασιν συνάγων, οὐκ ὀρθῶς διακρίνει.

Ὅτι φύσις μὲν οὐκ ἂν εἴη ποτέ ἀνυπόστατος, οὐ μὴν ἡ φύσις ὑπόστασις· οὐδέ τό μὴ ἀνυπόστατον εἰς ὑπόστασιν θεωρεῖται. Ἐπειδὴ οὐδέ ἀντιστρέφει. Ἡ μὲν γάρ ὑπόστασις, πάντως καί φύσις· ὡσπερ καί τό σχῆμα, πάντως σῶμα. Οὐκ ἔστι γάρ ὑπόστασιν νοῆσαι ἄνευ φύσεως· οὐ δέ πάλιν σχῆμα ἢ χρῶμα ἄνευ σώματος· ἡ δέ φύσις, οὐ πάντως καί ὑπόστασις.

Ὅτι ἡ μὲν φύσις τόν τοῦ εἶναι λόγον κοινόν ἐπέχει, ἡ δέ ὑπόστασις καί τόν τοῦ καθ' ἑαυτό εἶναι.

Ὅτι ἡ μὲν φύσις εἶδους λόγον μόνον ἐπέχει, ἡ δὲ ὑπόστασις καὶ τοῦ τινός ἐστι δηλωτική.

ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Οὐσία ἐστὶν ἐπὶ Θεοῦ. Θεός οὐσία θεία ἐστίν, ἀίδιον τι καὶ (15A_352 > ἄναρχον, ἀσώματόν τι καὶ ἀπερίγραφον, καὶ τῶν ὄντων αἴτιον. Οὐσία ἐστὶ, τό δι' ὅλου ὑφεστός. Φύσις ἐστίν, ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια, ἡ τούτων τό ἐνούσιον. Κατὰ δὲ τοὺς ἄλλους ἡ τῶν εἰς τί εἶναι παραγενομένων γένεσις· καθ' ἑτέρουσ δέ, ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια ἐμποιοῦσα τοῖς γινομένοις τό εἶναι, καὶ τό πῶς εἶναι.

ΤΟΥ ΠΑΝΣΟΦΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΟΡΟΣ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ

Ὑπόστασις σύνθετός ἐστιν, οὐσία τις σύνθετος, τῶν καθ' ἕκαστα περιληπτική τῶν ὄντων ἐν τῷ οἰκείῳ ἀτόμῳ πάντων ἰδιωμάτων. Τό γάρ κοινῶς ἐν τοῖς ὑπὸ τό αὐτό εἶδος ἀτόμοις θεωρούμενον, τό τῆς οὐσίας ἥτοι φύσεως χαρακτηρίζει, προηγουμένως μὲν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτό ἀτόμοις, γεινικῶς δὲ πάντων τό κοινόν, τῶν ὑπὸ τό σύνθετον εἶδος ἀτόμων.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΠΑΠΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ...

Τοῦ μακαριωτάτου Εὐλογίου πάπα Ἀλεξανδρείας, κεφάλαια ἑπτὰ περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἰ μιᾶς φύσεως κατὰ τὴν ἔνωσιν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν, εἰπέ, ποίας, τῆς λαβούσης, ἢ τῆς ληφθείσης; καὶ τί γέγονεν ἡ ἑτέρα; Εἰ δὲ ὑπάρχουσιν ἀμφοτέραι, πῶς μία, εἰ μὴ ἐξ ἀμφοτέρων μία ἀπετελέσθη σύνθετος; εἰ δὲ τοῦτο, πῶς οὐχ ἑτεροούσιος ὁ Χριστός, τοῦ Πατρὸς ἀσυνθέτου ὑπάρχοντος;

Εἰ οὐδέποτε δύο φύσεων ὁ Κύριος ἡμῶν, Ἰησοῦ Χριστός ὠμολόγηται ὢν, πῶς δυνατόν λέγειν μιᾶς μετὰ τὴν ἔνωσιν τόν Χριστόν, ἢ καὶ ὅλως λέγειν (=0265=) ἔνωσιν; Εἰ δὲ ὠμολόγηται ὁ Χριστός δύο φύσεων γεγενῆσθαι, εἰπέ, πότε δύο φύσεων ἦν ὁ Χριστός, καὶ πότε γέγονεν ἐκ μιᾶς;

Ὅμοούσιος ὁ Θεός Λόγος τῆ παρ' αὐτοῦ ληφθείση σαρκί, ἢ (15A_354 > ἑτεροούσιος; Ἄλλ' εἰ μὲν ὁμοούσιος, πῶς οὐ γέγονε τετράς ἢ Τριάς; Εἰ δὲ ἑτεροούσιος ἡ σὰρξ τοῦ Θεοῦ Λόγου, πῶς οὐ δύο φύσεων ὁ Χριστός;

Μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην φασὶ τινες· οἶμαι δὲ καὶ ὑμᾶς οὕτω λέγειν. Ἄλλ' εἰ μὲν μιᾶς οὐσίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς σαρκὸς τοῦτο νοητέον, πῶς οἶόν τε τό κτιστόν τῷ ἀκτίστῳ, καὶ τό ἀίδιον τῷ ὑπὸ χρόνον εἶναι ταυτόν; Εἰ δὲ ὡς μιᾶς φύσεως ἐχούσης ἑτέραν, ἢ ἐχομένης ὑφ' ἑτέρας, τίς ὑποίσει μίαν καὶ μίαν, οὐ δύο, ἀλλὰ μίαν εἰπεῖν;

Εἰ μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τοῦ Πατρὸς, πῶς οὐ μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τῆς σαρκὸς;

Εἰ κατ' οὐδέν δύο ὁ Θεός Λόγος καὶ ἡ σὰρξ, πῶς οὐ κατὰ πάντα ἔν ὁ Θεός Λόγος καὶ ἡ σὰρξ; Καὶ εἰ κατὰ πάντα ἔν ὁ Θεός Λόγος καὶ ἡ σὰρξ, πῶς οὐκ ἔσται ὁ Λόγος σὰρξ, καὶ ἡ σὰρξ Λόγος, καὶ συναίδιος τῷ Πατρί καὶ ὁμοούσιος ὡς ὁ Θεός Λόγος; Εἰ δὲ οὐ κατὰ πάντα ἔν ὁ Θεός Λόγος καὶ ἡ σὰρξ, πῶς οὐ κατὰ τι δύο ὁ Θεός Λόγος καὶ ἡ σὰρξ;

Εἰ ἀδύνατον πλέον ἠνωθῆσθαι τόν Θεόν Λόγον καὶ τὴν σάρκα, οὗ ἦνωται ὁ Θεός Λόγος καὶ ὁ Πατήρ, πῶς ἠνωμένος ὁ Θεός Λόγος καὶ ἡ σὰρξ κατ' οὐδέν εἰσὶ δύο;

ΠΕΡΙ ΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ

Οὐσία ἐστίν ἢ τό κοινόν τε καί ἀπερίγραφτον σημαίνουσα, ὃ ἐστίν ἄνθρωπος. Ὅ γάρ τοῦτο εἰπών, τήν κοινήν φύσιν ἐσήμανεν, (15A_356 > οὐ περιγράψας τῆ φωνῆ τόν τινα ἄνθρωπον, τόν ἰδίως ὑπό τοῦ ὀνόματος γνωριζόμενον.

Φύσις ἐστί, τό ἐξ ἴσου πᾶσι τοῖς ὑπό τό αὐτό εἶδος ἀναγορευομένοις ἐνθεωρούμενον.

Ἐπόστασις ἐστίν, ἢ τό κοινόν τε καί ἀπερίγραφτον ἐν τῷ τινι ἰδίως παριστῶσα καί περιγράφουσα, οἷον ὁ δεῖνα.

Ἐπόστασις ἐστί, τό μετά τοῦ καθόλου, ἔχον τι καί ἰδικόν.

Φύσις ἐστί κατά τούς ἔξω, ἀρχή κινήσεως καί ἡρεμίας.

Φύσις ἐστίν, ἢ ποιά τῷ παντί ὑπαρξίς.

Φύσις λέγεται, παρά τό πεφυκέναι.

Πρώτη οὐσία ἐστί, πᾶν τό καθ' ἑαυτό ὑφεστώς, οἷον λίθος. Δευτέρα οὐσία αὐξητική, καθό αὔξει καί φθίνει τό φυτόν. Τρίτη δέ οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική, (=0268=) τό ζῶον, ὁ ἵππος. Τετάρτη δέ οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική λογική, ὁ ἄνθρωπος. Διό καί ἔσχατος γέγονεν, ὡς ἐκ πάντων τήν ψυχὴν ἄυλον ἔχων, καί τόν νοῦν Θεοῦ εἰκόνα.

ΟΤΙ ΑΔΥΝΑΤΟΝ ΕΝ ΘΕΛΗΜΑ ΛΕΓΕΙΝ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ.

Τό Χριστός ὄνομα, οὐ φύσεώς ἐστί δηλωτικόν, ἀλλά συνθέτου ὑποστάσεως. Τουτέστιν, ὅλος ὁ Χριστός, καί Κύριός ἐστί καί Θεός, καί παντοδύναμος, ἔχων ἐν ἑαυτῷ καί ἦν δι' ἡμᾶς, καί διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν ἀδιαιρέτως καί ἀσυγχύτως ἐφόρεσε (15A_358 > σάρκα παθητήν καί οὐ παντοδύναμον, κτιστήν, ὀρατήν, περιγραπτήν, τήν μή παντοδύναμον φυσικῶς, ἀλλ' ἐν τῷ Χριστῷ παντοδύναμον θέλημα ἔχουσαν. Οὐ γάρ ὑποστάσει ἐστί ὁ Χριστός θνητός καί ἀθάνατος· οὐ δ' αὖ πάλιν ἀδύναμος καί παντοδύναμος ὀρατός καί ἀόρατος, κτιστός καί ἄκτιστος· ἀλλά τό μέν φύσει, τό δέ ὑποστάσει. Καί ἀπλῶς εἰπεῖν, οὐκ ἐναντιότητι γνώμης, ἀλλ' ἐν ιδιότητι φύσεως. Εἷς γάρ ἐστίν, ὡς προεῖπον, ὁ Χριστός, ἔχων ἑκατέρα φυσικῶς. Τό γάρ, Οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ, οὐδέν ἕτερον δείκνυσιν, ἀλλ' ἢ ὅτι σάρκα ἀληθῶς περιβέβληται, φοβουμένην θάνατον. Τό γάρ φοβεῖσθαι θάνατον, καί ἀναδύεσθαι καί ἀγωνιᾶν, ἐκείνης ἐστί. Νῦν μέν οὖν ἐρήμην αὐτήν ἀφήσει καί γυμνήν τῆς οἰκείας ἐνεργείας, ἵνα αὐτῆς δείξας τήν ἀσθένειαν, πιστώσῃται αὐτῆς καί τήν φύσιν. Νῦν δέ αὐτήν οὐκ ἀποκρύπτει, ἵνα μάθῃς, ὅτι ψιλός ἄνθρωπος ἦν. Ὡσπερ γάρ εἰ διά πάντων τά ἀνθρώπινα ἐπεδείκνυτο, τοῦτο ἄν ἐνομίσθη· οὕτως εἰ διά παντός τά τῆς Θεότητος ἐπετέλει, ἠπιστήθη ἄν ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος. Διά τοῦτο ποικίλλει καί ἀναμίγνυσι καί τά ῥήματα καί τά πράγματα, ἵνα μήτε τῆ τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, μήτε τῆ τοῦ Μαρκίωνος καί Μανιχαίου νόσω καί μανία παράσχη ὑπόθεσιν. Δια τοῦτο καί προλέγει τό ἐσόμενον ὡς Θεός, καί ἀναδύεται πάλιν ὡς ἄνθρωπος.

Ὁ ἐπί τοῦ ἐνός καί μόνου Χριστοῦ δύο θελήματα εἰπεῖν ἢ ὁμολογεῖν παραιτούμενος, τοῦτο τό ἐν θέλημα, ὅπερ ἐπ' αὐτοῦ λέγεις, ἄναρχον καί συνάναρχον καί συναἰδίδιον τῷ Πατρί καί τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, ἢ ποσότητι θεϊκόν ὄλον, ἀπλοῦν τε καί ἀσύνθετον, ὡς τῆς θείας ὑπάρχον οὐσίας, ἢ διά τήν ἐνανθρώπησιν ἀλλοῖόν τί σοι δοκεῖ; ὁποῖον δέ σήμανον, καί τί τούτου τοῦ θελήματος τό ὄνομα, φῆσαι ἡμῖν. Τό γάρ πρό τῆς ἀνανθρώπησεως, τουτέστι τοῦ θείου θελήματος ὄνομα, ἐγώ σημαίνω. Ὡσπερ γάρ ἡ θεία φύσις ἢ τρισυπόστατος, ἄναρχος, ἄκτιστος, ἀπερινόητος, ἀπλή, καί

82

ἀσύνθετος ὁλόγητι ὑπάρχει· οὕτω καὶ τὸ αὐτῆς θέλημα. Ἴδου οὖν τὸ πρό τῆς ἐνανθρωπήσεως εἶπον· καὶ πάντες μοι συμφθέγγονται, (15A_360 > ὡς τὴν ἀλήθειαν εἰρηκότι. Καὶ σὺ αὐτός, εἰ θέλεις, καὶ οὐ θέλεις. Εἶπέ οὖν ἡμῖν τὸ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, ποῖον ὄνομα ἔχει. Ζήτησον Παλαιάν καὶ Καινὴν Διαθήκην ὄλην. Εἶπέ τούτου σὺ τοῦ ἐφευρισκομένου ἐπὶ Χριστοῦ ἐνός θελήματος τὸ (=0269=) ὄνομα. Ζήτησον, καὶ μὴ ὀκνήσης. Ἄλλ' ἄρα ἐπειδὴ τὸ θεῖον θέλημα, θεῖον λέγεται, καὶ τὸ ἀνθρώπινον θέλημα, ἀνθρώπινον λέγεται, θεανδρικόν θέλημα εἶποις τὸν Χριστόν ἔχειν; οὐ νομίζω. Ἐπειδὴ ὁ Πατήρ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα θεανδρικόν οὐκ ἔχει θέλημα. Ἄλλ' ἄρα σύνθετον τολμῆσης εἶπεν; Ὁμοίως πάλιν καινὸν τῆ Θεότητι τοῦτο. Ἄλλ' ἄρα φυσικόν εἶπης; συγχύσεις καὶ σὺ κατὰ Σευῆρον· δύο γὰρ φύσεις ἢ φυσικά θελήματα, μία φύσις, ἢ ἓν φυσικόν θέλημα γενέσθαι ἄνευ συγχύσεως ἀδύνατον. Ἄλλ' ὑποστατικόν; καὶ πάλιν ἀλλοτριώσεις τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρὸς, καὶ τρεῖς θελήσεις εἰσάγων φανήσῃ μὴ συμβαινούσας ἀλλήλαις, ὥσπερ καὶ τὰς ὑποστάσεις.

Ἐάν εἴπης τὴν ὡς ἐνός μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν, ἀναγκασθήσῃ τὴν ὡς ἐνός τοῦ Πατρὸς, καὶ τὴν ὡς ἐνός τοῦ Πνεύματος εἶπεν, κἄν θέλης καὶ μὴ θέλης θέλησιν καὶ ἐνέργειαν, καὶ εὐρεθήσεται εἰς πολυθεΐαν ἐκπίπτων ὁ λόγος. Ἐάν καὶ σχετική εἴπης· Νεστορίου εἰσάγεις προσωπικὴν διαίρεσιν. Εἰ δέ καὶ παρά φύσιν εἴπης, φθείρεις τὴν ὑπαρξίν τοῦ θέλοντος· φθορὰ γὰρ τῆ φύσει τὸ παρά φύσιν ἐστὶ, καθὼς οἱ Πατέρες ὠρίσαντο. Ἄλλ' ἄρα τὴν μονάδα πάλιν ἀνασπαράξεις, καὶ εἰς ψήφους ἡμᾶς κινήσεις εἰς διμοιρότριτα τοῦ παρά σοῦ ἐνός θελήματος, ὅπως μαθεῖν εὐρωμεν κατὰ πόσον ἐστὶ θεῖον, καὶ κατὰ πόσον ἀνθρώπινον. Ὁμοίως καὶ κατὰ πόσον ἄκτιστον, καὶ κατὰ πόσον κτιστόν, καὶ ἀπλῶς ὡς ἔστι σοι φίλον εἶπεν. Εἶπέ ἡμῖν τὸ ὄνομα τοῦ θελήματος, τοῦ παρά σοῦ πρεσβευομένου ἐπὶ Χριστοῦ, σύνταξον αὐτὸ μετὰ τῶν ἀνωτέρων Ψαλμῶν, ὅπως κἄν ἐκεῖ χώραν καὶ τόπον εὕρη. Ἐπειδὴ, λογιώτατε, ἡμεῖς ἀνώνημον τί ποτε (15A_362 > ὁμολογήσαι οὐ δυνάμεθα. Ὡς εἰκὸς δέ, μέχρι τοῦ νῦν τινὶ τῶν γηγενῶν οὐ πεφανέρωται. Ἐγχάραξον οὖν ὀριστικῶς ἐκ πατρικῶν διδασκαλιῶν, καὶ τὴν τοῦ ὀνόματος δήλωσιν διατύπωσον ἡμῖν. Ἄ γὰρ ἀριθμοῦμεν ἡμεῖς, ταῦτα καὶ ὁμολογοῦμεν, κατὰ τὸν μέγαν καὶ θεοφάντορα Βασίλειον. Ἐγὼ λέγω, ὅτι ἡ ζωοποιὸς σὰρξ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐν αὐτῷ ἔσχε τῷ Θεῷ Λόγῳ πάντα τὰ ὑπερφῶ τῆς ἰδίας φύσεως, εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὰς δύο φύσεις συντελούσας. Ἐνα γὰρ Υἱόν, ὡς ἓνα τῆς ἁγίας Τριάδος συμπροσκυνοῦμεν Πατρί καὶ ἀγίῳ Πνεύματι, ὡς πρό τῶν αἰώνων, νῦν καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας εἰῶνας, καὶ μετὰ τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ Ι' ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΘΕΛΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ...

Κεφάλαια Ι' περί τῶν δύο θελημάτων τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐγγραφή δέ πρὸς ὀρθοδόξους.

(15A_364 > α'. Εἰ ὥσπερ μιᾶς ὑποστάσεως ἐστὶν ὁ Λόγος μετὰ (=0272=) τῆς σαρκός, οὕτω καὶ ἓν θέλημα κατὰ τινος, εὐλογημένοι ἀνάγκη ὥσπερ τῆ ὑποστάσει, οὕτω καὶ τῷ θελήματι καὶ ἡμῶν καὶ τοῦ Πατρὸς διαφέρειν. Καὶ πῶς ἡ τῆς φύσεως πρὸς τὸν Πατέρα ταυτότης, τῆ διαφορᾶ τῶν θελημάτων δειχθήσεται.

β'. Οἷς ὁ Λόγος τὸ ἓν ἔχει μετὰ τῆς σαρκός, τούτοις τοῦ Πατρὸς χωρίζεται, καὶ οἷς τὸ ἓν ἔχει μετὰ τοῦ Πατρὸς, τούτοις τῆς σαρκός διακρίνεται. Εἰ δέ ἓν θέλημα μετὰ τῆς σαρκός κατὰ τινος, εὐλογημένοι, ἄρα τῷ θελήματι τοῦ Πατρὸς ἐχωρίσθη.

γ'. Εἰ οἷς ἦνται ὁ Λόγος τῷ Πατρί καὶ τῷ Πνεύματι, τούτοις τῆς σαρκός διαφέρειν κρίνεται· ἦνται δέ κατὰ τὴν κοινήν τῶν Χριστιανῶν δόξαν τῷ θελήματι Πατρί καὶ Πνεύματι, ἄρα θελήματι τῆς σαρκός διαφέρει τοῦ Πατρὸς καὶ Πνεύματος·

ὡς αὐτοὶ ἑαυτοῖς οἱ Πατέρες καὶ ἡμῖν διωρίσαντο, καὶ ἡμεῖς, εὐλογημένοι, φυλάσσειν σπουδάζομεν.

δ'. Τοῦτο τὸ ἕν θέλημα, ἢ φυσικὸν ἢ ὑποστατικὸν ἀνάγκη αὐτοῦ, εὐλογημένοι, λέγειν· εἶπερ ἡ τῶν ὄντων σύστασις ἐν οὐσίᾳ καὶ ὑποστάσει θεωρεῖται. Τί γάρ ἂν καὶ εἴη παρά ταῦτα (15A_366 > ἕτερον λέγειν, [οἷς οὐ ἐξῆν]; Ἄλλ' εἰ μὲν φυσικὸν αὐτὸ εἴπωσι, καὶ μίαν φύσιν λέξουσιν τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκός, καὶ μὴ θέλοντες. Εἰ δὲ ὑποστατικὸν, ἀναγκασθήσονται διὰ τὰς ἀγίας τρεῖς ὑποστάσεις, τρία λέγειν καὶ τὰ θελήματα, εἶπερ ἑαυτοῖς στοιχεῖν διέγνωσαν.

ε'. Εἰ τὸ τῆς φύσεως τοῦ Λόγου θέλημα, δημιουργικὸν πάντων τῶν γεγονότων· τοῦτο δὲ κατ' αὐτούς, εὐλογημένοι, καὶ τῆς σαρκός τυγχάνει θέλημα, δημιουργὸς ἔσται προδήλως τῶν γεγονότων καὶ ἡ τοῦ Λόγου σὰρξ. Καὶ ἀνήρηται οὕτω γε ἡ κοινὴ δόξα τῶν Χριστιανῶν, τὸ κτιστὴν αὐτὴν εἶναι. Πῶς γάρ κτίσμα τὸ ἐκ μὴ ὄντων κτίζον, καὶ τὸ ἐξαίρετον τῆς θείας φύσεως ἰδίωμα ἔχον.

ς'. Εἰ διὰ τὸ ἕν θέλημα Πατρός καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, καὶ μία φύσις αὐτῶν ἐδείχθη ὑπὸ τῶν θεολόπων Πατέρων· ἐν δὲ θέλημα κατ' αὐτούς, εὐλογημένοι, τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκός, καὶ μία φύσις ἔσται γε οὕτω καὶ τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκός. Εἰ δὲ ἐπὶ τῆς σαρκός καὶ τοῦ Λόγου, τὸ ἕν θέλημα τὴν κίαν φύσιν οὐ συνάγει, οὐδὲ ἐπὶ Πατρός καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, τὸ ἕν θέλημα τὴν μίαν φύσιν συνάξει, καὶ κενὴ ἡ πίστις ἡμῶν, κενὸν τὸ τῶν Πατέρων κήρυγμα.

ζ'. Τοῦτο τὸ ἕν θέλημα, ἢ προαιρετικὸν τυγχάνει, ἢ φυσικόν. Ἄλλ' εἰ μὲν φυσικὸν καὶ μία φύσις ἔσται, ὡς καὶ ἤδη ἐδείχθη, τῆς σαρκός καὶ τοῦ Λόγου· (=0273=) εἰ δὲ προαιρετικόν, ὡσπερ τῇ ὑποστάσει, οὕτω καὶ τῇ γνώμῃ χωρισθήσεται Πατρός καὶ Πνεύματος ὁ Χριστός.

η'. Εἰ κατὰ τὸν μέγαν Κύριλλον, τὰ τῆς αὐτῆς ὄντα οὐσίας (15A_368 > καὶ φύσεως, καὶ τοῦ αὐτοῦ τυγχάνουσι θελήματος, πῶς τὰ τῆς αὐτῆς μὴ ὄντα φύσεως, τοῦ αὐτοῦ εἶναι θελήματος δύναται;

θ'. Εἰ τὸ μὴ θέλειν ἀποθανεῖν, κατὰ τὸ χρυσοῦν στόμα Ἰωάννου, φυσικὸν ἔχει ἡ σὰρξ· μετὰ πάντων δὲ τῶν φυσικῶς προσόντων αὐτῇ ιδιωμάτων ὁ Λόγος ἦνωσεν αὐτὴν ἑαυτῷ ἀτρέπτως καθ' ὑπόστασιν, πῶς τὰ φυσικῶς προσόντα αὐτῇ ἀρνούμενοι, οὐχὶ καὶ τὴν φύσιν τοῖς φυσικοῖς ἰδίωμασι συναρνοῦνται;

ι'. Εἰ τῷ θελήματι καὶ πρόσωπον συνεισάγεσθαι λέγουσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸν οὐκ ὄντα φοβούμενοι φόβον, δύο θελήματα ἐπὶ Χριστοῦ λέγειν οὐκ ἀνέχονται, ἵνα μὴ καὶ δύο πρόσωπα ἐξ ἀνάγκης αὐτοῖς συνεισαχθῆ, βιασθήσονται, εἶπερ εὐσυνάρτητον τὸν τοῦ οἰκείου δόγματος λόγον δεῖξαι βούλονται, ἢ διὰ τὸ ἕν θέλημα τῆς Θεότητος, καὶ ἐν λέγειν πρόσωπον· ἐπειδὴ τῷ θελήματι κατ' αὐτούς ἐξ ἀνάγκης καὶ πρόσωπον ἔπεται· ἢ διὰ τὰ τρία πρόσωπα, καὶ τρία θελήματα, Σαβελλίου τέ τὴν συναίρεσιν καὶ Ἀρείου τὴν διαίρεσιν εἰσάγειν.

Ἐπειδὴ δὲ, εὐλογημένοι, ἡ ὁμωνυμία αἴτιον πολλακίς πλάνης γίνεται, τοῦ ἀκροατοῦ πρὸς ἑτέραν σημασίαν μεταβαίνοντος, παρ' ἣν ὑπέφηνεν ὁ λόγος, παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ἐν Χριστῷ σύνεσιν, διὰ τὴν εὐκρινῆ καὶ ἀσύγχυτον τῶν σημαινομένων πραγμάτων δήλωσιν, σαφηνίσαι ὑμῖν πρό πάντων, εἰ ὅλως ἐστὶ θέλημα, καὶ ἐπὶ ποίων σημαινομένων ἡγουν πραγμάτων φέρεται τὸ τοιοῦτον ὄνομα· καὶ εἰ τὰ μὲν τῶν ὑπ' αὐτὸ προσαγορευομένων πραγμάτων σύνθετὰ εἶσι, τὰ δὲ ἀπλᾶ· καὶ ποῖα δὲ τὰ σύνθετα. Καὶ εἰ ἄρα τὰ σύνθετα, ὁμόχρονα ἔχουσι τὰ μέρη, ἢ οὐχ ὁμόχρονα· καὶ ποῖα ποίων προγενέστερα· ποῖα δὲ ποίων μεταγενέστερα. Καὶ τίς ὁ ἀποδεικτικὸς ἐκάστου μέρους καὶ ὀριστικὸς (15A_370 > λόγος, ἵνα ἔχωμεν νοούμενον, τὸ ἕν θέλημα δέχεσθαι. Οὐ γάρ περὶ φωνῶν ὁ λόγος τοῖς Πατράσιν, ἀλλὰ περὶ πραγμάτων. Ὅθεν φωνὰς μὲν παραχωροῦντας τοὺς Πατέρας εὕρομεν· ἐννοίας δὲ, οὐδαμῶς. Πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ, τί προαίρεσις, καὶ τί γνώμη· τί δὲ γνωμικόν

θέλημα, καί τί προαιρετικόν. Ταῦτα γάρ πάντα συνδραμεῖν θέλουσι πρός τήν τῶν θελημάτων παράστασιν. Καί ὁ μή ταῦτα γινώσκων μετά ἀκριβείας, καί περί θελημάτων διηγούμενος, τυφλός μυωπάζων, μή γινώσκων μήτε τί λαλεῖ, μήτε περί τίνος διαβεβαιοῦται.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ,

(=0276=) Ἐκ τῶν ἐρωτηθέντων αὐτῷ παρά Θεοδώρου μοναχοῦ.

Φύσις ἐστί, κατά μέν φιλοσόφους, ἀρχή κινήσεως καί ἡρεμίας· κατά δέ τούς Πατέρας, εἶδος κατά πολλῶν καί διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ, ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστί, κατηγορούμενον.

Οὐσία ἐστί, κατά μέν φιλοσόφους, αὐθυπόστατον πρᾶγμα μή δεόμενον ἐτέρου πρός σύστασιν· κατά δέ τούς Πατέρας, ἡ κατά πολλῶν καί διαφερόντων ταῖς ὑποστάσεσιν ὄντοτης φυσική.

Ἄτομόν ἐστί, κατά μέν φιλοσόφους ἰδιωμάτων συναγωγή, ὧν τό ἄθροισμα ἐπ' ἄλλου θεωρεῖσθαι οὐ δύναται· κατά δέ τούς Πατέρας, οἷον Πέτρος ἢ Παῦλος, ἢ τις ἕτερος τῶν καθ' αὐτά ἰδίως προσωπικοῖς ἰδιώμασι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀφοριζόμενος.

Ἐπίστασις δέ ἐστί, κατά μέν φιλοσόφους, οὐσία μετά ἰδιωμάτων· κατά δέ τούς Πατέρας, ὁ καθ' ἕκαστον ἄνθρωπος, προσωπικῶς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀφοριζόμενος.

Τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου ἐπισκόπου Λουγδούνων, μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου καί εὐαγγελιστοῦ, ἐκ τῶν πρός Δημάτριον διάκονον Βιαινης περί πίστεως λόγων· οὗ ἡ ἀρχή, "Ζητῶν τόν Θεόν, ἄκουε τοῦ Δαυῖδ λέγοντος».

(15A_372 > Θέλησις καί ἐνέργεια Θεοῦ ἐστί, ἡ παντός χρόνου καί τόπου καί αἰῶνος, καί πάσης φύσεως ποιοτική τε καί προνοητική αἰτία. Θέλησις ἐστί τῆς νοεῖας ψυχῆς, ὁ ἐφ' ἡμῖν λόγος, ὡς αὐτεξούσιος αὐτῆς ὑπάρχουσα δύναμις. Θέλησις ἐστί νοῦς ὀρεκτικός καί διανοητική ὄρεξις πρός τό θεληθέν ἐπινεύουσα..

Κλήμεντος τοῦ Στρωματέως ἐκ τοῦ Περί Προνοίας λόγου.

Θέλησις ἐστί φυσική δύναμις, τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρεκτική. Θέλησις ἐστί φυσική ὄρεξις, τῆ τοῦ λογικοῦ φύσει κατάλληλος. Θέλησις ἐστί φυσική, αὐτοκράτορος νοῦ αὐτεξούσιος κινήσις· ἢ νοῦς περί τι αὐθαίρετως κινούμενος. Αὐτεξουσιότης ἐστί νοῦς κατά φύσιν κινούμενον· ἢ νοερά τῆς ψυχῆς κινήσις αὐτοκρατής.

(=0277=) **Τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου πάπα Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς πρός Αἴγλωνα ἐπίσκοπον Κυνοπόλεως κατά Ἀρειανῶν Ἐπιστολῆς.**

Θέλησις ἐστί φυσική, παντός νοεροῦ αὐθαίρετος δύναμις, ὡς μηδέ κατά τήν οὐσίαν ἀκούσιον ἔχοντος.

Τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου Πατριάρχου Ἀντιοχείας, ἐκ τοῦ Περί ψυχῆς λόγου.

Θέλησις ἐστί φυσική λόγου τοῦ ἐν ἡμῖν κινήσις. Θέλησις ἐστί ὄρεξις λογική τε καί ζωτική.

(15A_374 > Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου πάπα Ἀλεξανδρείας, ἐκ τοῦ Περί πίστεως μείζονος λόγου.

Θέλησίς ἐστι ψυχῆς νοεῶς αὐτεξούσιος κίνησις. Πρῶτον ἰδίωμα τῆς νοεῶς ψυχῆς, καί τῆς οὐσίας αὐτῆς δηλωτικόν ἐστὶν ἡ θέλησις. Νοῦς Κυρίου οὕτω Κύριος, ἀλλ' ἢ θέλησις, ἢ βούλησις ἢ ἐνέργεια.

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης, ἐκ τοῦ Κατὰ Ἀπολιναρίου λόγου.

Θέλησίς ἐστι νοῦς τις, καί περὶ τι διάθεσις. Αὐτεξουσιότης ἐστίν, αὐτοκρατῆς τοῦ θελήματος κίνησις. Θέλησις ἐστὶ τῆς νοεῶς ψυχῆς, τό κατ' ἐξουσίαν αὐτὴν αἰρεῖσθαι τῶν κατὰ γνώμην, διὰ τῆς προαιρετικῆς θελήσεως. Θέλησίς ἐστι πάσης λογικῆς φύσεως, ἢ κατὰ φύσιν αὐτῆς ζωῆ. Ἡ στέρησις τῆς οὕτω ζωῆς, οὐσίας ἐστὶν ἀναίρεσις.

Τοῦ ἁγίου Διαδόχου ἐπισκόπου Φωτικῆς, ἐκ τοῦ ἕκτου κεφαλαίου τῶν Ἀσκητικῶν.

Αὐτεξουσιότης ἐστὶ, ψυχῆς λογικῆς θέλησις ἀκωλύτως γινομένη πρὸς ὄπερ βούληται.

Τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου πατριάρχου Ἀντιοχείας.

Θέλημα ἐστὶ, λόγος ἐν καρδίᾳ στρεφόμενος, δι' ἐνεργείας καί μόνον φανερωθῆναι δυνάμενος. Θέλημά ἐστὶ βούλησις ψυχῆς [εἰ μή] οἴκοθεν ἀνακοπῆναι μὴ δυναμένη.

Τοῦ ἁγίου Νεμεσίου ἐπισκόπου Ἑμέσης.

Θέλησίς ἐστὶν ὄρεξις βουλευτικῆ τῶν ἐφ' ἡμῖν καί δι' ἡμῶν γίνεσθαι δυναμένων, καί ἄδηλον ἐχόντων τό τέλος.

(15A_376 > Τοῦ αὐτοῦ· Κατὰ τί λογικός ὁ ἄνθρωπος, καί τί ἐνδιάθετος λόγος, καί τί προφορικός;

Ἐνδιάθετος λόγος ἐστὶ τό κίνημα τῆς ψυχῆς, τό ἐν αὐτῷ τῷ λογιστικῷ γινόμενον, ἄνευ τινός ἐκφωνήσεως· ὅθεν πολλάκις σιωπῶντες, λόγον ὄλον παρ' ἑαυτοῖς διεξερχόμεθα, καί ἐν τοῖς ὀνείροις διαλεγόμεθα. Κατὰ τοῦτο δέ μάλιστα λογικοὶ πάντες ἐσμέν· ἀλλ' οὐχ ὡς κατὰ τόν προφορικόν λόγον· Καί γάρ οἱ ἐκ γενετῆς κωφοί, καί οἱ διὰ πάθος, ἢ καί νόσημα τὴν φωνὴν ἀποβαλόντες, οὐδέ ἤττον λογικοὶ εἰσίν. Ὁ δέ προφορικός λόγος ἐν τῇ φωνῇ καί ἐν ταῖς διαλέκτοις τὴν ἐνέργειαν ἔχει.

(=0280=) Τοῦ ἁγίου Μαξίμου, ἐκ τῶν περὶ θελημάτων αὐτοῦ συλλογισμῶν· τί φυσικόν θέλημα, καί τί γνωμικόν;

Θέλημά ἐστι φυσικόν, ἢ ἀπλῶς καί ὠσαύτως ἔχουσα τῶν κατὰ φύσιν συστατικῶν ὄρμη τε καί ἔφεσις. Θέλημα δέ γνωμικόν, ἢ τῶν καθ' ἡδονὴν συναγερτικῶν ποιά καί διάφορος κίνησις τε καί ὄρεξις.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς πρὸς Μαρίνον πρεσβύτερον ἐπιστολῆς, Τί θέλησις, καί τί προαίρεσις;

Θέλημά φασιν εἶναι φυσικόν, ἡγουν θέλησιν· Ζήτει ὄπισθεν ὁμοίως εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιστολήν, περί βουλῆς καί γνώμης καί φρονήσεως καί δόξης καί ἐξουσίας.

ΟΡΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΩΝ ...

Τῶν ἁγίων καί θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, περί τῶν δύο ἐνεργειῶν τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου φιλοσόφου, καί τέλος μάρτυρος, ἐκ τοῦ πρὸς Εὐφράσιον σοφιστήν, περί Προνοίας καί Πίστεως λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· "Ἄχραντος ὁ Λόγος».

(15A_378 > Εἰ σύνδρομον ἔχει Θεός τῇ φύσει τὴν θέλησιν, ὡσπερ καὶ τὴν ἐνέργειαν· αἰεὶ γάρ φύσει θελητικός καί ἐνεργητικός ὑπάρχει ὁ Θεός· οὐδέ τῶν θελητικῶν τῆς αὐτῆς αὐτῶ φυσικῆς ἔσται θελήσεως καί ἐνεργείας· ἐπεὶ καί φύσεως ἔσται πάντως τῆς αὐτῆς. Κατ' ἐνέργειαν δέ καί φύσιν οὐκ οἶδεν ὁ Θεός περιγραφῆν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Ἐνέργεια πάσης οὐσίας ἐστίν, ἢ προσφυῆς αὐτῇ ποιότης. Ἐνέργεια φυσική τε καί συστατική ἐστίν, ἢ ὀριστική διαφορὰ τῆς τοῦ δηλουμένου πράγματος φύσεως· ἥς χωρὶς, κατ' οὐδέν οὐδέν παντελῶς ἔχει, τὴν τοῦ πῶς εἶναι διάγνωσιν.

Ἐνέργεια φυσική ἐστίν, ἢ οὐσιώδης καί συστατική πάσης οὐσίας ποιότης· ἥς τό ἐστερημένον, καί πάσης οὐσίας ἐστέρηται.

Ἐνέργεια φυσική ἐστίν, δύναμις οὐσιώδης μὴ δέ μίαν ἐτέρου πρὸς ἕτερον ἐπιδέχεσθαι συγχωροῦσα κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλλοίωσιν.

(15A_380 > Ἐνέργεια φυσική ἐστίν ἢ ἀμιγῆ τὴν οὐσιώδη πάντων πρὸς ἅπαντα διάκρισιν σώζουσα δύναμις.

Τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου, ἐκ τῆς πρὸς Αἴγλωνα ἐπίσκοπον Κυνοπόλεως κατὰ Ἀρειανῶν ἐπιστολῆς.

Ἐνέργεια φυσική ἐστίν, ἢ πάσης φύσεως ἔμφυτος κίνησις. Ἐνέργεια ἐστίν φυσική, ὁ πάσης φύσεως οὐσιώδης καί γνωστικός λόγος. Ἐνέργειά ἐστίν φυσική, ἢ δηλωτική ἢ πάσης οὐσίας δύναμις.

Γρηγορίου Νύσσης.

Ἐνέργεια λογικῆς ψυχῆς, ἐστὶ νοῦ κίνησις καί (=0281=) διάνοια. Ἐνέργειά ἐστίν κίνησις οὐσιώδης χαρακτηριστική τῆς φύσεως, ἥς ἴδια καθέστηκε, δι' ἥς γινώσκεται τῶν ἄλλων οὐσιωδῶς διαφέρουσα. Ἐνέργειά ἐστίν κίνησις δραστική. Δραστικόν δέ λέγεται, τό ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον. Ἐνέργειαν γάρ ἡμεῖς εἶναι φαμεν, τὴν φυσικὴν ἐκάστης οὐσίας δυνάμιν τε καί κίνησιν, ἥς χωρὶς οὔτε ἔστιν, οὔτε γινώσκεται φύσις. Νοερῶν γάρ ἐστίν, νόησις· αἰσθητικῶν, αἴσθησις, καθ' ἣν, αὐταί τε

καί τῶν ἐκτός ἐφάπτονται φυσικῶς, καί τοῖς ἐκτός ὑποπίπτουσι. Πτηνῶν, πτῆσις· νηκτῶν, νῆξις· ἐρπηστικῶν, ἔρψις· βαδιστικῶν, βάδισις· βλαστῶν, βλάστησις. Καί περιληπτικῶς εἶπειν, τό σημαντικόν ἐκάστης ἰδίωμα φύσεως, ἐνέργειαν λέγομεν φυσικήν. Ἦς μόνον ἐστέρηται, τό μή ὄν. Τό γάρ ὄν, οὐσίας τινός μετέχον, καί τῆς δηλούσης αὐτήν φυσικῶς μεθέξει πάντως δυνάμεως. Ὅρους γάρ τῶν οὐσιῶν, τάς φυσικάς αὐτῶν ἐνεργείας ὁ ἀληθής ἐπίσταται λόγος. Ἐνέργειά ἐστι ψυχῆς λογικῆς, οἰκεία τοῦ νοῦ διάνοιά τε καί κίνησις. Ἐνέργειά ἐστι ψυχῆς λογικῆς, ἢ κατά φύσιν αὐτῆς ζωή.

Τοῦ Χρυσοστόμου.

Οὐσιώδης ἐνέργειά ἐστι Θεοῦ, τό μηδαμοῦ εἶναι· οὐ τῷ μή (15A_382 > εἶναι, ἀλλά τῷ ὑπερεῖναι τόπου καί χρόνου καί φύσεως· οἷς φυσικῶς ἀρχή συνεπινοεῖται καί πέρασ καί γένεσις· ὅς ἐστι συνοχεύς καί ποιητής μόνῳ τῷ βούλεσθαι. Ἄνευ γάρ φυσικῆς ἐνεργείας, οὐδενός φύσις ἐπίδηλος. Οἷον γάρ ἐκάστη φύσει χαρακτηῖρα γνωριστικόν ὁ Δημιουργός, τήν διακρίνουσαν αὐτήν τῶν ἄλλων, οὐσιωδῶς ἐναπέθετο κίνησιν.

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

Ἐνέργεια θεοπρεπῆς καί δυνάμις ἐστι, τό εἶναι πανταχῆ, καί πληροῦν μέν ἀρρήτως τόν οὐρανόν· πληροῦν δέ αὖ πάλιν τήν γῆν, καί χωρεῖν μέν ἐν πᾶσι, χωρεῖσθαι δέ ἐπ' οὐδενός. Οὐ γάρ περιληπτός, ἢ διαστήματι περιωρισμένος· ἀλλ' οὐδέ περιγραφῆς τινος εἶσω. Παθεῖν γάρ τι τοιοῦτον ὁ ἄποσός τε καί ἐμεγέθης καί ἀσώματος οὐκ ἀνέχεται.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

Ἐπεὶπερ πάσης οὐσίας ὄρος, ἢ κατά φύσιν αὐτῆς ἐνέργεια καθέστηκε· πίστῳσις ἀνάγουσα τόν νοῦν ἐπί τήν φύσιν, ἐξ ἧς ἔχει τήν πρόοδον, ὧν μία καί ἡ αὐτῆ ἐνέργεια, τούτων καί ἡ οὐσία μία.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν κατ' Εὐνομίου.

Πῶς ἑτερότης οὐσίας, ἐν ἧ ταυτότης ἐνεργείας γνωρίζεται; Παρηλλαγμένων γάρ τῶν οὐσιῶν, παρηλλαγμένας εἶναι δεῖ καί τάς ἐνεργείας. Πῶς οὐ τῆς αὐτῆς οὐσίας τό Πνεῦμα τῷ Πατρὶ καί τῷ Υἱῷ, τό καί τῆς αὐτῆς ἐνεργείας. Πῶς ἑτερότης οὐσίας ἐν τῇ Τριάδι, ἐν ἧ ταυτότης ἐνεργείας εὐρίσκειται; Εἰ γάρ κατά τήν (15A_384 > οὐσίαν ἀπαραλλάκτως, ἔξει καί (=0284=) κατά τήν δύναμιν. Ὡν δέ ἡ δύναμις ἴση που πάντως καί ἡ ἐνέργεια· ὧν δέ ἡ φύσις μία, τούτων ἐνεργεῖαι αἱ αὐταί.

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης.

Οὐκοῦν ἡ τῆς ἐνεργείας ταυτότης ἐπί Πατρός καί Υἱοῦ καί ἁγίου Πνεύματος δείκνυσι σαφῶς τό τῆς φύσεως ἀπαραλλάκτον. Τοῦ δέ ἐνεργοῦντος τήν φύσιν, διά τῆς τῶν ἐνεργειῶν κατανοήσεως ἐπιγνώσιναι δυνάμεθα. Τό δέ κοινόν τῆς φύσεως ἐνεργῶς ἀποδείκνυται, διά τῆς τῶν ἐνεργειῶν ταυτότητος συνιστάμενον. Ἀλλά Θεός μέν ὁ Πατήρ, Θεός δέ ὁ Υἱός, Θεός δέ τό Πνεῦμα τό ἅγιον· εἷς δέ ἐν τῷ αὐτῷ κηρύγματι Θεός, διά τό μήτε φύσεως, μήτε ἐνεργείας θεωρεῖσθαι τινα διαφοράν ἐν

θεότητι. Εἰ οὖν καὶ ἐνέργεια καὶ δύναμις μία, πῶς ἐστὶν ἑτερότητα φύσεως ὑπονοῆσαι, ἐν οἷς οὐδεμία κατὰ τὴν δυνάμιν τε καὶ τὴν ἐνέργειαν διαφορὰν ἐξευρίσκομεν.

Πᾶσα ἀνάγκη κατάλληλον εἶναι καὶ οἰκείαν ὁμολογεῖν τῇ φύσει καὶ τὴν προαίρεσιν· καὶ εἰ ἀνομοίως ἔχοιεν κατὰ τὴν φύσιν, ἀνόμοια αἰεὶ εἶναι καὶ τὰ θελήματα. Τῆς δὲ δυνάμεως ἐφ' ἑκατέρων ἰκανῶς ἐχούσης, οὐδ' ἕτερον ἀτονήσει πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου θελήματος. Οὐκοῦν ἐάν ἴδωμεν διαφορούσας ἀλλήλων τὰς ἐνεργείας τὰς παρά τοῦ Πατρὸς τε καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένας, διαφορὰς εἶναι καὶ τὰς ἐνεργούσας φύσεις ἐκ τῆς ἑτερότητος τῶν ἐνεργειῶν στοχαζόμεθα. Οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὰ διεστῶτα κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον, πρὸς τὸ τῶν ἐνεργειῶν εἶδος συνενεχθῆναι, οὔτε ψύχει τὸ πῦρ, οὔτε θερμαίνει ὁ κρύσταλλος. Ἀλλὰ τῇ τῶν φύσεων ἑτερότητι, συνδιαχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων καὶ αἱ παρά τούτων ἐνέργειαι.

Κυρίλλου.

Ἐνεργήσει γὰρ ὁμοίως, τὰ τὴν αὐτὴν ἀλλήλοις λαχόντα φύσιν. (15A_386 > Οἷς δὲ ὁ τοῦ πῶς εἶναι λόγος ἐξηλλαγμένος, τούτοις ἂν εἴη, καὶ ὁ τῆς ἐφ' ἅπασιν ἐνεργείας λόγος, οὐχ ὁ αὐτός. Τὰ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχοντα, καὶ ταῖς αὐταῖς δυνάμεσι φυσικαῖς ἀποκεχρημένα, τῆς αὐτῆς εἶναι οὐσίας ἀνάγκη. Οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων πρὸς τὸ ἑτερογενές καὶ ἑτεροούσιον, τὰς αὐτὰς ἀπαραλλάκτως φορέσει δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας. Τὰ γὰρ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας ὄντα, καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὁμολόγηται. Τὰ ἑτεροφυῆ καὶ ἑτερογενῆ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχειν, οὐκ ἂν τις δῶη σωφρονῶν. Οὐ γὰρ ἂν ὕδατι πῦρ ἐν τι καὶ ταυτόν ἐνεργήσειεν· ἀλλ' ὥσπερ ἀπεσοχισμένον ἔχουσι τῆς οὐσίας καὶ τῆς ποιότητος τὸν λόγον, οὕτω καὶ διάφορον συναποδώσουσι τὴν ἐνέργειαν. Οἷς γὰρ ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ δύναμις ἀπαραλλάκτως μία, τούτοις ἀνάγκη καὶ τὴν τοῦ εἶδους κοινότητα σώζεσθαι. Φιλεῖ γὰρ τὰ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχοντα, τῆς αὐτῆς ὑπάρχειν καὶ οὐσίας, καὶ τὸ ἑτεροφυές ἐν τούτοις ἀπίθανον. Οὐ γὰρ δήπου μίαν εἶναι φυσικὴν ἐνέργειαν δώσομεν Θεοῦ καὶ ποιήματος, ἵνα μήτε τὸ ποιηθέν εἰς τὴν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐξάίρετον, εἰς τὸν τοῖς (=0285=) γεννητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τρόπον. Τὰ γὰρ μίαν ἔχοντα τὴν ἐνέργειαν, ἓνα καὶ τὸν αὐτόν τοῦ πῶς εἶναι φορέσει λόγον.

Τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων, ἐκ τοῦ πρὸς Γρατιανόν τὸν βασιλέα δευτέρου λόγου.

Πῶς γὰρ ἡ αὐτὴ ἐνέργεια, ἐκ διαφοροῦ οὐσίας ἐστί; Μὴ γὰρ οὕτως ἡ ἥπτων ἐνεργεῖ, ὥσπερ ἡ μεῖζων ἐνεργεῖ. Ἐνθα γὰρ διάφορος οὐσία ἐστίν, ἀδύνατον μίαν ἐνέργειαν ὑπάρχειν.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῶν κατὰ Εὐνομίου συλλογισμῶν.

Ἐτερόν ἐστὶν ὁ ἐνεργήσας, καὶ ἕτερον ἡ ἐνέργεια, καὶ ἕτερον (15A_388 > τὸ ἐνεργήμα, καὶ ταῦτα πλεῖστον ἀλλήλων διέστηκεν. Ὁ ἐνεργῶν γὰρ ἐστὶν ὁ πρὸς τὸ ἐνεργῆσαι τι κινούμενος. Ἐνέργεια δέ, οἰονεὶ κίνησις ἡ ἐνεργητικὴ, καὶ αὐτὴ ἡ ὁρμὴ ὡς ἂν τις εἴποι τῆς προαιρέσεως, ἢ πρὸς τὸ ἐνεργῆσαι τι συντεινομένη καὶ νεύουσα, καὶ ἅμα τῷ ἐλέσθαι πεπαυμένη καὶ λήγουσα, καὶ θᾶπτον κινηθεῖσα καὶ παραδραμοῦσα. Ἐνεργήματα δέ, τὰ ἐκ ταύτης ἀποτελούμενά τε καὶ ὑφιστάμενα.